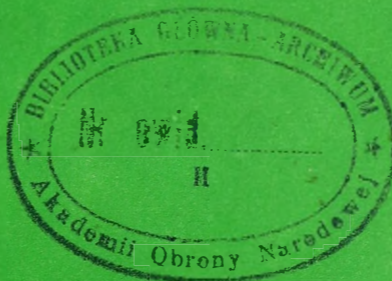

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

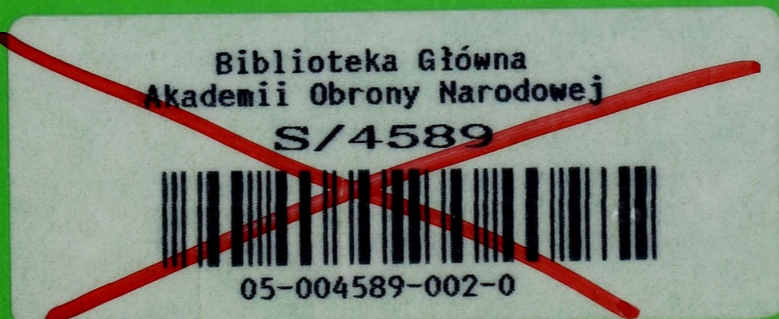
WYDZIAŁ STRATEGICZNO – OBRONNY

TWORZENIE SYSTEMU KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM

Synteza wyników badań prowadzonych
w latach 1998 - 2000

65616

WARSZAWA

2000

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY

**TWORZENIE SYSTEMU KIEROWANIA
REAGOWANIEM KRYZYSOWYM**

Synteza wyników badań prowadzonych
w latach 1998-2000

WARSZAWA

2000

Zespół autorski:

gen. bryg. prof. dr hab. Stanisław KOZIEJ

płk dr hab. Jacek PAWŁOWSKI

(opracowanie wspólne)

Recenzent:

gen. broni w st. spocz. prof. dr inż. Tadeusz JEMIOŁO

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. REAGOWANIE KRYZYSOWE W POLSKIEJ STRATEGII OBRONNOŚCI	6
1.1. ZAGROŻENIA KRYZYSOWE	8
1.2. KONCEPCJE REAGOWANIA KRYZYSOWEGO	13
1.3. KIEROWANIE REAGOWANIEM KRYZYSOWYM	18
2. ANALIZA DOTYCHCZASOWYCH PRAC I DOŚWIADCZEŃ W ZAKRESIE KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM ..	20
3. ZAŁOŻENIA KRAJOWEGO I RESORTOWEGO SYSTEMU KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM	39
3.1. SYSTEM KRAJOWY	39
3.1.1. Podstawowe założenia zintegrowanego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym i obrony państwa	40
3.1.2. Organizacja głównych elementów systemu oraz ich funkcjonowanie w czasie pokoju, kryzysu i wojny	41
3.2. SYSTEM RESORTOWY	47
ZAKOŃCZENIE	51
BIBLIOGRAFIA	52
ZAŁĄCZNIKI:	
ANEKS nr 1 WNIOSKI Z PRZYGOTOWANIA I PRZEBIEGU ĆWICZENIA CMX-98	
ANEKS nr 2 ĆWICZENIE CRISEX-98 – RAPORT STUDYJNY	
ANEKS nr 3 USTAWA O GOTOWOŚCI CYWILNEJ I ZARZĄDZANIU KRYZYSOWYM – PROJEKT	
ANEKS nr 4 TURKISH GENERAL STAFF – NATIONAL CRISIS MANAGEMENT SYSTEM	
ANEKS nr 5 JOHN KRIENDLER – NATO CRISIS MANAGEMENT	
ANEKS nr 6 RAND-CRISIS MANAGEMENT SYSTEM DESIGN PROPOSAL FOR THE POLISH MINISTRY OF NATIONAL DEFENSE	
ANEKS nr 7 RAPORT KOŃCOWY Z ĆWICZENIA CMX/CRISEX 2000	
ANEKS nr 8 KONCEPCJA SYSTEMU KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM MON W ŚWIETLE WNIOSKÓW Z ĆWICZENIA CMX/CRISEX 2000	

WSTĘP

Reagowanie kryzysowe jest w latach dziewięćdziesiątych jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin działalności NATO. Potwierdzeniem powyższej konstatacji jest ostatnie dziesięciolecie XX wieku. W tym czasie, zwłaszcza na Bałkanach, zastosowano w praktyce stopniowo wypracowywane założenia i koncepcje reagowania, szczególnie na kryzysy o charakterze polityczno-militarnym. Dobitym tego przykładem była operacja w KOSOWIE.

Odpowiednio do sytuacji i przemian jakie następowały w świecie, również w Polsce rozpoczęto prace nad budową narodowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym.

Przedmiotem badań prowadzonych w latach 1998-2000 i przedstawionych w postaci syntezy ich wyników jest system kierowania reagowaniem kryzysowym. Synteza ta dotyczy systemu kierowania na szczeblu krajowym (rządowym) i resortowym (MON). Istotą prowadzonych badań były prace nad utworzeniem w pełni komplementarnego systemu o zasięgu krajowym i sojuszniczym.

Celem badawczym, którego wyniki zawiera niniejsze opracowanie, było przedstawienie syntezy wyników badań nad koncepcją kierowania reagowaniem kryzysowym w latach 1998-2000 oraz założeń krajowego i resortowego systemu na koniec 2000 tj. przed ćwiczeniem CMX-2001. Założenia i wypracowany dotychczas model zostaną zweryfikowane podczas tych ćwiczeń.

Główny problem badawczy zawierał się w pytaniu: jakie rozwiązania dotyczące krajowego i resortowego systemu reagowania kryzysowego należy

wdrożyć do praktyki, aby Polska mogła sprostać wyzwaniom i zagrożeniom, a w konsekwencji zadaniom w ramach obrony narodowej i sojuszniczej.

Zadania badawcze zostały skoncentrowane na identyfikacji sojuszniczych i narodowych pojęć i treści z zakresu *crisis management*, na określeniu warunków, potrzeb, możliwości i wymagań dla tworzenia krajowego i resortowego systemu kierowania kryzysowego, a także na poznaniu rozwiązań w innych państwach NATO. W końcowej części niniejszego opracowania skoncentrowano się na przedstawieniu założeń do krajowego i resortowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym, będących wynikiem prac i ćwiczeń w latach 1998-2000.

Należy podkreślić, że pierwsze prace studyjne nad budową narodowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym rozpoczęto w MON w połowie lat dziewięćdziesiątych. Pierwszym krokiem były prace naukowo-badawcze pk.: „OPCJA”, „SIEĆ” i „TEORIA”. Badania dotyczyły analizy samego zjawiska kryzysu, jego specyfiki z punktu widzenia metod i sposobów jego opanowywania, organizacji, procedur, narzędzi i infrastruktury technicznej systemu kierowania w sytuacjach kryzysowych.

Dla osiągnięcia celu badań, rozwiązania problemu badawczego oraz wykonania zadań badawczych oparto się zwłaszcza na praktycznych źródłach wiedzy. Poddano analizie i syntezie doświadczenia i wnioski wybranych państw Sojuszu Północnoatlantyckiego, doświadczenia z operacji pokojowych ONZ i kryzysowych NATO, w tym na obszarach byłej Jugosławii. Wiele wniosków i doświadczeń uzyskano z ćwiczeń UZE i NATO, a szczególnie CMX-98, CRISEX-98 oraz CMX i CRISEX-2000.

Cennym i bardzo ważnym źródłem wiedzy był osobisty udział autorów opracowania w przygotowaniu i prowadzeniu wymienionych ćwiczeń.

Perspektywa integracji z NATO, w tym udział w dwóch dużych ćwiczeniach, tj. CMX-98; CRISEX-98 były szczególnym impulsem do

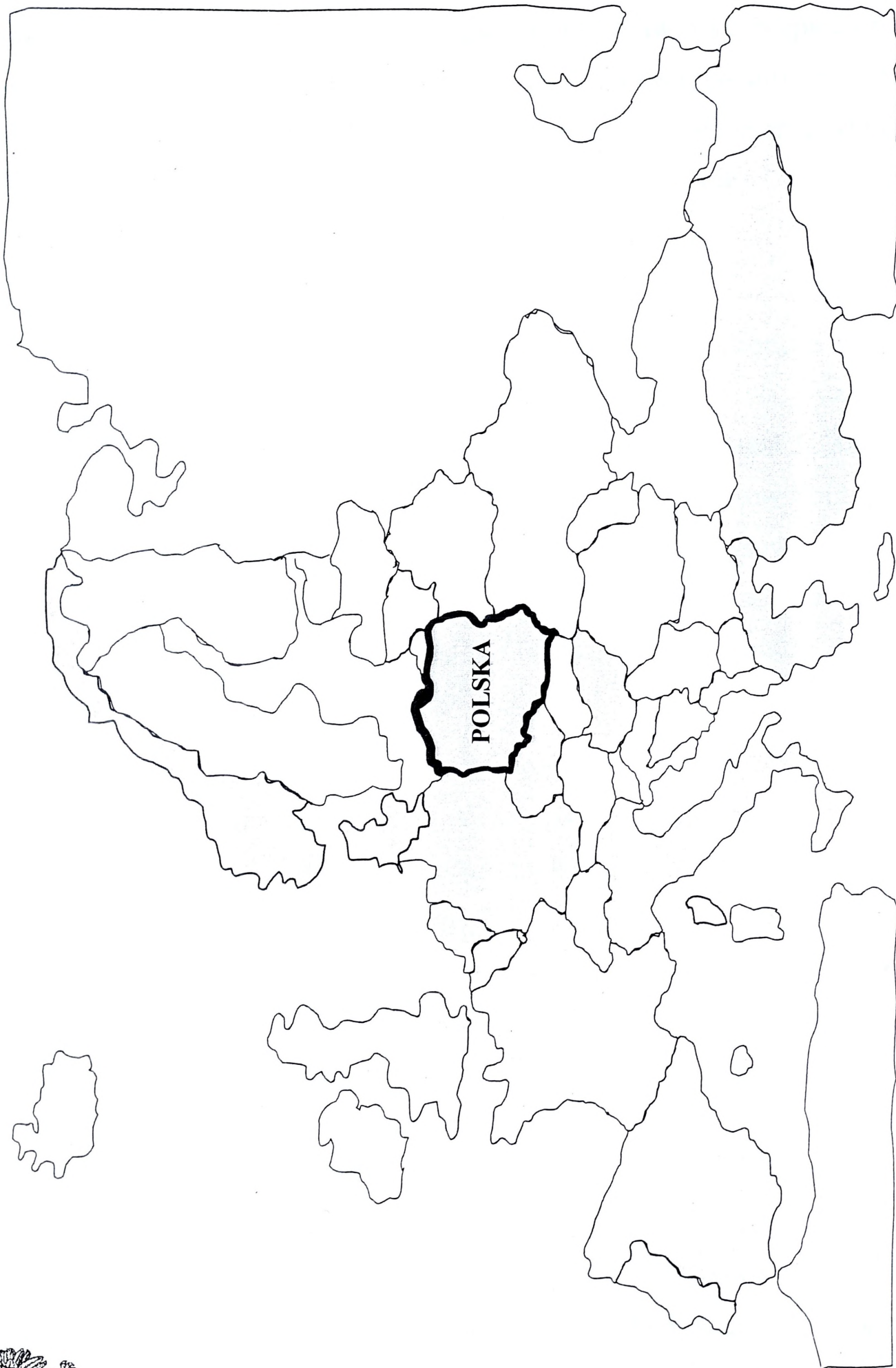
zintensyfikowania badań. Ćwiczenia te bowiem, co należy szczególnie podkreślić, wyraźnie dowiodły że praktyka oparcia systemu kierowania reagowaniem kryzysowym na doraźnych, ad hoc tworzonych strukturach i rozwiązaniach kompletnie nie przystaje do rozwiązań funkcjonujących w NATO i nie może sprostać wyzwaniom i zadaniom, na jakie Polska powinna być przygotowana w ramach NATO. Tezę taką potwierdziły wnioski z seminariów i konferencji organizowanych przez NATO.

1. REAGOWANIE KRYZYSOWE W POLSKIEJ STRATEGII OBRONNOŚCI

W maju 2000 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła nową strategię obronności w warunkach członkostwa Polski w NATO. Stanowi ona podstawowy dokument koncepcyjny w dziedzinie obronności. Określa podstawy do prac nad dokumentami wdrożeniowymi - tzn. doktrynami wojskowymi, planami strategicznymi i operacyjnymi oraz programami obronnymi. Strategia ta dużo uwagi poświęca zagadnieniom kryzysowym, a wśród nich: zagrożeniom kryzysowym, sposobom reagowania na te zagrożenia oraz kierowaniu reagowaniem kryzysowym.

Ocenę tych zagadnień należy rozpocząć od najogólniejszej konstatacji, że Polska leży w szczególnie ważnym miejscu Europy (szkic nr 1). Jest to styk NATO z jego dwoma najważniejszymi partnerami – Rosją i Ukrainą. Stosunki sojuszu z tymi państwami mają kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa europejskiego. Geograficzne położenie w centrum Europy, na przewężeniu między Bałtykiem i Karpatami powoduje, że z militarnego punktu widzenia terytorium Polski stanowi obszar o specjalnym znaczeniu strategicznym na europejskiej linii Wschód-Zachód.

Zgodnie z zasadami swojej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, Polska nie prowadzi żadnych działań mogących zagrażać jakiegokolwiek państwu; nie postrzega również żadnego innego państwa jako przeciwnika. Bierze jednak pod uwagę istniejące obiektywnie, często niezależnie od politycznej woli i intencji innych państw i narodów, potencjalne źródła zagrożeń w swoim bliższym i dalszym otoczeniu strategicznym. Rzeczpospolita Polska, jako państwo graniczne NATO, może być obiektem różnorodnych zagrożeń, nie

Szkic 1. Polska w NATO

tylko skierowanych bezpośrednio przeciwko niej, ale także przeciwko innym państwom Sojuszu (szkic nr 2). W ocenie warunków swojego bezpieczeństwa bierze pod uwagę: polityczno-militarne wyzwania czasu pokoju, zagrożenia kryzysowe oraz zagrożenia wojenne, wyróżniając wśród nich groźbę wojny na dużą skalę i lokalnego konfliktu zbrojnego (o ograniczonej skali).

1.1. ZAGROŻENIA KRYZYSOWE

Wnioski z przeprowadzonych badań oraz prowadzonych ćwiczeń wskazują, że obecnie głównym niebezpieczeństwem dla stabilności międzynarodowej, w tym także dla zewnętrznego bezpieczeństwa Polski, stały się **zagrożenia kryzysowe**, które mogą mieć charakter kryzysów polityczno – militarnych lub pozamilitarnych (szkic nr 3). Źródła kryzysów polityczno-militarnych mogą mieć podłoże polityczne, społeczne, ekonomiczne, etniczne lub też religijne. Ich oddziaływanie na bezpieczeństwo Polski może się przejawiać bezpośrednio lub pośrednio.

Bezpośrednie zagrożenia kryzysowe mogą wynikać z sytuacji spowodowanych przez ukrytą lub jawną groźbę zastosowania przemocy przeciwko Polsce lub jej sojusznikom. Celem takiej groźby może być dążenie do wymuszenia pożądanego przez zagrażającego zachowań politycznych i ustępstw (np. rewizji granic, zmian terytorialnych, zaspokojenia celowo wygórowanych żądań grup etnicznych i wyznaniowych itp.). Może się to wyrażać rozmieszczaniem na danym obszarze sił zbrojnych w skali wykraczającej poza limity dopuszczone umowami międzynarodowymi, a także przesunięciami wojsk niezgodnymi z ograniczeniami ustalonymi w ramach przedsięwzięć budowy zaufania i bezpieczeństwa. W określonych sytuacjach może się to przerodzić w bezpośrednie naruszenie przestrzeni powietrznej, obszaru morskiego lub lądowych granic Rzeczypospolitej Polskiej. Działania takie mogą prowokować zbrojne wystąpienia państwa w obronie jego ważnych interesów.

WYZWANIA I ZAGROŻENIA

**WYZWANIA
POLITYCZNO- MILITARNE
CZASU POKOJU**
(wymagania i potrzeby
w dziedzinie obronności)

**ZEWNĘTRZNE
ZAGROŻENIA
KRYZYSOWE**
(niebezpieczne sytuacje w otoczeniu
Polski nie będące agresją zbrojną)

ZAGROŻENIA WOJENNE
(agresja zbrojna na Polskę lub
sojusznika)

Szkic 2. Wyzwania i zagrożenia

ZAGROŻENIA KRYZYSOWE

KRYZYSY POLITYCZNO- MILITARNE

**Bezpośrednie zagrożenie
bezpieczeństwa Polski
lub sojusznika z NATO**

**Zagrożenie pośrednie - kryzys
w oddaleniu od granic Polski
i NATO (poza przestrzenią
euroatlantycką)**

**KRYZYSY POZAMILITARNE
(cywilne), w tym zagrożenia związane
z rozprzestrzenianiem
broni masowego rażenia**

Szkic 3. Zagrożenia kryzysowe

Jedną z metod osiągnięcia zakładanych celów może być próba destabilizacji sytuacji wewnętrznej. Ewentualne zaangażowanie Polski w międzynarodowe wysiłki na rzecz rozwiązania sytuacji kryzysowych może rodzić również *zagrożenia pośrednie*, w tym wzrost zagrożenia obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, przebywających w rejonie konfliktu lub w jego pobliżu, a także wzrost ryzyka zagrożenia terytorium Polski akcjami odwetowymi (uderzenia powietrzno – raketowe, terroryzm) jednej ze stron konfliktu.

Polska bierze pod uwagę także *pozamilitarne zagrożenia kryzysowe*, w reagowaniu na które państwo byłoby zmuszone zaangażować swój potencjał obronny. Znaczenie, zasięg oraz rozmach niektórych z nich wykazują tendencję wzrostową, przybierając rozmiar regionalny, a nawet kontynentalny. W niektórych państwach objętych przekształceniami ustrojowymi występują zjawiska patologii społecznej, sprzyjające rozwojowi międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Najbardziej niebezpieczną formą takich zagrożeń, wynikającą z międzynarodowej aktywności przestępczej, staje się terroryzm. Następstwem przestępczości międzynarodowej stają się także m. in.: zorganizowany przemyt, korupcja struktur władzy oraz handel narkotykami.

Wzrasta zagrożenie związane z rozprzestrzenianiem broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia. Coraz liczniejsza jest grupa państw, w tym prowadzących politykę konfrontacyjną, bliskich wejścia w jej posiadanie. Do dysponowania tą bronią dążą również skrajne ugrupowania polityczne, religijne, a nawet grupy przestępcze. W konsekwencji należy brać pod uwagę groźbę użycia tej broni w celach terrorystycznych, tak w otoczeniu Polski, jak i na jej obszarze. Należy się także liczyć z próbami tranzytu tej broni przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i z wynikającymi z tego zagrożeniami.

RODZAJE DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH PAŃSTWA

**Działania prewencyjno-
stabilizacyjne w czasie
pokoju**

Reagowanie kryzysowe

Działania wojenne

Szkic 4. Działania strategiczne

1.2. KONCEPCJE REAGOWANIA KRYZYSOWEGO

Biorąc pod uwagę całościową ocenę wyzwań oraz zagrożeń kryzysowych i wojennych polska strategia obronności w części koncepcyjnej ustala, że stosownie do trzech stanów bezpieczeństwa państwa – pokoju, kryzysu (zagrożenia bezpieczeństwa) i wojny – Rzeczpospolita Polska jest przygotowana do prowadzenia następujących trzech rodzajów **działań strategicznych** (szkic nr 4):

– *działania prewencyjno – stabilizacyjne* – realizowane w czasie pokoju, obejmujące bieżące zapobieganie wystąpieniu zewnętrznych zagrożeń polityczno –militarnych (kryzysowych i wojennych), poprzez neutralizowanie ich potencjalnych źródeł oraz stabilizowanie i umacnianie bezpiecznego środowiska (otoczenia) międzynarodowego Polski;

– *reagowanie kryzysowe* – realizowane w razie wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa sojuszników oraz zagrożeń dla szerszego bezpieczeństwa międzynarodowego, obejmujące zarówno działania narodowe, jak i udział w wysiłkach międzynarodowych, podejmowanych w celu opanowywania kryzysów oraz zapewnienia osłony przed ich skutkami;

– *działania wojenne* – prowadzone w razie agresji na Polskę lub jej sojuszników, obejmujące wykorzystanie całego lub części potencjału państwa do odparcia agresji, poprzez przygotowanie i przeprowadzenie kampanii i operacji wojennych.

Myślą przewodnią reagowania kryzysowego jest jak najszybsze opanowanie sytuacji kryzysowej zagrażającej interesom państwa lub społeczności międzynarodowej, w celu zminimalizowania jej skutków i przywrócenie stanu sprzed kryzysu, a w szczególności – zapobieżenie

**REAGOWANIE NA KRYZYS
ZAGRAŻAJĄCY BEZPOŚREDNIO
BEZPIECZEŃSTWU POLSKI
LUB SOJUSZNIKA**

**Uruchomienie przedsięwzięć
pogotowia obronnego**

Osłona terytorium Polski

**Zapewnienie warunków
przyjęcia sojuszniczych sił
prewencyjnego wzmocnienia
na terytorium RP**

**Udział w osłonie terytorium
innego państwa sojuszniczego**

Szkic 5. Reagowanie na kryzys bezpośredni

przerodzeniu się jej w bezpośrednie zagrożenie wojenne dla Polski lub jej sojuszników. Polska utrzymuje struktury i siły niezbędne do udziału w międzynarodowym reagowaniu na sytuacje kryzysowe, zwłaszcza te, które mogą mieć bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo jej samej.

System obronności Rzeczypospolitej Polskiej jest przygotowany do realizacji dwóch podstawowych rodzajów zadań reagowania kryzysowego. Pierwszym z nich jest reagowanie na *kryzys stanowiący bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski lub jej sojuszników*, mogący przerodzić się w konflikt wymagający reagowania wedle zobowiązań wynikających z art. 5. Traktatu Waszyngtońskiego. Główne działania, przewidziane w takich sytuacjach, to (szkic nr 5):

- *uruchomienie przedsięwzięć pogotowia obronnego* – stosownie do skali i tempa narastania kryzysu. Przygotowany i utrzymywany w tym celu Narodowy System Pogotowia Obronnego, kompatybilny z Systemem Pogotowia NATO, obejmuje trzy grupy środków i przedsięwzięć: podwyższanie gotowości obronnej państwa, w tym jego struktur cywilnych oraz sił zbrojnych; podejmowanie działań pozwalających uniknąć zaskoczenia oraz stosowne rozwinięcie strategiczne (mobilizacyjne i operacyjne) określonych komponentów sił zbrojnych, zapewniające ich gotowość do użycia przeciwko potencjalnemu agresorowi;

- *osłona terytorium Polski przed bezpośrednim zagrożeniem oraz pośrednimi skutkami sytuacji kryzysowej* – poprzez prowadzenie (udział w prowadzeniu) kompleksowej (militarnej i pozamilitarnej) operacji osłonowej;

- *zapewnienie warunków do przyjęcia na terytorium Polski sojusznicznych sił prewencyjnego wzmocnienia* – poprzez realizację przez państwo gospodarza wyznaczonych mu zadań wsparcia militarnego i pozamilitarnego;

**UDZIAŁ W MIĘDZYNARODOWYM
REAGOWANIU NA KRYZYSY
STANOWIĄCE POŚREDNIE
ZAGROŻENIE DLA POLSKI
LUB SOJUSZNIKA**

**Rozpoznanie
i lokalizowanie kryzysu
(osłona przed skutkami kryzysu)**

**Pozamilitarne wspieranie
wysiłków miejscowych na rzecz
opanowania kryzysu**

**Międzynarodowe interwencje
na rzecz rozwiązania kryzysu
i wymuszenia pokoju
(wojskowe operacje
interwencyjne)**

– *udział w osłonie terytorium innego państwa sojuszniczego* – poprzez wydzielenie, przerzut i rozwinięcie własnych sił w ramach zgrupowań sojusznicznych na kierunku zagrożenia poza terytorium Polski.

Drugim rodzajem zadań w ramach reagowania kryzysowego jest reagowanie na *kryzys mogący stworzyć jedynie pośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski lub jej sojuszników*. Oznacza to udział w międzynarodowych operacjach reagowania kryzysowego (w tym w operacjach sojusznicznych), które – zależnie od sytuacji – mogą obejmować (szkic nr 6):

– *rozpoznawanie i lokalizowanie pojawiającego się kryzysu oraz osłona przed jego oddziaływaniem na terytorium Polski lub sojuszników* – poprzez izolowanie rejonów objętych konfliktem oraz wywieranie militarnej i pozamilitarnej presji na strony konfliktu;

– *pozamilitarne wspieranie miejscowych wysiłków na rzecz rozwiązania konfliktu* - poprzez udzielanie stronom konfliktu pomocy organizacyjnej, humanitarnej, doradczej itp., organizowanie akcji humanitarnych i antyterrorystycznych, a także wojskowych i policyjnych operacji utrzymywania pokoju;

– *bezpośrednie interwencje na rzecz rozwiązania kryzysu i wymuszenia pokoju* – poprzez przeprowadzenie interwencyjnych operacji militarnych, rozdzielanie i rozbrajanie bądź rozbijanie formacji zbrojnych stron konfliktu.

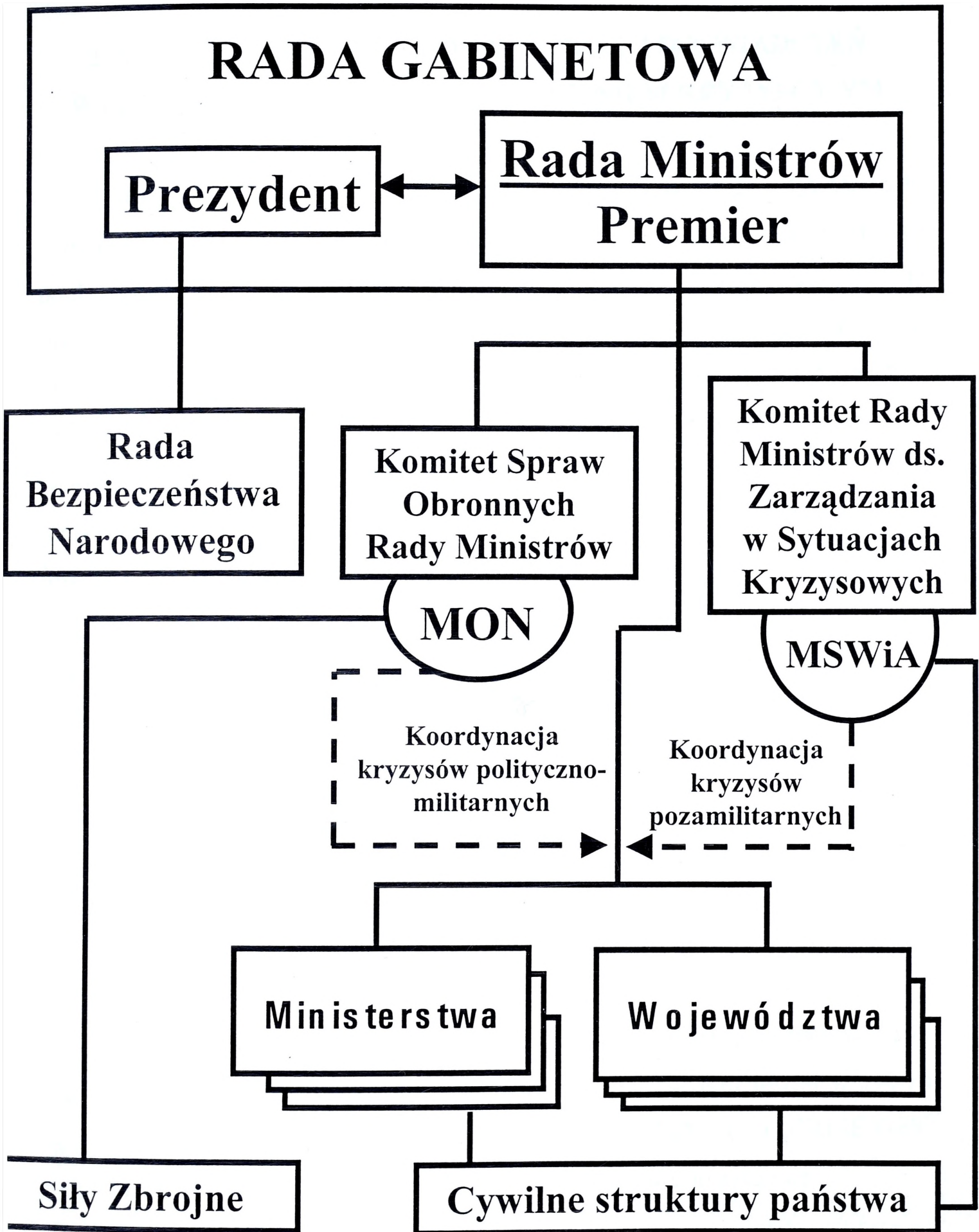
Siły zbrojne mogą również uczestniczyć w *reagowaniu na pozamilitarne zagrożenia kryzysowe* (również te o charakterze ponadnarodowym) poprzez wspieranie działań sił i środków bezpieczeństwa wewnętrznego.

1.3. KIEROWANIE REAGOWANIEM KRYZYSOWYM

Jedną z istotnych spraw jest organizacja **kierowania reagowaniem kryzysowym** w państwie (szkic nr 7). Jesteśmy w okresie wypracowywania rozwiązań systemowych. Ogólnie przyjmujemy, że w razie zaistnienia polityczno – militarnych sytuacji kryzysowych stwarzających pośrednie zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski, nie będą wprowadzane nadzwyczajne zmiany w ogólnych zasadach kierowania obronnością, a jedynie uruchomione zostaną dodatkowe środki i procedury *kierowania reagowaniem kryzysowym*. W siłach zbrojnych w czasie kryzysu kierowanie odbywa się według zasad kierowania pokojowego. Wojskami wydzielonymi do międzynarodowych zgrupowań, wykonujących zadania w ramach reagowania kryzysowego, dowodzą operacyjnie dowódcy tych zgrupowań.

Trwają szczegółowe prace dotyczące zarówno kierowanie reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa, jak i w siłach zbrojnych. Wykorzystujemy w tym względzie własne studia i analizy, zamierzamy skorzystać także z oferty innych analityków, m.in. z RAND. Największe jednak znaczenie w tym procesie mają nasze doświadczenia z udziału w ćwiczeniach reagowania kryzysowego NATO i UZE - CMX i CRISEX w 1998 i 2000 roku.

KIEROWANIE REAGOWANIEM KRYZYSOWYM

Szkic 7. Kierowanie reagowaniem kryzysowym

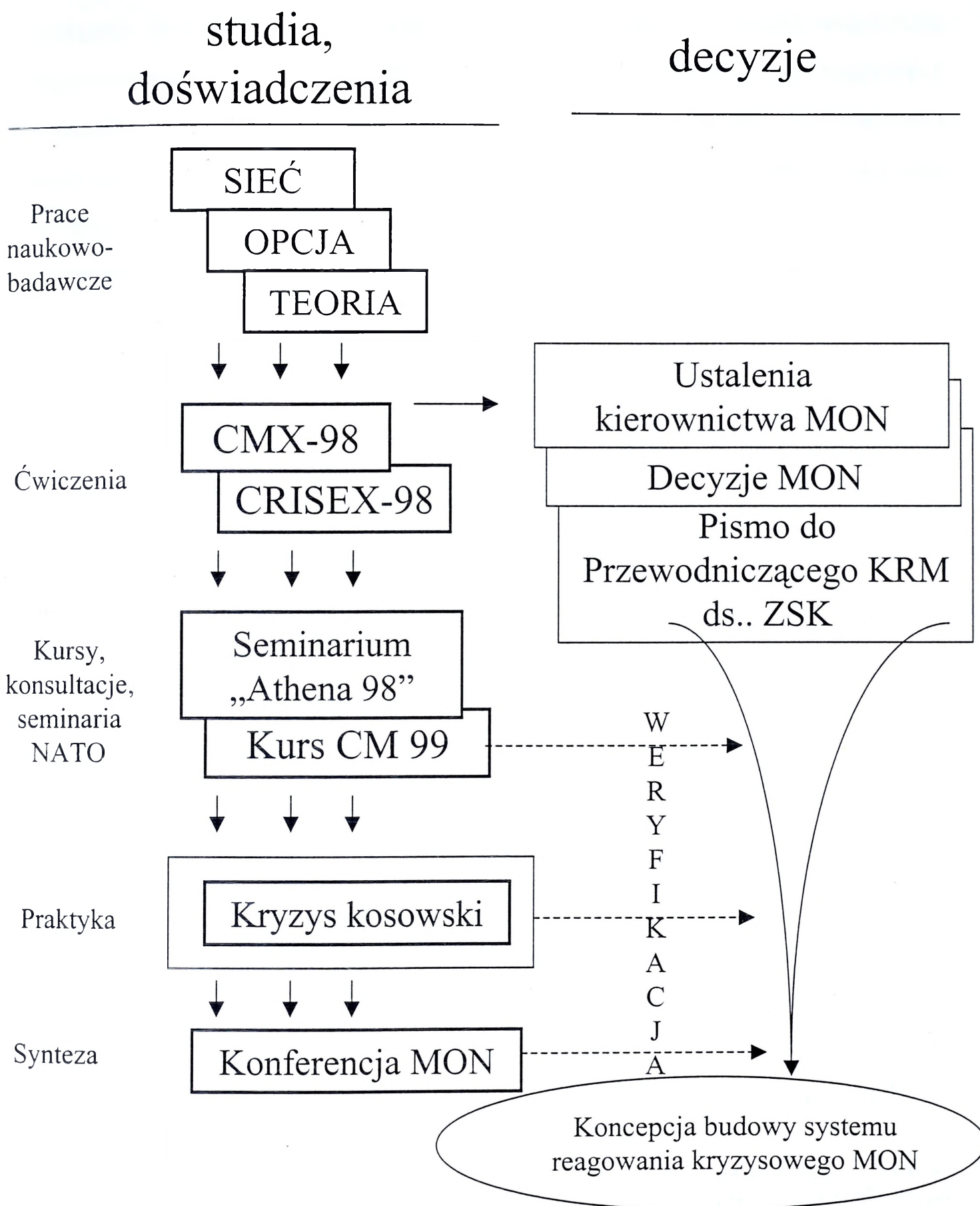
2. ANALIZA DOTYCHCZASOWYCH PRAC I DOŚWIADCZEŃ W ZAKRESIE KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM

Reagowanie kryzysowe jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się w ostatnich latach dziedzin działalności NATO. Wykazuje to dobitnie ostatnia operacja kryzysowa w Kosowie. Dla nikogo, jak sądzimy, nie ulega już teraz wątpliwości, że jednym z pierwszych i najważniejszych zadań praktycznych po naszym wejściu do NATO jest włączenie się w jego system kryzysowy i sprawne w nim funkcjonowanie. Dlatego poznawanie i zgłębianie problematyki współczesnych kryzysów oraz budowanie narodowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym, sprzężonego z systemem sojuszniczym, jest z pewnością zadaniem priorytetowym.

Studialne prace nad budową narodowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym trwają już od kilku lat. Pierwszym krokiem, jaki podjęty został w tym zakresie w Ministerstwie Obrony Narodowej, było uruchomienie i stosowne ukierunkowanie na tę dziedzinę prac naukowo-badawczych pk. „OPCJA”, „SIEĆ” i „TEORIA” (szkic nr 8). Rezultaty tych badań w odniesieniu do reagowania kryzysowego dotyczyły przede wszystkim analizy samego zjawiska kryzysu, jego specyfiki z punktu widzenia metod i sposobów jego opanowywania, organizacji, procedur, narzędzi i infrastruktury technicznej systemu kierowania w sytuacjach kryzysowych¹.

Wykorzystanie wojska w przeciwdziałaniu skutkom tzw. powodzi 100-lecia w 1997 r. oraz perspektywa integracji z NATO, w tym udział w 1998 r. w dwóch dużych ćwiczeniach międzynarodowych „CMX-98” i „CRISEX-98”, dały wzmożony impuls do zintensyfikowania działań w tym zakresie.

¹ Prace te są dostępne w Departamencie Systemu Obronnego MON.

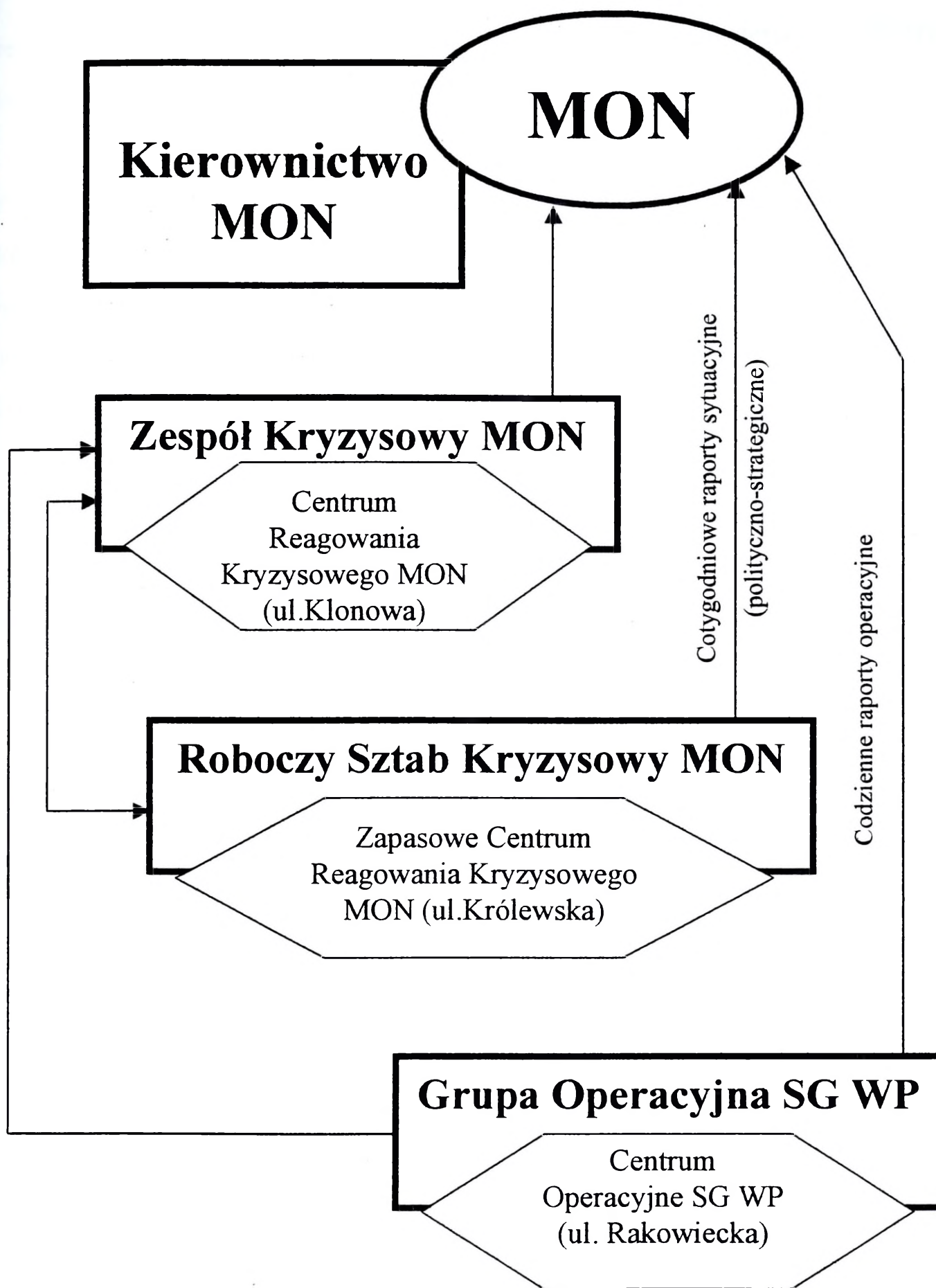
Szkic 8. Prace nad budową Systemu Reagowania Kryzysowego MON w latach 1998-1999

Należy mocno podkreślić rolę obydwu tych ćwiczeń, ponieważ one właśnie wyraźnie dowiodły, że dotychczasowa praktyka oparcia systemu reagowania kryzysowego na doraźnych, ad hoc tworzonych strukturach i rozwiązaniach kompletnie nie przystaje do rozwiązań funkcjonujących w NATO i nie może sprostać wyzwaniom i zadaniom, jakie powinniśmy być gotowi realizować w ramach NATO.² Tezę taką potwierdzały także wnioski z seminariów i konferencji organizowanych przez NATO, w których przedstawiciele Polski mogli uczestniczyć.³ Najistotniejszym jednak doświadczeniem stał się nasz praktyczny udział - już jako członka NATO - w sojuszniczej operacji kryzysowej na Bałkanach.

W ramach reagowania na sytuację kryzysową na Bałkanach w Ministerstwie Obrony Narodowej ukształtowały się trzy ośrodki zajmujące się tą problematyką (szkie nr 9): Zespół Kryzysowy MON pracujący na Centrum Reagowania Kryzysowego MON przy ul. Klonowej; Grupa Operacyjna Sztabu Generalnego WP pracująca na Centrum Operacyjnym SG WP przy ul. Rakowieckiej oraz Roboczy Sztab Kryzysowy pracujący na Zapasowym Centrum Reagowania Kryzysowego MON w Departamencie Systemu Obronnego MON przy ul. Królewskiej. Zespół Kryzysowy (powołany ad hoc doraźną decyzją Ministra Obrony Narodowej) zapewniał bieżące, operatywne informowanie Ministra Obrony Narodowej o sytuacji kryzysowej oraz przewidywanych wariantach jej rozwoju, opracowując codzienne raporty sytuacyjne i przesyłając je członkom kierownictwa Ministerstwa Obrony Narodowej. Grupa Operacyjna Sztabu Generalnego WP dokonywała również na bieżąco analiz i ocen operacyjnych, opracowując także codziennie meldunki

² Szczegółowe omówienie tych ćwiczeń wraz z wnioskami zawierają opracowania pt.: „Wnioski z przygotowania i przebiegu ćwiczenia „CMX98” – aneks nr 1 oraz „Ćwiczenie <CRISEX 98>. Raport studyjny”. Departament Systemu Obronnego MON, Warszawa 1998 (aneks nr 2).

³ Szczególne znaczenie w tym względzie miały: seminarium NATO nt. reagowania kryzysowego „ATENA 98”, przeprowadzone w Atenach w dniach 30.06 – 3.07 1998 roku oraz kurs reagowania kryzysowego NATO, zorganizowany w dniach 25 – 26 stycznia 1999 w Brukseli. Wnioski z kursu zawarte są w opracowaniu pt. „Notatka na temat systemu reagowania kryzysowego NATO”. Departament Systemu Obronnego MON, Warszawa 1999.

Szkic 9. Struktura reagowania kryzysowego MON w czasie kryzysu kosowskiego

operacyjne, przekazywane członkom kierownictwa Ministerstwa Obrony Narodowej.

Nieco inny charakter miało działanie stałego Roboczego Sztabu Kryzysowego MON. Nie była to praca informacyjno-operacyjna, lecz analityczno-strategiczna. Sztab ten ma charakter międzyinstytucjonalny (ogólnoresortowy), jako że w jego skład wchodził przedstawiciele departamentów pionu polityki obronnej, Sztabu Generalnego WP, Wojskowych Służb Informacyjnych oraz Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej. W czasie posiedzeń, które odbywały się raz w tygodniu, dokonywano polityczno-strategicznego przeglądu i oceny sytuacji kryzysowej oraz jej wpływu na bezpieczeństwo Polski. Procedura pracy sztabu w czasie posiedzeń obejmowała trzy fazy:

- ocenę sytuacji kryzysowej (w tym rozwój wydarzeń w ostatnim tygodniu, ich ocena i prognoza średnio terminowa oraz wpływ na bezpieczeństwo Polski);

- ocenę zaangażowania i działań sił własnych (w tym przegląd działań NATO w wymiarze politycznym i militarnym oraz stan gotowości i zaangażowania Sił Zbrojnych RP);

- identyfikację problemów decyzyjnych - ewentualne problemy przyszłościowe wymagające zajęcia stanowiska lub decyzji Ministra Obrony Narodowej (w tym wyzwania polityczne, ewentualne zagrożenia dla sił uczestniczących w operacjach kryzysowych, potrzeby co do ewentualnego dalszego zaangażowania militarnego).

Cotygodniowe raporty o charakterze polityczno-strategicznym z posiedzeń Roboczego Sztabu Kryzysowego przedkładał były Ministrowi Obrony Narodowej.

Na bazie prowadzonych studiów i sukcesywnie zbieranych doświadczeń rozpoczęte zostały pierwsze prace koncepcyjne i organizacyjne w zakresie zbudowania narodowego systemu reagowania kryzysowego. W niektórych dziedzinach przyjmujemy założenia i staramy się wprowadzać rozwiązania nie zawsze zgodnie z filozofią i rozwiązaniami funkcjonującymi w NATO. Warto zdać sobie z tego sprawę, aby niepotrzebnie nie tracić czasu i nie ponosić zbytecznych kosztów na późniejsze ponowne dostosowywanie systemu narodowego do sojuszniczego.

Rozważania należy rozpocząć od kwestii najogólniejszych, od samej istoty tego, co w NATO nazywane jest „Crisis Management”. Pojęciem tym określa się organizacje, procedury i przedsięwzięcia mające na celu opanowywanie i wygaszanie kryzysów zagrażających bezpieczeństwu państw członkowskich. Nie jest to więc wyłącznie zarządzanie kryzysowe, do czego u nas często sprowadza się cały ten problem - jak należy sądzić, w wyniku powierzchownego, bez rozpoznania rzeczywistej istoty sprawy, przetłumaczenia angielskiego słowa „management”. Tymczasem jest to bardzo rozległy obszar różnorodnej, głównie polityczno-wojskowej, działalności NATO, który umieścić można między bieżącą działalnością pokojową, a działaniami wojennymi. Pojęciami najlepiej oddającymi treść „crisis management” są zatem reagowanie kryzysowe, opanowywanie kryzysów, radzenie sobie z kryzysami, przeciwdziałanie kryzysom. Jednym z elementów tej działalności jest oczywiście - ale bynajmniej nie jedynym - działanie organów kierowania, zarządzania i dowodzenia w sytuacjach kryzysowych, czyli kierowanie, zarządzanie i dowodzenie kryzysowe.

Drugim ważnym problemem, o znaczących konsekwencjach praktycznych, jest sposób rozumienia merytorycznego zakresu reagowania kryzysowego. W NATO obejmuje ono reagowanie na wszystkie rodzaje kryzysów, zarówno na cywilne kryzysy czasu pokojowego (spowodowane np. katastrofami i klęskami żywiołowymi), jak i zewnętrzne kryzysy polityczno-

militarne, przy zdecydowanej dominacji zainteresowania tymi drugimi. U nas tymczasem reagowanie (zarządzanie) kryzysowe często sprowadza się wyłącznie do zajmowania się kryzysami cywilnymi czasu pokojowego. Pojawiają się projekty rozwiązań prawnych i organizacyjnych niejako „zawłaszczające” termin „kryzys” - i wszystkie terminy od niego pochodne - tylko do reagowania struktur cywilnych na zagrożenia cywilne (pozamilitarne) czasu pokojowego. Nie jest to z pewnością podejście zgodne z traktowaniem tych spraw w NATO.

Wiąże się z tym bezpośrednio także zawężające rozumienie tzw. nadzwyczajnego planowania cywilnego (civil emergency planning), czy też gotowości cywilnej, które to odgrywają istotną rolę w działaniach kryzysowych NATO. Kategorie te - podobnie jak reagowanie kryzysowe - sprowadza się u nas często (nawet w większości) do planowania i przygotowywania użycia środków cywilnych w warunkach nadzwyczajnych zagrożeń (kryzysów) czasu pokojowego.⁴ Tymczasem w NATO obejmują one całe spektrum użycia środków i zasobów cywilnych do wsparcia realizacji strategii NATO we wszystkich sytuacjach nadzwyczajnych, z wojną włącznie. Dotyczy to np. zapewnienia warunków funkcjonowania organów władz państwowych, mobilizacji i wykorzystania zasobów osobowych, środków transportowych, łączności, żywnościowych, produktów rolniczych i przemysłowych, środków medycznych, organizowanie pomocy humanitarnej, obrony cywilnej ludności itp. w warunkach różnych kryzysów i wojny. Konstruowanie zatem reguł prawnych i rozwiązań organizacyjnych ukierunkowanych wyłącznie tylko na jeden z aspektów nadzwyczajnego planowania cywilnego (gotowości cywilnej) nie wydaje się postępowaniem najwłaściwszym. Konieczne jest zorganizowanie całościowego systemu działania w tej dziedzinie, kompatybilnego

⁴ Zob. np. projekt ustawy o gotowości cywilnej i cywilnym zarządzaniu kryzysowym. Wersja poprawiona przez specjalną podkomisję Sejmowej Komisji Spraw Wewnętrznych i Administracji – aneks nr 3

z rozwiązaniami przyjętymi w NATO. Zadaniem szczególnie pilnym jest ustanowienie krajowego koordynatora tej wieloaspektowej problematyki.

Warto zdać sobie sprawę z tego, dlaczego ukształtowało się u nas takie właśnie mniemanie o treści reagowania kryzysowego oraz nadzwyczajnego planowania cywilnego i w ogóle gotowości cywilnej. Niewątpliwie główną przyczyną jest ... „Partnerstwo dla Pokoju”. W ramach tej inicjatywy NATO zaproponowało partnerom współpracę jedynie w wybranych dziedzinach swej aktywności - generalnie rzecz biorąc wyłącznie w obszarze aktywności pokojowej, co jest w pełni zrozumiałe. Tak też było z reagowaniem kryzysowym i nadzwyczajnym planowaniem cywilnym. Współpracowaliśmy z NATO w tych dziedzinach wyłącznie w zakresie reagowania na zagrożenia kryzysowe czasu pokojowego. Na tej podstawie zapewne utarło się u nas przekonanie, że problematyka kryzysowa jest tożsama tylko z reagowaniem na cywilne kryzysy pokojowe (klęski żywiołowe, katastrofy techniczne, terroryzm, przemyt środków jądrowych itp.), a nadzwyczajne planowanie cywilne dotyczy przygotowania i wykorzystania potencjału cywilnego jedynie w takich właśnie sytuacjach kryzysowych. Jest to oczywiście przekonanie fałszywe i w świetle rzeczywistej praktyki NATO winno być jak najszybciej skorygowane. Jako członek NATO jesteśmy w zupełnie innej sytuacji, niż byliśmy jako partner NATO.

Również w odniesieniu do kryzysów polityczno-militarnych nie zawsze jest u nas pełna jasność co do tego, jak należy je rozumieć i co powinno być treścią polityczno-militarnego reagowania kryzysowego. W NATO obejmuje ono reagowanie na wszelkie zagrożenia bezpieczeństwa jego członków - od pośrednich zagrożeń poza obszarem traktatowym (out of area operations) do groźby bezpośredniej agresji zbrojnej na terytorium NATO. Składają się nań różnorodne polityczne, dyplomatyczne, ekonomiczne i militarne działania prowadzone przy użyciu wszystkich środków, jakimi dysponuje NATO, z bronią jądrową włącznie - podejmowane na podstawie zarówno art. V Traktatu

Waszyngtońskiego i poza art. V (non-Article V operations). W obydwu wypadkach (operacje według art. V i poza art. V) jest to ten sam system działań kryzysowych. U nas można się spotkać z poglądami, że polityczno-militarne reagowanie kryzysowe dotyczy jedynie przeciwdziałania zewnętrznym zagrożeniom pośrednim, a przeciwdziałanie groźbie bezpośredniej agresji zbrojnej na terytorium Polski (zapobieganie, powstrzymywanie i „rozładowywanie” tej groźby, działanie w warunkach bezpośredniego zagrożenia wojennego, włącznie z ewentualnym stanem wojennym) jest czymś odrębnym, realizowanym w ramach „reagowania wojennego (obronnego)”. Konsekwencją takiego podejścia jest m.in. tendencja do oddzielenia systemu kierowania kryzysowego od systemu kierowania wojennego. Tymczasem w NATO nie ma tu ostrej granicy. Organizacja systemu reagowania kryzysowego zapewnia płynne przejście od kierowania pokojowego przez poszczególne fazy kierowania kryzysowego, aż do kierowania bezpośrednią obroną, gdyby kryzysu nie udało się opanować i doszło do agresji na NATO.

Wnioski z ćwiczeń wskazują, że również w Polsce powinniśmy w podobny sposób zorganizować system kierowania kryzysowego, tzn. zapewnić jego spójność z wojennym systemem kierowania. Kierowanie pokojowe, kryzysowe i wojenne to po prostu swego rodzaju odmiany (mutacje) jednego, sprzężonego organizacyjnie i funkcjonalnie, systemu kierowania bezpieczeństwem, w tym obronnością, państwa, obejmującego podsystemy resortowe i terytorialne, a także system dowodzenia siłami zbrojnymi. Tworzenie odrębnych podsystemów kryzysowego i wojennego byłoby sprzeczne z zasadą ciągłości kierowania i groziło niebezpiecznymi zakłóceniami w najtrudniejszym okresie początkowego stadium wojny.

Z punktu widzenia osiągnięcia „interoperacyjności kryzysowej” przez resort obrony narodowej dwie sprawy wymagają szczególnie pilnego rozstrzygnięcia. Pierwsza - kto ma być koordynatorem krajowym (rządowym - dla uproszczenia rozważań zatrzymujemy się celowo na szczeblu rządowym, nie

wnikając w podział kompetencji w tym zakresie między Prezydenta i Radę Ministrów) w zakresie reagowania państwa na zewnętrzne (międzynarodowe), polityczno-militarne zagrożenia kryzysowe i w związku z tym, jaka powinna być rola Ministra Obrony Narodowej w systemie krajowym? Druga sprawa - to konstrukcja resortowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym.

Co do koordynatora krajowego możliwe są trzy warianty. Pierwszy - zakładający, że koordynatorem krajowym z ramienia decydenta państwowego (Premiera, Rady Ministrów, Prezydenta?) w stosunku do wszystkich rodzajów kryzysów jest istniejący obecnie Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych. Organem sztabowym tego komitetu, zapewniającym jego obsługę, przygotowującym sprawy do rozpatrzenia, czuwającym nad wykonaniem jego postanowień są struktury Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w tym urząd szefa Obrony Cywilnej Kraju. Dodatnią stroną tego wariantu jest skoncentrowanie całości spraw reagowania kryzysowego w jednym ośrodku rządowym. Ma on jednak podstawową słabość polegającą na tym, że sprawami nie tylko kryzysów cywilnych i wewnętrznych, ale także zewnętrznych kryzysów polityczno-militarnych zajmowałyby się w ramach rządu struktury resortu spraw wewnętrznych i administracji, w tym obrony cywilnej. Nie jest to z pewnością rozwiązanie logiczne i najwłaściwsze z punktu widzenia praktycznego. Gdyby miało być jednak przyjęte, należałoby strukturę obsługującą Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych zdecydowanie przebudować, w tym rozbudować co najmniej o komórki specjalizujące się w sprawach zagranicznych i wojskowych.

Powyższej słabości pozbawiony byłby wariant drugi, w którym za koordynację reagowania na kryzysy cywilne (pozamilitarne) odpowiadałby na szczeblu rządowym Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych, a na zewnętrzne kryzysy polityczno-militarne - Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów, pracujący pod przewodnictwem Ministra Obrony

Narodowej. Funkcje sztabowe na rzecz tego drugiego komitetu w zakresie ogólnokrajowej koordynacji reagowania kryzysowego spełniałyby struktury Ministerstwa Obrony Narodowej. Jest to rozwiązanie logiczniejsze od wariantu pierwszego, ale jego podstawową słabością jest rozproszenie spraw reagowania kryzysowego w ramach rządu pomiędzy dwa ośrodki. Nie zawsze można byłoby nawet precyzyjnie rozdzielić kompetencje w stosunku do konkretnej sytuacji kryzysowej.

Lepszą odmianą tego wariantu byłoby rozwiązanie zakładające, że wyspecjalizowanym w sprawach kryzysowych organem pomocniczym Rady Ministrów – przygotowującym projekty jej decyzji oraz koordynującym i nadzorującym ich realizację – jest, utworzony na mocy ustawy lub rozporządzenia Rady Ministrów, specjalny Komitet Kryzysowy Rady Ministrów (KKRM). Na czele tego Komitetu stałby Prezes Rady Ministrów mając dwóch zastępców: ds. kryzysów polityczno–militarnych – Ministra Obrony Narodowej; ds. kryzysów cywilnych (pozamilitarnych) – Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W zależności od skali i charakteru zaistniałego kryzysu Prezes Rady Ministrów kieruje osobiście Komitetem Kryzysowym lub powierza to zadanie jednemu ze swoich zastępców (Ministrowi Obrony Narodowej – w odniesieniu do kryzysu o charakterze polityczno–militarnym; Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji – w razie wystąpienia cywilnych zagrożeń kryzysowych). Rozwiązanie takie – zapewniające elastyczne i dostosowane do potrzeb reagowanie na trudne zawczasu do przewidzenia różnorodne, co do skali i charakteru, sytuacje kryzysowe – może być pozostawione do każdorazowej indywidualnej decyzji Prezesa Rady Ministrów lub określone zawczasu w akcie prawnym tworzącym Komitet Kryzysowy. Komitet Kryzysowy zbierający się i obradujący pod przewodnictwem Ministra Obrony Narodowej mógłby nazywać się Polityczno–Militarnym Komitetem Kryzysowym Rady Ministrów (PMKKRM), a zbierający i obradujący pod

przewodnictwem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – Cywilnym Komitetem Kryzysowym Rady Ministrów (CKKRM).

Wydaje się jednak, że optymalnym rozwiązaniem byłby wariant trzeci, zakładający rozwiązanie dotychczasowych KRMdsZSK oraz KSORM i utworzenie w to miejsce jednego Komitetu Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego (lub Rządowego Komitetu Bezpieczeństwa Narodowego). Konieczność utworzenia takiego komitetu wynika zresztą nie tylko z potrzeb związanych z kierowaniem kryzysowym, ale - i to nawet jeszcze mocniej - z potrzeb koordynacji całości spraw bezpieczeństwa narodowego w skali państwa. Brak takiego organu jest coraz wyraźniej odczuwany w związku z „wygaszaniem” Komitetu Obrony Kraju. Na czele Komitetu Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego powinien oczywiście stać Prezes Rady Ministrów, a jego organem sztabowym w tej sytuacji byłaby naturalnie Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, w której należałoby zorganizować odpowiednią, silną merytorycznie, komórkę ds. systemu bezpieczeństwa narodowego (Departament Bezpieczeństwa Narodowego), wraz z podporządkowanym jej Rządowym Centrum Kierowania Kryzysowego i Wojennego (Obronno), które byłoby jednocześnie naturalnym załącznikiem Stanowiska Kierowania Obroną Państwa.

W zależności od tego, który z wariantów koordynatora krajowego zostanie przyjęty, będzie można ostatecznie sprecyzować rolę Ministra Obrony Narodowej w krajowym systemie kierowania reagowaniem kryzysowym i w konsekwencji istotę systemu resortowego. Tylko w drugim wariantcie Minister Obrony Narodowej spełniałby funkcje ogólnokrajowe, jako koordynator wykorzystywania całego systemu obronności państwa w reagowaniu na zewnętrzne kryzysy polityczno-militarne. W wariantach pierwszym i trzecim jego rola miałaby wymiar resortowy i ograniczała się do użycia sił zbrojnych we wszystkich rodzajach sytuacji kryzysowych. W pierwszym wypadku resortowy system reagowania kryzysowego powinien

być tak skonstruowany, aby mógł spełniać funkcje sztabowe na rzecz krajowej koordynacji ogólnobronnej, w drugim zaś - powinien to być system o charakterze głównie wojskowym.

W obydwu wypadkach podstawowym celem systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON (SKRK MON) powinno być zapewnienie sprawnego (szybkiego i efektywnego) reagowania resortu obrony narodowej na różne - militarne i niemilitarne, zewnętrzne i wewnętrzne - sytuacje kryzysowe poprzez:

- ciągłe monitorowanie sytuacji oraz bieżącą analizę i ocenę potencjalnych i realnych zagrożeń kryzysowych;

- bieżące informowanie Ministra Obrony Narodowej i członków Kierownictwa MON o sytuacji oraz wyprzedzające sygnalizowanie możliwych potrzeb reagowania resortu na mogące się pojawić zagrożenia kryzysowe;

- zapewnienie stosownego do rodzaju oraz skali kryzysu stopnia zaangażowania resortu obrony narodowej w reagowaniu na realną sytuację kryzysową (osiąganie wyższych stanów gotowości kryzysowej);

- koordynowanie udziału resortu obrony narodowej w reagowaniu na niemilitarne (cywilne) sytuacje kryzysowe;

- zapewnienie spełniania przez Ministra Obrony Narodowej funkcji głównego koordynatora krajowego w reagowaniu państwa na zewnętrzne kryzysy polityczno-militarne oraz koordynowanie działania resortu w takiej sytuacji;

- szkolenie osób funkcyjnych i struktur Ministerstwa Obrony Narodowej w zakresie reagowania kryzysowego, w tym koordynowanie udziału w międzynarodowych, a zwłaszcza w sojuszniczych ćwiczeniach reagowania kryzysowego.

Co do konkretnej organizacji systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON warto uwzględnić rozwiązania przyjęte w innych państwach NATO⁵ i w strukturach sojuszniczych⁶, a także prezentowane w opracowaniu RAND CORPORATION⁷. Otóż w NATO nie tworzy się na czas kryzysu odrębnych (specjalnie tylko do tego celu) organów koordynacyjno-decyzyjnych. Kryzysem zajmują się bezpośrednio organa „statutowe” sojuszu - Rada Północnoatlantycka, Sekretarz Generalny, Komitet Wojskowy, Naczelny Komitet Nadzwyczajnego Planowania Cywilnego itp. Poprzez analogię wydaje się zasadne przyjęcie, że w naszym resorcie reagowaniem kryzysowym zajmuje się bezpośrednio Minister Obrony Narodowej, mając do pomocy swój „statutowy” Zespół Kierownictwa MON. Biorąc jednak pod uwagę zakres merytoryczny reagowania kryzysowego, Zespół Kierownictwa MON w czasie kryzysu należałoby poszerzyć o dowódców rodzajów sił zbrojnych oraz szefów niektórych komórek organizacyjnych, spełniających szczególnie istotną rolę w reagowaniu kryzysowym. Dotyczy to zwłaszcza Inspektoratu Wojskowych Służb Informacyjnych, Departamentu Budżetowego, Departamentu Prawnego, Departamentu Systemu Obronnego, Generalnego Zarządu Operacyjnego, Zarządu Obrony Terytorialnej, a także Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej.

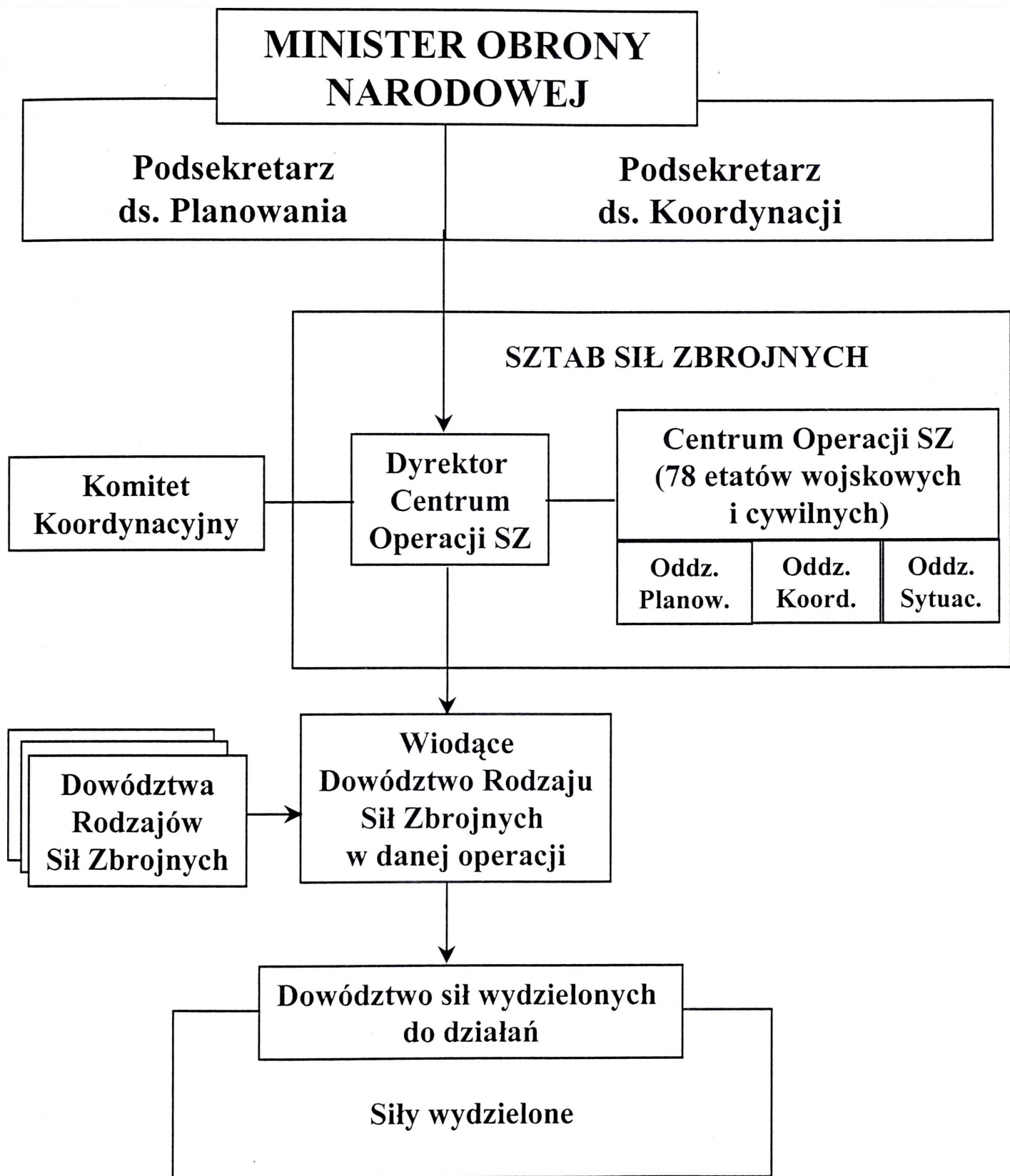
Na potrzeby pracy systemu reagowania kryzysowego niezbędne są odpowiednie struktury sztabowe (planistyczno-koordynacyjne) wyspecjalizowane w sprawach kryzysowych. W NATO istnieją tego typu etatowe struktury zarówno w Sztabie Międzynarodowym, jak i w Międzynarodowym Sztabie Wojskowym. W Sztabie Międzynarodowym jest to Dyrektoriat Reagowania Kryzysowego i Operacji (Działań Bieżących), a w Międzynarodowym Sztabie Wojskowym - Oddział Operacji Ogólnych i Reagowania Kryzysowego.⁸

⁵ Zob. np. rozwiązanie niemieckie (szkic nr 10) oraz tureckie – aneks nr 4.

⁶ Zob. J.Kriendler: NATO Crisis Management – informacja podczas kursu reagowania kryzysowego NATO 25.01.1999 r. – aneks nr 5

⁷ RAND - Crisis Management System Design Proposal for the Polish Ministry of National Defense – aneks nr 6

⁸ Zob. The NATO Handbook. Brussels 1998

Szkic 10. Wojskowy System Reagowania Kryzysowego w Niemczech

Ich zadania polegają głównie na analizie sytuacji kryzysowej i dokonywaniu krótko i średnioterminowych ocen, planowaniu i koordynowaniu wszelkich przedsięwzięć realizowanych przez inne struktury NATO (NAC, MC), planowaniu i organizowaniu ćwiczeń kryzysowych, opracowywaniu, uaktualnianiu dokumentów doktrynalnych, podręczników reagowania kryzysowego, organizowaniu i kierowaniu pracą na Centrum Sytuacyjnym itp.

Biorąc pod uwagę praktyczne doświadczenia i przyjęte rozwiązania w NATO, powinniśmy posiadać również stosowne struktury etatowe będące odpowiednikami i praktycznymi partnerami w bieżącej współpracy dla sztabowych instytucji kryzysowych sojuszu. Możliwe są dwa rozwiązania w tym względzie: albo powierzenie tej funkcji jednej komórce organizacyjnej MON (departamentowi lub zarządowi w SG WP), albo rozdzielenie jej między dwie komórki – podobnie, jak jest to w Kwaterze Głównej NATO. Niezależnie od przyjętego rozwiązania organizacyjno-kompetencyjnego struktury te powinny być odpowiedzialne w sumie za sztabową koordynację - z ramienia Ministra Obrony Narodowej - całości spraw związanych z planowaniem, szkoleniem oraz funkcjonowaniem systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON, bieżącym nadzorem nad realizacją operacji kryzysowych w kraju i za granicą, przygotowaniem i weryfikowaniem dokumentów dyrektywnych, utrzymywaniem współpracy sojuszniczej i krajowej w zakresie reagowania kryzysowego. Etatowe komórki kryzysowe tych struktur stanowiłyby naturalny załączek – odpowiednio rozwijanego na czas kryzysu - Sztabu Kryzysowego MON, który w sumie składałby się z – posiadających zawczasu określone przydziały organizacyjne do tego sztabu – przedstawicieli wszystkich podstawowych struktur Ministerstwa Obrony Narodowej, w tym Sztabu Generalnego WP. W wariantcie zakładającym spełnianie przez Ministra Obrony Narodowej funkcji koordynatora krajowego w skład Sztabu Kryzysowego powinny wchodzić także grupy operacyjne lub zespoły łącznikowe innych resortów i struktur państwa. W pełni rozwinięty

Sztab Kryzysowy MON w sytuacji zewnętrznego kryzysu polityczno-militarnego powinien stanowić jednocześnie załączek i jądro pełnej obsady Wojennego Stanowiska Kierowania Ministra Obrony Narodowej, rozwijanego w razie gdyby kryzysu nie udało się opanować i groziło przerodzenie się go w bezpośrednią agresję przeciwko Polsce.

Miejscem pracy Sztabu Kryzysowego w czasie kryzysu powinno być odpowiednio przygotowane i funkcjonujące także już w czasie pokoju – ale jedynie na zasadach służby dyżurnej – Centrum Operacyjne (jak w większości krajów NATO) lub Sytuacyjne (jak jest w Kwaterze Głównej NATO). Należy podkreślić, że NATO posiada doskonale zorganizowane i wyposażone Centrum Sytuacyjne (SITCEN), dostosowane do zapewnienia możliwości dynamicznego kierowania strukturami sojuszniczymi w warunkach kryzysu i wojny. Jego głównymi zadaniami są: bieżący, w reżimie 24-godzinnym, monitoring wszelkich doniesień na temat sytuacji międzynarodowej i stanu własnych struktur; zbieranie, opracowywanie i rozsyłanie wewnątrz NATO i do stolic państw członkowskich informacji sytuacyjnych (meldunki, syntezy prasowe itp.); utrzymywanie w stałej sprawności i gotowości systemu łączności, urządzeń do briefingów i pracy sztabowej; powiadamianie i alarmowanie kierowniczych osób funkcyjnych. Obsada etatowa SITCEN liczy około 110 osób, w tym większość to obsługa techniczno-organizacyjna (obsługa węzła łączności, kancelarii itp.). Najważniejszą, operacyjną częścią obsady SITCEN jest etatowy Oddział Dozoru Bieżącego i Wsparcia Sztabowego (Watch and Staff Support Branch). On właśnie pracuje w reżimie całodobowym (3-4 osobowe zmiany), pełniąc funkcję Dyżurnej Służby Operacyjnej Kwatery Głównej NATO (o zdecydowanie bogatszym zakresie działania w stosunku do dyżurnej służby operacyjnej w naszym tradycyjnym rozumieniu).

Uwzględniając konieczność dostosowania się do powyższych rozwiązań sojuszniczych należałoby zdecydowanie przyspieszyć zorganizowanie podobnego centrum w MON. Najważniejsze i najpilniejsze zadanie - to

oczywiście fizyczne zbudowanie i wyposażenie centrum (które jednocześnie powinno być miejscem pracy Ministra Obrony Narodowej nie tylko w sytuacji kryzysowej, ale także w czasie wojny!). Niezwykle ważne jest, aby to było centrum z prawdziwego zdarzenia, a nie jego namiastka. Konieczne jest wydzielenie na to kilkunastu pomieszczeń: oprócz 1-2 pomieszczeń dla służby dyżurnej, sala briefingowa, kancelaria tajna, pomieszczenia dla zespołów funkcjonalnych oraz grup operacyjnych z najważniejszych struktur MON, a także grup operacyjnych z innych resortów w wariancie, gdy MON miałby spełniać funkcję koordynatora krajowego w odniesieniu do kryzysu polityczno-militarnego. Powinno być ono jak najszybciej bezpośrednio sprzężone za pomocą wszystkich rodzajów łączności (w tym szczególnie ważne - łączności tajnej) z Watch Office w SITCEN NATO.

Jednocześnie należy zorganizować strukturę będącą odpowiednikiem Watch and Staff Support Branch w Brukseli, zapewniającą 24-godzinną służbę monitoringowo-dyżurną. Proponuję ją nazwać Dyżurną Służbą Operacyjną MON (DYSOP MON). Powinna ona zapewniać ciągle (w reżimie 24 godzin na dobę) zbieranie, opracowywanie i rozpowszechnianie w resorcie informacji sytuacyjnych, opracowywanie codziennych raportów zawierających syntezę informacji o możliwych bądź istniejących zagrożeniach, gotowości sił resortu oraz sugestiach co do ewentualnych potrzeb w zakresie reagowania kryzysowego. DYSOP MON winna utrzymywać bieżącą łączność z obsługą Centrum Sytuacyjnego NATO, dyżurną służbą na krajowym Centrum Reagowania Kryzysowego ds. niemilitarnych, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi MON i strukturami Sił Zbrojnych w kraju i za granicą (w misjach pokojowych), a także z analogicznymi strukturami innych resortów. Jednym z jej ważnych zadań byłoby także powiadamianie i alarmowanie kierowniczych osób funkcyjnych MON.

Powyższe wnioski z analizy dotychczasowych prac poddane zostały weryfikacji w ramach ostatniego ćwiczenia CMX/CRISEX.⁹

Uwzględniając zatem dotychczasowe dość bogate już doświadczenia można zaproponować podstawowe założenia budowy zarówno ogólnokrajowego, jak i resortowego (MON) systemu kierowania reagowaniem kryzysowym. Założenia te przedstawione są w kolejnym rozdziale.

⁹ Zob. „Raport końcowy z ćwiczenia „CMX/CRISEX 2000” – aneks nr 7 oraz „Koncepcja systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON w świetle wniosków z ćwiczenia CMX/CRISEX- 2000 – aneks nr 8.

3. ZAŁOŻENIA KRAJOWEGO I RESORTOWEGO SYSTEMU KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM

3.1. SYSTEM KRAJOWY

W NATO trwają obecnie prace nad dostosowaniem dotychczasowego Systemu Pogotowia (NATO Precautionary System) do nowych warunków w celu uczynienia zeń skutecznego instrumentu sojuszniczego system reagowania kryzysowego (NATO Crisis Response System), zapewniającego reagowanie na całe spektrum zagrożeń – od najmniej niebezpiecznych do wojny nuklearnej na pełną skalę włącznie. Jako członek Sojuszu uczestniczymy w tych pracach. Nakłada to na nas jednocześnie obowiązek budowania analogicznego, kompatybilnego z sojuszniczym, narodowego systemu kierowania szeroko rozumianym reagowaniem kryzysowym. W dotychczasowych pracach w tym zakresie nie udało się niestety zapewnić takiego właśnie, zintegrowanego podejścia. Projekt ustawy o gotowości cywilnej i cywilnym zarządzaniu kryzysowym został zawężony – w wyniku przyjęcia w nim zawężonych definicji podstawowych kategorii, takich jak: gotowość cywilna, planowanie cywilne, kryzys – wyłącznie do spraw związanych z tzw. kryzysami cywilnymi czasu pokoju. Stoi to w sprzeczności z rozumieniem „Crisis management” w NATO. Dlatego istnieje potrzeba przygotowania rozwiązań zapewniających zbudowanie systemu zintegrowanego. Konieczne są do tego regulacje ustawowe, które należałoby wprowadzić zarówno w ustawach kompetencyjnych, jak i w ustawach o stanach nadzwyczajnych lub - być może - w jednej ustawie o kierowaniu reagowaniem kryzysowym i obroną państwa. Dla przygotowania projektu rozwiązań w obszarze reagowania kryzysowego, konieczne jest wypracowanie i przyjęcie w pierwszej kolejności ogólnej jego koncepcji. Temu

celowi służy niniejszy materiał który zawiera propozycje takiej właśnie koncepcji.

3. 1. 1. Podstawowe założenia zintegrowanego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym i obrony państwa

W projektowaniu systemu należy kierować się następującymi podstawowymi założeniami:

a) Reagowanie kryzysowe traktować szeroko (tak jak w NATO) – jako reagowanie na zagrożenia o charakterze militarnym i pozamilitarnym. Na szczeblu państwa (czyli na poziomie ponadresortowym) potrzebny jest zatem jeden zintegrowany system zajmujący się obydwoma rodzajami (typami) sytuacji kryzysowych.

b) Konieczne jest zapewnienie ciągłości kierowania przygotowaniem pokojowymi, reagowaniem kryzysowym i obroną państwa w czasie wojny. Stąd też system kierowania przygotowaniem pokojowymi winien być podstawą do rozwinięcia systemu kierowania reagowaniem kryzysowym, ten zaś – podstawą do rozwinięcia wojennego systemu kierowania.

c) Problematyka pokojowych przygotowań obronnych, reagowania kryzysowego i obrony państwa, czyli problematyka bezpieczeństwa narodowego, ma ponadresortowy (ponaddziałowy) charakter. Kierować nią zatem na szczeblu państwa powinien bezpośrednio Premier.

d) W projektowaniu systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym (w tym kierowania reagowaniem kryzysowym i obroną państwa) należy przede wszystkim uwzględnić ogólne (uniwersalne) zasady budowy systemów kierowania, obowiązujące ustalenia Konstytucji RP oraz konieczność interoperacyjności z istniejącym sojuszniczym systemem kierowania reagowaniem kryzysowym.

e) W dziedzinie kierowania bezpieczeństwem narodowym konieczne jest ustanowienie jednego ośrodka koordynacyjno-wykonawczego Prezesa Rady Ministrów oraz jednego rządowego organu doradczego.

f) W pracach nad zintegrowanym systemem kierowania bezpieczeństwem narodowym niezbędne jest uwzględnienie zasad i procedur zawartych w projektowanym Narodowym Systemie Pogotowia Obronnego.

g) Jako punkt wyjścia konstruowania systemu kierowania reagowaniem kryzysowym przyjąć uniwersalny model kierowania (szkic nr 11) z dostosowaniem go do potrzeb kierowania bezpieczeństwem narodowym w czasie pokoju, kryzysu i wojny (szkic nr 12).

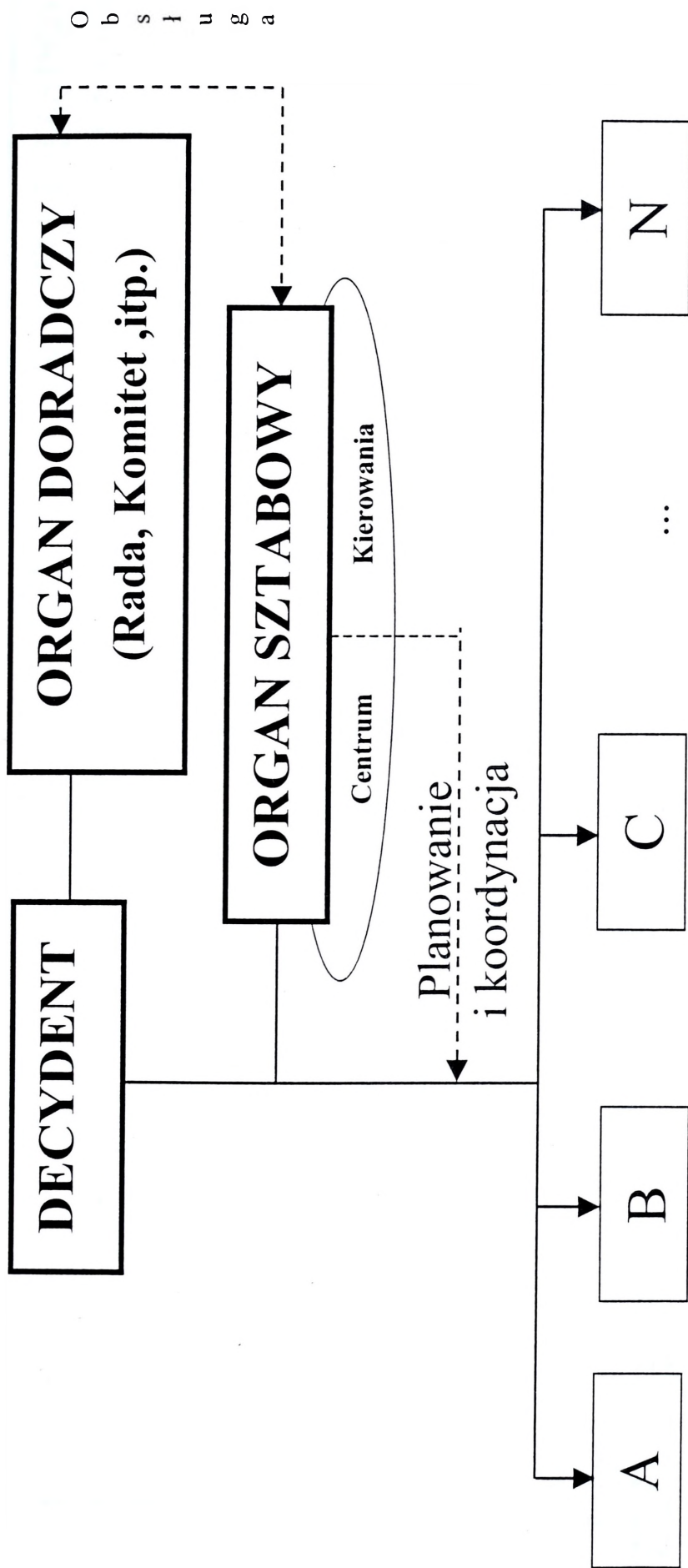
3.1.2. Organizacja głównych elementów systemu oraz ich funkcjonowanie w czasie pokoju, kryzysu i wojny

A. DECYDENT

Zgodnie z Konstytucją organami władzy wykonawczej są Prezydent i Rada Ministrów. Forum ich współdziałania jest Rada Gabinetowa (nie posiadająca jednakowoż żadnych kompetencji władczych). Prezes Rady Ministrów zapewnia realizację decyzji RM i – ewentualnie uzgodnionych na forum Rady Gabinetowej – Prezydenta.

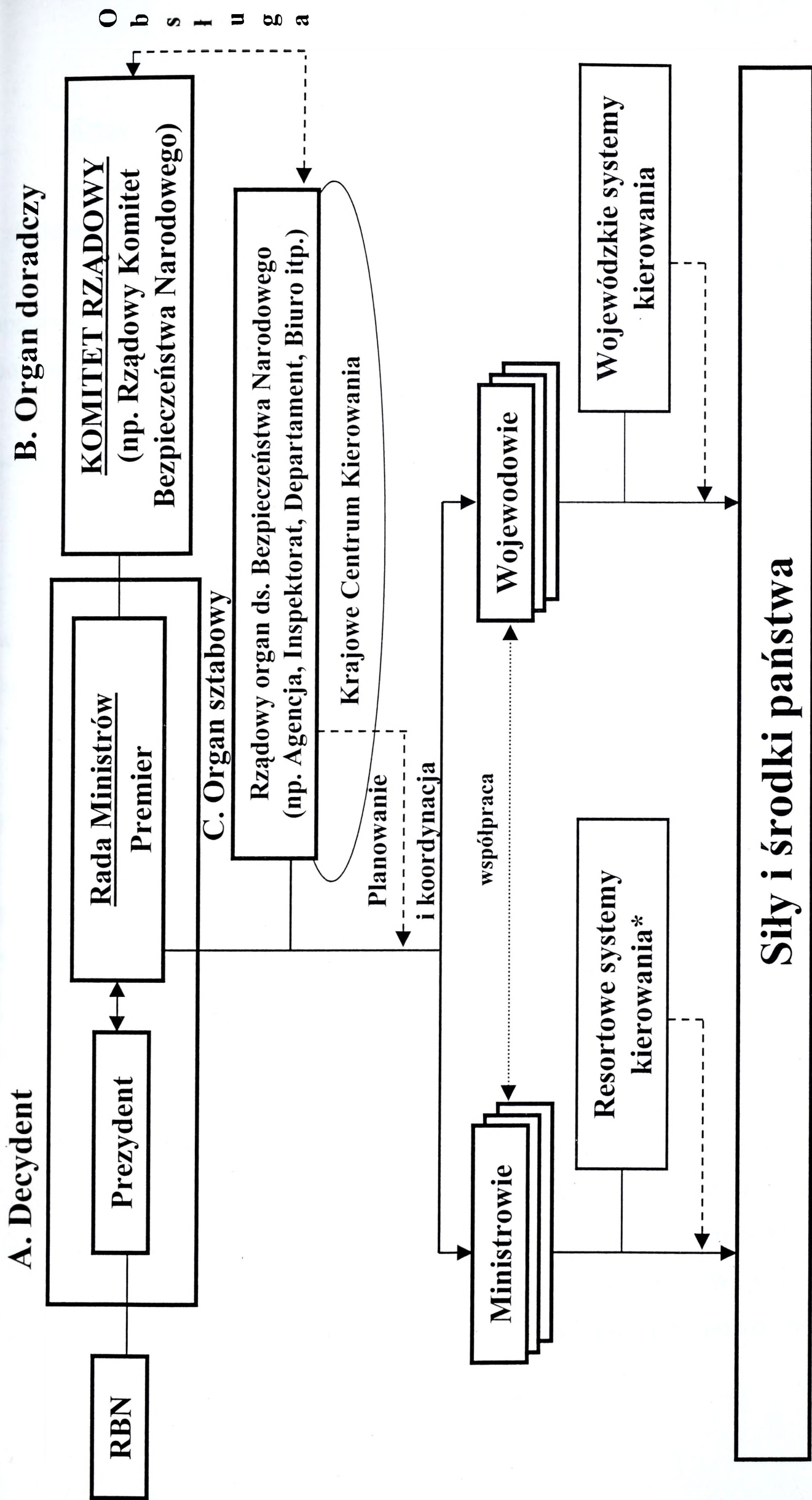
Pokój

- istnieje potrzeba ustawowego sprecyzowania relacji kompetencyjnych Prezydenta i Rady Ministrów w zakresie bezpieczeństwa narodowego;

Podległe sily i środki

Szkic 11. Uniwersalny model kierowania

*) w tym także system dowodzenia siłami zbrojnymi

Szkic12. Model kierowania bezpieczeństwem narodowym w czasie pokoju, kryzysu i wojny

Kryzys

- kierowanie reagowaniem kryzysowym odbywa się wedle procedur i struktur czasu pokojowego;
- przyjąć zasadę, że bezpośrednio kierowanie reagowaniem kryzysowym sprawuje Premier, który w zależności od rodzaju i skali kryzysu może powierzyć część swoich zadań innemu członkowi Rady Ministrów;
- sprawy o podstawowym znaczeniu uzgadniane są z Prezydentem RP w ramach kryzysowych posiedzeń Rady Gabinetowej;

Wojna

- na czas wojny Prezydent na wniosek Premiera dokonuje zmian w składzie Rady Ministrów (na podstawie ustawy o działach), w wyniku czego tworzona jest Rada Ministrów w wojennym składzie (zwana potocznie „Wojenną Radą Ministrów” lub „Gabinetem Wojennym”);
- Prezydent i Rada Ministrów w wojennym składzie stanowią „Wojenną Radę Gabinetową”;
- na wniosek Prezesa Rady Ministrów Prezydent RP powołuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych RP, który jednocześnie pełni funkcję szefa Sztabu Generalnego WP. Naczelnny Dowódca powoływany jest również w skład „Wojennej Rady Ministrów”.

B. ORGAN DORADCZY

Organem doradczym RM w sprawach bezpieczeństwa narodowego winien być stały Komitet na czele z Premierem (np. Rządowy Komitet Bezpieczeństwa Narodowego – RKBN). Skład Komitetu powinien być tożsamy z przewidywanym na czas wojny składem Rady Ministrów (“Wojenna Rada Ministrów” – o której mowa w ppkt.A). Utworzyć go można poprzez

poszerzenie kompetencji obecnego KSORM (w tym połączenie z KRM ds. ZwSK).

Pokój

- utworzyć RKBN poprzez nowelizację „Rozporządzenia RM o stałych komitetach”. W pracach RKBN powinien uczestniczyć także przedstawiciel Prezydenta RP;

- powierzyć RKBN kompetencje do rozpatrywania i rekomendowania RM całości problemów bezpieczeństwa narodowego o skali państwowej (polityki zagranicznej, obronności, bezpieczeństwa wewnętrznego);

- powinien się zbierać systematycznie – np. raz w miesiącu;

Kryzys

- zbiera się stosownie do potrzeb;

- rozpatruje, uzgadnia i rekomenduje sprawy wymagające decyzji RM lub Prezydenta;

Wojna

- przestaje funkcjonować – w praktyce przekształca się w „Wojenną Radę Ministrów” („Gabinet Wojenny”).

C. ORGAN SZTABOWY

Organem sztabowym – odpowiedzialnym za bieżące, wykonawcze planowanie i koordynowanie realizacji decyzji rządowych w zakresie bezpieczeństwa narodowego (w tym w zakresie reagowania kryzysowego), a także obsługę RKBN - powinien być zintegrowany organ rządu, podległy bezpośrednio Premierowi lub wchodzący w skład Kancelarii Premiera. Taki organ – np. Agencja Bezpieczeństwa Narodowego lub Inspektorat, Departament, Biuro itp. – utworzony mógłby być na bazie: DSO Kancelarii

Premiera, części DSO MON, części Urzędu Szefa OCK (wraz z Krajowym Centrum Kryzysowym), etatów i specjalistów z MSZ oraz ewentualnie z innych struktur rządowych.

Pokój

- przygotowuje projekty planów i programów ogólnopaństwowych (ponadresortowych) w zakresie bezpieczeństwa narodowego oraz koordynuje realizację decyzji RM;

- obsługuje RKBN (szef jest jednocześnie Sekretarzem RKBN);

- utrzymuje Krajowe Centrum Kierowania i zapewnia bieżące monitorowanie sytuacji bezpieczeństwa państwa;

Kryzys

- zapewnia warunki operacyjnego kierowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa;

- rozwija – stosownie do potrzeb – Krajowy Sztab Kryzysowy na Krajowym Centrum Kierowania Kryzysowego;

Wojna

- zapewnia warunki kierowania obroną państwa przez Radę Ministrów i Prezydenta, w tym rozwija Centralne Stanowisko Kierowania Obroną Państwa (na bazie Krajowego Centrum Kierowania Kryzysowego).

3.2. SYSTEM RESORTOWY (MON)

Konstrukcja systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON w znacznym stopniu zależy od rozwiązań przyjętych na szczeblu krajowym. Do tej pory nie zostały przyjęte jeszcze kierunki tych rozwiązań. W chwili obecnej istnieją jedynie pewne wizje budowy takiego systemu. Na ich podstawie można stwierdzić, że w przyszłości możliwy jest w praktyce jeden z dwóch modeli kierowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa, które dadzą się określić mianem:

a) zintegrowanego (połączonego) – który zakłada kierowanie na szczeblu rządowym bezpośrednio przez Prezesa Rady Ministrów i Radę Ministrów reagowaniem zarówno na kryzysy polityczno-militarne, jak i pozamilitarne (cywilne);

b) dualistycznego – który przewiduje alternatywne wykorzystywanie przez Prezesa Rady Ministrów dwóch równoległych podsystemów koordynacyjnych: jednego ds. kryzysów polityczno-militarnych (z wiodącą rolą MON i KSORM) oraz drugiego ds. kryzysów pozamilitarnych (z wiodącą rolą MSWiA i KRM ds. ZSK).

W obu tych modelach nieco inny charakter miałyby ponadresortowa funkcja Ministra Obrony Narodowej (tj. jego udział w kierowaniu na szczeblu krajowym) i w związku z tym inaczej należałoby zorganizować potrzebne do tego celu struktury. Z tego względu ta właśnie, ponadresortowa funkcja MON w zakresie kierowania reagowaniem kryzysowym została jedynie wstępnie zasygnalizowana, zakładając, że będzie ona mogła i musiała być rozbudowana po podjęciu stosownych decyzji kierunkowych na szczeblu rządowym.

Podstawowym celem budowy systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON powinno być zapewnienie efektywnego reagowania resortu obrony narodowej na różne (militarne i pozamilitarne, zewnętrzne i wewnętrzne) sytuacje kryzysowe – z uwzględnieniem możliwości płynnego przejścia do kierowania przez Ministra Obrony Narodowej resortem, w tym Siłami Zbrojnymi, w warunkach wojny, a także – w razie potrzeby – spełniania funkcji koordynatora krajowego w odniesieniu do reagowania na kryzysy polityczno-militarne.

W budowie systemu należy przyjąć, że polityczno-militarne reagowanie kryzysowe obejmuje reagowanie na wszelkie zagrożenia bezpieczeństwa członków NATO, poczynając od pośrednich zagrożeń poza obszarem traktatowym do groźby bezpośredniej agresji zbrojnej na terytorium NATO. Składają się nań różnorodne polityczne, dyplomatyczne, ekonomiczne i militarne działania prowadzone przy użyciu wszystkich środków, jakimi dysponuje NATO, z bronią jądrową włącznie, podejmowane zarówno na podstawie art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, jak i poza nim. Podobnie jak w NATO, organizacja systemu reagowania kryzysowego winna zapewnić płynne przejście od kierowania pokojowego przez poszczególne fazy kierowania kryzysowego, aż do kierowania bezpośrednią obroną, gdyby kryzysu nie udało się opanować i doszło do agresji na Polskę lub innego członka NATO.

Bez wątpienia konieczne jest uwzględnienie rozwiązań przyjętych w innych państwach NATO i w strukturach sojuszniczych. Unikać należy tworzenia doraźnych struktur wyłącznie na potrzeby kryzysowe. Dlatego należy przyjąć, że w resorcie reagowaniem kryzysowym kieruje bezpośrednio minister obrony narodowej, mając do pomocy statutowy Zespół Kierowania MON. Biorąc jednak pod uwagę zakres merytoryczny reagowania kryzysowego, Zespół Kierownictwa MON w czasie kryzysu należałoby poszerzyć o szefów

niektórych komórek organizacyjnych, spełniających szczególnie istotną rolę w reagowaniu kryzysowym.

Uwzględniając praktyczne doświadczenia z ćwiczeń i rozwiązania przyjęte w NATO, należy posiadać w MON stosowne struktury etatowe będące odpowiednikami sztabowych instytucji kryzysowych sojuszu. Proponuje się następujące rozwiązania w tym względzie. Rozdzielenie funkcji planistyczno-koordynacyjnych między dwie struktury, tej. Sztab Generalny WP (sprawy resortowe) oraz Departament Systemu Obronnego MON (sprawy ponadresortowe, w tym koordynacji krajowej). Niezależnie od przyjętego rozwiązania organizacyjno-kompetencyjnego struktury te powinny być odpowiedzialne w sumie za sztabową koordynację – z ramienia ministra obrony narodowej – całości spraw związanych z planowaniem, szkoleniem oraz funkcjonowaniem systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON, bieżącym nadzorem nad wykonaniem operacji kryzysowych w kraju i za granicą, przygotowaniem i weryfikowaniem dokumentów dyrektywnych, utrzymywaniem współpracy sojuszniczej i krajowej w zakresie reagowania kryzysowego. Etatowe komórki kryzysowe tych struktur stanowiłyby naturalny załączek odpowiednio rozwijanego na czas kryzysu **Sztabu Kryzysowego MON**, który składałby się z przedstawicieli wszystkich podstawowych struktur Ministerstwa Obrony Narodowej.

W pełni rozwinięty Sztab Kryzysowego MON w sytuacji zewnętrznego kryzysu polityczno-militarnego powinien stanowić jednocześnie załączek i jądro pełnej obsady Wojennego Stanowiska Kierowania Ministra Obrony Narodowej oraz Stanowiska Dowodzenia Naczelnego Dowódcy, rozwijanego, w razie gdyby kryzysu nie udało się opanować i groziłoby to przerodzeniem się go w bezpośrednią agresję przeciwko Polsce.

Miejscem pracy Sztabu Generalnego MON w czasie kryzysu powinno być odpowiednio przygotowane i funkcjonujące także już w czasie pokoju – ale

jedynie na zasadach służby dyżurnej – Kryzysowe Stanowisko Kierowania MON. Analiza wszystkich warunków wskazuje, że należy je zlokalizować w obiekcie Sztabu Generalnego WP przy ul. Rakowieckiej.

Uwzględniając konieczność dostosowania się do rozwiązań sojuszniczych, należałoby zdecydowanie przyspieszyć zorganizowanie Kryzysowego Stanowiska Kierowania przy ul. Rakowieckiej. Najważniejsze i najpilniejsze zadanie to wyposażenie tego stanowiska (które jednocześnie powinno zapewnić warunki pracy Ministra Obrony Narodowej nie tylko w sytuacji kryzysowej, lecz także w czasie wojny). Powinno być ono jak najszybciej bezpośrednio sprzężone – za pomocą wszystkich rodzajów łączności (w tym, co szczególnie ważne – łączności tajnej) – z Centrum Sytuacyjnym NATO oraz narodowymi przedstawicielstwami w strukturach sojuszniczych.

Co do funkcji ponadresortowych, - zależnie od wariantu koordynacji krajowej, jaki zostanie ostatecznie przyjęty na szczeblu rządowym, należałoby:

a) jeśli koordynatorem krajowym będzie bezpośrednio Premier lub inny niż MON członek rządu – przygotować Grupę Operacyjną MON, która byłaby skierowana do pracy na rozwijanym wówczas Krajowym Stanowisku Kierowania;

b) jeśli koordynatorem krajowym byłby MON – zorganizować Polityczno-Militarny Sztab Kryzysowy (na bazie struktur MON oraz grup operacyjnych z innych resortów).

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiona synteza wyników badań nad systemem kierowania reagowaniem kryzysowym w latach 1998-2000 wskazuje, iż system krajowy i resortowy znajdują się w końcowej fazie jego tworzenia. Wnioski, zwłaszcza z ćwiczeń, które prowadzone będą w latach 2001-2003 oraz praktyczne prace nad jego utworzeniem pozwolą na ostateczne ukształtowanie się systemu kierowania.

Należy przewidywać, iż więcej zadań do realizacji będzie w sferze szczegółowych działań praktycznych. Dotyczy to zwłaszcza zbudowania i wyposażenia centrów kryzysowych, szkolenia sztabów oraz problemów związanych z funkcjonowaniem systemu narodowego sprzężonego z sojuszniczym systemem reagowania kryzysowego.

Wyniki badań wskazują jednoznacznie, iż w pierwszej kolejności należy zdecydowanie dążyć do sfinalizowania prac koncepcyjnych, prawnych i organizacyjnych dotyczących systemu kierowania reagowaniem kryzysowym, a jeszcze szerzej koordynowania całości problematyki bezpieczeństwa narodowego na szczeblu państwa. Wnioski z analiz i doświadczenia z ćwiczeń wskazują też na pilną potrzebę powołania rządowego organu do spraw bezpieczeństwa narodowego pod kierownictwem prezesa Rady Ministrów oraz zorganizowanie silnego merytorycznie i sprawnego organizacyjnie sekretariatu tego organu. Byłoby to rozwiązanie mogące zapoczątkować i następnie zdynamizować konieczny proces usprawnienia systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym, w tym obronnością, z kierowaniem reagowaniem kryzysowym włącznie.

BIBLIOGRAFIA

1. *Diagnozowanie oraz prognozowanie stanu bezpieczeństwa międzynarodowego w Europie*, praca naukowo-badawcza p.k. „OPCJA” pod kier. płk dr hab. inż. A. Włodarskiego, DSO MON, 1997
2. Jendraszczak E.: *Narodowy system zarządzania w sytuacjach kryzysowych* (studium), DSO MON Warszawa 1996
3. Jendraszczak E.: *System reagowania kryzysowego w resorcie obrony narodowej*, Warszawa AON 2000
4. Jendraszczak E.: *Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych w NATO*, Myśl Wojskowa 1998 nr 3, s. 134-144
5. Kalinowska A.: *Reagowanie kryzysowe czyli przeciwdziałanie zagrożeniom kryzysowym (Crisis Management)*. Wybr. Inf. Temat. CONIW 2000, nr 1, s. 1-20
6. Kasprzewski A., Rutkowski C.: *Kryzys. Wojskowe aspekty sytuacji kryzysowych. Zadania obronne państwa. Koncepcja ich realizacji*. Wyd. AON Warszawa 1996
7. Kitler W.: *Wybrane aspekty kierowania państwem w sytuacjach kryzysowych w obronie narodowej RP wobec wyzwań i zagrożeń współczesności*, studium, Warszawa AON Wydział Strategiczno-Obronny 1999
8. Kitler W., Wiśniewski B., Prońko J.: *Problemy zarządzania kryzysowego w państwie*, studium, Warszawa AON 2000
9. Koziej S.: *Kierowanie obroną Rzeczypospolitej Polskiej*, Wyd. DBM MON 1998
10. Koziej S.: *Kierowanie reagowaniem kryzysowym*, Myśl Wojskowa 2000, nr 1
11. Koziej S.: *Megakryzys*, Polska Zbrojna 2000, nr 4
12. Koziej S.: *Między pokojem a wojną*, Polska Zbrojna 1997, nr 33
13. Koziej S.: *Nowa optyka kryzysowa*, Rzeczpospolita 1999, nr 108
14. Koziej S.: *Reagowanie kryzysowe*, Polska Zbrojna 1998 nr 41
15. Koziej S.: *Szkic do dyskusji o przyszłej strategii poszerzonego NATO*, Wyd. Marszałek, Warszawa 1998
16. Koziej S.: *Trzy operacje kryzysowe*, Polska Zbrojna 1999, nr 22
17. Koziej S.: *Wstępne wnioski z operacji bałkańskiej NATO*, Myśl Wojskowa marzec- kwiecień 2000, nr 2, s. 117-133
18. Koziej S.: *Zanim nastąpi kryzys*, Polska Zbrojna, 1996, nr 228

19. Michniak J.: *Dowodzenie zgrupowaniami antykryzysowymi*, Warszawa AON Wydział Wojsk Lądowych 1998
20. Nowak E.: *Strategia przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym*, Wyd. Marszałek, Warszawa 1996
21. Nożko K.: *Problemy zapobiegania i przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym w polskim systemie obronnym*, Warszawa AON 1995
22. *Problemy zarządzania kryzysowego w państwie*, studium (Oprac. Zespół pod kier. Waldemar Kitler), , Warszawa AON Wydział Strategiczno-Obronny 2000
23. *Przygotowanie i prowadzenie wojny obronnej przez Polskę po 2000 roku*, praca naukowo-badawcza p.k. „KAPPA” pod kier. gen. bryg. dr hab. B. Balcerowicza, DSO MON, 1997
24. Rutkowski C., Kasprzewski A. *Siły Zbrojne w sytuacjach kryzysowych (pk.) „SZ-Kryzys”: kryzys, państwo w okresie kryzysu, wojskowe aspekty sytuacji kryzysowej*, Warszawa AON 1996
25. Rutkowski C., Kasprzewski A., Sabak Z.: *SRR – Kryzys Siły Szybkiego Reagowania jako narzędzie działań antykryzysowych państwa (pk.) „SRR-Kryzys*, Warszawa AON, 1997
26. *Teoria konfliktów zbrojnych*, praca naukowo-badawcza p.k. „TEORIA” pod kier. płk prof. dr hab. P. Sienkiewicza, DSO MON, 1997
27. Tarasiuk A., Czarniecki A., Suwiński W.: *Kierowanie obronnością państwa w czasie pokoju, kryzysu i wojny*, AON, Warszawa 1996
28. Wróblewski R.: *Zarys teorii kryzysu: zagadnienia prewencji i zarządzania kryzysami (crisis prevention, crisis management)*, Warszawa AON 1996
29. *Zarządzanie w kryzysie: koncepcje, badania, propozycje*, Praca zbiorowa pod red. Bogdan Wawrzyniak, Warszawa PWE 1984

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

PODSEKRETARZ STANU

ANEKS nr 1

**WNIOSKI
Z PRZYGOTOWANIA I PRZEBIEGU
ĆWICZENIA „CMX-98”**

WARSZAWA

MARZEC

1998

25

WNIOSKI Z PRZYGOTOWANIA I PRZEBIEGU ĆWICZENIA „CMX-98”

W ćwiczeniu „CMX-98” przeprowadzonym w dniach 12-19.02.1998 r. strona polska występowała po raz pierwszy jako uczestnik ćwiczenia, a nie jak dotychczas w charakterze obserwatora. Ćwiczenie zostało przygotowane i przeprowadzone na podstawie opracowanego przez NATO scenariusza, który w części militarnej obejmował:

- 1) przygotowanie hipotetycznego kontyngentu wojskowego do udziału w misji pokojowej;
- 2) planowanie udziału sił wojskowych do wsparcia działań obrony cywilnej w celu usuwania skutków trzęsienia ziemi i powodzi w rejonie przygranicznym południowo-wschodniej Polski.

W ćwiczeniu założono następujące cele:

- 1) doskonalenie procedur postępowania NATO w sytuacjach kryzysowych;
- 2) doskonalenie podejmowania decyzji wewnątrz Sojuszu oraz z państwami partnerskimi w sytuacjach kryzysowych i zagrożeń nadzwyczajnych;
- 3) doskonalenie procedur planowania i przygotowania kontyngentów międzynarodowych z państw Sojuszu oraz z państw partnerskich do udziału w międzynarodowych misjach pokojowych kierowanych przez NATO;
- 4) doskonalenie natowskich procedur w działaniach podczas usuwania skutków klęsk żywiołowych i ekologicznych;
- 5) doskonalenie metod i wymiany informacji wojskowej;
- 6) wzmocnienie współpracy z krajami partnerskimi.

Zaproszenie Polski do udziału w ćwiczeniu wynikało z potrzeby dostosowania jej krajowych struktur i procedur do działania w ramach natowskiego systemu reagowania w sytuacjach kryzysowych. Jest to szczególnie istotne w kontekście integracji Polski ze strukturami polityczno-wojskowymi Sojuszu Północnoatlantyckiego i uzyskania przez Polskę pełnego członkostwa w NATO w 1999 r.

W przyjętym przez NATO trybie organizacyjnego przygotowania ćwiczeń typu CMX, od Polski, Czech i Węgier oczekuje się uczestnictwa we wszystkich formach prac COEC (Council Operations and Exercise Committee). Z tego też względu uczestnictwo Polski w ćwiczeniu „CMX-98” należy postrzegać jako bardzo istotny element procesu integracji z NATO dostosowujący struktury i procedury całego systemu obronnego RP do Sojuszu.

Prowadzone przez NATO ćwiczenie w swych założeniach obejmowało rozwiązywanie problematyki kryzysowej zgodnie z przyjętymi normami prawa międzynarodowego, ustalonymi procedurami decyzyjnymi w ramach NATO, a także normami prawnymi i możliwościami państw uczestniczących w ćwiczeniu. Dlatego też bardzo ważnym zadaniem jest stworzenie procedur udziału Polski zarówno w ćwiczeniu CMX, jak i faktycznym działaniu w sytuacjach kryzysowych. Oznacza to, że Polska musi posiadać sprawny narodowy system zarządzania i reagowania w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń, dostosowany do zintegrowanego systemu Crisis Management funkcjonującego w Sojuszu Północnoatlantyckim.

Strona polska nie wykorzystwała w pełni okresu planowania i przygotowania ćwiczenia „CMX-98”. Dotoczy to głównie przygotowania tych elementów krajowego systemu reagowania kryzysowego, które zgodnie z przyjętym scenariuszem ćwiczenia powinny rozwiązywać najważniejsze problemy. Przyczyną tego stanu jest brak doświadczeń wynikających z obecnego zakresu uczestnictwa Polski w ćwiczeniu „CMX-98”, a także brak koordynatora krajowego, co w konsekwencji uniemożliwiało właściwy

4

przepływ informacji z BRUKSELI i MONS do kraju. Brak konkretnych decyzji związanych z zakresem udziału i określeniem zadań dla instytucji centralnych spowodował, że w ćwiczeniu nie brali udziału kierownicy naczelnych i centralnych organów państwa oraz ich urzędy, w których powinny być utworzone sztaby kryzysowe w ramach krajowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym.

Ćwiczenia „CMX-98” wykazało wiele braków organizacyjno-prawnych w zakresie funkcjonowania procedur reagowania w sytuacjach kryzysowych w Polsce, a tym samym jej przygotowanie do uczestnictwa w najważniejszych przedsięwzięciach szkoleniowych NATO, którymi są ćwiczenia CMX zatwierdzone przez Radę Północnoatlantycką (NAC) i realizowane przez Naczelne Dowództwo Sił Zbrojnych NATO w Europie (SACEUR).

Przebieg ćwiczenia wykazał, że nie ma w kraju wypracowanej metodyki prowadzenia tego typu ćwiczeń. W wyniku tego odczuwało się brak dopływu niezbędnych informacji zarówno do, jak i z rejonów dotkniętych kryzysem, co z kolei utrudniało planowanie wykorzystania potencjału wojskowego dla potrzeb usuwania skutków trzęsienia ziemi.

Obecny stan wyposażenia Stanowisk Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON (SKRK MON) jest niezadowalający. Sprzęt i oprogramowanie będące na wyposażeniu systemu kierowania reagowaniem kryzysowym pionu cywilnego i militarnego posiada bardzo zróżnicowane parametry. Wpłynęło to negatywnie na monitoring sytuacji, przyływ informacji oraz organizację współdziałania tych elementów, które zapewniają podejmowanie decyzji i ich realizację.

WNIOSKI

Ćwiczenie wykazało, że Rzeczpospolita Polska nie posiada funkcjonującego w czasie pokoju zintegrowanego narodowego systemu kierowania w sytuacjach kryzysowych. Występują tylko niektóre elementy tego

5

systemu, zwłaszcza na szczeblach resortów obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji. Brak jest rozwiązań ustawowych, organizacyjnych i funkcjonalnych struktur systemu reagowania kryzysowego, a także wypracowanych spójnych procedur działania w sytuacjach kryzysowych. Zespoły powołane na czas ćwiczenia pod względem organizacyjnym i funkcjonalnym nie były dostosowane do wymogów NATO.

Proces przygotowania ćwiczenia ujawnił, że strona polska nie określiła jednoznacznie ośrodka krajowego, który byłby partnerem dla NATO w przygotowaniu i przeprowadzeniu ćwiczenia. W ćwiczeniu „CMX-98” rolę tę wzięło na siebie Ministerstwo Obrony Narodowej, co de facto wykracza poza jego kompetencje, a tym samym wystąpiło ono w roli koordynatora państwowego.

1. Przeprowadzone ćwiczenie „CMX-98” wykazało, że:

1) sprawność systemu kierowania reagowaniem kryzysowym jest jednym z głównych kryteriów integracji Polski z NATO;

2) warunkiem właściwego funkcjonowania Polski w strukturach euroatlantyckiego bezpieczeństwa jest posiadanie sprawnego pod względem organizacyjnym i prawnym narodowego systemu działania (reagowania) w sytuacjach kryzysowych;

3) instytucjonalna integracja Polski z NATO dokona się w pierwszej kolejności poprzez organizacyjne połączenie elementów struktury polskiego systemu reagowania kryzysowego z odpowiednimi elementami tej struktury w NATO.

2. W celu stworzenia systemu reagowania kryzysowego na szczeblu państwa należy powołać trwałe struktury zarządzania w sytuacjach kryzysowych (cywilne i wojskowe) zezwalające na współpracę z państwami i organizacjami międzynarodowymi w składzie:

- 1) centralny organ decyzyjny – krajowe (Rządowe) Stanowisko Kierowania Reagowaniem Kryzysowym (KSKRK), na czele którego stałby Prezes Rady Ministrów;
 - 2) Stanowiska Kierowania Reagowaniem Kryzysowym w MON, MSWiA, MSZ oraz w innych resortach i agencjach rządowych;
 - 3) przygotowane zespoły reagowania kryzysowego w województwach i samorządach terytorialnych.
3. Istnieje pilna potrzeba uregulowania w drodze ustawy – organizacji systemu kierowania reagowaniem kryzysowym oraz skorelowania z nią problematyki stanów nadzwyczajnych, a także gotowości obronnej RP. Zakończenie prac legislacyjnych i organizacyjnych powinno nastąpić przed rozpoczęciem ćwiczeń consequence management „Brave Knight 99”.
4. Okresy przygotowawcze do ćwiczeń prowadzonych przez NATO, UZE i USA należy wykorzystać do zgrywania krajowego systemu reagowania kryzysowego poprzez prowadzenie:
- 1) na szczeblu państwa – gier decyzyjnych;
 - 2) na szczeblu resortów: obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji i innych – gier decyzyjnych i treningów ogólnobronnych;
 - 3) na szczeblu województw i samorządu terytorialnego – treningów i ćwiczeń ogólnobronnych.
5. Udział Ministerstwa Obrony Narodowej w ćwiczeniu potwierdził słuszność prowadzonych prac nad koncepcją utworzenia Stanowiska Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON. Problematyka reagowania kryzysowego w Ministerstwie Obrony Narodowej została podjęta w 1995 r., poprzez utworzenie – Decyzją Sekretarza Stanu – I Zastępcy MON – Międzydepartamentowego Zespołu ds. Systemu Zapobiegania i Rozwiązywania Sytuacji Kryzysowych. Jego celem było opracowanie koncepcji doskonalenia systemu za-

pobiegania i rozwiązywania sytuacji kryzysowych. Równolegle w ramach prac naukowo-badawczych („SIEĆ” i „OPCJA”) tworzone było Centrum Sytuacyjne SKRK MON. Doświadczenia z ćwiczenia „CMX-98” wskazują na konieczność posiadania odpowiedniej infrastruktury, w zakresie zdolności analitycznych, przetwarzania danych, przygotowania propozycji decyzji oraz zapewnienia systemu łączności z międzynarodowymi i krajowymi centrami reagowania kryzysowego.

6. Ćwiczenie wskazuje na pilną potrzebę precyzyjnego określenia zadań i funkcji Centrum Sytuacyjnego SKRK MON. Należy zadbać, aby Centrum to mogło w pełni realizować funkcję ośrodka oceny sytuacji i wypracowania niezbędnych danych do podjęcia decyzji przez Ministra Obrony Narodowej.
7. Wykorzystywane w pracy zespołu ćwiczącego pomieszczenie „Centrum Sytuacyjnego MON” jest przewidziane jedynie do pracy etatowego zespołu operacyjno-informacyjnego, zapewniającego w czasie pokoju i zagrożenia monitoring sytuacji. Stąd jego wyposażenie i wielkość nie są dostosowane do pracy większych zespołów, zwłaszcza sztabowych realizujących procesy planistyczne i decyzyjne. Wyposażenie w sprzęt komputerowy „Centrum Sytuacyjnego”, a także Departamentów: Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Systemu Obronnego, jako ważnych elementów tworzących tzw. Centrum Operacyjne nie jest realizowane na miarę potrzeb. Należy przyspieszyć i dopracować komputerowy system wspomaganie procesu decyzyjnego w sytuacjach kryzysowych.
8. Utrzymanie w stanie użytkowym infrastruktury Centrum Sytuacyjnego wymaga wyznaczenia obsługi etatowej. Jej brak spowodował między innymi, że w ramach ćwiczenia istniejąca baza i aplikacje użytkowe zostały wykorzystane w małym zakresie.

8

9. Sprzęt łączności zainstalowany w Centrum powinien spełniać wszystkie wymagania łączności jawnej i niejawnej oraz posiadać możliwości przekazywania informacji w systemach komputerowych.

*

*

*

Całość problematyki kierowania reagowaniem kryzysowym MON wraz z propozycjami rozwiązań będzie szczegółowo ujęta w „Raporcie o systemie kierowania reagowaniem kryzysowym w Ministerstwie Obrony Narodowej”, opracowanym przez Departament Systemu Obronnego MON. Raport ten zostanie przedłożony w marcu br. do rozpatrzenia przez Kierownictwo Ministerstwa Obrony Narodowej.

ANEKS nr 2

ĆWICZENIE „CRISEX – 98”
RAPORT STUDYJNY

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	
I. WPROWADZENIE.....	5
II. CELE I OGÓLNY PRZEBIEG ĆWICZENIA „CRISEX-98”	8
III. ROLA MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ W KRAJOWYM I SOJUSZNICZYM SYSTEMIE REAGOWANIA KRYZYSOWEGO.....	11
IV. ORGANIZACJA I FUNKCJONOWANIE SYSTEMU REAGOWANIA KRYZYSOWEGO MON.....	14
V. PRZYGOTOWANIE SYSTEMU REAGOWANIA KRYZYSOWEGO MON	17
VI. WNIOSKI.....	19

STRESZCZENIE

W dniach 20 – 26.11.1998r. resort obrony narodowej uczestniczył w ćwiczeniu Unii Zachodnioeuropejskiej pk. „CRISEX-98”. Tematem ćwiczenia było przygotowanie międzynarodowej operacji wojskowej w celu osłony i militarnego ubezpieczenia pomocy humanitarnej.

Niniejszy „Raport studyjny” zawiera wyniki prac Zespołu Badawczego powołanego specjalnie na czas ćwiczeń w celu dokonania analizy jego przebiegu i opracowania wniosków dotyczących budowy i doskonalenia resortowego systemu reagowania kryzysowego.

Koordynatorem krajowym udziału Polski w ćwiczeniu był Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych (KRMds.ZSK), wykonujący swe zadania przy pomocy Szefa Obrony Cywilnej Kraju. W resorcie obrony narodowej ćwiczyło ok. 170 osób. Organem koordynacyjnym był Zespół Reagowania Kryzysowego MON (ZRK MON). We wszystkich podstawowych ogniwach resortu ćwiczyły odpowiednie Zespoły Sytuacyjne i Grupy Operacyjne.

Ćwiczenie po raz kolejny potwierdziło nieefektywność i braki systemu reagowania kryzysowego opartego na doraźnie, „ad hoc” powoływanych zespołach i grupach oraz tymczasowych ustaleniach kompetencyjnych i rozwiązaniach przyjmowanych tylko na okoliczność ćwiczenia, co w praktyce oznaczałoby – tylko na okoliczność kryzysu.

Na podstawie analizy praktycznych doświadczeń z ćwiczenia oraz opinii zebranych od jego uczestników formułuje się następujące podstawowe wnioski, których realizacja warunkuje przygotowanie resortowego systemu reagowania kryzysowego do integracji z analogicznym systemem NATO:

1. Rozstrzygnięcie na szczeblu rządowym kwestii: kto jest z ramienia decydenta państwowego (Prezydenta, Rady Ministrów, Premiera) **koordynatorem krajowym** w odniesieniu do reagowania na zewnętrzne, międzynarodowe kryzysy polityczno-militarne? Czy jest nim KRMds.ZSK, czy też Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów (KSORM), a może - co uznaje się za rozwiązanie optymalne - utworzony poprzez integrację tych komitetów Komitet Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego (KRMds.BN) ?

Od tego rozstrzygnięcia rządowego zależy **rola MON w krajowym systemie reagowania kryzysowego**. Może to być rola koordynacyjna, ponadresortowa, odnosząca się do całego systemu obronności państwa – albo rola wyłącznie resortowa, wojskowa,

odnosząca się tylko do użycia sił zbrojnych w sytuacjach kryzysowych. To rzutuje w decydujący sposób na zadania, organizację i zasady funkcjonowania systemu reagowania kryzysowego MON. Może to być system o charakterze albo **ogólnoobronnym** albo tylko **wojskowym**.

2. Powołanie w resorcie obrony narodowej stałego **Koordynacyjnego Zespołu Kryzysowego (KZK)** pod przewodnictwem jednego z członków Kierownictwa MON (w wariantcie ogólnoobronnym) lub I Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego WP (w wariantcie wojskowym). Zadaniem KZK powinno być koordynowanie prac nad przygotowaniem systemu, jego utrzymywaniem w stałej gotowości i sprawności (szkolenie) oraz – w czasie kryzysu – koordynowanie, uzgadnianie i przygotowywanie ocen, stanowisk i decyzji MON.
3. Wyznaczenie i odpowiednie zorganizowanie jednostki organizacyjnej MON – departamentu (Departament Systemu Obronnego – w wariantcie ogólnoobronnym), lub zarządu SG WP (Zarząd Dowodzenia lub Operacyjny – w wariantcie wojskowym) – jako **jednostki wiodącej w resorcie w sprawach reagowania kryzysowego**, poprzez dokonanie odpowiednich zmian etatowych oraz wprowadzenie stosownych zapisów do „Regulaminu Organizacyjnego MON”. W strukturze tej jednostki powinno znajdować się **Centrum Reagowania Kryzysowego MON** wraz z **Dyżurną Służbą Operacyjną resortu**. Głównym zadaniem tej jednostki powinno być prowadzenie bieżącego monitoringu kryzysowego, organizowanie szkoleń, ćwiczeń i treningów o zasięgu międzynarodowym, krajowym i resortowym oraz - w razie wystąpienia kryzysu - przekształcenie się, w wyniku wzmocnienia przedstawicielami z innych jednostek organizacyjnych, w **Sztab Kryzysowy MON**. Sztab Kryzysowy powinien spełniać funkcje sztabowe na rzecz Ministra Obrony Narodowej i Przewodniczącego KZK w zakresie: monitoringu, informowania, planowania kryzysowego oraz koordynowania realizacji decyzji MON. Nadzwyczaj pilne jest **zorganizowanie tajnej łączności** Centrum Reagowania Kryzysowego MON z innymi podmiotami reagowania kryzysowego.
4. Zorganizowanie systemu szkolenia kryzysowego, w tym strategicznej gry decyzyjnej z udziałem Prezydenta, Premiera oraz szefów podstawowych resortów strategicznych, a także stosownych gier resortowych z udziałem Kierownictwa MON, doskonalących resortowy system reagowania kryzysowego. Wskazane jest także uwzględnienie tej problematyki w planach i programach prac naukowo-badawczych i studyjnych resortu.

I. WPROWADZENIE

W następstwie zmian zachodzących po 1989r. w dziedzinie bezpieczeństwa światowego i europejskiego znacznie zmniejszyło się prawdopodobieństwo nagłego wybuchu konfliktu zbrojnego o dużej skali, w tym głównie wojny powszechnej, wzrosły natomiast wyraźnie skale i zakres zagrożeń kryzysowych.

NATO i UZE, wyspecjalizowane do tej pory w przeciwstawianiu się zagrożeniom wojennym, w coraz większym stopniu zaczęły przygotowywać i doskonalić swoje struktury i procedury w przeciwstawianiu się różnorodnym zagrożeniom kryzysowym. Znajduje to swe odzwierciedlenie m.in. w tematyce gier i ćwiczeń.

Od bieżącego roku również Polska bierze aktywny udział w pełnym wymiarze w międzynarodowych ćwiczeniach na temat zagrożenia kryzysowego. W dniach 12 - 19.02.1998r. uczestniczyliśmy w tego typu ćwiczeniu prowadzonym przez NATO pod kryptonimem „CMX-98”. Założenia ćwiczenia obejmowały rozwiązywanie problematyki kryzysowej zgodnie z przyjętymi normami prawa międzynarodowego, ustalonymi procedurami decyzyjnymi w ramach NATO, a także normami prawnymi i możliwościami państw członkowskich Sojuszu.

We wnioskach z przebiegu ćwiczenia stwierdzono, iż strona polska nie wykorzystwała w pełni okresu planowania i przygotowania do uczestnictwa w tym przedsięwzięciu. Dotyczy to głównie gotowości tych elementów krajowego systemu reagowania kryzysowego, które zgodnie z przyjętym scenariuszem ćwiczenia powinny rozwiązywać najważniejsze problemy. Przyczyną tego stanu rzeczy jest z jednej strony brak doświadczeń wynikających z dotychczasowego uczestnictwa Polski w tego typu ćwiczeniach, zaś z drugiej strony brak koordynatora krajowego.

Ćwiczenie wykazało ponadto, że Polska nie posiada zintegrowanego narodowego systemu kierowania w sytuacjach kryzysowych funkcjonującego w czasie pokoju. Występują tylko niektóre jego elementy (często zmieniające struktury i zakres działania), głównie w resortach Obrony Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W tym stanie rzeczy w ramach planowania i przygotowania kolejnego ćwiczenia, tym razem prowadzonego przez Unię Zachodnioeuropejską, pk. „CRISEX-98” podjęto pewne działania organizacyjne zmierzające do stworzenia lepszych warunków uczestnictwa w tym ćwiczeniu. Znalazło to swe odzwierciedlenie w następujących dokumentach:

1. Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1998r. w sprawie powołania Komitetu Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych. W myśl przepisów tego zarządzenia – Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji przewodniczy temu Komitetowi, natomiast Minister Obrony Narodowej pełni funkcję wiceprzewodniczącego. Do zakresu działań Komitetu należy między innymi przedstawianie wniosków i typowanie jednostek wojskowych do działań w sytuacjach kryzysowych w kraju i poza jego granicami (zał. nr 1).
2. Decyzja nr 12/MON z dnia 3 lutego 1998r. w sprawie udziału w ćwiczeniach „CMX-98”, „CRISEX-98” i „BRAVE KNIGHT-98”. Na mocy decyzji powołany został Zespół Reagowania Kryzysowego MON pod przewodnictwem Podsekretarza Stanu w MON ds. Współpracy z Zagranicą i Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego (zał. nr 2).
3. Decyzja nr 125/MON z dnia 31 lipca 1998r. w sprawie utworzenia Centrum Reagowania Kryzysowego MON. W myśl postanowień tej decyzji Centrum Reagowania Kryzysowego MON przy ul. Klonowej 1 tworzy część państwowego systemu zarządzania w sytuacjach kryzysowych oraz jest stałym elementem systemu reagowania kryzysowego MON, które zapewnia warunki techniczne do działań Zespołu Kryzysowego MON (sztabu kryzysowego). Jednocześnie doświadczalne Centrum Reagowania Kryzysowego funkcjonujące w obiekcie przy ul. Królewskiej 1, zbudowane na podstawie rezultatów prac naukowo-badawczych „SIEĆ” i „OPCJA”, zostało potraktowane jako Centrum Zapasowe (zał. nr 3).
4. Decyzja nr 21 Podsekretarza Stanu w MON ds. Współpracy z Zagranicą i Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego z dnia 12 maja 1998r. w sprawie koordynacji przedsięwzięć związanych z organizowaniem, doskonaleniem i integracją systemu reagowania kryzysowego MON ze strukturami NATO i UZE. Zgodnie z postanowieniami decyzji powołany został Roboczy Zespół Reagowania Kryzysowego MON (zał. nr 4).
5. Decyzja nr 211 Ministra Obrony Narodowej z dnia 16.11.1998r. w sprawie przygotowania i udziału jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej w ćwiczeniu Unii Zachodnioeuropejskiej pk. „CRISEX-98” w dniach 20-26 listopada 1998r. (zał. nr 5).

Podejmowane dotychczas kroki organizacyjne mają głównie charakter rozwiązań doraźnych dotyczących przede wszystkim udziału w ćwiczeniu. Brakuje niezbędnych rozwiązań systemowych w tej dziedzinie, osadzonych na uregulowaniach prawnych.

Funkcjonujące obecnie nieetatowe zespoły, będące w budowie Centrum Reagowania Kryzysowego MON, doświadczalne (treningowe) Zapasowe Centrum Reagowania Kryzysowego oraz tymczasowe ustalenia kompetencyjne i rozwiązania organizacyjne tworzą w sumie bardzo rozproszony, niekoherentny i nieefektywny „system” działań resortu w sytuacjach kryzysowych (zał. nr 6). Taki stan rzeczy stał się głównym powodem powołania w ćwiczeniu „CRISEX-98” specjalnego Zespołu Badawczego, którego zadaniem było określenie (zał. nr 7):

- jaką rolę w narodowym i sojuszniczym systemie reagowania kryzysowego spełnia i powinno spełniać Ministerstwo Obrony Narodowej ?
- jak jest, a jak powinien być zorganizowany system reagowania kryzysowego MON i jakie są oraz jakie powinny być zasady jego funkcjonowania ?

Rezultaty pracy Zespołu Badawczego przedstawione zostały w kolejnych rozdziałach niniejszego raportu.

II. CELE I OGÓLNY PRZEBIEG ĆWICZENIA „CRISEX-98”

Cele ćwiczenia miały wymiar zarówno międzynarodowy, jak i narodowy. **Kwatera Główna UZE** wytyczyła następujące cele główne:

- 1) sprawdzenie w praktyce funkcjonowania przyjętych i stosowanych w UZE mechanizmów i procedur w zakresie reagowania kryzysowego;
- 2) sprawdzenie zdolności do współpracy i współdziałania w sytuacjach kryzysowych między Kwaterą Główną i państwami członkowskimi UZE;
- 3) zademonstrowanie solidarności państw UZE w rozwiązywaniu kryzysów oraz promowanie współpracy między nimi;
- 4) zademonstrowanie dążenia do współpracy i koordynowania działalności z innymi organizacjami międzynarodowymi (ONZ, OBWE, UE, NATO) oraz organizacjami pozarządowymi;
- 5) zademonstrowanie politycznej woli przygotowania sił zbrojnych do wykonania zadań związanych z zapobieganiem konfliktom i reagowaniem kryzysowym;
- 6) doskonalenie procedur w sferze reagowania kryzysowego, włączając w to zbiorowe konsultacje między stolicami państw uczestniczących w ćwiczeniu oraz proces podejmowania decyzji przez odpowiednie instytucje UZE.

Obok celów określonych przez UZE dodatkowo zdefiniowano własne, ważne z polskiego punktu widzenia, **cele narodowe**:

- 1) zademonstrowanie woli politycznej i gotowości Polski do ścisłej współpracy z organizacjami międzynarodowymi w wykonywaniu zadań związanych z zapobieganiem konfliktom i reagowaniem kryzysowym;
- 2) doskonalenie krajowego systemu reagowania kryzysowego;
- 3) w ramach resortu obrony narodowej – wprowadzając doraźną strukturę organizacyjną reagowania kryzysowego – postawiono dodatkowe zadanie o charakterze studyjnym a mianowicie wypracowanie wniosków i opracowanie doświadczeń służących dalszemu rozwijaniu i doskonaleniu systemu reagowania kryzysowego MON, z uwzględnieniem zwłaszcza:
 - a) jego roli, składu i struktury oraz zasad i procedur funkcjonowania w krajowym systemie reagowania kryzysowego,
 - b) powiązań i relacji z systemami reagowania kryzysowego organizacji międzynarodowych.

Ćwiczenie zostało przygotowane i przeprowadzone na podstawie scenariusza opracowanego przez Międzynarodowy Zespół Kwatery Głównej UZE w toku serii konferencji planistycznych, które odbywały się wspólnie z przedstawicielami państw uczestniczących, w tym przy aktywnym udziale przedstawicieli naszego resortu, którzy w istocie spełniali funkcję właściwą dla koordynatora krajowego.

Koncepcja ćwiczenia w swej zasadniczej treści dotyczyła wojskowej osłony operacji humanitarnej, prowadzonej przez państwa i organizacje międzynarodowe. Zakładała ona rozwiązanie powyższej problematyki zgodnie z obowiązującymi normami prawa międzynarodowego, przyjętymi procedurami decyzyjnymi w Unii Zachodnioeuropejskiej, a także normami prawnymi i realnymi możliwościami państw ćwiczących.

W okresie bezpośredniego przygotowania do ćwiczenia (18-19 listopada) zespoły i grupy ćwiczące osiągnęły gotowość, sprawdziły system łączności i nawiązały współdziałanie w systemie krajowym i z zagranicą.

W kolejnych dniach ćwiczące osoby funkcyjne kierownictwa oraz zespoły sytuacyjne i grupy operacyjne uczestniczyły w międzynarodowym i krajowym procesie decyzyjnym, analizując umowną i rzeczywistą sytuację polityczno-wojskową w świecie, w bezpośrednim otoczeniu Polski i w rejonie konfliktu. Ponadto, przygotowywały kalkulacje związane z ewentualnością ewakuacji własnych obywateli oraz dotyczące wydzielenia sił wojskowych do operacji międzynarodowej, wraz z kosztami tego przedsięwzięcia. Przewidywanym obszarem działań była fikcyjna wyspa i państwo ELKLAND usytuowane na Morzu Północnym. W myśl założeń ćwiczenia to umowne państwo zostało dotknięte cyklem trzęsień ziemi w trudnych warunkach pogodowych oraz konfliktem wewnątrzspołecznym. Społeczność międzynarodowa przystąpiła do udzielenia pomocy humanitarnej, a UZE - w związku z wyłączeniem się NATO z tej akcji - rozważać zaczęła sposób zapewnienia bezpieczeństwa środkami militarnymi organizacjom dostarczającym pomoc humanitarną. W tym celu uruchomione zostały środki i procedury decyzyjne UZE, a następnie państw deklarujących uczestnictwo w akcjach humanitarnych i wojskowych. W tak przyjętej sytuacji polityczno-wojskowej również Polska uczestniczyła w procesie podejmowania decyzji w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa wojskowego dla pomocy humanitarnej w rejonie kryzysu.

Planowanie i przygotowanie ćwiczenia „CRISEX-98” odbywało się na mocy decyzji nr 211/MON z dnia 16 listopada 1998r. w sprawie przygotowania i udziału jednostek organizacyjnych resortu ON w ćwiczeniu Unii Zachodnioeuropejskiej pk. „CRISEX-98” w dniach 20 – 26 listopada 1998r. Na jej podstawie wprowadzono na użytek ćwiczenia strukturę

organizacyjną systemu kierowania reagowaniem kryzysowym (zał. nr 8), uwzględniając na szczeblu kierownictwa MON Zespół Reagowania Kryzysowego, któremu podlegał - pełniący funkcję Sztabu Kryzysowego - doraźnie utworzony Roboczy Zespół Reagowania Kryzysowego, pracujący na zapasowym Centrum Reagowania Kryzysowego MON przy ul. Królewskiej 1. W pionach funkcjonalnych (Sekretarza Stanu i Podsekretarzy Stanu) oraz w Żandarmerii Wojskowej i Wojskowych Służbach Informacyjnych powołano Zespoły Sytuacyjne, a w Sztabie Generalnym WP Grupę Operacyjną, której podlegały Grupy Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych i Okręgów Wojskowych. Pozwoliło to objąć zasięgiem ćwiczenia cały resort obrony narodowej, a jednocześnie stworzyło możliwość wszechstronnego rozpatrywania różnych aspektów poszczególnych problemów reagowania kryzysowego.

III. ROLA MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ W KRAJOWYM I SOJUSZNICZYM SYSTEMIE REAGOWANIA KRYZYSOWEGO

Zgodnie z przyjętą strukturą funkcjonalną systemu kierowania reagowaniem kryzysowym na użytek ćwiczenia „CRISEX-98” rolę koordynatora krajowego spełniał Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych (KRMds.ZSK), a jego aparatem wykonawczym był Urząd Szefa Obrony Cywilnej Kraju wraz z jego Centrum Operacyjnym. Analiza problematyki zewnętrznych, międzynarodowych kryzysów i w istocie polityczno-wojskowego angażowania się Polski w ich rozwiązywanie rodzi wątpliwości co do trafności merytorycznej takiego właśnie rozwiązania kompetencyjno-organizacyjnego.

Wątpliwości te potwierdza fakt, że krajowy koordynator w odniesieniu do spraw merytorycznych pełnił jedynie rolę „pośrednika” między naszym przedstawicielstwem w Brukseli, a ćwiczącymi resortami: MSZ i MON. Ponadto pełnił rolę pośrednika jedynie formalnego, jako że i tak MON otrzymywał równoległe do wiadomości informacje od swego przedstawiciela wojskowego w Brukseli (informacje te docierały do MON wcześniej z Brukseli niż od koordynatora krajowego). Koordynator krajowy zwracał się do MON w sprawach:

- 1) opinii co do branych pod uwagę czterech wariantów działania międzynarodowego kontyngentu wojskowego UZE;
- 2) możliwych wielkości sił i środków wydzielanych przez Polskę do międzynarodowej misji wojskowej.

Kontakt MON z koordynatorem krajowym miał charakter zdecydowanie formalny, oparty na przekazywaniu opinii, stanowisk, wzajemnych informacji w różnych sprawach poprzez środki łączności telefonicznej i faksowej (jawnej i niejawnej), zgodnie z obowiązującymi przepisami, zasadami i przyjętymi procedurami. Na szczeblu koordynatora krajowego odbyło się jedno posiedzenie KRMds.ZSK z udziałem Ministra Obrony Narodowej oraz jedno spotkanie koordynacyjno-organizacyjne z udziałem Podsekretarza Stanu z Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Ćwiczenie wykazało, że dotychczasowa procedura koordynacji reagowania na kryzysy zewnętrzne jest zbyt długotrwała i w efekcie powoduje powstanie dysonansu pomiędzy politycznymi deklaracjami woli i intencji, a zdolnością do praktycznego ich potwierdzenia. Powoduje to konieczność ustanowienia nowych regulacji prawnych pozwalających na

Pojawia się pytanie – czy rzeczywiście tylko taka (tzn. ściśle wojskowa) powinna być rola MON w krajowym systemie reagowania kryzysowego? O ile w odniesieniu do kryzysów pozamilitarnych (cywilnych) nie ma co do tego żadnych wątpliwości, to w odniesieniu do zewnętrznych kryzysów polityczno-militarnych wydaje się, iż to właśnie Minister Obrony Narodowej, jako naczelny organ administracji państwowej w dziedzinie obronności i jako przewodniczący KSORM, powinien odgrywać rolę koordynatora krajowego, przygotowującego projekty decyzji decydenta krajowego (Prezydenta, Premiera, Rady Ministrów) i koordynującego ich realizację. Jest to naturalnie problem otwarty, do decyzji rządowej. W razie przyjęcia takiego rozwiązania inaczej oczywiście musiałby być zorganizowany resortowy system reagowania kryzysowego. Powinien on bowiem zapewnić Ministrowi Obrony Narodowej pełnienie funkcji koordynatora krajowego, zarówno w stosunku do sił zbrojnych, jak i układu pozamilitarnego.

IV. ORGANIZACJA I FUNKCJONOWANIE SYSTEMU REAGOWANIA KRYZYSOWEGO MON

Jak wspomniano, w ćwiczeniu „CRISEX-98” kierownictwo resortu obrony narodowej reprezentował **Zespół Reagowania Kryzysowego (ZRK)** powołany decyzją MON nr 12 z 3 lutego 1998 r. Ćwiczenie wykazało, że Zespół ten ma do spełnienia przede wszystkim funkcje „szybkiej koordynacji” w fazie przygotowania projektów decyzji Ministra Obrony Narodowej, jego postanowień, opinii, stanowisk w różnych sprawach na potrzeby decydenta krajowego itp. Dlatego wydaje się konieczne uczynienie jego składu bardziej reprezentatywnym w stosunku do rzeczywistej struktury MON, tak aby rozpatrzenie sprawy przez ten Zespół mogło być uznane jako spełnienie - w warunkach szczególnej sytuacji kryzysowej - regulaminowego wymogu uzgodnienia wewnątrzresortowego proponowanej decyzji (ustalenia, postanowienia, stanowiska, itp.) Ministra Obrony Narodowej. Powinni więc w nim znaleźć się uprawnieni przedstawiciele osób wchodzących w skład Kierownictwa MON.

Organem sztabowym na szczeblu Kierownictwa MON (czyli Kierownictwa Ćwiczenia) był doraźnie powołany z przedstawicieli wielu jednostek organizacyjnych MON i bazujący na Oddziale Szkolenia Obronnego DSO MON - **Roboczy Zespół Reagowania Kryzysowego**. Spełniał on funkcje sztabowe, (analityczno-planistyczne, informacyjne, koordynacyjne i organizacyjne) związane z monitorowaniem i bieżącym ocenianiem sytuacji oraz przygotowywaniem na potrzeby Kierownictwa MON stosownych informacji i propozycji decyzji (na podstawie syntez informacji i wniosków zgłaszanych przez inne ćwiczące struktury MON). Sztab ten utrzymywał również stałą łączność z polskimi przedstawicielami wojskowymi w UZE oraz z zespołem pracującym na Centrum Operacyjnym Urzędu Szefa Obrony Cywilnej Kraju.

Zarówno Roboczy Zespół Reagowania Kryzysowego, jak i Zespoły Sytuacyjne w pionach funkcjonalnych oraz grupy operacyjne w Sztabie Generalnym WP i Siłach Zbrojnych RP reprezentowały tylko ograniczone elementy resortowego systemu reagowania kryzysowego. Stan osobowy wchodzący w ich skład został niejako „skrzyknięty” na zasadzie „pospolitego ruszenia”. Znaczna jego część nie uczestniczyła w ćwiczeniu „CMX-98”, jak również nie została przygotowana pod względem merytorycznym do udziału w ćwiczeniu „CRISEX-98”. Nie wszyscy mieli dopuszczenia do prac związanych z dostępem do wiadomości niejawnych NATO oraz UZE. Tragicznie wręcz przedstawiała się sprawa ze

znajomością języka angielskiego na poziomie operacyjnym (tylko 4 członków Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego mogło praktycznie porozumiewać się i pracować z dokumentami w języku angielskim). Dowodzi to niedoceniań istoty i znaczenia reagowania kryzysowego. Należy pamiętać, że właśnie udział w przedsięwzięciach reagowania kryzysowego jest jedną z trzech (obok wspólnego planowania obronnego i szkolenia) podstawowych dziedzin naszej praktycznej współpracy z sojusznikami i partnerami.

Jednym z istniejących elementów systemu reagowania kryzysowego MON jest stworzone w ramach prac naukowo-badawczych („SIEĆ” i „OPCJA”) Centrum Reagowania Kryzysowego przy ul. Królewskiej 1. Zgodnie z decyzją Ministra Obrony Narodowej jest ono traktowane jako **Zapasowe Centrum Reagowania Kryzysowego MON**. Jest to w istocie jedynie prototyp właściwego Centrum, nie nadający się do praktycznego funkcjonowania w razie kryzysu, ponieważ nie zapewnia ono nawet minimalnych warunków pracy sztabu kryzysowego. Stan infrastruktury, powierzchnia użytkowa oraz wyposażenie Centrum nie odpowiada potrzebom. Brak jest pomieszczeń socjalnych zabezpieczających wyżywienie i odpoczynek zespołów pracujących w trybie ciągłym.

Niedostatki w tym przedmiocie, sygnalizowane już podczas ćwiczenia „CMX-98” przeprowadzonego w lutym br., powtórzyły się w ćwiczeniu „CRISEX-98”. Zbudowanie CRK MON z prawdziwego zdarzenia jest pilnie potrzebne. Bez tego trudno sobie wyobrazić normalne funkcjonowanie w strukturach NATO.

Nieco lepiej przedstawia się na tym tle system łączności, jednak z zastrzeżeniem, że pozytywy dotyczą tylko łączności jawnej. Posiadany sprzęt i systemy informatyczne nie zabezpieczają pracy i przekazywania informacji zgodnie z zasadami obiegu informacji niejawnych, szczególnie w sieci komputerowej i łączności faksowej. Brak jest jednocześnie biurowej sieci komputerowej jednostek organizacyjnych MON ze Sztabem Generalnym WP. Nie jest również podłączona komputerowa sieć rządowa, mimo iż inne resorty w niej funkcjonują. Występuje również niejednolite oprogramowanie komputerów (WINDOWS 95, WINDOWS 98). Centrum nie dysponuje najzwyklejszą techniką satelitarną będącą najprostszym i minimalnym środkiem monitorowania sytuacji kryzysowych.

Ponieważ ćwiczenie odbywało się na bazie realnych danych o Siłach Zbrojnych RP, praktycznie (ze względu na wymagania bezpieczeństwa informacji) nie można było w ogóle korzystać ze sprzętu komputerowego. Warunki pracy dodatkowo utrudniał doraźny skład ćwiczącego zespołu. Wykorzystywane systemy informatyczne i zamontowany sprzęt wymagają dość długiego okresu (około pół roku) przygotowania zespołu obsługującego.

Przemawia to za zorganizowaniem stałej, etatowej jednostki organizacyjnej, wyspecjalizowanej w zajmowaniu się sprawami kryzysowymi, mogącej być trzonem rozwijanego na czas kryzysu szerszego sztabu kryzysowego.

W sumie – ćwiczenie po raz kolejny potwierdziło, że dotychczasowa organizacja systemu reagowania kryzysowego MON, bazująca na doraźnych ustaleniach kompetencyjnych, nieetatowych zespołach i grupach, bez formalnie ustanowionej wiodącej jednostki organizacyjnej, jest rozwiązaniem mało efektywnym i nieekonomicznym.

Istnieje pilna konieczność rozwiązań systemowych – odzwierciedlonych przede wszystkim w strukturze etatowej i regulaminie organizacyjnym MON. Pozostała już ostatnia szansa – jaką będzie ćwiczenie „CMX-99” w dniach 18 – 24 lutego 1999r. – na przetestowanie takiego właśnie systemu przed wstąpieniem do NATO. Jeśli jej nie wykorzystamy, będziemy z pewnością w tej dziedzinie członkiem NATO „drugiej kategorii”, bez systemu reagowania kryzysowego kompatybilnego z systemem sojuszniczym.

V. PRZYGOTOWANIE SYSTEMU REAGOWANIA KRYZYSOWEGO MON

Ćwiczenie wykazało, że zarówno pod względem prawno-organizacyjnym, jak i pod względem merytorycznym oraz sprawnościowym resort obrony narodowej nie jest przygotowany należycie do udziału w międzynarodowym reagowaniu kryzysowym. Nasuwa się tu sporo wniosków merytorycznych, dotyczących różnych dziedzin użycia i działania sił zbrojnych w sytuacjach kryzysowych.

Jednym z nowych i słabo znanych problemów jest **współpraca cywilno-wojskowa** w operacjach wojskowych (tzw. CIMIC). Ćwiczenie wykazało, że nie mamy dostatecznego rozeznania co do jej treści, zadań i organizacji komórek dowódczo-sztabowych odpowiedzialnych za te kwestie. Tymczasem problematyka ta staje się obecnie coraz bardziej istotna – przy czym dotyczy to nie tylko operacji pokojowych, ale także i ewentualnych operacji wojennych prowadzonych w ramach kolektywnej obrony NATO przez zgrupowania wojskowe na terytorium innych państw. Potrzebna jest szersza popularyzacja wiedzy w tym zakresie. Byłoby wskazane, aby pion Podsekretarza Stanu ds. Społecznych i Parlamentarnych wspólnie ze Sztabem Generalnym WP podjął trud zorganizowania i przeprowadzenia resortowej narady, czy też seminarium lub konferencji na ten temat, z takim wyliczeniem, aby wnioski z niej można było wykorzystać w kolejnym ćwiczeniu „CMX-99” w lutym przyszłego roku. Warto zauważyć, że kwestie te mają także bardzo praktyczne odniesienie do rozwiązań organizacyjno-strukturalnych zarówno w Ministerstwie Obrony Narodowej, w tym Sztabie Generalnym WP w formule „Joint”, jak i w dowództwach wojskowych. Należy bowiem pilnie rozstrzygnąć – gdzie powinny być usytuowane komórki CIMIC, a także jaka powinna być – stosownie do zadań – ich struktura, wielkość, skład, itp.

Ćwiczenie stworzyło też okazję do spojrzenia na rzeczywisty **stan gotowości jednostek wydzielonych do dyspozycji NATO lub UZE (FAWEU)**. Okazuje się, że istnieją znaczne rozbieżności między deklaracjami i stanem faktycznym. Ta sprawa wymaga szczególnego potraktowania, gdyż już dzisiaj widać, że konieczne będzie dokonanie swego rodzaju manewru dodatkowych sił, środków i wysiłków organizacyjnych na rzecz terminowego i pełnego osiągnięcia zadeklarowanych przez nasz kraj sił w zakresie parametrów rzeczowych, strukturalnych i sprawnościowych ustalonych przez NATO i UZE. Jest to sprawa naszej wiarygodności strategicznej wobec sojuszu i partnerów.

W powyższym kontekście istnieje potrzeba dokładnego rozpatrzenia i skorygowania procedur decyzyjnych dotyczących przygotowania i kierowania do udziału w operacjach poza

granicami kraju jednostek wojskowych wydzielonych do UZE lub NATO. Dotyczy to np. sił natychmiastowego reagowania NATO lub FAWEU. Na szczeblu resortu obrony narodowej raczej nie powinny już być stosowane procedury typowe dotychczas dla formowania kontyngentów pokojowych składających się w praktyce z żołnierzy oraz sił i środków „zbieranych” z wielu jednostek lub po prostu na zasadzie werbowania ochotników. Kierowanie jednostki, która powinna być cały czas w gotowości do użycia (tzn. już wcześniej, stosownie do przeznaczenia i zadań skompletowana, wyposażona i szkolona), powinno mieć w końcowym rozrachunku po prostu charakter rozkazu dla dowódcy tej jednostki.

Ćwiczenie ujawniło problem związany z wpływem reformy służby zdrowia – w tym powstaniem instytucji Wojskowej Kasy Chorych – na użycie szpitala wojskowego w operacjach UZE lub NATO. Aczkolwiek Sztab Generalny WP (Zarząd Wojskowej Służby Zdrowia) nie widzi tu większych zagrożeń, to jednak wydaje się, że problem ten wart jest szerszej analizy nie tylko w kontekście alarmowego udziału w operacjach pokojowych, ale w ogóle funkcjonowania zreformowanej wojskowej służby zdrowia w warunkach wojennych.

Innym problemem, jaki wystąpił w toku ćwiczenia, jest adekwatność oficjalnych tłumaczeń podstawowych terminów angielskich na język polski. Jak fachowo nazywać np. podstawowe dokumenty wykonywane w sztabach międzynarodowych? Nie zawsze tłumaczenia „Stanagów” są najtrafniejsze. Okazało się np., że należałoby skorygować tłumaczenie terminu „Contingency Plan”. Jest to z pewnością problem szerszy, który trzeba będzie mieć na uwadze. W tłumaczeniu terminów fachowych nie wystarczy wyłącznie wiedza lingwistyczna.

Przejrzenia i modyfikacji wymagają także obowiązujące przepisy posługiwania się dokumentami w języku angielskim w naszym resorcie, zawarte w „Instrukcji o pracy biurowej w MON”.

Rozwiązania prawnego wymaga również wykorzystanie w ćwiczeniach pracowników cywilnych wojska, zatrudnionych na podstawie umowy zawartej z Dyrektorem Generalnym MON. Udział w ćwiczeniach, w których obowiązuje ciągłość pracy (nawet 24 godz. na dobę), koliduje bowiem z postanowieniami kodeksu pracy. Stąd konieczne jest uregulowanie aktem prawnym kwestii czasu ich pracy (gratyfikacji finansowej).

VI. WNIOSKI

Duże znaczenie problematyki reagowania kryzysowego w strategii i praktyce funkcjonowania NATO, a także znaczenie udziału sił zbrojnych w krajowym systemie przeciwstawiania się niemilitarnym zagrożeniom kryzysowym, wskazują na pilną konieczność przyspieszenia prac nad budową sprawnego systemu reagowania kryzysowego MON, dostosowanego do zintegrowanego systemu funkcjonującego już w NATO.

Pomyślnie sfinalizowanie tych prac uwarunkowane jest przede wszystkim przez:

- po pierwsze – jak najszybsze rozstrzygnięcie na szczeblu rządowym problemu koordynatora krajowego w odniesieniu do zewnętrznych kryzysów polityczno-militarnych;
- po drugie – podjęcie decyzji w resorcie i konsekwentne ich realizowanie w zakresie rozwiązań strukturalno-organizacyjnych, technicznych, szkoleniowych i badawczych.

1. Problem koordynatora krajowego

Celowe jest przedłożenie do rozpatrzenia przez KSORM poniższych trzech wariantów ustanowienia koordynatora krajowego w odniesieniu do zewnętrznych kryzysów o charakterze polityczno-militarnym, z wnioskiem o wybór i zarekomendowanie jednego z nich Prezesowi Rady Ministrów:

A. Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych (KRMds.ZSK)

Koordinatorem krajowym we wszystkich rodzajach reagowania kryzysowego w razie kryzysów cywilnych i militarnych, wewnętrznych i zewnętrznych jest KRMds.ZSK (zał. nr 9). Jego organem wykonawczym (sztabowym) są struktury MSWiA (Szeft Obrony Cywilnej Kraju oraz podległy mu Urząd Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności wraz z jego Centrum Operacyjnym).

Jest to rozwiązanie proste organizacyjnie, dające możliwości ukształtowania się KRMds.ZSK jako wyspecjalizowanego we wszystkich sprawach kryzysowych organu Rady Ministrów. Ujemną stroną jest konieczność sztabowego zajmowania się sprawami kryzysów zewnętrznych przez struktury ministerstwa przeznaczonego do spraw wewnętrznych (Szeft Obrony Cywilnej Kraju). Konieczne byłoby wówczas zapewne włączenie do Urzędu Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności specjalistów ds. zagranicznych i wojskowych.

Drugą ujemną stroną jest niejasność udziału KSORM w kierowaniu reagowaniem kryzysowym zwłaszcza w części dotyczącej sił zbrojnych oraz w odniesieniu do zewnętrznych kryzysów polityczno-militarnych.

B. Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych i Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów (KRMds.ZSK + KSORM)

Koordinatorem krajowym w stosunku do reagowania na kryzysy cywilne jest KRMds.ZSK, a w odniesieniu do zewnętrznych kryzysów polityczno-militarnych – KSORM (zał. nr 10). Jest to rozwiązanie uwzględniające obecną „specjalizację” obydwu komitetów Rady Ministrów. Ujemną stroną jest istnienie dwóch ośrodków koordynacyjnych, co może rodzić (i w rzeczywistości rodzi) niejasności kompetencyjne, wynikające z obiektywnych trudności przeprowadzenia w niektórych sytuacjach jasnego rozgraniczenia między obszarami ich zainteresowania.

C. Komitet Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego (KRMds.BN)

Biorąc pod uwagę słabości obydwu poprzednich wariantów wydaje się, iż optymalnym rozwiązaniem byłoby połączenie obydwu komitetów w jeden Komitet Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego (zał. nr 11). Komitet ten, obsługiwany sztabowo przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, mógłby całościowo koordynować na szczeblu krajowym reagowanie na wszystkie rodzaje kryzysów. (Nawiasem mówiąc taki komitet jest wręcz konieczny z o wiele szerszych i istotniejszych powodów, związanych z koniecznością koordynacji na poziomie władzy wykonawczej w skali państwa całości spraw bezpieczeństwa narodowego).

2. Rozwiązania strukturalno-organizacyjne i techniczne w resorcie obrony narodowej

Niezależnie od przyjętego wariantu co do koordynatora krajowego resortowy system reagowania kryzysowego powinien obejmować trzy podstawowe segmenty, czy też poziomy: decyzyjny, koordynacyjny i realizacyjny (zał. nr 12).

Część decyzyjną systemu stanowi Minister Obrony Narodowej wraz z Kierownictwem MON.

Kluczową rolę w reagowaniu kryzysowym spełnia segment koordynacyjny. Składać się powinien z Koordynacyjnego Zespołu Kryzysowego oraz Sztabu Kryzysowego wraz z Centrum Reagowania Kryzysowego. Na czele Koordynacyjnego Zespołu Kryzysowego

powinna stać osoba ze składu Kierownictwa MON lub I Zastępca Szefa SG WP, a członkami winni być szefowie (dyrektorzy) kluczowych dla reagowania kryzysowego jednostek organizacyjnych MON oraz uprawnieni przedstawiciele członków Kierownictwa MON. Jądrzem Sztabu Kryzysowego (zał. Nr 13), który w pełni rozwijałby się jedynie w razie wystąpienia kryzysu, powinna być etatowa jednostka organizacyjna MON (departament, zarząd), wiodąca w sprawach reagowania kryzysowego, odpowiednio zorganizowana i na bieżąco szkolona i trenowana. W strukturze tej jednostki powinno znajdować się Centrum Reagowania Kryzysowego, zbudowane i wyposażone stosownie do standardów NATO. Na Centrum powinna być pełniona całodobowo służba operacyjna (utrzymująca m.in. stałą łączność z siłami uczestniczącymi w operacjach kryzysowych, np. w misjach pokojowych, a także z Centrum Sytuacyjnym NATO i Krajowym Centrum Operacyjnym).

Warstwę wykonawczą stanowią pozostałe elementy Ministerstwa Obrony Narodowej oraz siły zbrojne, wraz z odpowiednio zorganizowanymi swoimi podsystemami reagowania kryzysowego.

Odpowiednio do rozstrzygnięcia przez Radę Ministrów problemu koordynatora krajowego należałoby doprecyzować powyższe ogólne założenia i stosownie skorygować trwające już prace oraz podjąć ostateczne decyzje co do organizacji i zasad funkcjonowania resortowego systemu reagowania kryzysowego. Możliwe są dwa warianty – wojskowy i ogólnoobronny.

Wojskowy system reagowania kryzysowego

Jeśli koordynatorem krajowym będzie KRMds.ZSK (wariant A) lub KRMds.BN (wariant C) wówczas rola Ministra Obrony Narodowej (tak jak było to w ćwiczeniu „CRISEX-98”) ograniczy się do spraw resortowych, czyli wojskowych. Stosownie do tego w Ministerstwie Obrony Narodowej potrzebny będzie system reagowania kryzysowego ukierunkowany jedynie na kierowanie użyciem i działaniem sił zbrojnych w sytuacjach kryzysowych, czyli powinien on być w istocie wojskowym systemem reagowania kryzysowego. Oznacza to zasadność powierzenia przewodnictwa Kryzysowego Zespołu Koordynacyjnego I Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego WP oraz oparcia struktury całego systemu na jednym z zarządów Sztabu Generalnego WP, z Centrum Reagowania Kryzysowego MON zbudowanym na bazie istniejącej już infrastruktury Dyżurnej Służby Operacyjnej. W razie kryzysu zarząd powyższy, poprzez wzmocnienie przedstawicielami innych jednostek organizacyjnych, przekształcałby się w Sztab Kryzysowy MON.

Ogólnoobronny system reagowania kryzysowego

Jeśliby koordynatorem krajowym w stosunku do reagowania na zewnętrzne kryzysy polityczno-militarne został KSORM, to wówczas rola Ministra Obrony Narodowej (jako przewodniczącego KSORM) byłaby o wiele szersza i obejmowała ogólnokrajowe funkcje koordynacyjne w stosunku do całego systemu obronności państwa (sił zbrojnych i układu pozamilitarnego). W takiej sytuacji resortowy system reagowania kryzysowego powinien mieć charakter ogólnoobronny. Oznaczałoby to zasadność powierzenia przewodnictwa Kryzysowego Zespołu Koordynacyjnego jednemu z członków Kierownictwa MON oraz oparcia struktury całego systemu na odpowiednio powiększonym Departamencie Systemu Obronnego MON i zbudowania Centrum Reagowania Kryzysowego MON poza strukturami SG WP. Na czas kryzysu Departament Systemu Obronnego MON, poprzez wzmocnienie przedstawicielami innych jednostek organizacyjnych MON, przekształciłby się w Sztab Kryzysowy MON.

Jednocześnie - biorąc pod uwagę obecne rozproszenie przestrzenne struktur organizacyjnych MON - w obydwu wariantach uznaje się za zasadne zorganizowanie stanowisk (punktów) kierowania kryzysowego dla członków kierownictwa MON w ich miejscach pracy. Powinny to być sprzężone elektronicznie video-komputerowe miejsca pracy (w odrębnym pomieszczeniu lub bezpośrednio w gabinecie), zapewniające bezpośrednią łączność wizualną i foniczną z pozostałymi osobami kierownictwa oraz z Centrum Reagowania Kryzysowego MON.

Bardzo ważne jest pilne zapewnienie wszechstronnej (jawnej i niejawnej) łączności na potrzeby systemu reagowania kryzysowego, w tym komunikacyjnych łączy multimedialnych z Centrum Sytuacyjnym w Kwaterze Głównej NATO. Problemem o szczególnym znaczeniu jest zapewnienie możliwości wykorzystania komputerów w czasie pracy z dokumentami niejawnymi.

3. Szkolenie i badania w zakresie reagowania kryzysowego

Znaczenie problematyki reagowania kryzysowego wskazuje, że konieczne jest przeprowadzenie specjalnego szkolenia na temat mechanizmów i procedur kierowania reagowaniem kryzysowym obowiązujących w NATO i UZE. Szczególnie rekomendowane jest zapoznanie uczestników tych szkoleń z następującymi materiałami szkoleniowymi:

- Ogólny podręcznik reagowania kryzysowego (GCMH) – zawiera ogólne informacje dotyczące organizacji i procedur zarządzania reagowaniem kryzysowym zarówno w poszczególnych państwach Sojuszu, jak i w samym NATO;
- Ogólne zestawienie sił i środków prewencyjnych (GIPM) – zawiera pogładową listę dyplomatycznych, gospodarczych i wojskowych środków profilaktyki biernej, które mogą być stosowane wybiórczo w sytuacji kryzysowej przez poszczególne rządy, jak i wspólnie z innymi państwami;
- Ogólny katalog opcji reagowania militarne (GCMRO);
- Ogólny podręcznik sił i środków zapobiegawczych (GMPM) – może być wraz z GCMRO użyty bezpośrednio w przypadku realnych sytuacji kryzysowych oraz pomocniczo w celu opracowania dodatkowych, krajowych środków reagowania kryzysowego dostosowanych do indywidualnych potrzeb danego państwa.

Wymienione wyżej podręczniki powinny zostać przetłumaczone na język narodowy, tak jak czynią to obecnie państwa członkowskie NATO.

Analiza przeprowadzonego ćwiczenia wskazuje na potrzebę przygotowania i przeprowadzenia w przyszłym roku własnej, narodowej gry strategicznej z udziałem najwyższego kierownictwa państwa (Prezydent, Premier, najważniejsi ministrowie w dziedzinie obronności). Mogłaby być ona poświęcona problematyce kierowania funkcjonowaniem państwa w warunkach zagrożenia jego bezpieczeństwa (ostrego kryzysu polityczno-militarnego w sąsiedztwie Polski). Gra taka powinna ułatwić ostateczne wprowadzenie mechanizmów i procedur reagowania państwa na zewnętrzne kryzysy polityczno-militarne, a jednocześnie dostarczyć także wniosków co do organizacji kierowania obroną państwa w czasie wojny.

Warto tu wskazać na konieczność ciągłego szkolenia i trenowania poszczególnych elementów systemu reagowania kryzysowego, w tym w szczególności Sztabu Kryzysowego, włącznie z etatową obsadą Centrum Reagowania Kryzysowego MON. Należałoby organizować dla nich systematycznie, orientacyjnie co kwartał, specjalne gry i treningi sztabowe.

Ponieważ reagowanie kryzysowe jest stosunkowo nową dziedziną działalności sił zbrojnych, dlatego konieczne jest również kontynuowanie dotychczasowych badań i studiów ukierunkowanych na wypracowanie optymalnych zasad i procedur oraz rozwiązań organizacyjno-funkcjonalnych w tej dziedzinie.

Z A R Z A D Z E N I E Nr 27

PREZESA RADY MINISTRÓW

~~z dnia~~ 15 kwietnia 1998 r.

w sprawie Komitetu Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych.

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów (Dz.U. Nr 106, poz. 492 i Nr 156, poz. 775 oraz z 1997 r. Nr 141, poz. 943) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Tworzy się Komitet Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych, zwany dalej "Komitetem".

§ 2.

1. W skład Komitetu wchodzi:

1) przewodniczący Komitetu – Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji,

2) wiceprzewodniczący:

a) Minister–członek Rady Ministrów, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,

b) Minister Obrony Narodowej,

c) Minister Spraw Zagranicznych,

3) członkowie:

a) Minister Gospodarki,

b) Minister Transportu i Gospodarki Morskiej,

- c) Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
- d) Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa,
- e) Minister Zdrowia i Opieki Społecznej,
- f) Minister Łączności.

2. W pracach Komitetu mogą również brać udział inne osoby zapraszane przez przewodniczącego Komitetu.

§ 3.

Do zakresu działania Komitetu należy:

- 1) przygotowanie projektów rozwiązań legislacyjnych kompleksowo regulujących zarządzanie w sytuacjach kryzysowych,
- 2) koordynacja działania organów rządowych działających w sytuacjach kryzysowych,
- 3) koordynacja działań ratowniczych i zapewniających pomoc ludności dotkniętej katastrofą,
- 4) przedstawianie wniosków i typowanie jednostek wojskowych, przeznaczonych do działań w sytuacjach kryzysowych w kraju i za granicą,
- 5) reprezentowanie Rządu, za zgodą Prezesa Rady Ministrów, w kontaktach międzynarodowych, w tym w sprawach występowania o pomoc zagraniczną,
- 6) nadzór nad szacowaniem strat i szkód powstałych w wyniku sytuacji kryzysowej.

§ 4.

W toku wykonywania zadań, o których mowa w § 3, Komitet współdziała z właściwymi ministrami i innymi organami nie reprezentowanymi w składzie tego Komitetu.

- 3 -

§ 5.

Do trybu pracy Komitetu stosuje się odpowiednio przepisy regulaminu pracy Rady Ministrów, dotyczące stałych komitetów Rady Ministrów.

§ 6.

1. W celu realizacji swoich zadań Komitet oraz jego przewodniczący mogą określać sposoby i terminy wykonania prac mających na celu przygotowanie projektu stanowiska, decyzji lub innego rozstrzygnięcia oraz wskazywać organy odpowiedzialne za ich wykonanie.
2. Komitet może powoływać zespoły robocze lub ekspertów do opracowania analiz, prognoz, ekspertyz oraz koncepcji i projektów rozwiązań programowych.
3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podejmie działania zmierzające do wykorzystania w realizacji zadań Komitetu środków finansowych pochodzących z międzynarodowych instytucji finansowych.

§ 7.

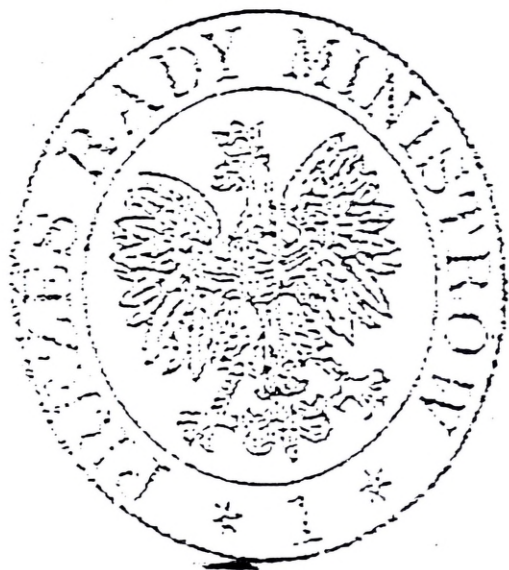
1. Do dnia 30 czerwca 1999 r. Komitet przedstawi Radzie Ministrów projekt kompleksowych rozwiązań ustawowych, dotyczących koordynacji działania organów państwowych w sytuacjach kryzysowych.
2. Komitet zakończy swoje działanie do dnia 31 grudnia 1999 r., składając Radzie Ministrów sprawozdanie końcowe z realizacji swoich zadań.

§ 8.

Obsługę Komitetu zapewnia Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji poprzez Urząd Szefa Obrony Cywilnej Kraju.

§ 9.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

PREZES RADY MINISTRÓW

Jerzy Buzek
Jerzy Buzek

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

36
Załącznik 2

Załącznik od ur. weh. 1.194 / 98 r.

DECYZJA Nr 1.2 / MON
Ministra Obrony Narodowej
z dnia 3 lutego 1998 r.

w sprawie udziału w ćwiczeniach CMX'98, CRISEX'98 i BRAVE KNIGHT'98.

W ramach programu Współpracy i Partnerstwa na lata 1998-2000, intensyfikacji kooperacji z Unią Zachodnioeuropejską oraz Stanami Zjednoczonymi Ameryki Rzeczpospolita Polska zaproszona została do udziału w szeregu ćwiczeń z zakresu postępowania w sytuacjach kryzysowych (Crisis Management). Ministerstwo Obrony Narodowej będąc ważnym elementem krajowego systemu kierowania kryzysami i reagowania w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń będzie uczestniczyć w tych przedsięwzięciach.

W związku z powyższym oraz w celu właściwego przygotowania i udziału resortu obrony narodowej w ćwiczeniach CMX'98, CRISEX'98 i BRAVE KNIGHT'98

u s t a l a m

1. Powołuję Zespół Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej do udziału w ćwiczeniach w składzie określonym w załączniku nr 1 do niniejszej decyzji.
2. Zatwierdzam „Koncepcję udziału MON w ćwiczeniu CMX'98” stanowiącą załącznik nr 2 do niniejszej decyzji.

3. Szef Zespołu Reagowania Kryzysowego MON, zwany dalej w skrócie „Szefem Zespołu”:

- 1) przedstawi w terminie do 9 lutego 1998 r. koncepcję współdziałania Zespołu Reagowania Kryzysowego MON, zwanego dalej w skrócie „Zespołem”, z cywilnymi jednostkami organizacyjnymi w celu właściwego przygotowania i przebiegu ćwiczeń CMX'98, CRISEX'98 i BRAVE KNIGHT'98, zwanych dalej w skrócie „ćwiczeniami”;
- 2) koordynuje całokształt przedsięwzięć podejmowanych w Ministerstwie Obrony Narodowej w celu pełnego i sprawnego udziału w ćwiczeniach;
- 3) opracuje zasady sprawnego funkcjonowania Zespołu;
- 4) dla potrzeb ćwiczeń uruchomi stanowisko reagowania kryzysowego MON.

4. Podsekretarz Stanu ds. Ekonomiczno-Finansowych określa szczegółowe zasady i źródła finansowania Zespołu.

5. Szef Sztabu Generalnego WP:

- 1) koordynuje w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej realizację przedsięwzięć związanych z przygotowaniem i udziałem w ćwiczeniach;
- 2) na wniosek Szefa Zespołu kieruje żołnierzy zawodowych do udziału w ćwiczeniach prowadzonych na terytorium RP oraz poza granicami kraju;
- 3) zapewnia dla potrzeb Zespołu sprzęt łączności, w tym tajnej łączności szyfrowej oraz sprzęt informatyczny.

6. Szef Wojskowych Służb Informacyjnych:

- 1) zapewnia osłonę kontrwywiadowczą w czasie przygotowania i prowadzenia ćwiczeń;
- 2) na wniosek Szefa Zespołu zapewnia uczestnictwo specjalistów Wojskowych Służb Informacyjnych w przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń.

7. Zobowiązuję szefów (dowódców, dyrektorów) jednostek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej nie wymienionych w niniejszej decyzji, dowództw rodzajów sił zbrojnych i okręgów wojskowych do udzielania - w zakresie swoich kompetencji - wszechstronnej pomocy Szefowi Zespołu w celu właściwego przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń.

8. Decyzja wchodzi w życie z dniem podpisania.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

Janusz ONYSZKIEWICZ

Załącznik nr 1
do decyzji Nr 12/MON
Ministra Obrony Narodowej
z dnia 3. lutego 1998 r.

**SKŁAD
ZESPOŁU REAGOWANIA KRYZYSOWEGO
MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ**

A. Kierownictwo

1. Podsekretarz Stanu w MON - dr hab. Robert MROZIEWICZ - Szef Zespołu
2. Dyrektor Departamentu Systemu Obronnego MON - Zastępca Szefa Zespołu
3. Doradca ds. polityczno-wojskowych Ministra ON - Sekretarz

B. Członkowie - przedstawiciele następujących instytucji:

1. Dyrektor Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych MON
2. Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Międzynarodowego MON
3. Szef Zarządu Operacyjno - Strategicznego Sztabu Generalnego WP
4. Szef Wojsk Obrony Przeciwchemicznej Dowództwa Wojsk Lądowych
5. Szef Wojsk Inżynieryjnych Dowództwa Wojsk Lądowych
6. Dyrektor Biura Prasy i Informacji MON

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

DECYZJA NR 125/MON
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia 31.11.1998 r.

w sprawie utworzenia Centrum Reagowania Kryzysowego
Ministerstwa Obrony Narodowej.

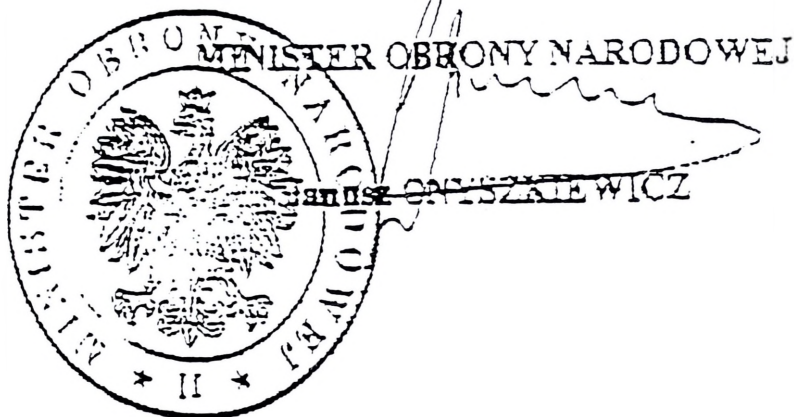
Na podstawie art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 56 z późn. zm.) i w związku z § 1 pkt 6 lit. c) oraz § 2 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. Nr 94, poz. 426) oraz ustaleń przyjętych w dniu 30 marca i 27 lipca 1998 r.

postanawiam:

1. Utworzyć Centrum Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej, dyslokowane w Warszawie, w siedzibie Ministra Obrony Narodowej przy ul. Klonowej 1, zwane dalej „Centrum”.
2. Centrum stanowi część państwowego systemu zarządzania w sytuacjach kryzysowych.
3. Centrum jest stałym elementem reagowania kryzysowego MON, które zapewnia warunki techniczne do działań Zespołu Kryzysowego Ministra Obrony Narodowej (sztabu kryzysowego).
4. Do zadań Centrum należy w szczególności:
 - a) współdziałanie z Zespołem Kryzysowym MON poprzez tworzenie warunków do wypracowywania i wdrażania decyzji w zakresie kryzysowego reagowania w państwie, w zakresie właściwym dla obszaru działania Ministra Obrony Narodowej;

- b) zapewnienie łączności z Krajowym Centrum Reagowania Kryzysowego, Centrum Sytuacyjnym Prezydenta RP, centrami reagowania kryzysowego resortów (w tym przede wszystkim MSZ i MSWiA), KG NATO, SHAPE i . w miarę potrzeb, z innymi centrami reagowania w kraju i za granicą oraz WSI, Dywizyjnymi Służbami Operacyjnymi WL, WLOP i MW.
 - c) umotywywanie łączności z doświadczalnym Centrum Reagowania Kryzysowego w obiekcie przy ul. Królewskiej 1, traktowanym jako Centrum Zapasowe.
5. Centrum w obsadzie 4 etatów działa w strukturze Gabinetu Ministra Obrony Narodowej.
 6. Minister Obrony Narodowej wydziela ze stanu osobowego Ministerstwa Obrony Narodowej i Sił Zbrojnych RP specjalistyczny Zespół Kryzysowy MON (sztab kryzysowy), w składzie dostosowanym do charakteru sytuacji kryzysowej. Zespół jest każdorazowo powoływany i odwoływany odrębną decyzją Ministra Obrony Narodowej.
 7. Szczegółową organizację i tryb działania Centrum określa regulamin.
 8. Szef Sztabu Generalnego WP za pośrednictwem Szefa Zarządu Łączności i Informatyki zapewni organizację i funkcjonowanie systemu łączności i informatyki dla potrzeb Centrum.
 9. Dla przygotowania warunków działania Centrum powołuje się Grupę Organizacyjną pod przewodnictwem Dyrektora Departamentu Administracyjno-Koordynacyjnego w składzie przedstawicieli: Gabinetu MON, Departamentu Systemu Obronnego, Wojskowych Służb Informacyjnych oraz Zarządu Łączności i Informatyki.
 10. Dyrektor DAK spowoduje:
 - a) wykonanie projektu technicznego uwzględniającego ewentualne przedyskowanie użytkowników z zajmowanych pomieszczeń w kompleksie przy ul. Klonowej 1 do zaadoptowanych pomieszczeń przy ul. Klonowej 2,
 - b) wykonanie prac budowlanych i wyposażenie Centrum w oprzyrządowanie niezbędne dla jego funkcjonowania.
 11. Ze względu na charakter budynków przewidzianych do adaptacji i wykonania robót budowlanych polecam uzyskać i bezwzględnie przedstawić stosowne decyzje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie oraz Inspekcji Architektoniczno - Budowlanej.
 12. Wobec wykorzystania środków dla obiektu Klonowa 1 Dyrektor Departamentu Budżetowego zapewni środki na wykonanie niezbędnych prac adaptacyjnych.

13. Dyrektor Departamentu Systemu Obronnego przedstawi w terminie do dnia 30 września 1998r. propozycje składu Zespołów Reagowania Kryzysowego w wariantach dostosowanych do charakteru potencjalnych sytuacji kryzysowych.
14. Gotowość Centrum do działania osiągnąć w terminie do dnia 1.02.1999r.
15. Decyzja wchodzi w życie z dniem podpisania.

DECYZJA Nr 21

Podsekretarza Stanu ds. Współpracy z Zagranicą i Integracji

Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego

z dnia 12.05.1998 r.

**w sprawie koordynacji przedsięwzięć związanych z organizowaniem,
doskonaleniem i integracją systemu reagowania kryzysowego MON
ze strukturami NATO i UZE.**

W celu zapewnienia realizacji w resorcie obrony narodowej zadań w zakresie reagowania kryzysowego wynikających z zarządzenia Nr 9/RM Prezesa Rady Ministrów, z dnia 11.02.1998 r. i Nr 27/RM Prezesa Rady Ministrów, z dnia 15.04.1998 r. oraz decyzji Nr 12/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 03.02.1998 r., a także i decyzji Nr 6 Podsekretarza Stanu w MON z dnia 02.02.1998 r. oraz umożliwienia stopniowego dostosowywania naszego systemu kierowania i dowodzenia w sytuacjach kryzysowych do rozwiązań funkcjonujących i rozwijanych w NATO oraz UZE, a także właściwego przygotowania resortu obrony narodowej do udziału we wszystkich międzynarodowych i krajowych przedsięwzięciach szkoleniowych (grach i ćwiczeniach) dotyczących reagowania kryzysowego - z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej

u s t a l a m:

1. Wszystkie jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej powinny być przygotowane - stosownie do zakresu swego działania - do skierowania w razie potrzeby przedstawicieli do udziału w pracach zleconych przez Komitet Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych oraz w krajowych i międzynarodowych przedsięwzięciach szkoleniowych dotyczących problematyki reagowania kryzysowego.
2. Zgodnie z decyzją Ministra Obrony Narodowej Departament Systemu Obronnego MON pełnił będzie w resorcie obrony narodowej funkcje głównego koordynatora merytorycznego przedsięwzięć z zakresu reagowania kryzysowego, a Dyrektor DSO MON, uwzględniając dotychczasowe wnioski z ćwiczeń przygotowuje i przedłoży do akceptacji:

- a) program udziału resortu obrony narodowej w ćwiczeniach dotyczących reagowania kryzysowego w drugiej połowie 1998 r. i w 1999 r. wraz z kosztorysem wydatków na ten cel;
 - b) koncepcję, harmonogram i kosztorys zbudowania Centrum Reagowania Kryzysowego MON (w siedzibie MON przy ul. Klonowej 1) oraz ustanowienia resortowych struktur organizacyjnych zabezpieczających kierowanie reagowaniem kryzysowym przez Ministra Obrony Narodowej.
4. Na szefa zespołu przedstawicieli resoru obrony narodowej uczestniczących w kolejnych przedsięwzięciach dotyczących przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń międzynarodowych i krajowych w zakresie reagowania kryzysowego - zwanego dalej Roboczym Zespołem Reagowania Kryzysowego MON (RZRK MON) - wyznaczam płk. Eugeniusza JENDRASZCZAKA, starszego specjalistę oddziału planowania strategiczno - obronnego w Departamencie Systemu Obronnego MON.
5. Dyrektorzy Departamentu Bezpieczeństwa Międzynarodowego, Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych, Departamentu Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego wydziela do RZRK MON po dwóch przedstawicieli specjalizujących się w problematyce reagowania kryzysowego.

Ponadto proszę:

Sekretarza i Podsekretarza Stanu w MON, Szefa Sztabu Generalnego WP, Szefa Wojskowych Służb Informacyjnych oraz Dyrektora Biura Prasy i Informacji o wyznaczenie do bieżącej współpracy z Dyrektorem DSO MON swoich przedstawicieli, odpowiedzialnych za realizację zadań ujętych w decyzji nr 12/MON Ministra Obrony Narodowej i przygotowanych do pracy RZRK MON.

**PODSEKRETARZ STANU
ds. WSPÓŁPRACY Z ZAGRANICĄ
I INTEGRACJI Z ORGANIZACJĄ
TRAKTATU PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO**

dr hab. Robert MROZIEWICZ

DECYZJA NR 211/MON
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ
z dnia 16 listopada 1998 r.

w sprawie przygotowania i udziału jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej w ćwiczeniu Unii Zachodnioeuropejskiej pk. „CRISEX 98” w dniach 20 – 26 listopada 1998 r.

W celu przygotowania i udziału jednostek organizacyjnych resortu Obrony Narodowej w ćwiczeniu „CRISEX 98”, którego celem jest sprawdzenie w praktyce mechanizmów i procedur stosowanych w Unii Zachodnioeuropejskiej w zakresie reagowania kryzysowego, z uwzględnieniem decyzji Nr 12/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie udziału w ćwiczeniach CMX'98, CRISEX'98 i BRIVE KNIGHT'98

ustalam:

1. Kierowanie ćwiczeniem w resorcie obrony narodowej powierzam Podsekretarzowi Stanu ds. Współpracy z Zagranicą i Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego - Szefowi Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej, powołanego decyzją Nr 12/MON z dnia 3 lutego 1998 r.
2. Do zadań kierownika ćwiczenia należy:
 - 1) w etapie przygotowawczym:
 - a) opracowanie planu udziału resortu obrony narodowej w ćwiczeniu,
 - b) doprowadzenie do wiadomości ćwiczących zespołów i grup scenariusza ćwiczenia wraz z sytuacją wyjściową,
 - c) organizacyjne i techniczne przygotowanie warunków przeprowadzenia ćwiczenia;
 - 2) w czasie ćwiczenia:
 - a) koordynowanie prac w trakcie przygotowania propozycji decyzji i ich realizacji w zakresie problematyki objętej ćwiczeniem.
 - b) współdziałanie z organami wykonawczymi: Komiteu Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych, Centrum Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (CRK MSWiA) oraz z Kwaterą Główną Unii Zachodnioeuropejskiej.

3. Aparatem wykonawczym kierownika ćwiczenia jest Roboczy Zespół Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej (RZRK MON) powołany decyzją Nr 21 Podsekretarza Stanu ds. Współpracy z Zagranicą i Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego z dnia 12.05.1998 roku w sprawie koordynacji przedsięwzięć związanych z organizowaniem, doskonaleniem i integracją systemu reagowania kryzysowego MON ze strukturami Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i Unii Zachodnioeuropejskiej.
4. Zadania Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej realizować będzie na bazie doświadczalnego (zapasowego) Centrum Reagowania Kryzysowego MON w obiekcie przy ul. Królewskiej 1.
5. Sekretarz Stanu – I Zastępca Ministra Obrony Narodowej, Podsekretarz Stanu ds. Współpracy z Zagranicą i Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego oraz Podsekretarz Stanu do Spraw Społecznych i Parlamentarnych powołają z podległych departamentów Zespoły Sytuacyjne (ZS) oraz wydziela po jednym przedstawicielu do Zespołu Omówienia (ZO) i Zespołu Badawczego (ZB). Podsekretarz Stanu ds. Współpracy z Zagranicą i Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego zapewni całodobową obsługę ćwiczenia w zakresie obiegu dokumentów niejawnych przez Kancelarię Tajną Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych Ministerstwa Obrony Narodowej.
6. Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego:
 - 1) powoła Grupę Operacyjną Sztabu Generalnego WP (GO SG WP);
 - 2) spowoduje powołanie w dowództwach rodzajów sił zbrojnych i okręgach wojskowych niezbędnych Grup Operacyjnych;
 - 3) wydzieli do składu Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej Grupę Łączności i Informatyki, której głównymi zadaniami będą:
 - a) w okresie przygotowawczym:
 - opracowanie dokumentacji łączności i rozesłanie jej do wszystkich uczestników ćwiczenia,
 - zorganizowanie systemu łączności i informatyki,
 - b) w czasie ćwiczenia - nadzorowanie i utrzymanie w ciągłej sprawności technicznej sprzętu łączności i informatyki,
 - 4) skieruje czterech oficerów do Kwatery Głównej Unii Zachodnioeuropejskiej,
 - 5) wydzieli po jednym przedstawicielu do Zespołu Badawczego i Zespołu Omówienia.
7. Komendant Akademii Obrony Narodowej wydzieli dwóch przedstawicieli do Zespołu Badawczego oraz trzech przedstawicieli do prac w Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej.
8. Dyrektor Gabinetu Ministra Obrony Narodowej włączy na okres przygotowania i przebiegu ćwiczenia stan osobowy obsługi Centrum Reagowania Kryzysowego

Ministerstwa Obrony Narodowej do Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej.

9. Dyrektor Departamentu Systemu Obronnego:

- 1) kieruje bezpośrednio pracą Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej;
- 2) powoła Zespół Omówienia ćwiczenia;
- 3) powoła Zespół Badawczy w celu weryfikacji rozwiązań organizacyjnych wynikających z tematów badawczych „SIEĆ” i „OPCJA”;
- 4) zapewni zakwaterowanie i wyżywienie stanu osobowego Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej poprzez właściwy Oddział Zabezpieczenia.

10. Szef Wojskowych Służb Informacyjnych:

- 1) powoła Zespół Sytuacyjny (ZS WSI);
- 2) zapewni osłonę kontrwywiadowczą w czasie przygotowania i prowadzenia ćwiczenia.

11. Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej powoła z podległej instytucji Zespół Sytuacyjny (ZS ŻW).

12. Dowódca Garnizonu Warszawa zapewni, poprzez właściwe oddziały zabezpieczenia, zakwaterowanie i wyżywienie wszystkim uczestnikom ćwiczenia oraz spowoduje wzmocnienie ochrony obiektu przy ul. Królewskiej 1.

13. Dyrektor Biura Prasy i Informacji zapewni obsługę prasową ćwiczenia.

14. Sprawy organizacyjne:

- 1) gotowość do pracy Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej, Zespołów Sytuacyjnych i Grup Operacyjnych ustalam na godz. 8.00 w dniu 19 listopada 1998 r.;
- 2) obieg informacji zgodnie ze strukturą funkcjonalną systemu kierowania reagowaniem kryzysowym w czasie ćwiczenia określa załącznik do decyzji;
- 3) na okres ćwiczenia kierownikowi ćwiczenia podporządkowuje się funkcjonalnie oficerów Przedstawicielstwa Rzeczypospolitej Polskiej przy Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i Unii Zachodnioeuropejskiej, wzmocnionego oficerami Sztabu Generalnego Wojska Polskiego;
- 4) w okresie ćwiczenia Roboczy Zespół Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej funkcjonuje w trybie ciągłego całodobowego dyżuru. Zespoły Sytuacyjne i Grupy Operacyjne pozostają w pełnej 24-godzinnej dyspozycyjności;
- 5) w dniu 18 listopada 1998 r. o godz. 9.00 kierownik ćwiczenia przeprowadzi odprawę z kierownictwem (skład - jak załącznik do decyzji nr 12/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie udziału w ćwiczeniach CMX'98, CRISEX'98 i BRIVE KNIGHT'98) i członkami Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony

Narodowej, szefem Grupy Operacyjnej Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz szefami Zespołów Sytuacyjnych, na której zapozna ze scenariuszem i sytuacją wyjściową do ćwiczenia oraz omówi sprawy organizacyjne związane z przebiegiem ćwiczenia;

- 6) wszelkie informacje i propozycje do decyzji podejmowanych w czasie ćwiczenia winny być przekazywane z Zespołów Sytuacyjnych oraz Grupy Operacyjnej Sztabu Generalnego Wojska Polskiego do Roboczego Zespołu Reagowania Kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej;
- 7) w każdym dniu ćwiczenia o godz. 16.00 należy przeprowadzać odprawy operacyjne, na których składane będą meldunki za minioną dobę oraz będzie omawiana sytuacja w rejonie kryzysu;
- 8) Grupy Operacyjne i Zespoły Sytuacyjne ćwiczą w swoich stałych miejscach pracy;
- 9) omówienie ćwiczenia należy przeprowadzić w dniu 3 grudnia 1998 roku. Omówienie przygotuje Zespół Omówienia wyznaczony przez Dyrektora Departamentu Systemu Obronnego Ministerstwa Obrony Narodowej.

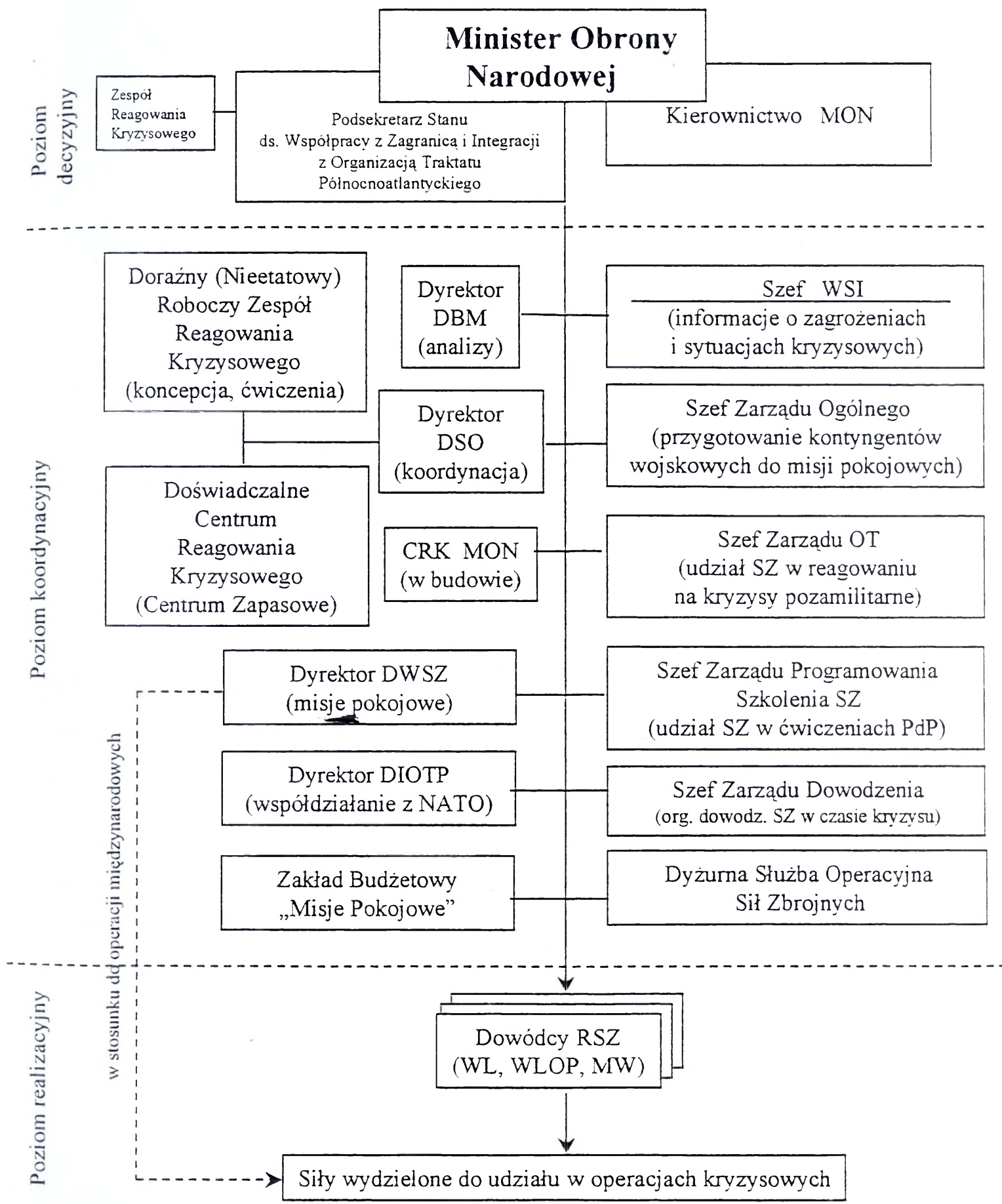
15. Decyzja wchodzi w życie z dniem podpisania.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

Janusz ONYSZKIEWICZ

Obecny „System” Reagowania Kryzysowego MON

PPRAGMATYCZNE
cele badawczo-studyjne ćwiczenia „CRISEX-98”
z punktu widzenia doskonalenia systemu reagowania kryzysowego MON

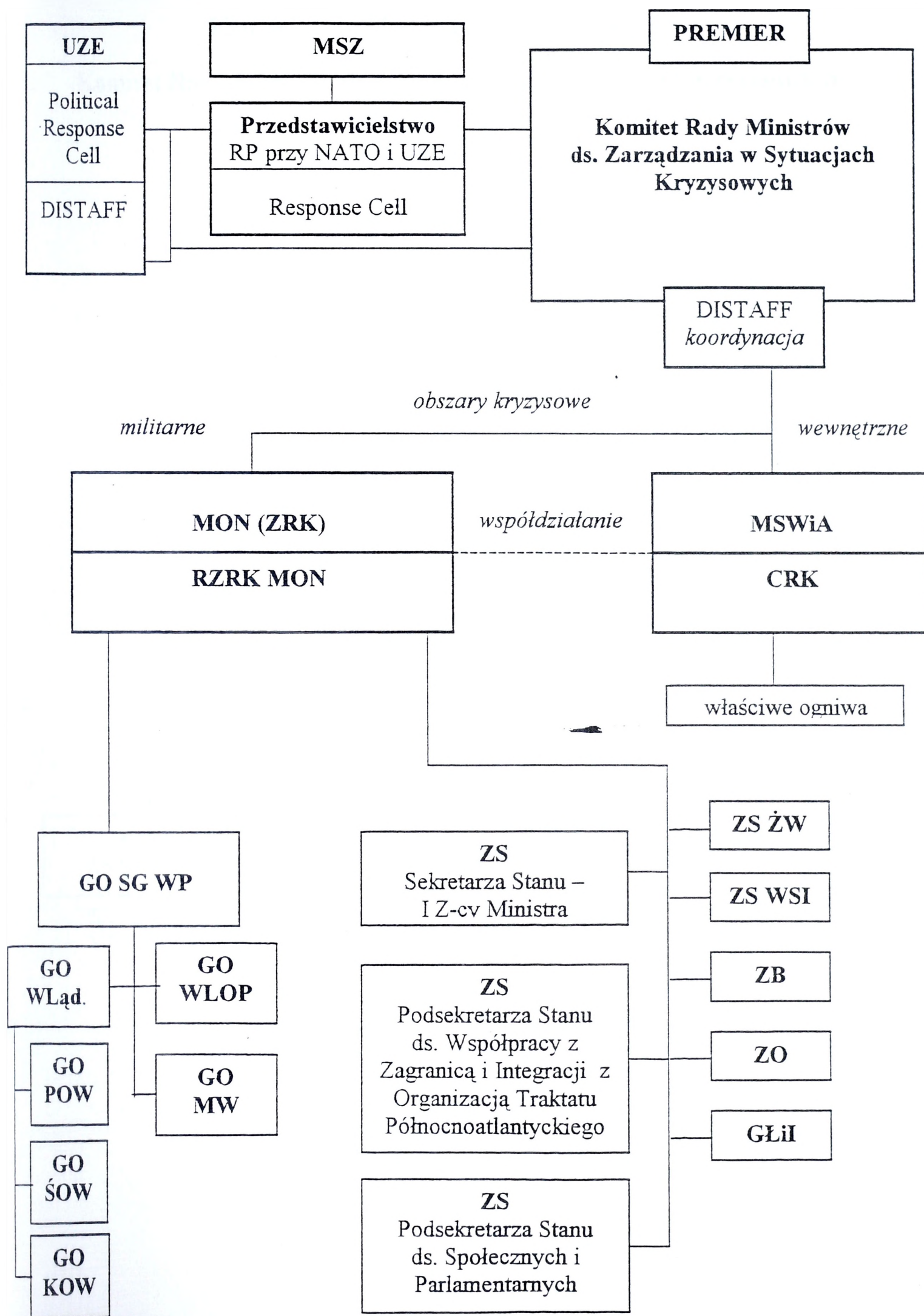
Głównym pragmatycznym celem ćwiczenia „CRISEX-98” z polskiego punktu widzenia jest uzyskanie wniosków co do dalszego doskonalenia systemu reagowania kryzysowego MON, w tym zwłaszcza co do jego składu i struktury oraz zasad i procedur funkcjonowania, z uwzględnieniem jednocześnie jego roli w nadrzędnym, krajowym systemie reagowania kryzysowego oraz powiązań i relacji z systemami reagowania kryzysowego organizacji międzynarodowych. Dla osiągnięcia tego celu Zespół Badawczy przeprowadzi własną szczegółową analizę oraz zbierze opinie od wszystkich uczestników ćwiczenia i na tej podstawie opracuje syntetyczny raport na potrzeby Kierownictwa MON dotyczący następujących problemów:

1. **Rola Ministerstwa Obrony Narodowej** w nadrzędnym, krajowym systemie kierowania reagowaniem kryzysowym (w kierowaniu reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa w odniesieniu do zewnętrznych kryzysów o charakterze polityczno-militarnym).

1.1. Treści i formy (procedury, mechanizmy) relacji z decydem krajowym:

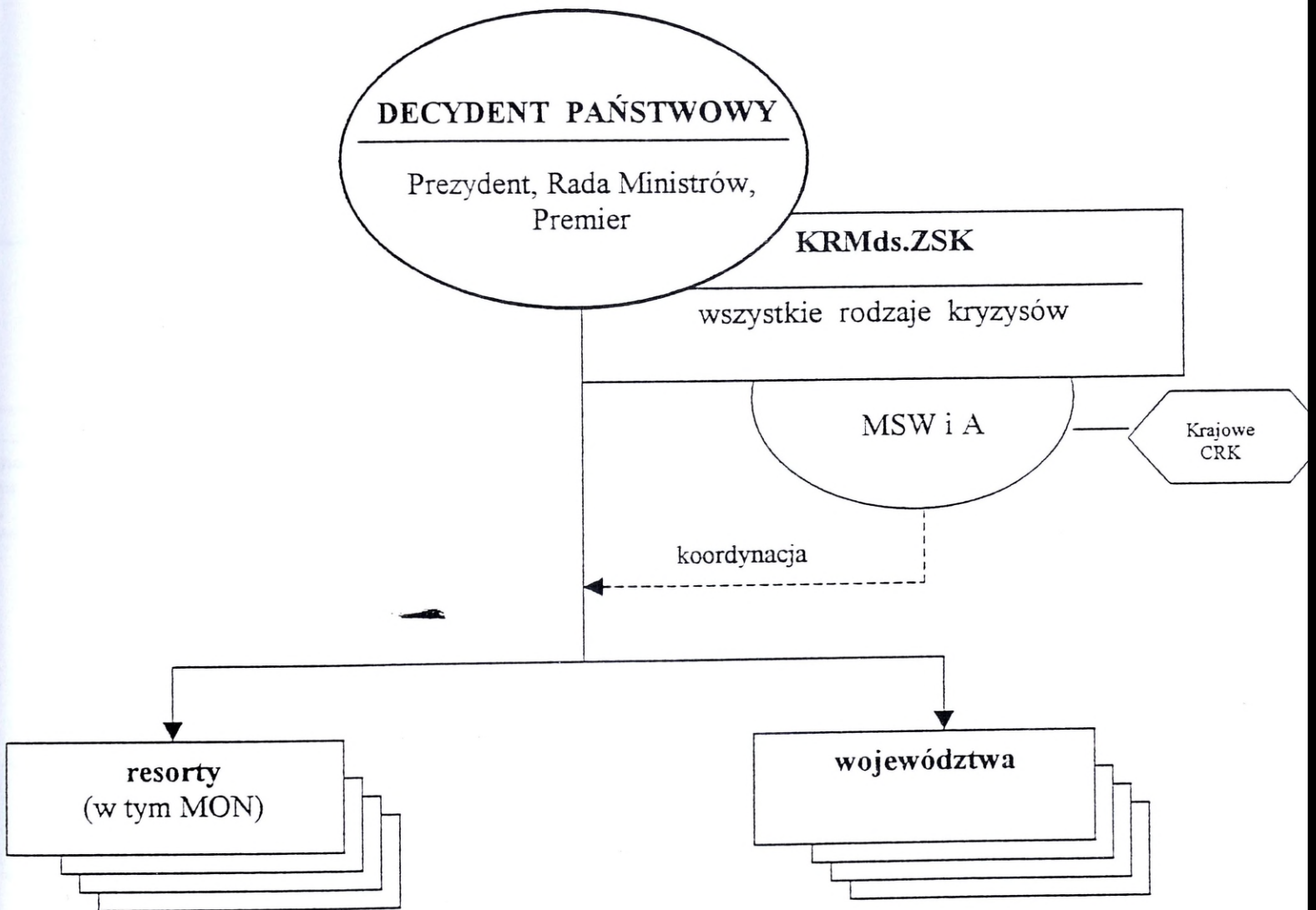
- a) jakie zagadnienia (czego dotyczące w swej treści) przekazuje MON do decydenta krajowego i jakiego rodzaju zadania lub prośby otrzymuje od niego;

**STRUKTURA FUNKCJONALNA SYSTEMU KIEROWANIA
REAGOWANIEM KRYZYSOWYM NA UŻYTEK ĆWICZENIA „CRISEX-98”**

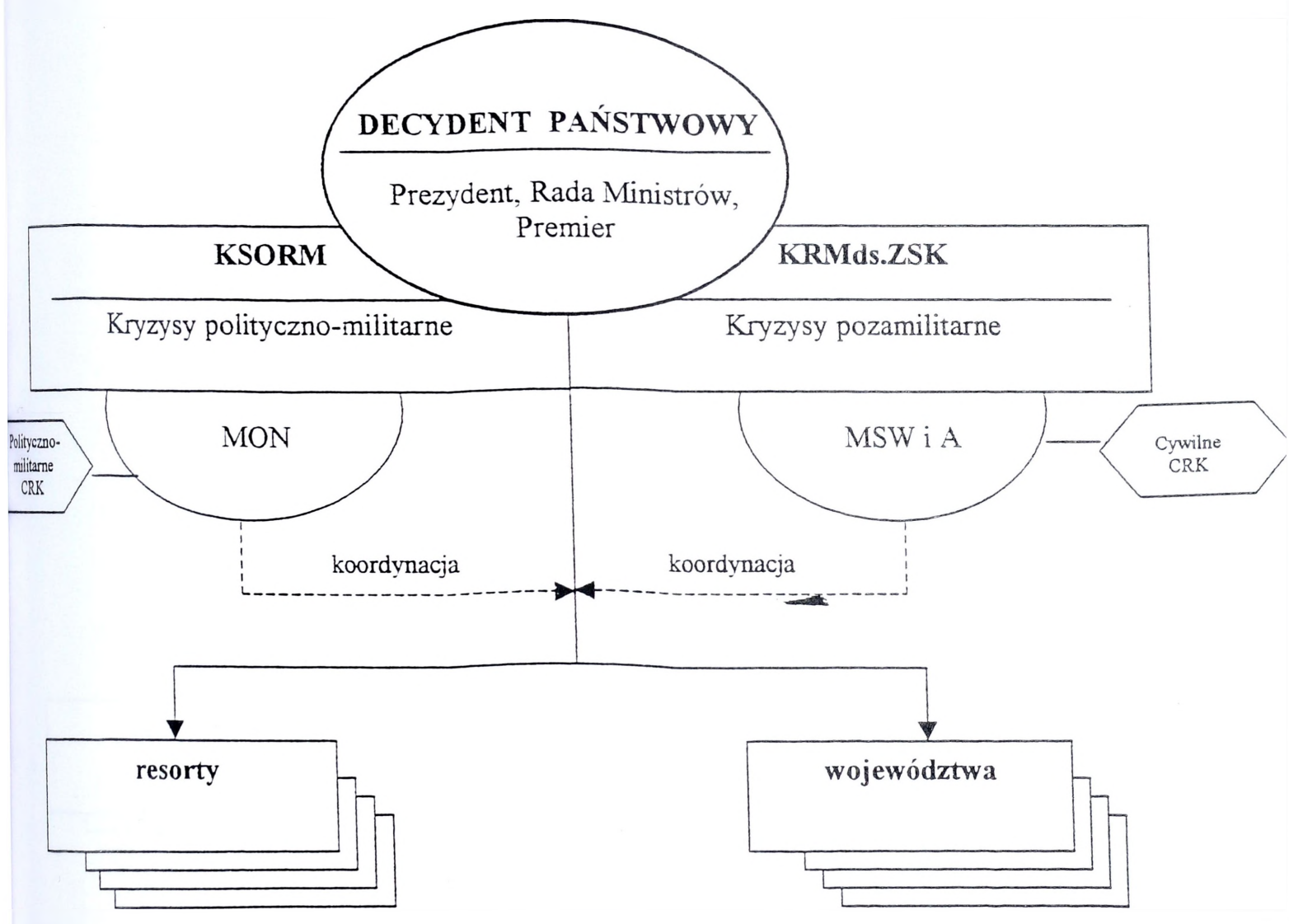
KOORDYNATOR KRAJOWY – wariant A

Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych (KRMds.ZSK)

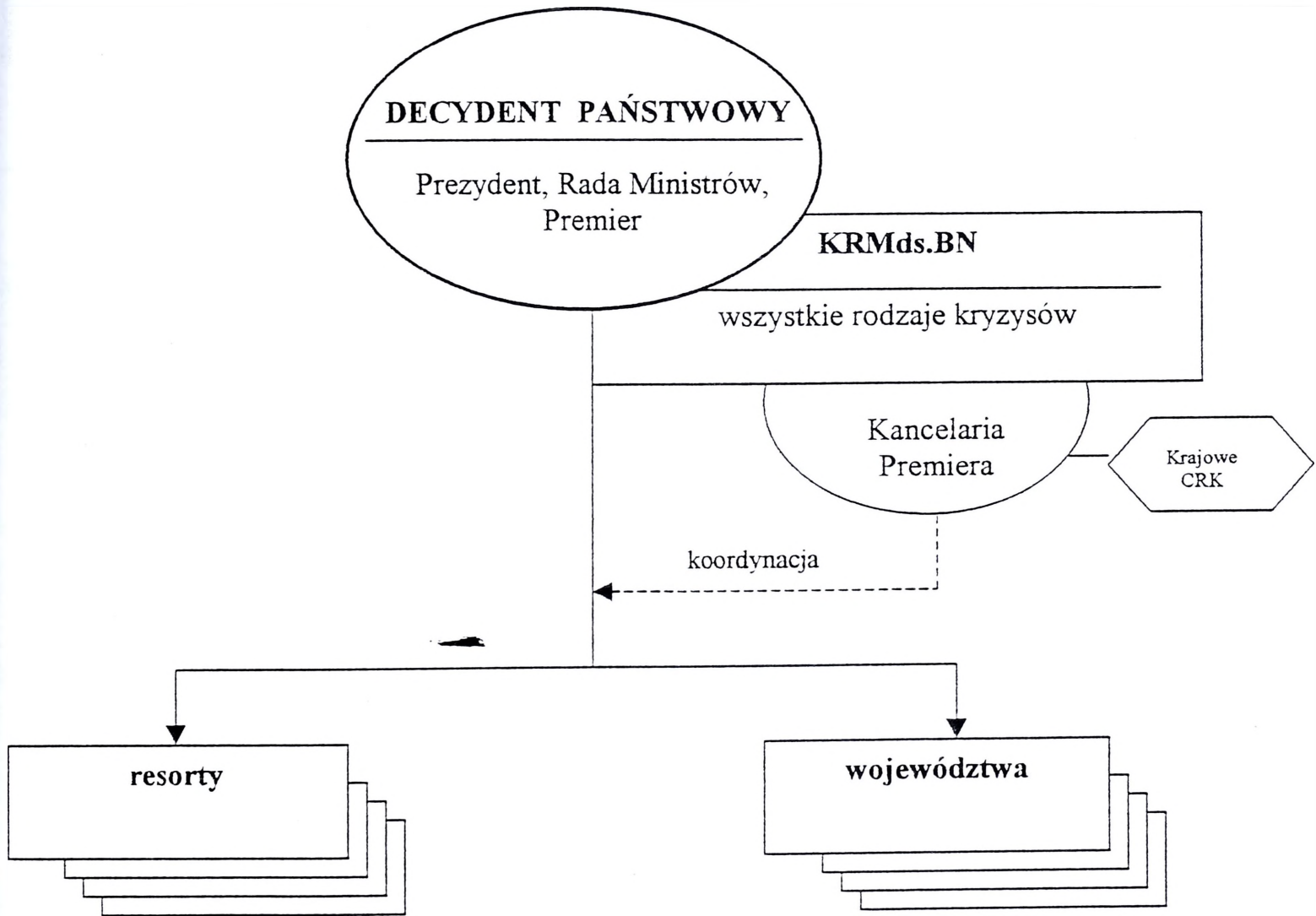
KOORDYNATOR KRAJOWY – wariant B

Komitet Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych i Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów (KRMds.ZSK + KSORM)

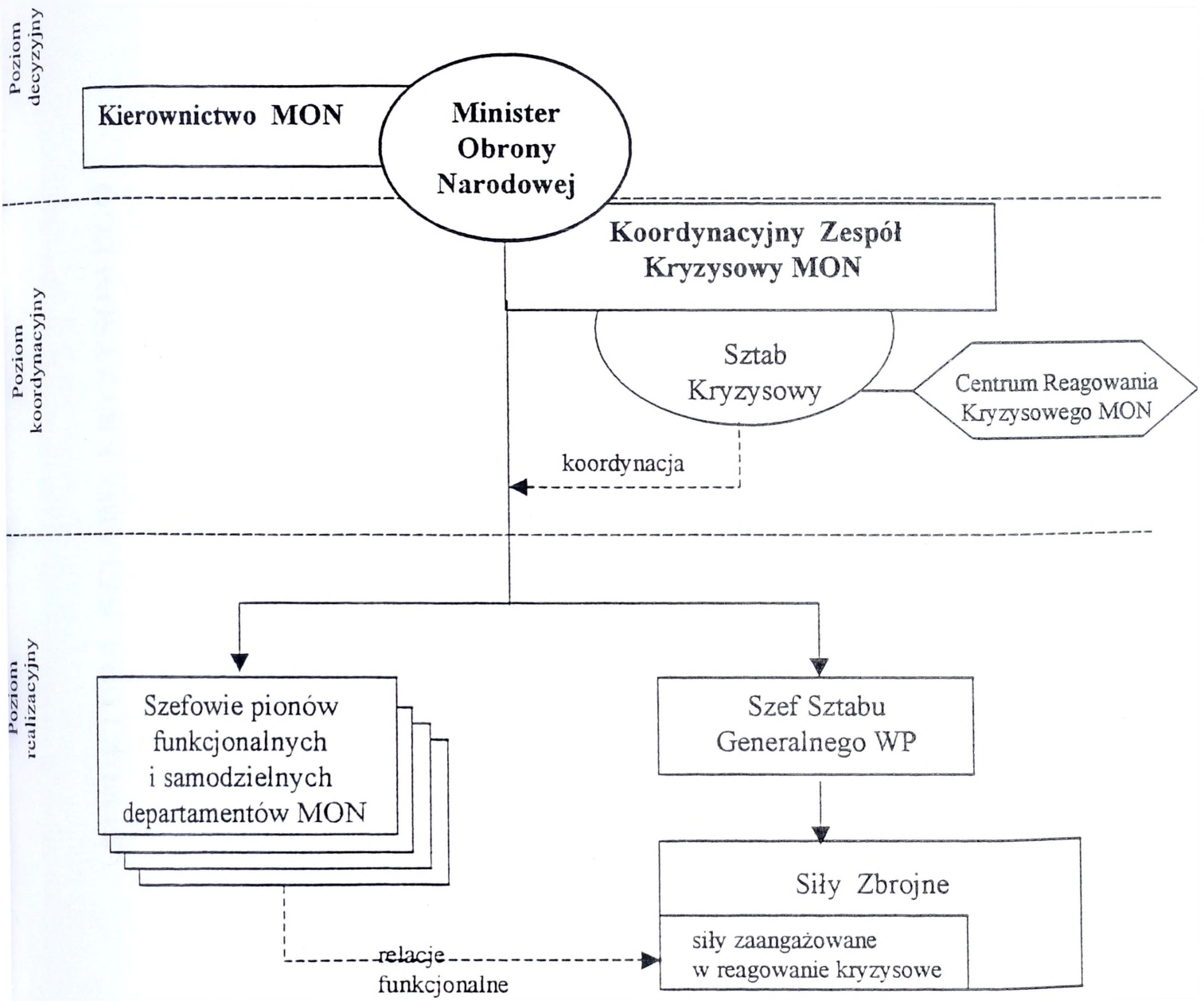

KOORDYNATOR KRAJOWY – wariant C

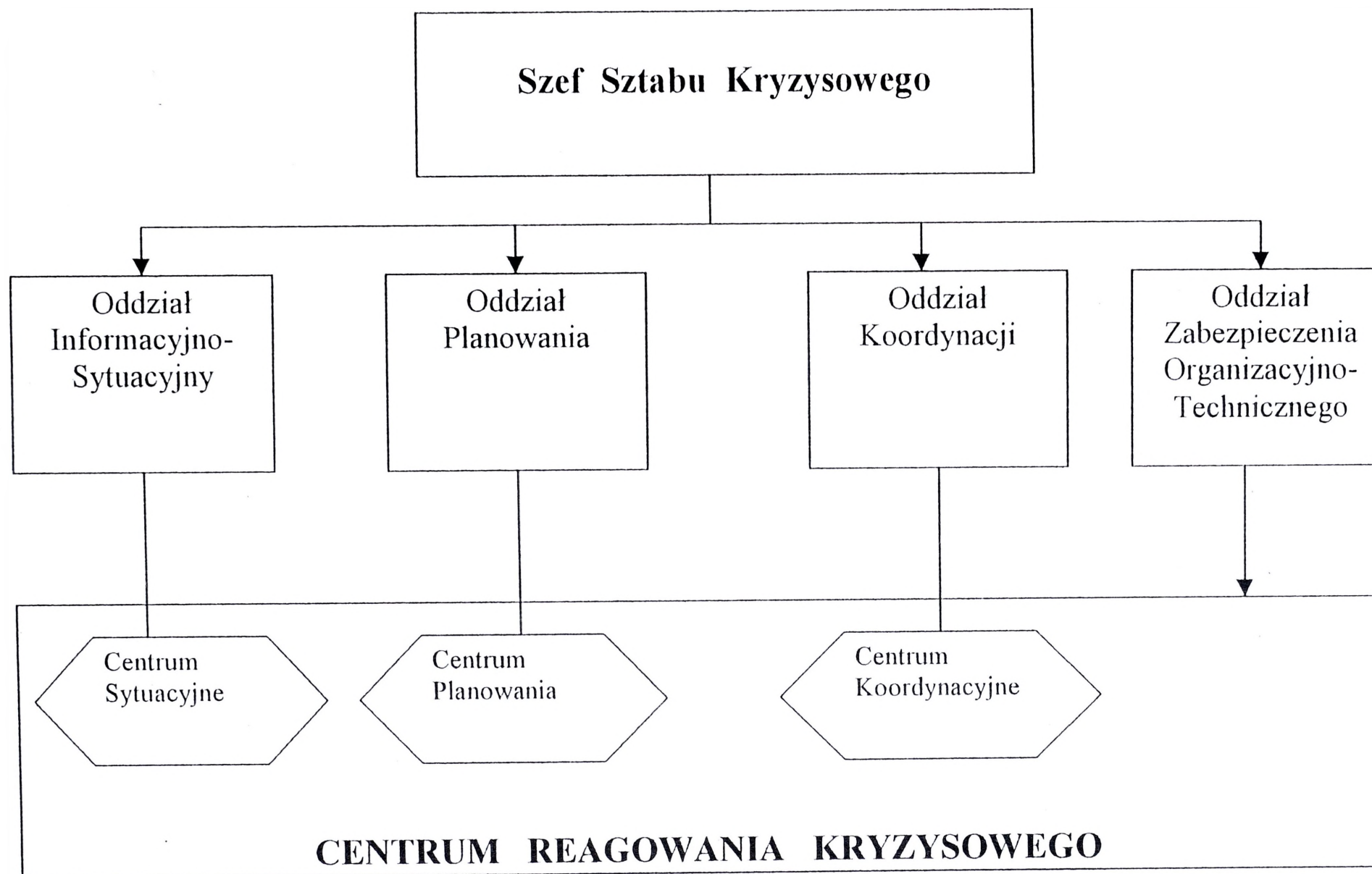
Komitet Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego (KRMds.BN)

OGÓLNA KONCEPCJA SYSTEMU REAGOWANIA KRYZYSOWEGO MON

STRUKTURA SZTABU KRYZYSOWEGO

Projekt

14 września 2000 r.

ANEKS nr 3

USTAWA

z dnia 2000 r.

o gotowości cywilnej i zarządzaniu kryzysowym

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa zasady organizacji i funkcjonowania systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego, a w szczególności:

- 1) organy administracji publicznej właściwe w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego oraz ich zadania,
- 2) organizację administracji publicznej w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 3) ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela oraz obowiązki świadczeń, jakie mogą być wprowadzone w sytuacji wystąpienia zagrożenia wywołującego bezpośrednio kryzys lub zagrożenia, którego następstwem może być kryzys albo w czasie kryzysu, a także zasady wprowadzania tych ograniczeń i obowiązków,
- 4) finansowanie systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego.

Art. 2.

Wskroć w ustawie jest mowa o:

- 1) gotowości cywilnej i zarządzaniu kryzysowym - należy przez to rozumieć całokształt działań organów określonych w ustawie oraz innych ustawach właściwych dla poszczególnych służb lub systemów ratowniczych, podejmowanych w czasie pokoju w celu wykonania zadań, o których mowa w art. 4 ust. 1,
- 2) zagrożeniu - należy przez to rozumieć nagłe lub przewidziane zdarzenie wywołane siłami natury lub wynikające z działalności człowieka, zagrażające życiu ludności, mieniu, środowisku lub dziedzictwu kulturowemu, które,

w zależności od rozmiaru i charakteru, wywołuje bezpośrednio kryzys lub może prowadzić do jego wystąpienia,

- 3) kryzysie - należy przez to rozumieć sytuację będącą następstwem zagrożenia polegającą na zerwaniu lub znacznym naruszeniu więzów społecznych przy równoczesnym poważnym zakłóceniu w funkcjonowaniu instytucji publicznych, jednak w takim stopniu, że użyte środki niezbędne do zapewnienia lub przywrócenia bezpieczeństwa nie uzasadniają wprowadzenia żadnego ze stanów nadzwyczajnych przewidzianych w art. 228 ust. 1 Konstytucji,
- 4) planowaniu cywilnym - należy przez to rozumieć całokształt przedsięwzięć planistycznych wykonywanych w szczególności poprzez opracowywanie planów i programów w zakresie zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się zagrożenia, przygotowania do zwalczania zagrożenia, a także reagowania w sytuacji zagrożenia oraz usuwania jego skutków, zapewniających osiągnięcie właściwego stanu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego na każdym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa,
- 5) **skreślony**,
- 6) **skreślony**
- 7) wólcie - należy przez to rozumieć także burmistrza i prezydenta miasta,
- 8) **skreślony**
- 9) **skreślony**
- 10) służbach - należy przez to rozumieć służby, inspekcje i straże w rozumieniu przepisów o administracji rządowej w województwie i ustawach szczególnych, inspekcje określone w tej ustawie oraz inne jednostki organizacyjne, które na podstawie odrębnych przepisów wykonują określone zadania z zakresu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 11) **skreślony**.

Art. 3.

1. System gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa, ochronę życia i zdrowia ludności oraz ochronę mienia, środowiska i dziedzictwa kulturowego w sytuacji wystąpienia zagrożenia albo w czasie kryzysu, a w szczególności:
 - 1) zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom,
 - 2) utrzymanie sprawności zarządzania kryzysowego, w tym reagowania kryzysowego,
 - 3) zapewnienie co najmniej takich warunków życia ludzi w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, jakie są niezbędne dla ochrony ich życia lub zdrowia,
 - 4) zapewnienie co najmniej takich warunków kontynuowania działalności gospodarczej i funkcjonowania administracji publicznej w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, jakie są niezbędne dla realizacji celów, o których mowa w pkt 1-3.
2. Celem systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego jest także wspieranie, misji pokojowych poza granicami kraju i koordynowanie pomocy humani-

tarnej, technicznej i eksperckiej prowadzonej przez organizacje krajowe i międzynarodowe.

Art. 4.

1. W systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego są wykonywane zadania polegające:

1) w zakresie gotowości cywilnej na:

- a) planowaniu cywilnym,
- b) przygotowaniu organizacyjnym i rzeczowym do zwalczania zagrożeń,
- c) prowadzeniu stałej obserwacji zjawisk mogących doprowadzić do wystąpienia zagrożeń,
- d) podejmowaniu doraźnych akcji ratowniczych,

Wariant I

e) przeciwdziałaniu występowaniu zagrożeń lub likwidowaniu skutków zdarzeń o charakterze nagłym i przemożnym nie wywołujących kryzysu,

Wariant II

e) przeciwdziałaniu występowaniu zagrożeń lub likwidowaniu skutków zdarzeń o charakterze nagłym i nie dających się przezwyciężyć, nie wywołujących kryzysu,

2) w zakresie cywilnego zarządzania kryzysowego na:

- a) reagowaniu w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz w czasie trwania kryzysu,
- b) usuwaniu skutków kryzysu, w szczególności przez odbudowę ze zniszczeń powstałych w czasie jego trwania.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a) i b) oraz w pkt 2 lit. a), są wykonywane przez organy określone w ustawie, w trybie i na zasadach w niej przewidzianych.

3. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. c)–e), są wykonywane przez organy określone w ustawach właściwych dla poszczególnych służb lub systemów ratowniczych, stosownie do rozmiaru i charakteru zagrożenia, w trybie i na zasadach w nich przewidzianych.

4. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b), są wykonywane przez organy i na zasadach określonych w ustawie oraz przewidzianych w innych ustawach.

Art. 5.

W systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego uczestniczą w szczególności organy administracji publicznej, osoby fizyczne, organizacje społeczne, przedsiębiorcy, środki społecznego przekazu, a także inne osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej.

Art. 6.

1. System gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego stanowi część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i obejmuje wszystkie inne systemy, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa, życia i zdrowia ludzi oraz ochrona mienia, środowiska i dziedzictwa kulturowego.
2. Zakres zastosowania ustawy w przypadku wprowadzenia stanów nadzwyczajnych przewidzianych w art. 228 ust. 1 Konstytucji określają odrębne przepisy.

Art. 7.

Zadania z zakresu gotowości cywilnej są wykonywane na wszystkich stopniach zasadniczego podziału terytorialnego państwa, z zastrzeżeniem że:

- 1) wykonywanie podstawowych zadań z tego zakresu - odbywa się w powiecie i należy do zadań starosty lub - w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów - innych organów administracji powiatowej, a w zakresie, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. c)–e) – również do innych organów określonych w ustawach właściwych dla poszczególnych służb lub systemów ratowniczych,
- 2) wykonywanie zadań uzupełniających w stosunku do zadań starosty - odbywa się w gminie i należy do zadań wójta.

Art. 8.

1. Zadania z zakresu zarządzania kryzysowego określone w art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. a), są wykonywane przez organ sprawujący władzę administracji ogólnej działający na najniższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa, umożliwiającym skuteczne reagowanie na dane zagrożenie lub kryzys.
2. Organy, o których mowa w ust. 1, wykonują swoje zadania na zasadzie jednoosobowego kierownictwa oraz jednoosobowej odpowiedzialności.

Art. 9.

1. Organy sprawujące władzę administracji ogólnej, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2-4, są obowiązane do udzielania pomocy organom wykonującym zadania w zakresie zarządzania kryzysowego, podczas trwania zagrożenia lub kryzysu, a także podczas usuwania skutków kryzysu.
2. Organ udzielający pomocy jest obowiązany poinformować organ sprawujący władzę administracji ogólnej działający na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa o udzieleniu tej pomocy i wielkości przekazanych sił i środków.

Art. 10.

Podmioty, o których mowa w art. 5, są obowiązane współpracować przy wykonywaniu swoich zadań z organami właściwymi w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego.

Art. 11.

1. Pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej mogą uczestniczyć w systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego przy wykonywaniu zadań, o których mowa w art. 4 ust.1 pkt 1 lit. e) i pkt 2, gdy użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewystarczające.
2. Prezes Rady Ministrów zarządza użycie pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w sytuacjach, o których mowa w ust. 1, określając wielkość niezbędnych sił i środków. Minister Obrony Narodowej zapewnia realizację tego zarządzenia.
3. Pododdziały, o których mowa w ust. 2, w czasie ich uczestniczenia w systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego wykonują zadania określone przez wojewodę wskazanego przez Prezesa Rady Ministrów.
4. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb włączania pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do uczestniczenia w systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego przy wykonywaniu zadań, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. e) i pkt 2, uwzględniając:
 - 1) organy gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego uprawnione do wnioskowania w tym zakresie,
 - 2) formę i treść wniosku.

Art. 12. (skreślony)**Rozdział 2****Organy administracji publicznej właściwe w zakresie gotowości cywilnej
i zarządzania kryzysowego****Art. 13.**

1. Organami administracji publicznej właściwymi w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego są:
 - 1) Prezes Rady Ministrów,
 - 2) wojewoda,
 - 3) starosta,
 - 4) wójt.

2. Organy, o których mowa w ust. 1, zapewniają wymagany stan gotowości cywilnej i sprawność zarządzania kryzysowego, odpowiednio na obszarze kraju, województwa, powiatu i gminy.

Art. 14.

1. Do zadań Prezesa Rady Ministrów w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego należy w szczególności:

- 1) zatwierdzanie ogólnokrajowego programu w zakresie planowania cywilnego,
- 2) zatwierdzanie ogólnokrajowego planu reagowania kryzysowego,
- 3) sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego na obszarze kraju,
- 4) organizowanie i koordynowanie pomocy zagranicznej, w tym we współpracy z organizacjami międzynarodowymi,
- 5) organizowanie centralnego lub międzywojewódzkiego wsparcia logistycznego, materialno-technicznego i kadrowego w sytuacji wystąpienia zagrożenia lub kryzysu obejmującego co najmniej obszar jednego województwa albo kryzysu obejmującego obszar jednego województwa, dla zwalczania którego nie wystarczają środki pozostające w dyspozycji wojewody,
- 6) informowanie ludności o możliwym lub występującym zagrożeniu.

2. Prezes Rady Ministrów może powierzyć, w trybie art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów (Dz. U. z 1999 r. Nr 82, poz. 929), ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub innemu ministrowi, na czas oznaczony lub nieoznaczony, wykonywanie w jego imieniu zadań wynikających z tej ustawy.

Art. 15.

1. Przy Prezesie Rady Ministrów działa Rada do Spraw Gotowości Cywilnej i Zarządzania Kryzysowego, jako organ opiniodawczo-doradczy, zwana dalej „Radą”.

2. Do zadań Rady należy:

- 1) ocena stanu przygotowania i sprawności systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 2) opiniowanie aktów prawnych i innych dokumentów z zakresu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego przedkładanych Radzie Ministrów,
- 3) opracowywanie raportów o prognozowanych zagrożeniach i metodach zapobiegania, przeciwdziałania i przygotowywania się na wypadek ich wystąpienia.

3. W skład Rady wchodzi przedstawiciel:

- 1) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) Sejmu,

3) Senatu.

4. Przedstawiciele, o których mowa w ust. 3, wyznaczają odpowiednio Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałek Sejmu i Marszałek Senatu.
5. Prezes Rady Ministrów może powoływać w skład Rady inne osoby niż określone w ust. 3, w tym w szczególności ekspertów w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego.
6. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, organizację i tryb pracy Rady, z uwzględnieniem sposobu powoływania jej przewodniczącego i zastępcy, ich zadań, a także form działania Rady.

Art. 16.

1. Do zadań wojewody w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego należy w szczególności:
 - 1) zatwierdzanie wojewódzkiego programu w zakresie planowania cywilnego,
 - 2) zatwierdzanie wojewódzkiego planu reagowania kryzysowego,
 - 3) sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego na obszarze województwa,
 - 4) przygotowywanie i przekazywanie informacji i danych niezbędnych do opracowania ogólnokrajowego programu i planu, o których mowa w art. 14 ust. 1 pkt 1 i 2,
 - 5) uzgadnianie projektów powiatowych programów w zakresie planowania cywilnego i planów reagowania kryzysowego,
 - 6) uzgadnianie wojewódzkich programów i projektów, w tym inwestycyjnych, przygotowanych przez sejmik województwa, pod względem ich zgodności z programami i planami, o których mowa w pkt 1 i 2 ,
 - 7) koordynowanie systemów kierowania, alarmowania oraz obserwacji zagrożeń na obszarze województwa,
 - 8) prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego o charakterze wojewódzkim, w tym w szczególności budowy, rozbudowy i unowocześniania systemów kierowania, obserwacji i ostrzegania, a także uzgadniania takiej działalności z innymi wojewodami,
 - 9) udzielanie pomocy staroście w wykonywaniu przez niego zadań w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego powiat, w zakresie wsparcia logistycznego, materiałowo-sprzętowego i kadrowego, w tym przy użyciu pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 10) organizowanie współpracy międzypowiatowej i międzywojewódzkiej w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego powiat lub kilka powiatów,
 - 11) uzgadnianie powiatowych projektów i programów, w tym inwestycyjnych oraz obejmujących odbudowę określonych obszarów, pod względem ich zgodności z programami i planami, o których mowa w pkt 1 i 2,

- 12) uzgadnianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego województwa, pod względem ich zgodności z programami i planami, o których mowa w pkt 1 i 2,
 - 13) wspomaganie lokalnych organów gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego w pozyskiwaniu środków finansowych, niezbędnych do prowadzenia odbudowy,
 - 14) prowadzenie szkoleń, treningów i ćwiczeń sprawdzających stan gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego oraz innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego.
2. W razie niemożności wykonywania przez wojewodę obowiązków, zadania z zakresu zarządzania kryzysowego wykonuje z mocy prawa pierwszy wicewojewoda.

Art. 17.

1. Do zadań starosty w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego należy w szczególności:
 - 1) zatwierdzanie powiatowego programu w zakresie planowania cywilnego,
 - 2) zatwierdzanie powiatowego planu reagowania kryzysowego,
 - 3) sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu,
 - 4) przygotowywanie i przekazywanie informacji i danych niezbędnych do opracowania wojewódzkiego programu i planu, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2,
 - 5) uzgadnianie projektów gminnych programów w zakresie planowania cywilnego i planów reagowania kryzysowego,
 - 6) uzgadnianie lokalnych programów i projektów, w tym inwestycyjnych oraz obejmujących odbudowę określonych obszarów, przygotowywanych w szczególności przez gminę, pod względem ich zgodności z programami i planami, o których mowa w pkt 1 i 2,
 - 6a) uzgadnianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy z programami i planami, o których mowa w pkt 1 i 2,
 - 7) uzgadnianie systemów kierowania, alarmowania oraz obserwacji zagrożeń na obszarze powiatu,
 - 8) prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego o charakterze powiatowym, w tym w szczególności rozbudowy i unowocześniania systemów kierowania, obserwacji i ostrzegania, a także uzgadnianie takiej działalności z innymi starostami,
 - 9) udzielanie pomocy wójtowi w wykonywaniu przez niego zadań w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego gminę, w zakresie wsparcia logistycznego, materiałowo-sprzętowego i kadrowego,
 - 10) zapewnianie poszkodowanym, przy współpracy z gminą, warunków niezbędnych dla ochrony ich życia lub zdrowia i przywracanie funkcjonowania

- najważniejszych instytucji i urzędów użyteczności publicznej oraz wykonywania wszystkich podstawowych funkcji przez administrację publiczną,
- 11) organizowanie współpracy międzygminnej i międzypowiatowej w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego gminę lub kilka gmin,
 - 12) prowadzenie lokalnych szkoleń, treningów i ćwiczeń, sprawdzających stan gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego oraz innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
 - 13) wykonywanie poleceń Prezesa Rady Ministrów i wojewody, o których mowa w art. 19,
 - 14) wykonywanie innych zadań określonych w odrębnych ustawach lub wynikających z planów lub programów w zakresie planowania cywilnego przyjętych przez Prezesa Rady Ministrów i wojewodę.
2. W razie niemożności wykonywania przez starostę obowiązków, zadania z zakresu zarządzania kryzysowego wykonuje z mocy prawa wicestarosta.
 3. Rada powiatu może określić zasady wyznaczania innego członka zarządu do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego w przypadku niemożności wykonywania tych zadań przez starostę lub wicestarostę.

Art. 18.

1. Do zadań wójta w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego należy w szczególności:
 - 1) zatwierdzanie gminnego programu w zakresie planowania cywilnego,
 - 2) zatwierdzanie gminnego planu reagowania kryzysowego,
 - 3) sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego na obszarze gminy,
 - 4) przygotowywanie i przekazywanie informacji i danych niezbędnych do opracowania powiatowego programu i planu, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1 i 2,
 - 5) koordynowanie systemów kierowania, alarmowania oraz obserwacji zagrożeń na obszarze gminy,
 - 6) zapewnianie poszkodowanym warunków niezbędnych dla ochrony ich życia lub zdrowia i przywracanie funkcjonowania najważniejszych instytucji i urzędów użyteczności publicznej oraz wykonywania wszystkich podstawowych funkcji przez administrację publiczną,
 - 7) prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego o charakterze gminnym, w tym w szczególności rozbudowy i unowocześniania systemów kierowania, obserwacji i ostrzegania,
 - 8) prowadzenie gminnych szkoleń, treningów i ćwiczeń, sprawdzających stan gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego oraz innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,

- 9) wykonywanie poleceń Prezesa Rady Ministrów, wojewody i starosty, o których mowa w art. 19,
 - 10) wykonywanie innych zadań określonych w odrębnych ustawach lub wynikających z planów w zakresie planowania cywilnego przyjętych przez Prezesa Rady Ministrów, wojewodę i starostę.
2. W razie niemożności wykonywania przez wójta obowiązków, zadania z zakresu zarządzania kryzysowego, wykonuje z mocy prawa jego zastępca.
 3. Rada gminy może określić zasady wyznaczania innego członka zarządu do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego w przypadku niemożności wykonywania tych zadań przez wójta lub jego zastępcę.

Art. 19.

1. Prezes Rady Ministrów, wojewoda, starosta lub wójt kierują działaniami organów administracji publicznej oraz innych podmiotów, dla których zadania przewidziano w planach reagowania kryzysowego, w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu odpowiednio na obszarze kraju, województwa, powiatu, gminy lub ich części.
2. Kierując działaniami, o których mowa w ust. 1, Prezes Rady Ministrów może wydawać:
 - 1) zarządzenia i polecenia - wojewodzie,
 - 2) polecenia – innym niż wojewoda organom administracji publicznej i podmiotom, dla których zadania przewidziano w planach reagowania kryzysowego.
3. Kierując działaniami, o których mowa w ust. 1, wojewoda, starosta lub wójt:
 - 1) mogą wydawać polecenia organom administracji publicznej oraz innym podmiotom, dla których zadania przewidziano w planach reagowania kryzysowego,
 - 2) skreślony,
 - 3) informują o możliwym lub występującym zagrożeniu lub kryzysie.
4. Polecenia, o których mowa w ust. 2 i 3, nie mogą dotyczyć rozstrzygnięć co do istoty sprawy załatwianej w drodze decyzji administracyjnej.
5. Polecenia, o których mowa w ust. 2 i 3, wydane ustnie, wymagają potwierdzenia na piśmie.

Art. 20.

1. Ministrowie i kierownicy urzędów centralnych są obowiązani do uwzględniania w swoich działaniach zadań z zakresu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego określonych w ustawie, w tym w szczególności do określania i diagnozowania zagrożeń związanych z rozwojem cywilizacyjnym lub działaniem sił natury oraz współdziałania z organami właściwymi w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego podczas obserwacji, zapobiegania i likwidacji zagrożeń, w czasie trwania kryzysu, a także podczas usuwania jego skutków.

2. Ministrowie i kierownicy urzędów centralnych są obowiązani do podjęcia, w zakresie swoich kompetencji, bezzwłocznych działań, w celu minimalizacji skutków zagrożeń oraz informowania Agencji Gotowości Cywilnej i Cywilnego Zarządzania Kryzysowego, o której mowa w art. 25, o tych zagrożeniach i podjętych działaniach.

Art. 21.

1. Organy, o których mowa w art. 13 ust. 1, oraz ministrowie i kierownicy urzędów centralnych są odpowiedzialni za opracowanie oraz zatwierdzają programy w zakresie planowania cywilnego i plany reagowania kryzysowego.
2. Programy, o których mowa w ust. 1, stanowią dokumenty zawierające założenia i wytyczne dotyczące rozwoju, organizacji i infrastruktury systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego.
3. Plany, o których mowa w ust. 1, stanowią dokumenty ustalające sposoby kierowania oraz zasady współdziałania, a także procedury realizowane przez podmioty określone w planie, podejmujące działania zmierzające do minimalizacji lub likwidacji bezpośrednich skutków zagrożenia lub kryzysu.
4. Plan, o którym mowa w ust. 1, składa się z:
 - 1) części głównej, zawierającej:
 - a) charakterystykę potencjalnych zagrożeń,
 - b) przydział zadań podmiotom określonym w planie,
 - c) procedury rozwijania centrum zarządzania kryzysowego,
 - d) procedury aktualizacji planu reagowania kryzysowego i uruchamiania jego realizacji,
 - e) sposób koordynowania działań podmiotów określonych w planie,
 - 2) załączników, zawierających:
 - a) charakterystykę zadań podmiotów określonych w planie,
 - b) schemat obiegu informacji i decyzji,
 - c) procedury uruchamiania i realizacji zadań określonych w planie,
 - 3) informacji uzupełniających, stanowiących szczegółowe dane potrzebne do realizacji zadań.
5. Podmioty, dla których zadania przewidziano w planie reagowania kryzysowego, opracowują swoje plany operacyjne, zawierające harmonogramy i procedury realizacji zadań.
6. Ministrowie i kierownicy urzędów centralnych oraz wojewodowie są obowiązani do uzgadniania projektów planów reagowania kryzysowego z Agencją Gotowości Cywilnej i Cywilnego Zarządzania Kryzysowego, o której mowa w art. 25.

Art. 22.

1. Organy, o których mowa w art. 13 ust. 1, mogą powoływać, jako ich organy doradcze, zespoły reagowania kryzysowego, w skład których wchodzi kierownicy

odpowiednio: centralnych, wojewódzkich, powiatowych lub gminnych służb, inspekcji i straży, a także kierownicy administracji niezespólonych, przedstawiciele organizacji społecznych oraz inne osoby zaproszone przez Prezesa Rady Ministrów, wojewodę, starostę lub wójta.

2. skreślony.

3. Do zadań zespołów, o których mowa w ust. 1, należy w szczególności:

1) w zakresie gotowości cywilnej:

- a) analiza i ocena możliwości wystąpienia zagrożeń,
- b) wypracowywanie wniosków i propozycji dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania zagrożeniom,
- c) opiniowanie projektów aktów prawnych, planów i programów pod względem ich zgodności z przyjętymi zasadami w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,

2) w zakresie zarządzania kryzysowego:

- a) stała analiza i ocena zagrożenia lub kryzysu oraz jego poszczególnych elementów,
- b) przedstawianie szczegółowych sposobów i środków reagowania na zagrożenie lub kryzys i ograniczanie jego skutków.

4. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, organizację i tryb pracy zespołów, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem form pracy oraz sposobu dokumentowania prac zespołów.

Art. 23.

1. Uruchomienie zarządzania kryzysowego należy do tego z organów, o których mowa w art. 13 ust. 1, który pierwszy otrzymał informację i uznał ją za świadczącą o wystąpieniu zagrożenia albo kryzysu.

2. Organ, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2-4, informuje natychmiast o zaistniałym zagrożeniu lub kryzysie organ działający na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa i przedstawia swoją opinię co do właściwości organu, który powinien kierować działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.

3. Organ, który otrzymał informację na podstawie ust. 2:

1) bezzwłocznie wskazuje, z zastrzeżeniem pkt 2, organ kierujący działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu oraz - jeżeli nie jest to Prezes Rady Ministrów - natychmiast informuje organ działający na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa o wystąpieniu zagrożenia lub kryzysu oraz o podjętych środkach,

2) w przypadku uznania niewłaściwości swojej i organu, od którego otrzymał informację, w kierowaniu działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, informuje natychmiast organ działający na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa o zaistniałej sytuacji i przedstawia swoją opinię co do właściwości organu, który powinien kierować działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.

69

4. Do organu, który otrzymał informację na podstawie ust. 3 pkt 2, stosuje się odpowiednio ust. 3.
5. W sytuacjach określonych w ust. 1-4, organ uruchamiający zarządzanie kryzysowe informuje natychmiast organy działające na bezpośrednio niższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa, które z kolei informują organy działające na kolejnym, niższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa, o wystąpieniu zagrożenia lub kryzysu i wynikających z tego faktu konsekwencjach prawnych i faktycznych.
6. Organ kierujący działaniami w zakresie zarządzania kryzysowego, który uznał, iż zagrożenie lub kryzys zostały zażegnane, kończy te działania oraz:
 - 1) powiadamia o tym organ działający na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa,
 - 2) ogłasza o tym w sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze objętym zagrożeniem lub kryzysem.

Art. 24.

W zależności od rozwoju i charakteru zdarzeń, może następować między organami, o których mowa w art. 13 ust. 1, przejmowanie lub przekazywanie kierowania działaniami w czasie trwania kryzysu lub zagrożenia. O przejęciu lub przekazaniu kierowania decyduje organ działający na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa, informując o tym natychmiast organy działające na bezpośrednio niższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa.

Rozdział 3

Organizacja administracji publicznej w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego

Art. 25.

1. Tworzy się Agencję Gotowości Cywilnej i Cywilnego Zarządzania Kryzysowego, zwaną dalej „Agencją”.
2. Przy pomocy Agencji Prezes Rady Ministrów wykonuje swoje zadania w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego.
3. Agencją kieruje Dyrektor Agencji powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów.
4. Zastępcę Dyrektora Agencji powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Dyrektora Agencji.

Art. 26.

1. Do zadań Agencji należy:

- 1) opracowywanie dla Rady Ministrów założeń polityki rządu w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego oraz projektów aktów prawnych w tym zakresie,
- 2) zapewnianie właściwego wykonywania zadań i kompetencji przez Prezesa Rady Ministrów w zakresie zarządzania kryzysowego, z zastrzeżeniem art. 27,
- 3) opracowywanie ogólnokrajowych programów w zakresie planowania cywilnego i planów reagowania kryzysowego oraz koordynowanie programów i planów wojewódzkich,
- 4) opracowywanie projektów zasad i procedur zarządzania kryzysowego,
- 5) uzgadnianie projektów planów reagowania kryzysowego zatwierdzanych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych oraz wojewodów,
- 6) koordynowanie systemów kierowania i systemów obserwacji zagrożeń o charakterze ogólnokrajowym oraz gromadzenie i opracowywanie informacji uzyskiwanych z tych systemów,
- 7) opiniowanie projektu budżetu państwa w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 8) prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego o charakterze ogólnokrajowym, w tym w szczególności rozbudowy i unowocześniania systemów kierowania, obserwacji i ostrzegania,
- 9) utrzymywanie stałych kontaktów i współpraca z podmiotami uczestniczącymi w systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 10) współpraca w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego z właściwymi organami innych państw oraz z organizacjami międzynarodowymi, w tym w szczególności utrzymywanie kontaktów z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego, Organizacją Narodów Zjednoczonych i Unią Europejską,
- 11) szacowanie strat powstałych w czasie zagrożenia lub kryzysu,

U w a g a: pkt 11 do ponownego rozpatrzenia po przedstawieniu stosownej propozycji przez stronę rządową.

12) wykonywanie innych zadań określonych przez Prezesa Rady Ministrów.

2. Prezes Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, nadaje Agencji statut, określający jej organizację i tryb pracy.

Art. 27.

Prezes Rady Ministrów kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu przy pomocy Centrum Reagowania Kryzysowego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Agencją.

Art. 28.

1. Wojewoda wykonuje zadania i kompetencje z zakresu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego przy pomocy wojewódzkiego inspektora gotowości cywilnej.
2. Wojewódzkiego inspektora gotowości cywilnej powołuje i odwołuje wojewoda.
3. Wojewódzki inspektor gotowości cywilnej kieruje wojewódzkim inspektoratem gotowości cywilnej. Inspektorat jest komórką organizacyjną urzędu wojewódzkiego.

Art. 29.

Do zadań wojewódzkiego inspektora gotowości cywilnej należy:

- 1) przygotowywanie projektów wojewódzkiego programu w zakresie planowania cywilnego i planu reagowania kryzysowego,
- 2) gromadzenie i opracowywanie informacji uzyskiwanych z systemów obserwacji, o których mowa w art.16 ust. 1 pkt 7,
- 3) przygotowywanie wojewódzkich szkoleń, treningów, ćwiczeń i innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego dla osób działających w strukturach administracji publicznej na obszarze województwa,
- 4) utrzymywanie stałych kontaktów i współpraca z podmiotami uczestniczącymi w systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 5) wykonywanie innych zadań określonych przez wojewodę.

Art. 30.

1. Wojewoda kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu przy pomocy wojewódzkiego centrum reagowania kryzysowego, działającego w strukturze urzędu wojewódzkiego.
2. Wojewoda może określić inną jednostkę organizacyjną wojewódzkiej administracji zespolonej, w ramach której będzie działać wojewódzkie centrum reagowania kryzysowego.

Art. 31.

1. W wojewódzkim centrum reagowania kryzysowego są wykonywane zadania polegające w szczególności na zapewnieniu wojewodzie warunków umożliwiających sprawne kierowanie i koordynowanie działań w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na obszarze województwa lub znacznej jego części.
2. Właściwi kierownicy wojewódzkich służb podejmują zadania w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 lit. c)–e) przy pomocy wojewódzkiego centrum reagowania kryzysowego.

Art. 32.

1. Starosta wykonuje zadania i kompetencje z zakresu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego przy pomocy powiatowego inspektora gotowości cywilnej.
2. Powiatowego inspektora gotowości cywilnej powołuje i odwołuje starosta.
3. Powiatowy inspektor gotowości cywilnej kieruje powiatowym inspektoratem gotowości cywilnej. Inspektorat jest komórką organizacyjną starostwa powiatowego.

Art. 33.

Do zadań powiatowego inspektora gotowości cywilnej należy:

- 1) przygotowywanie projektów powiatowego programu w zakresie planowania cywilnego i planu reagowania kryzysowego,
- 2) gromadzenie i opracowywanie informacji uzyskiwanych z systemów obserwacji, o których mowa w art.17 ust.1 pkt 7,
- 3) przygotowywanie lokalnych szkoleń, treningów, ćwiczeń i innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 4) utrzymywanie stałych kontaktów i współpraca z podmiotami uczestniczącymi w systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 5) wykonywanie innych zadań określonych przez starostę.

Art. 34.

1. W ramach powiatowej administracji zespolonej działa powiatowe centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego, przy pomocy którego:
 - 1) w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. c)-e) - właściwi kierownicy powiatowych służb podejmują przewidziane w ustawach działania,
 - 2) w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. a) - starosta kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.
2. Starosta określa jednostkę organizacyjną powiatowych służb, w szczególności wchodzącą w skład krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, w ramach której działa powiatowe centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego.

Art. 35.

1. W powiatowym centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego są wykonywane zadania polegające:
 - 1) w zakresie gotowości cywilnej na:
 - a) prowadzeniu stałej obserwacji zjawisk mogących prowadzić do wystąpienia zagrożenia,
 - b) podejmowaniu działań, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. d),

- c) współdziałanie i pomocy w wykonywaniu zadań podejmowanych przez powiatowego inspektora gotowości cywilnej, w tym w szczególności w ćwiczeniach, treningach i szkoleniach, prowadzeniu obserwacji, zbieraniu i przetwarzaniu informacji,
- 2) w zakresie zarządzania kryzysowego na:
- a) zapewnieniu staroście warunków umożliwiających sprawne kierowanie działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na obszarze powiatu lub istotnej jego części, w tym w szczególności ostrzeganie i alarmowanie ludności,
 - b) organizowaniu wsparcia międzygminnego i ewentualnie międzypowiatowego, w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego część powiatu,
 - c) logistycznym, materiałowo – sprzętowym oraz kadrowym wspieraniu wójta w kierowaniu przez niego działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na obszarze gminy,
 - d) informowaniu o możliwym lub występującym zagrożeniu.
2. Działania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b), prowadzi się w zintegrowanym układzie, posiadającym główne stanowisko dyspozytorskie i obejmującym wszystkie podstawowe służby ze względu na ich zadania w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego.
3. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2, są wykonywane przy współpracy z powiatowym inspektorem gotowości cywilnej.

Art. 36.

1. Wójt wykonuje zadania i kompetencje z zakresu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego przy pomocy gminnego inspektora gotowości cywilnej.
2. Gminnego inspektora gotowości cywilnej powołuje i odwołuje wójt.
3. Gminny inspektor gotowości cywilnej kieruje gminnym inspektoratem gotowości cywilnej, będącym komórką organizacyjną urzędu gminy, jeżeli statut gminy lub regulamin urzędu przewiduje taką komórkę.

Art. 37.

Do zadań gminnego inspektora gotowości cywilnej należy:

- 1) przygotowywanie projektów gminnego programu w zakresie planowania cywilnego i planu reagowania kryzysowego,
- 2) współpraca z komórkami organizacyjnymi urzędu gminy właściwymi w sprawach ewidencji ludności i pojazdów oraz w prowadzeniu odpowiedniej ewidencji wymaganej dla potrzeb systemu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- 3) przygotowywanie lokalnych szkoleń, treningów,
- 4) ćwiczeń i innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego,

- 5) utrzymywanie stałych kontaktów i współpraca z podmiotami uczestniczącymi w systemie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego, a działającymi na obszarze gminy,
- 6) wykonywanie innych zadań określonych przez wójta.

Art. 38.

1. W strukturze administracji gminnej może działać gminne centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego, przy pomocy którego:
 - 1) w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. c)–e) - właściwi kierownicy gminnych służb podejmują działania przewidziane w ustawach.
 - 2) zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. a) - wójt kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.
2. W miastach na prawach powiatu działają miejskie centra ratownictwa i reagowania kryzysowego na zasadach określonych w art. 34 i art. 35.

Art. 39.

Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, wymagania organizacyjne i techniczne, jakie powinny spełniać Centrum Reagowania Kryzysowego, wojewódzkie centra reagowania kryzysowego oraz powiatowe i gminne centra ratownictwa i reagowania kryzysowego, z uwzględnieniem wymagań w zakresie:

- 1) obiegu informacji w systemie zarządzania kryzysowego,
- 2) zgodności systemów łączności,
- 3) zgodności systemów informatyki.

Rozdział 4

Ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw oraz obowiązki świadczeń

Art. 40.

1. W sytuacji wystąpienia zagrożenia lub kryzysu, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia i zdrowia obywateli lub mienia o wielkiej wartości, mogą zostać wprowadzone:
 - 1) ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela polegające na:
 - a) nakazie określonego sposobu poruszania się,
 - b) nakazie lub zakazie przebywania do odwołania lub w określonych godzinach na określonych obszarach lub w określonych miejscach lub obiektach,
 - c) nakazie opróżnienia lub zabezpieczenia przed zniszczeniem określonych pomieszczeń,

- d) nakazie ewakuacji w ustalonym czasie z określonych obszarów, miejsc i obiektów,
- e) nakazie poddania się kwarantannie, szczepieniom ochronnym i badaniom lekarskim,
- f) wprowadzeniu całkowitej lub częściowej reglamentacji zaopatrzenia w określonego rodzaju artykuły lub ograniczeń w dostarczaniu wody, energii elektrycznej lub gazu,
- 2) obowiązki świadczeń osobistych i rzeczowych polegające na:
- a) udzielaniu pomocy ofiarom kryzysu, w tym w szczególności osobom, które uległy nieszczęśliwym wypadkom,
- b) wykonywaniu określonych prac,
- c) oddaniu do używania posiadanych nieruchomości lub rzeczy ruchomych, w tym środków transportu, łączności i innych środków technicznych,
- d) udostępnieniu określonych pomieszczeń osobom ewakuowanym,
- e) przyjęciu na przechowanie lub zabezpieczeniu mienia lub zagrożonych zwierząt osób poszkodowanych lub ewakuowanych,
- f) pełnieniu wart.
2. Przedmiotem świadczeń, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. c) i d), nie mogą być dobra kultury ruchome i nieruchome wpisane do rejestru zabytków.
3. Od świadczeń osobistych zwolnione są osoby:
- 1) do 16 roku życia i powyżej 60 roku - w zakresie określonym w ust. 1 pkt 2 lit. b) i f),
- 2) chore, niepełnosprawne i kobiety w ciąży - w zakresie określonym w ust. 1 pkt 2 lit. a), b), e) i f),
- 3) sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 14 oraz osobami chorymi i niepełnosprawnymi - w zakresie określonym w ust. 1 pkt 2 lit. b), e) i f).
4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach właściwy organ w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego może zwolnić od obowiązków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, również inne osoby.

Art. 40a.

1. Obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2, mogą zostać wprowadzone wyłącznie wówczas, gdy siły i środki pozostające w dyspozycji właściwego organu w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego są niewystarczające dla likwidacji zagrożenia lub kryzysu.
2. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1, wprowadza się na czas oznaczony, niezbędny dla ochrony życia i zdrowia obywateli lub mienia o wielkiej wartości, nie dłuższy jednak niż 7 dni. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, wojewoda może przedłużyć ten okres na dalszy czas oznaczony. Łączny czas trwania ograniczeń lub obowiązków świad-

czeń nie może przekroczyć 30 dni. Do przedłużania okresu, na jaki wprowadzono ograniczenia lub obowiązki świadczeń, stosuje się przepisy art. 41-44.

- 3. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1, stosuje się do osób fizycznych, zamieszkałych lub przebywających czasowo na obszarze, na którym wystąpiło zagrożenie lub kryzys, a także odpowiednio do osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej mających siedzibę lub prowadzących działalność na tym obszarze.
- 4. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1, mogą obowiązywać na całym obszarze jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa lub jego części.

Art. 41.

- 1. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1, są wprowadzane przez właściwy organ w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego, kierujący działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, z zastrzeżeniem ust. 2-4 i art. 42, aktem prawa miejscowego, wydawanym w formie rozporządzenia kryzysowego, obowiązującym przez określony czas z możliwością jego skrócenia lub przedłużenia.
- 2. Jeżeli działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu kieruje Prezes Rady Ministrów, ograniczenia i obowiązki świadczeń wprowadza właściwy wojewoda.
- 3. Akty prawa miejscowego wprowadzające ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2 lit. b) i d)-f), są wydawane wyłącznie przez wojewodę z własnej inicjatywy lub na wniosek starosty lub wójta, jeżeli starosta lub wójt kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.
- 4. Akty prawa miejscowego wprowadzające ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 1 lit. a) i c), oraz obowiązków świadczenia, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2 lit. c), są wydawane przez:
 - 1) wojewodę, lub
 - 2) starostę z własnej inicjatywy lub na wniosek wójta, jeżeli wójt kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.
- 5. Z chwilą wydania aktu prawa miejscowego przez organ, który przejął kierowanie działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na podstawie art. 24, tracą moc akty prawa miejscowego wydane przez organy dotychczas kierujące działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, chyba że akt prawa miejscowego wydany przez organ, który przejął kierowanie działaniami stanowi inaczej.

Art. 42.

- 1. Wprowadzenie obowiązku świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2, poprzedza się wezwaniem osób fizycznych zamieszkałych lub przebywających czasowo na obszarze, na którym wystąpiło zagrożenie lub kryzys, a także osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej

mających siedzibę lub prowadzących działalność na tym obszarze, do dobrowolnego spełnienia tych świadczeń.

2. Obowiązek świadczeń może być wprowadzony, jeżeli mimo wezwania do dobrowolnego spełnienia świadczeń, liczba ochotników jest niewystarczająca dla likwidacji zagrożenia lub kryzysu.

Art. 43.

1. Akty prawa miejscowego, o których mowa w art. 41 ust. 1, określają w szczególności:
 - 1) zakres i rodzaj ograniczeń wolności i praw lub obowiązku świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1,
 - 2) kategorie osób i podmiotów podlegających ograniczeniom lub obowiązkom świadczeń,
 - 3) zasięg terytorialny obowiązywania ograniczeń i świadczeń,
 - 4) czas trwania ograniczeń i obowiązku świadczeń.
2. Organ, który wydał akt prawa miejscowego, o którym mowa w art. 41 ust. 1, przekazuje go natychmiast właściwemu organowi nadzoru. Niezależnie od uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych ustaw, organ nadzoru może wstrzymać wykonanie aktu, jeżeli stwierdzi, że został on wydany bez uzasadnienia lub z przekroczeniem granic upoważnienia do jego wydania. Równocześnie z wstrzymaniem wykonania zakwestionowanego aktu, jeżeli jest to niezbędne do zapobieżenia lub usunięcia zagrożenia albo do przeciwdziałania kryzysowi, organ nadzoru – o ile nie jest to Prezes Rady Ministrów - wydaje rozporządzenie zastępcze, które obowiązuje do czasu zastąpienia go przez właściwy organ prawidłowym aktem prawa miejscowego, nie dłużej jednak niż 7 dni.
3. Do aktów prawa miejscowego, o których mowa w art. 41 ust. 1, stosuje się przepisy dotyczące ogłaszania, nadzoru i kontroli aktów prawa miejscowego stanowiących w trybie właściwym dla przepisów porządkowych.

Art. 44.

1. Ograniczenie, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 1 lit. c) i obowiązki świadczeń w stosunku do poszczególnych osób i jednostek, o których mowa w art. 40a ust. 3, są nakładane w drodze decyzji wydanej na podstawie aktu prawa miejscowego w związku z właściwym przepisem ustawy przez organ wskazany w tym akcie. W decyzji określa się okres obowiązywania ograniczenia lub obowiązku świadczeń.
 - 1a. Organem wyższego stopnia w sprawach decyzji, o których mowa w ust. 1, wydanych przez starostę i wójta, jest wojewoda.
2. Do decyzji wydawanych na podstawie aktów prawa miejscowego, o których mowa w art. 41 ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego z zastrzeżeniem, że:
 - 1) podlegają one natychmiastowemu wykonaniu z chwilą ich doręczenia lub ogłoszenia,

- 2) mogą one być w nagłych wypadkach wydawane ustnie, a następnie potwierdzone pisemnie,
 - 3) odwołania od nich wnosi się w terminie 3 dni od dnia doręczenia lub pisemnego potwierdzenia decyzji wydanej ustnie,
 - 4) wniesione odwołania podlegają przekazaniu organowi odwoławczemu w terminie 3 dni, a rozpatrzeniu - w terminie 7 dni od dnia doręczenia mu odwołania.
3. Potwierdzenie pisemne, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, następuje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia ustania zagrożenia lub kryzysu.

Art. 45.

(treść art. 45 została przeniesiona do art. 40 ust. 1 pkt 1)

Art. 46.

(treść art. 46 została przeniesiona do art. 40 ust. 1 pkt 2 i ust. 2-4)

Art. 47.

1. Za wykonanie świadczenia osobistego, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2 lit. a), b), e) i f), przysługuje zryczałtowane wynagrodzenie w wysokości 1/178 kwoty najniższego wynagrodzenia pracowników za pełny miesięczny wymiar czasu pracy określonego przez ministra właściwego do spraw pracy na podstawie Kodeksu pracy, za każdą godzinę czasu wykonywania świadczeń.
2. Zryczałtowane wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje od:
 - 1) Skarbu Państwa – jeżeli obowiązek świadczenia osobistego został wprowadzony przez wojewodę,
 - 2) powiatu - jeżeli obowiązek świadczenia osobistego został wprowadzony przez starostę,
 - 3) gminy - jeżeli obowiązek świadczenia osobistego został wprowadzony przez wójta.

Art. 48.

1. Posiadacz przedmiotu świadczenia wezwany do wykonania świadczenia jest obowiązany oddać go do używania w stanie przydatnym do użytku wraz z dotyczącymi go dokumentami.
2. Biorący przedmiot świadczenia jest obowiązany używać go w sposób odpowiadający jego właściwościom i przeznaczeniu. Biorący ponosi zwykłe koszty i inne ciężary związane z utrzymaniem i eksploatacją przedmiotu świadczenia za okres, w którym posiadacz przedmiotu świadczenia nie mógł z niego korzystać, a poczynione przez biorącego wydatki lub nakłady na przedmiot świadczenia nie podlegają zwrotowi.
3. Biorący przedmiot świadczenia jest odpowiedzialny także za jego przypadkową utratę lub uszkodzenia oraz za szkody wynikłe z używania go w sposób sprzeczny z jego właściwościami i przeznaczeniem.

4. Biorący jest obowiązany zwrócić posiadaczowi przedmiot świadczenia w stanie nie pogorszonym. Biorący nie ponosi odpowiedzialności za zużycie przedmiotu świadczenia, będące następstwem prawidłowego używania.
5. Biorący przedmiot świadczenia jest odpowiedzialny za szkody wynikłe z niezwrócenia go niezwłocznie po terminie określonym w decyzji, o której mowa w art. 44 ust. 1, oraz z tytułu napraw wykonywanych po tym terminie wskutek uszkodzeń powstałych w czasie używania go przez biorącego.

Art. 49.

1. Osobie, która poniosła stratę majątową powstałą w następstwie ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela w czasie zagrożenia lub kryzysu, zwanej dalej „poszkodowanym”, przysługuje roszczenie o odszkodowanie.
2. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, obejmuje wyrównanie straty majątkowej, bez korzyści, które poszkodowany mógłby osiągnąć, gdyby strata nie powstała.
3. W zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą do odszkodowania, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418.

Art. 50.

1. Odszkodowanie przysługuje od:
 - 1) Skarbu Państwa – jeżeli ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, w którego następstwie powstała szkoda wprowadzone zostało przez wojewodę,
 - 2) powiatu – jeżeli ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, w którego następstwie powstała szkoda wprowadzone zostało przez starostę,
 - 3) gminy - jeżeli ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, w którego następstwie powstała szkoda wprowadzone zostało przez wójta.
2. Odszkodowanie nie przysługuje, jeżeli strata majątkowa powstała wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą biorący nie ponosi odpowiedzialności.

Art. 51.

1. W sprawie o odszkodowanie orzeka w drodze decyzji organ, który wprowadził ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela w następstwie którego powstała szkoda.
2. Organ, o którym mowa w ust. 1, wydaje decyzję w sprawie o odszkodowanie niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie trzech miesięcy od dnia wszczęcia postępowania.

3. Wypłaty odszkodowania dokonuje organ, o którym mowa w ust. 1, w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

Art. 52.

1. Poszkodowany niezadowolony z decyzji w sprawie o odszkodowanie, w terminie 30 dni od dnia doręczenia tej decyzji, może wnieść powództwo do sądu powszechnego.
2. Wniesienie powództwa, o którym mowa w ust. 1, nie wstrzymuje wykonania decyzji.

Art. 53.

Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 51, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 54.

Roszczenie o odszkodowanie ulega przedawnieniu z upływem roku od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o stracie majątkowej. Jednakże w każdym przypadku roszczenie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia ustania zagrożenia lub kryzysu.

Art. 55.

Roszczenie o odszkodowanie przechodzi na następców prawnych poszkodowanego.

Art. 56.

1. Osobie, która podczas lub w związku z wykonywaniem świadczenia osobistego określonego w art. 46 ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6, doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia przysługuje roszczenie o odszkodowanie, o którym mowa w art. 444 Kodeksu cywilnego.
2. W razie śmierci osoby, na którą nałożono obowiązek świadczenia osobistego, podczas lub w związku z wykonywaniem tego świadczenia, stosuje się odpowiednio przepisy art. 446 Kodeksu cywilnego.

Art. 57.

W czasie trwania zagrożenia lub kryzysu właściwy organ w zakresie gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego może zawiesić na czas określony działalność placówek oświatowych, instytucji kultury, sportu, rekreacji, rozrywki i innych jednostek zajmujących się świadczeniem powszechnie dostępnej działalności usługowej.

Wzrost: 1,80m

Art. 58.

W czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, właściwy organ, na wniosek organu gotowości cywilnej i zarządzania kryzysowego, może w celu i w zakresie niezbędnym do usprawnienia przemieszczania się środków transportowych, wprowadzić ograniczenia w ruchu drogowym, kolejowym i lotniczym, a także w żegludze śródlądowej i przybrzeżnej - na wodach wewnętrznych i morzu terytorialnym.

Art. 59.

Redaktorzy naczelni dzienników i czasopism oraz nadawcy audycji radiowych i telewizyjnych działający na obszarze, na którym wystąpiło zagrożenie lub kryzys, są obowiązani na żądanie właściwego organu do nieodpłatnego, natychmiastowego rozpowszechniania aktów prawa miejscowego, komunikatów i decyzji tych organów związanych z działaniami podejmowanymi w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu. Art. 34, art. 35 i art. 47 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 187, z 1990 r. Nr 29, poz. 173, z 1991 r. Nr 100, poz. 442, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, z 1997 r. Nr 88, poz. 584, Nr 121, poz. 770 oraz z 1999 r. Nr 90, poz. 999) nie stosuje się.

Rozdział 5

Przepisy karne

Art. 60.

1. Kto:

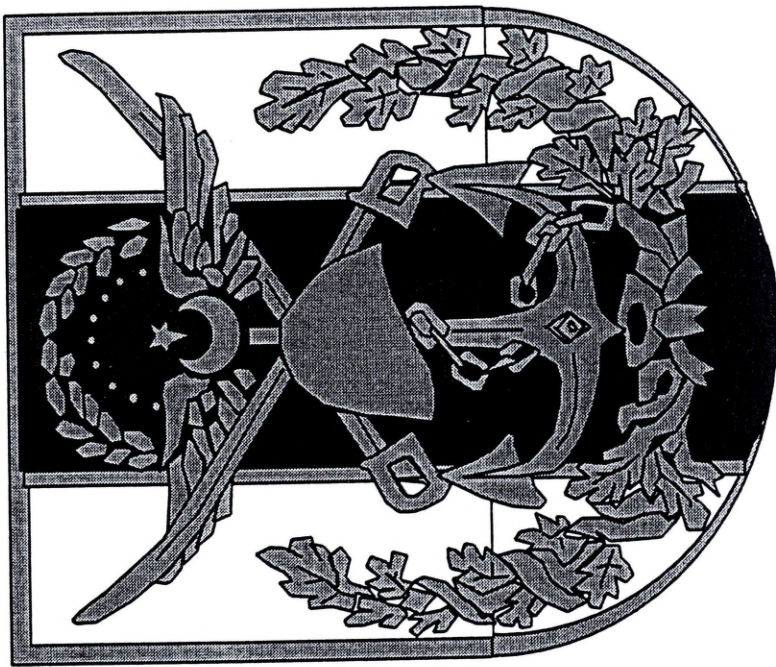
- 1) nie stosuje się do nakazu określonego sposobu poruszania się,
- 2) nie stosuje się do nakazu lub zakazu przebywania w określonych godzinach na określonych obszarach lub w określonych miejscach i obiektach,
- 3) nie stosuje się do nakazu opróżnienia lub zabezpieczenia określonych pomieszczeń przed zniszczeniem,
- 4) nie stosuje się do nakazu ewakuacji w ustalonym czasie z określonych obszarów, miejsc i obiektów;
- 4a) nie stosuje się do nakazu poddania się kwarantannie, szczepieniom ochronnym lub badaniom lekarskim,
- 4b) narusza obowiązki wynikające z wprowadzonej całkowitej lub częściowej reglamentacji zaopatrzenia w określonego rodzaju artykuły lub ograniczeń w dostarczaniu wody, energii elektrycznej lub gazu,
- 5) wbrew obowiązkowi nie wykonuje świadczeń osobistych i rzeczowych, o których mowa w art. 46 ust. 1,
- 6) wbrew obowiązkowi nie rozpowszechnia aktów prawa miejscowego, komunikatów i decyzji właściwych organów

- podlega karze aresztu lub grzywny.

2. Kto naruszając wprowadzone ograniczenia w ruchu drogowym, kolejowym i lotniczym, a także w żegludze śródlądowej i przybrzeżnej - na wodach wewnętrznych i morzu terytorialnym, utrudnia lub uniemożliwia prowadzenie działań ratowniczych
- podlega karze aresztu lub grzywny.
3. Rozpoznawanie spraw o wykroczenia określone w ust. 1 i 2 następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.
4. Jeżeli sprawca wykroczenia został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem i niezwłocznie doprowadzony na rozprawę, rozpoznanie sprawy następuje w trybie przepisów o postępowaniu przyspieszonym.

Art. 61.

1. Nie wykonane w całości lub w części do ostatniego dnia obowiązywania aktów prawa miejscowego, ustanawiających ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, kary za wykroczenia wymierzone na podstawie przepisów niniejszej ustawy podlegają wykonaniu.
2. Postępowania w sprawach o wykroczenia określone w niniejszej ustawie, wszczęte i nie zakończone orzeczeniem kończącym postępowanie do dnia utraty mocy obowiązującej przez akty prawa miejscowego ustanawiające ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, prowadzi się na podstawie przepisów niniejszej ustawy, a wymierzone kary podlegają wykonaniu.

Turkish General Staff

NATIONAL CRISIS MANAGEMENT SYSTEM

REQUIREMENT FOR NATIONAL CRISIS MANAGEMENT SYSTEM

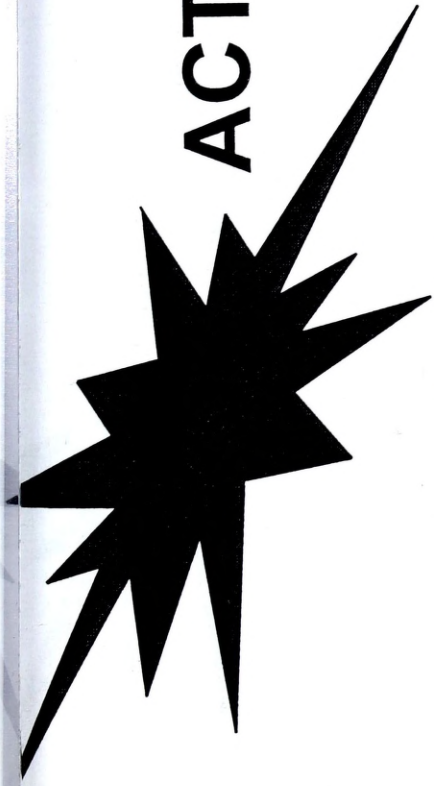
- In order to identify complex and uncertain crisis,**
- To control the events causing the crisis,**
- To direct the crisis towards protecting the national interests,**

REQUIREMENT FOR NATIONAL CRISIS MANAGEMENT SYSTEM

- To manage, and thus to prevent armed conflicts and wars (that create huge catastrophies) every country needs a “crisis management mechanism” and “crisis management arrangements, methods and principles” that will provide operability to this mechanism.

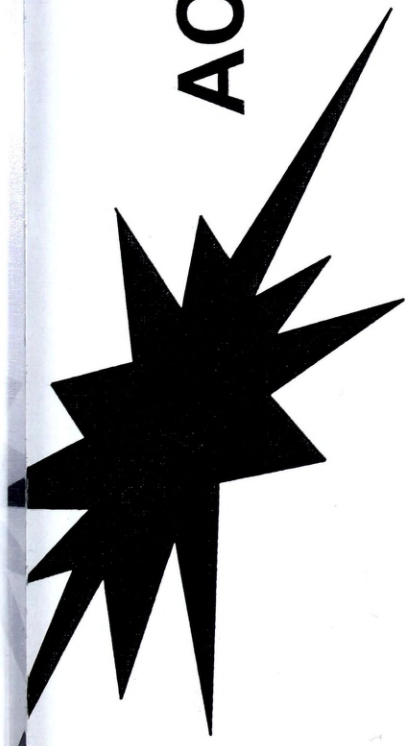

ACTIVITIES IN A CRISIS CASE

The activities regarding the crisis are spread into a wide area like,

- providing information and intelligence**
- analyzing the situation**
- determining objectives and goals,**
- designating the alternatives concerning measures that will be taken,**

ACTIVITIES IN A CRISIS CASE

- implementing these alternatives,**
- analyzing probable reactions of the opponent, and determining the counter actions that will be given as a response to these reactions, and also ensuring necessary checks by achieving a feedback.**

THE NECESSITY FOR “CRISIS MANAGEMENT”

□ Because of the appearance and development of indications directed against the territorial integrity and the rights of sovereignty of the country or the appearance of serious signs directed towards the removal of basic rights and freedoms, the breaking of public order makes “Crisis Management” necessary.

To whom PM Crisis Management Center

is bound to ?

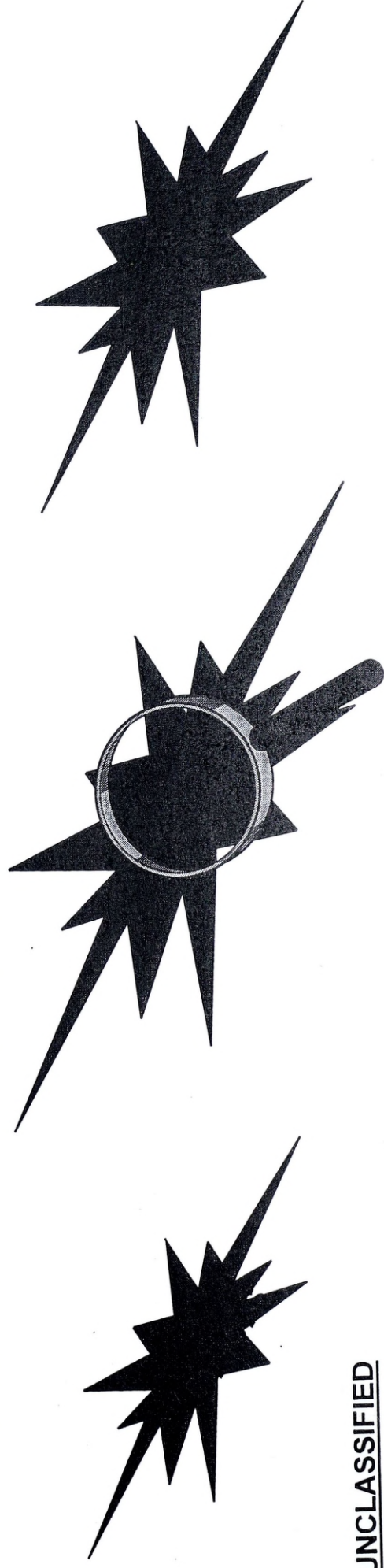
- PM Crisis Management Center, exists in the body of General Secretary of National Security Council (NSC) and it works connected to the Office of PM concerning the issues of Crisis Management.**

**When will “PM Crisis Management Center”
be informed and by whom?**

□ “PM Crisis Management Center” is activated with the appearance and beginning of indications of crisis by the proposal of one agency and under the directive of PM. These agencies are Council of Ministers, or Minister of State, responsible for the crisis, National Security Council or the Secretary General of NSC.

The establishment and structure of “PM Crisis Management Center”

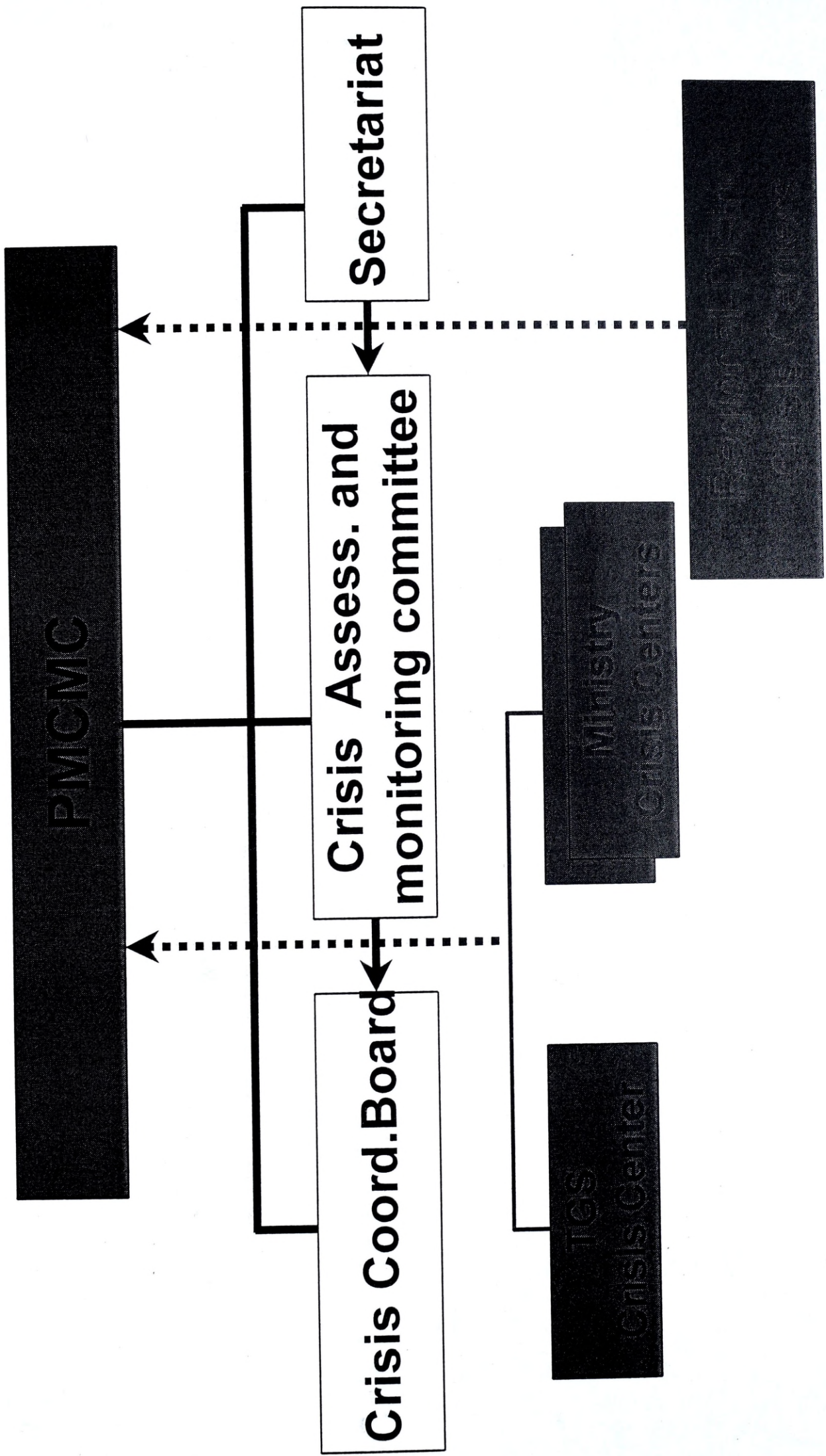
□ In the beginning, PM Crisis Management Center can be established among some institutions that are chosen by the PM according to the intensity and characteristic of the crisis. These can be considered as the core staff.

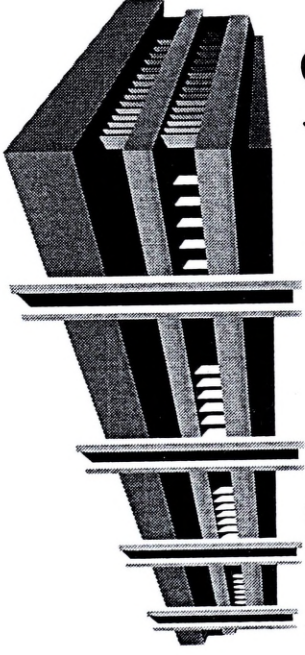
The establishment and structure of “PM Crisis Management Center”

□ Several Crisis Management Centers that are connected to this center, are formed in other institutions and associations.

CRISIS MANAGEMENT ORGANIZATION

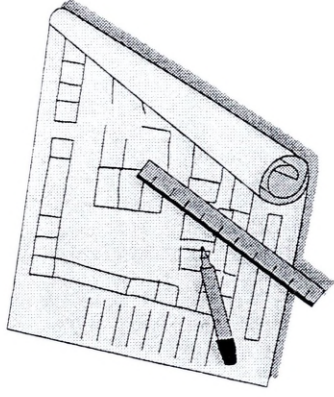
What is the method of work during the crisis ?

Crisis Management Center

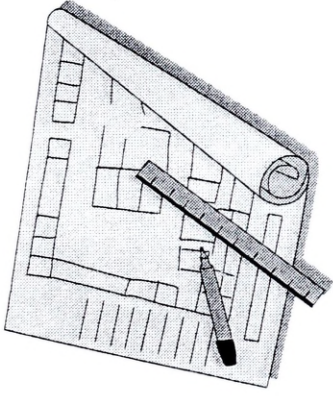
□ During the crisis; Crisis Centers, Public Institutions and Associations and Private Institutions are obliged to convey information, news and intelligence to the “Crisis Management Center” with periodic reports.

What is the method of work during the crisis ?

□ The Secretary of Crisis Management Center, makes the first “assessment of the situation” by gathering information and intelligence. It determines the definite measures that will be implemented and takes the decision for execution.

What is the method of work during the crisis ?

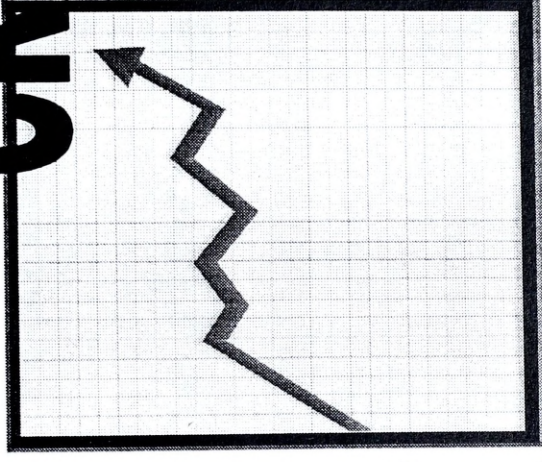
□ When the proposed measures are put into effect, the crisis is watched carefully and subsequent measures that will be taken are implemented in sequential phases.

What will be done in case of increasing tendency of crisis ?

If the crisis is not prevented or it has an

escalatory tendency, the declaration of

CRISIS!!!!

- a. **State of emergency**
- b. **Martial law**
- c. **Mobilization**
- ç. **State of war**

is proposed to the interested authorities by the

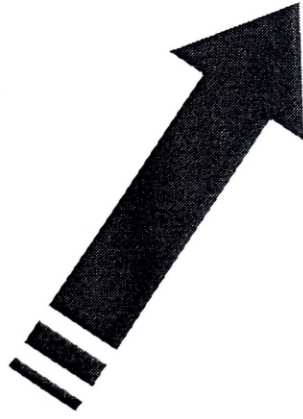
Crisis Coordination Board.

Shift from Crisis Management to Wartime Management

**□ Yet the desired result has not gotten after
the implementation of regular measures,
measures that will prevent or decrease
escalation are put into effect.**

Shift from Crisis Management to Wartime Management

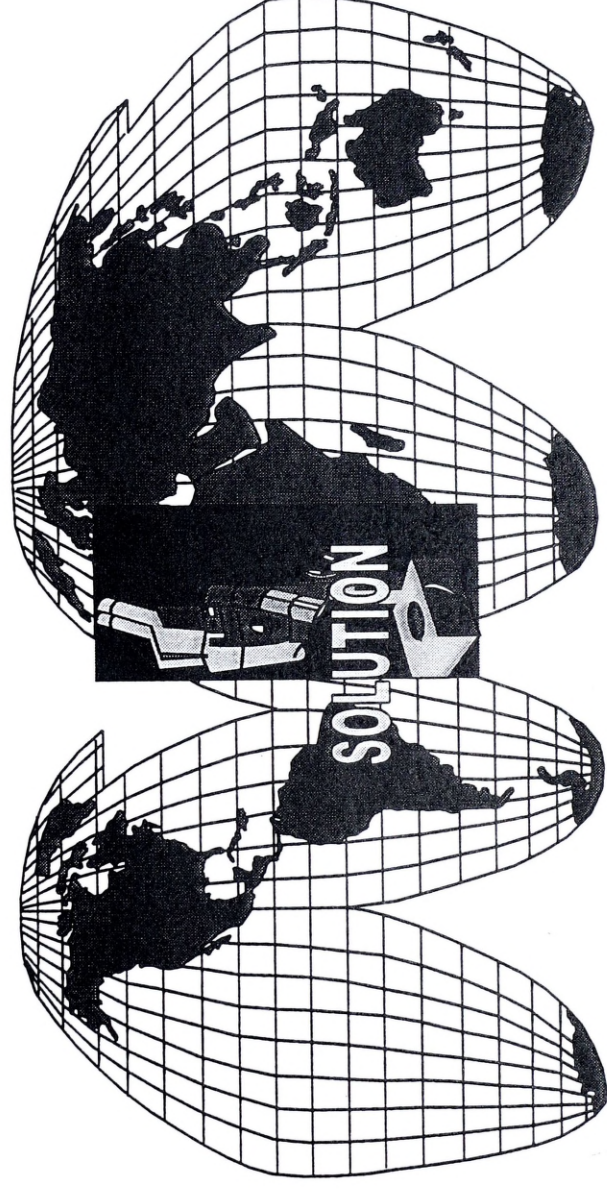
Crisis Management

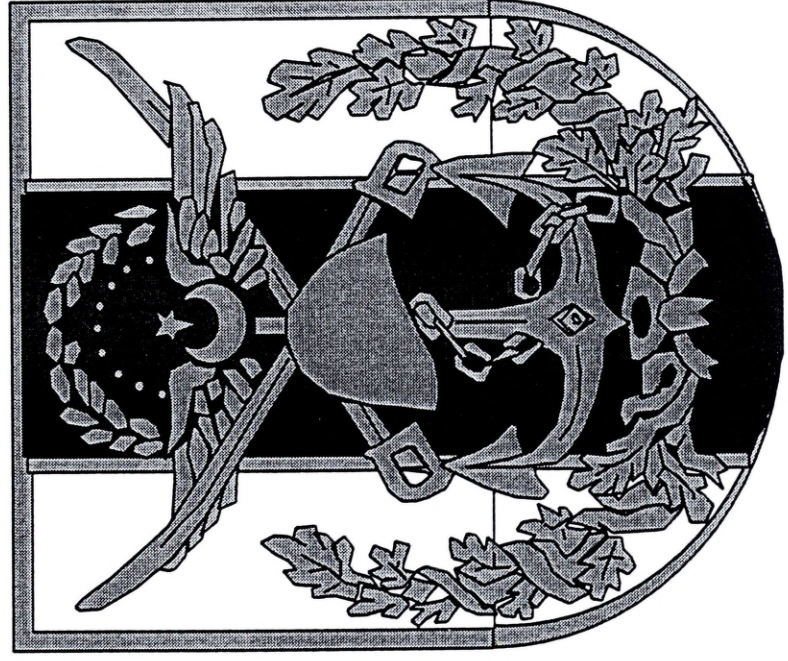

Wartime Management

Then how will stability be provided ?

□ At that time, the crisis is started to drop down by seeking a solution in the international institutions. Attitudes that might cause a crisis escalation are avoided until the stability is provided.

Turkish General Staff

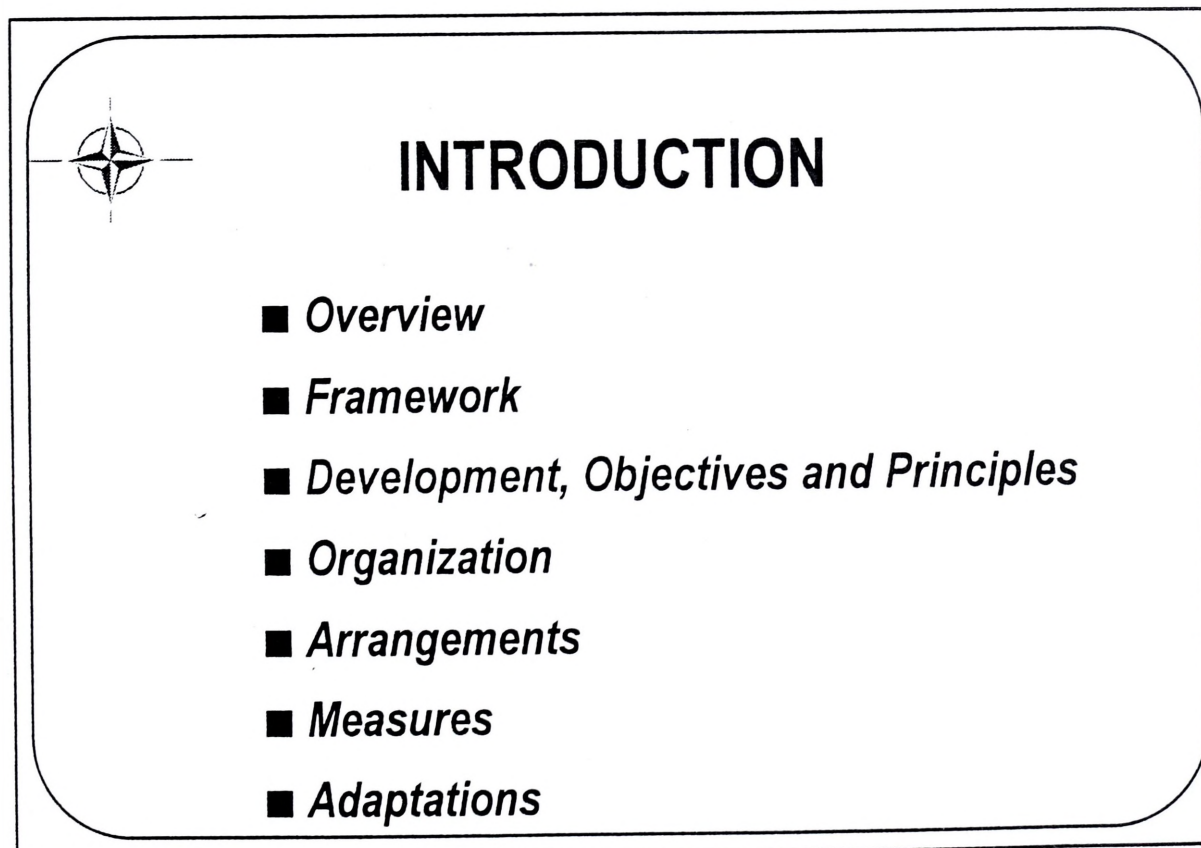

A slide with a rounded rectangular border. In the top-left corner is a compass rose. The background features a world map. The title "NATO Crisis Management" is centered in a large, bold, black font. Below the title, a white rectangular box contains the following text: "John Kriendler", "Head Council", "Operations", "Crisis Management", "& Operations", "Crisis Management", "Orientation Course", and "25/1/99".

NATO Crisis Management

John Kriendler
*Head Council
Operations
Crisis Management
& Operations*

*Crisis Management
Orientation Course
25/1/99*

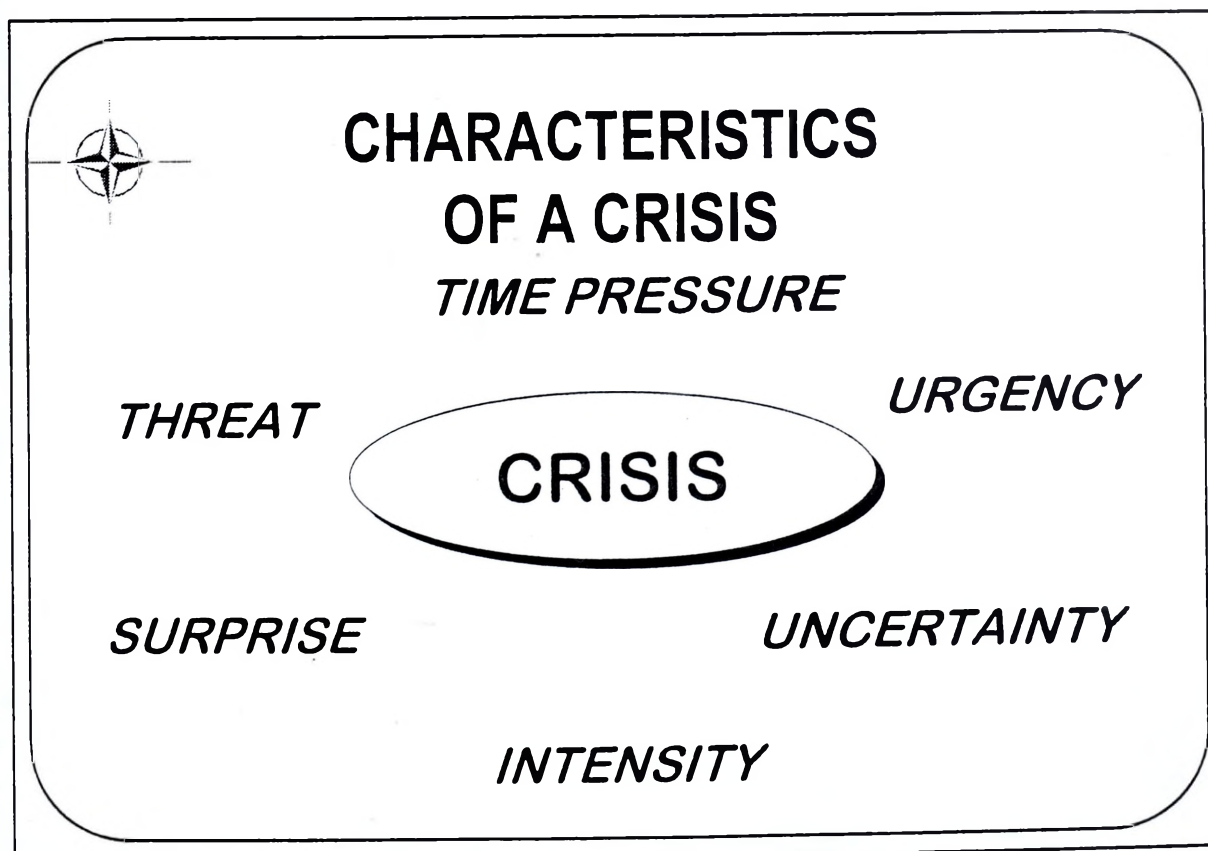
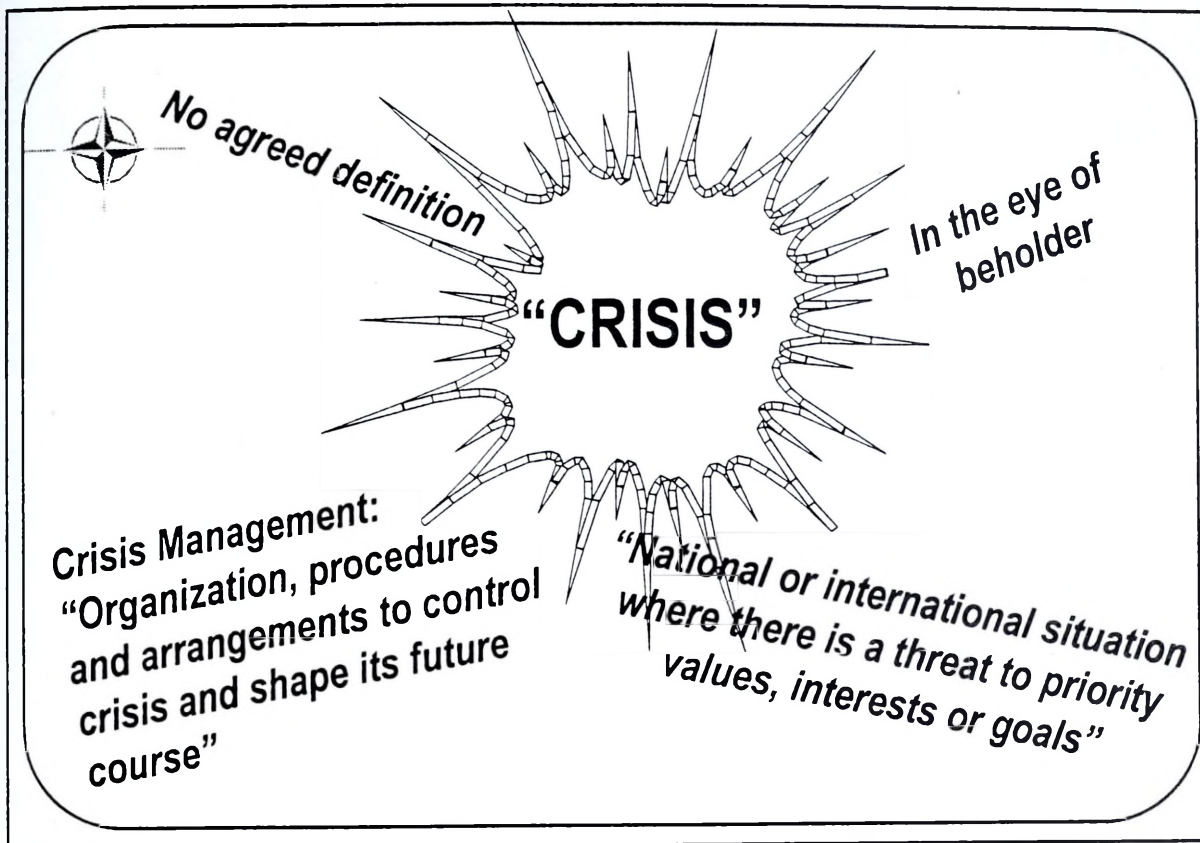
A slide with a rounded rectangular border. In the top-left corner is a compass rose. The title "INTRODUCTION" is centered in a large, bold, black font. Below the title is a bulleted list of seven items, each preceded by a solid black square.

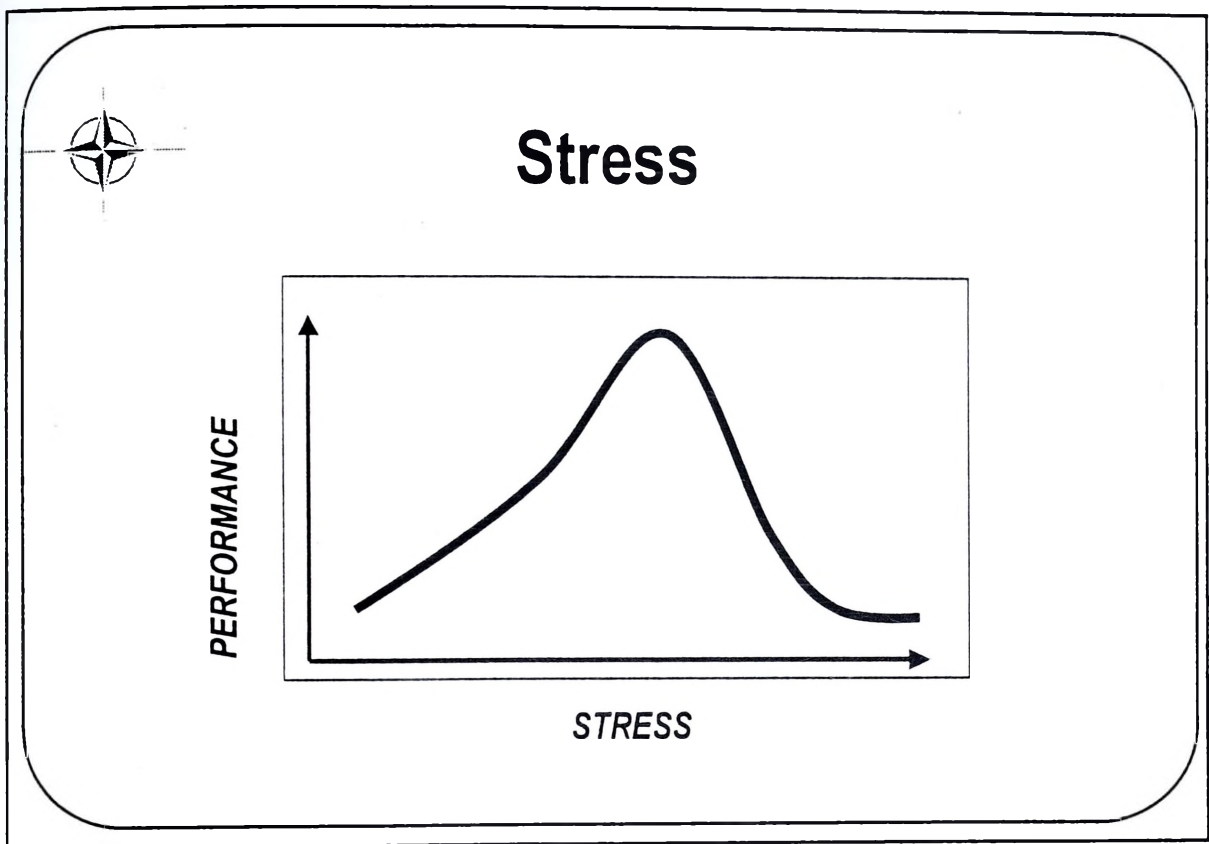
INTRODUCTION

- *Overview*
- *Framework*
- *Development, Objectives and Principles*
- *Organization*
- *Arrangements*
- *Measures*
- *Adaptations*

NATO
UNCLASSIFIED

104

-
- ### IMPLICATIONS FOR CM
CHARACTERISTIC	PRUDENT RESPONSE
■ <i>Surprise</i>	■ <i>Indications and Warning Intelligence</i>
■ <i>Time Pressure</i>	■ <i>On-the-Shelf Options and Procedures</i>
■ <i>Uncertainty</i>	■ <i>Flexible Options</i>
■ <i>Varying Intensity</i>	■ <i>Calibrated Options</i>

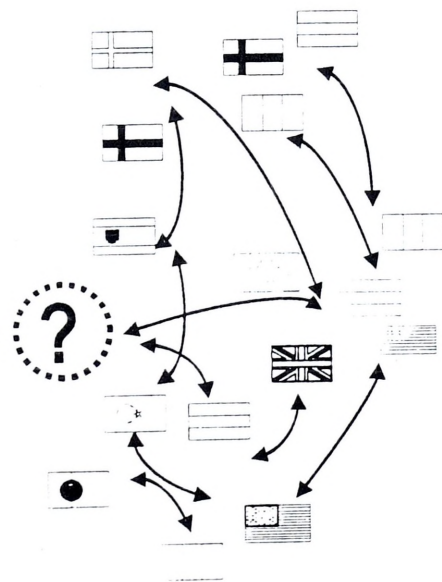
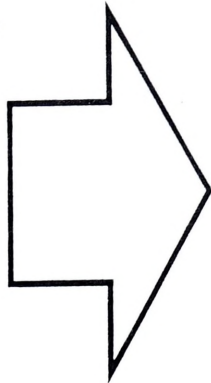

Development of NATO Crisis Management

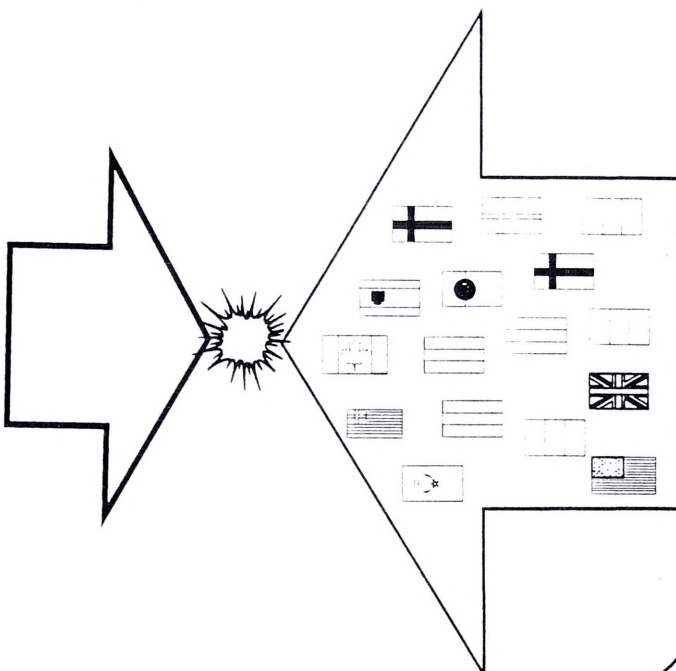
Article 4

... "Parties will consult...whenever, in the opinion of any of them, the territorial integrity, political independence or security of any of the parties is threatened."

Article 5

....armed attack against one or moreshall be considered an attack against them all...and each of them...will assist the party or parties ...by taking ... individually and in concert with the other parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force."

The diagram illustrates the concept of Article 5. It features two large arrows pointing towards each other, meeting at a central starburst impact. To the right of this impact, a collection of various national flags is displayed, representing the collective response of NATO member states to an armed attack against one of them.

Key Aspects of New Approach

- *More active use of political & diplomatic means*
- *More flexible, mobile and multinational forces*
- *Close interaction and co-operation with other international organizations*
- *UNPROFOR, IFOR/SFOR, EAGLE EYE, JOINT GUARANTOR*

Objectives of Crisis Management

- *Reduce tensions to prevent crisis*
- *Manage crisis effectively to avoid conflict*
- *Ensure timely civil and military preparedness*
- *If hostilities, control, prevent escalation and persuade aggressor to cease attack & withdraw from Allied territory*
- *When escalation and hostilities stopped, de-escalate*

Key CM Principles

- *NAC highest authority*
- *Consensus*
- *Perm Reps represent all elements of governments*
- *Political control of the military at all times*
- ◆ *No decisions on planning, deployment or employment of military forces without political authorization*

NAC/DPC Functions

- *Exchange of intelligence, information and other data*
- *Compare views*
- *Harmonize views in collective decisions on action to be taken*

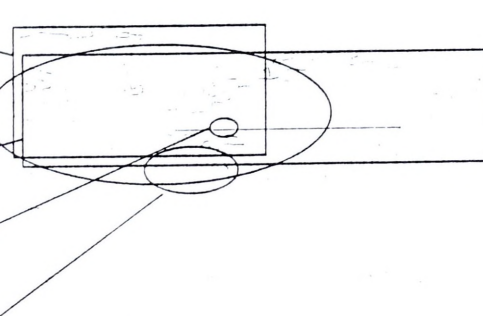

Other Key CM Committee

- *Policy Coordination Group (PCG) advises on political/military issues and monitors NPS and other measures*
- *Political Committee (PC) advises on political developments and options*
- *Military Committee (MC) advises NAC/DPC on conduct of military affairs*
- *Senior Civil Emergency Committee (SCEPC) ensures civil preparedness*

Cooperation Activities

- *EAPC*
 - *PfP*
 - *PJC*
 - *NUC*
 - *Mediterranean. Dialogue*
-

WEU

- *Berlin decision to establish ESDI with the Alliance*
- *NATO/WEU cooperation*
- *WEU-led operation using NATO assets and capabilities*

Role of IS & IMS

- *Policy recommendations*

- *Draft documents for Allies to consider*

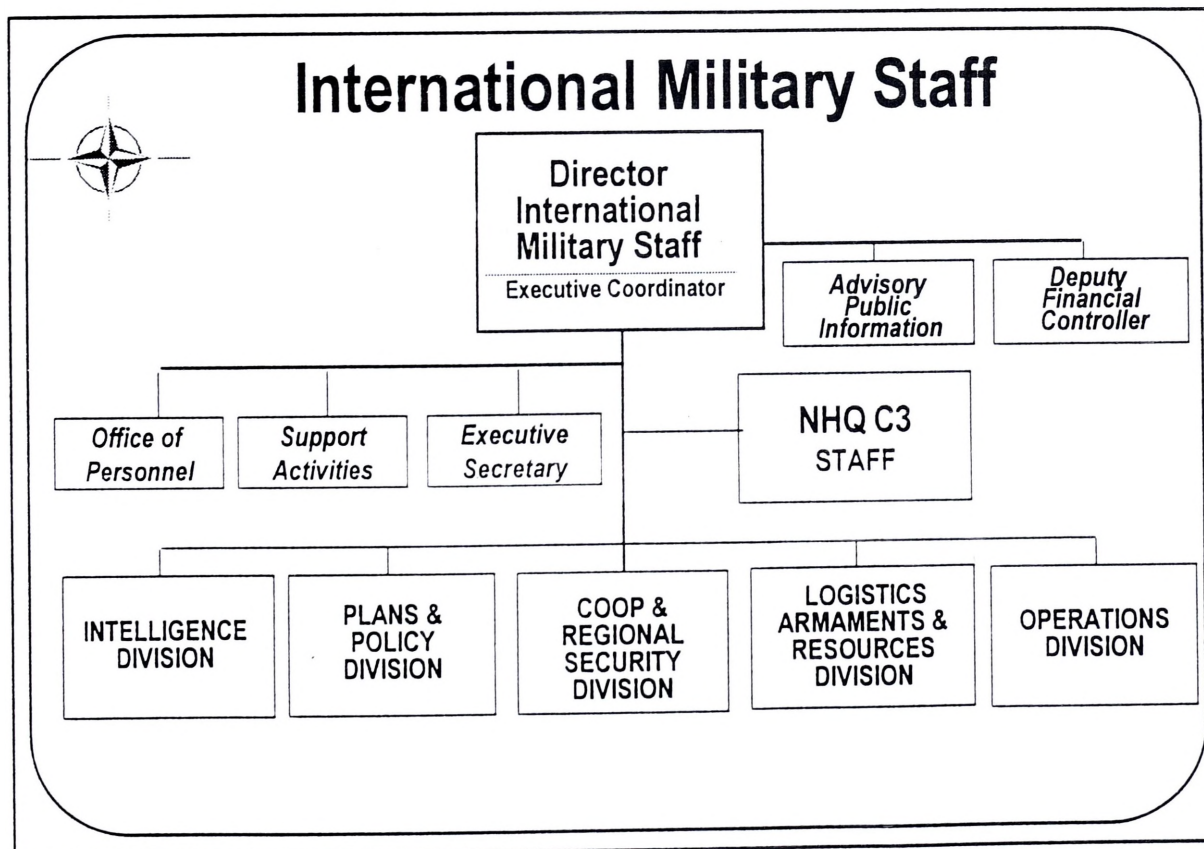
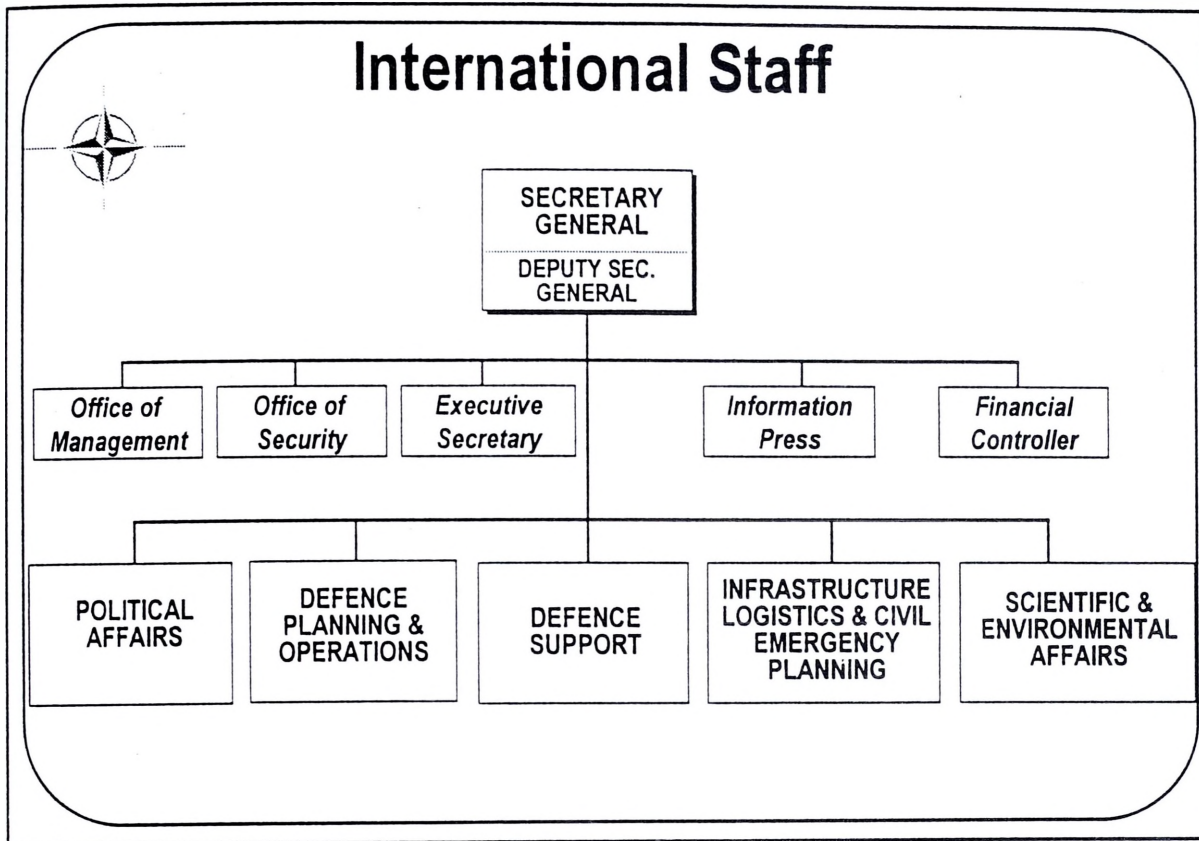

- *Chair meetings*

- *Follow up action*

M25

NATO UNCLASSIFIED

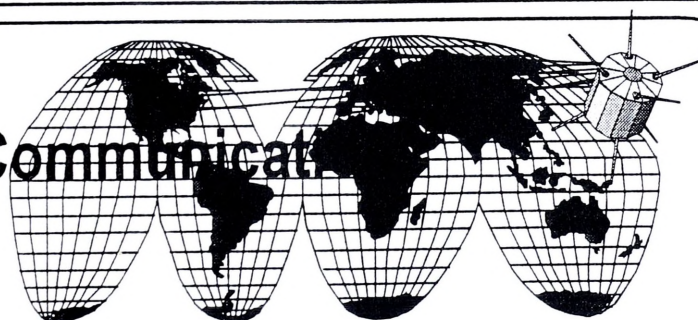
Crisis Management Machinery

- *Physical facilities and staffs*
- *Agreed arrangements & procedures*
- *Agreed measures to prevent or respond to a crisis*

NATO Communications

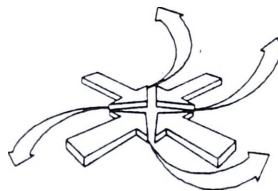
- *TARE*
 - *Telegraph Automatic Relay Equipment network*
 - NATO HQ, capitals, ACE and ACLANT
- *IVSN - voice communications*
 - Links civil & military users throughout NATO
- *NIDTS - digital packet network*
 - *2 major communications bearer systems, including satellites*

NATO
UNCLASSIFIED

114

SITCEN

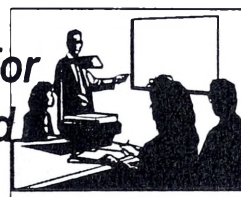

- *Receipt, exchange and dissemination of political, economic and military intelligence and information*

- *7 day, 24 hour 'point of contact'*

- *Facilities for briefings and staffs*

Joint Staff Groups

■ <i>CIG - Current Intelligence Group</i>	■ <i>COG - Current Operational Group</i>
■ <i>Pol, P/M and econ intel on non-NATO countries</i>	■ <i>Pol, econ, mil and CEP info related to Allies</i>
■ <i>Daily summary during work days</i>	■ <i>Only in times of crisis</i>

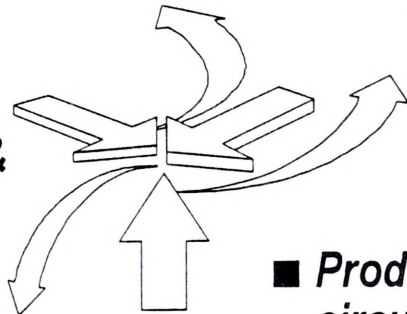

Arrangements & Procedures

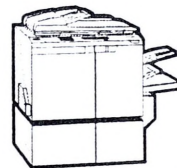
- *Identification & monitoring of crisis*

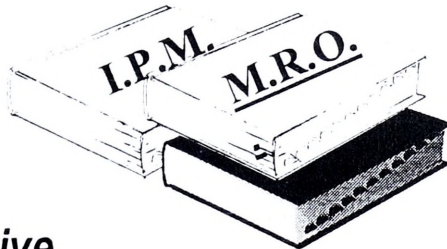
- *Exchange of intelligence & information*

- *Production & circulation of assessments*

IPM and MROs

- *Inventory of Preventive Measures & Catalogue of Military Response Options*

- Agreed in advance
- Menus; not systems
- Visibility important

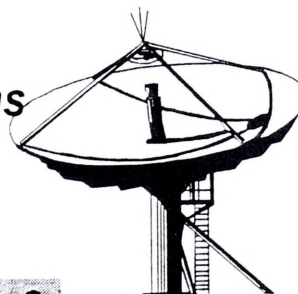
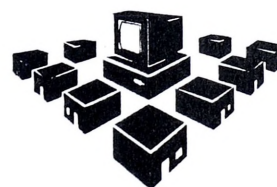
NATO Precautionary System

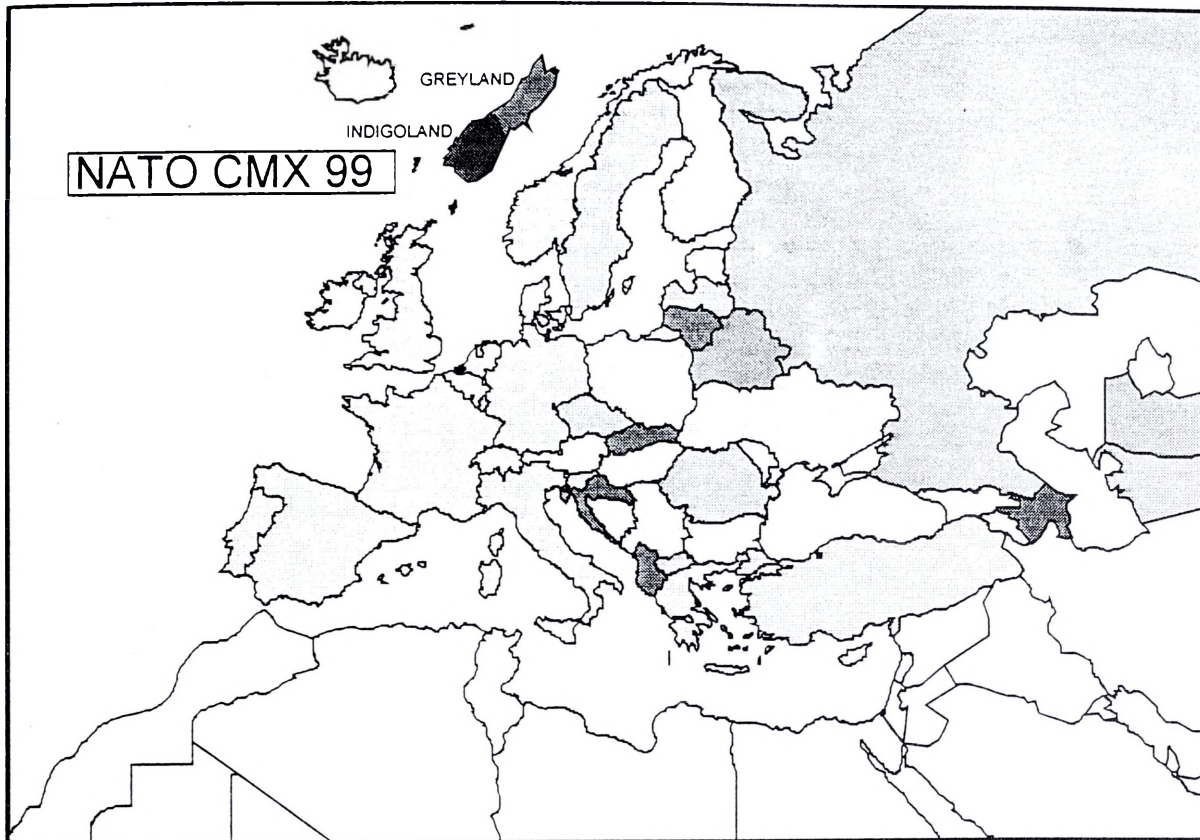
- *Key mechanism for political-military interface in crisis*
- *Assures preparedness and timely response*
- *Civil and military measures for timely, coordinated and appropriate actions and reactions*
- *Procedures for consultation, coordination and implementation*

Adaptations

- *Organizational changes*
- *Modernized comms and SITCEN*
- *NPS system replaced Alerts systems*
- *Revise operational planning*
- *Review ROE*
- *New type of CM Exercises*

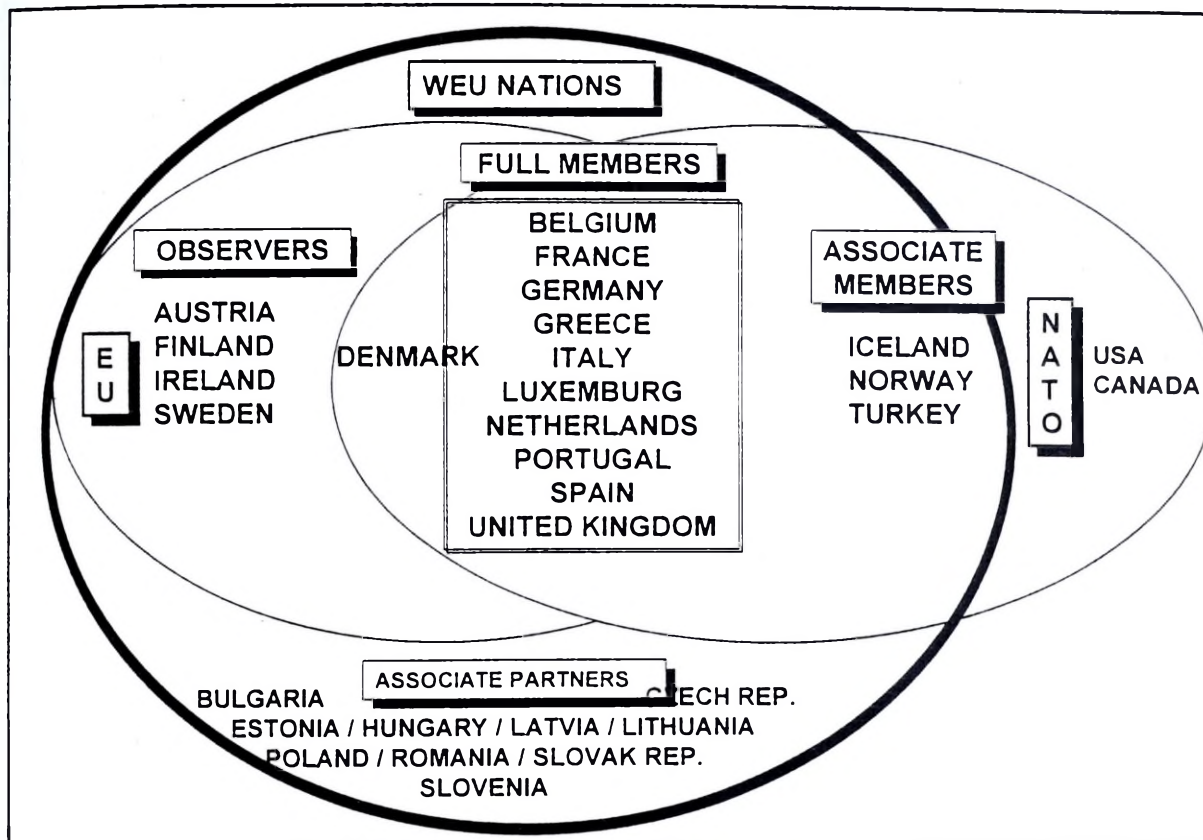

CMX/CRISEX 2000

- 1996 Berlin - develop ESDI in Alliance;
- Nov 97 - NAC agreed to schedule joint exercise - 2 parts:
 - 8 WEU-led Petersberg operation, and
 - 8 NATO potential Article 5

NATO UNCLASSIFIED

ms

PETERSBERG MISSION

- *Insurrection and looming humanitarian disaster*
- *Generic sovereign nation*
- *UN mandate*
- *Focus on West Mediterranean / Southern Region*
- *Preparation for division(+)-size deployment force*
- *Joint consultations on WEU contingency plan*

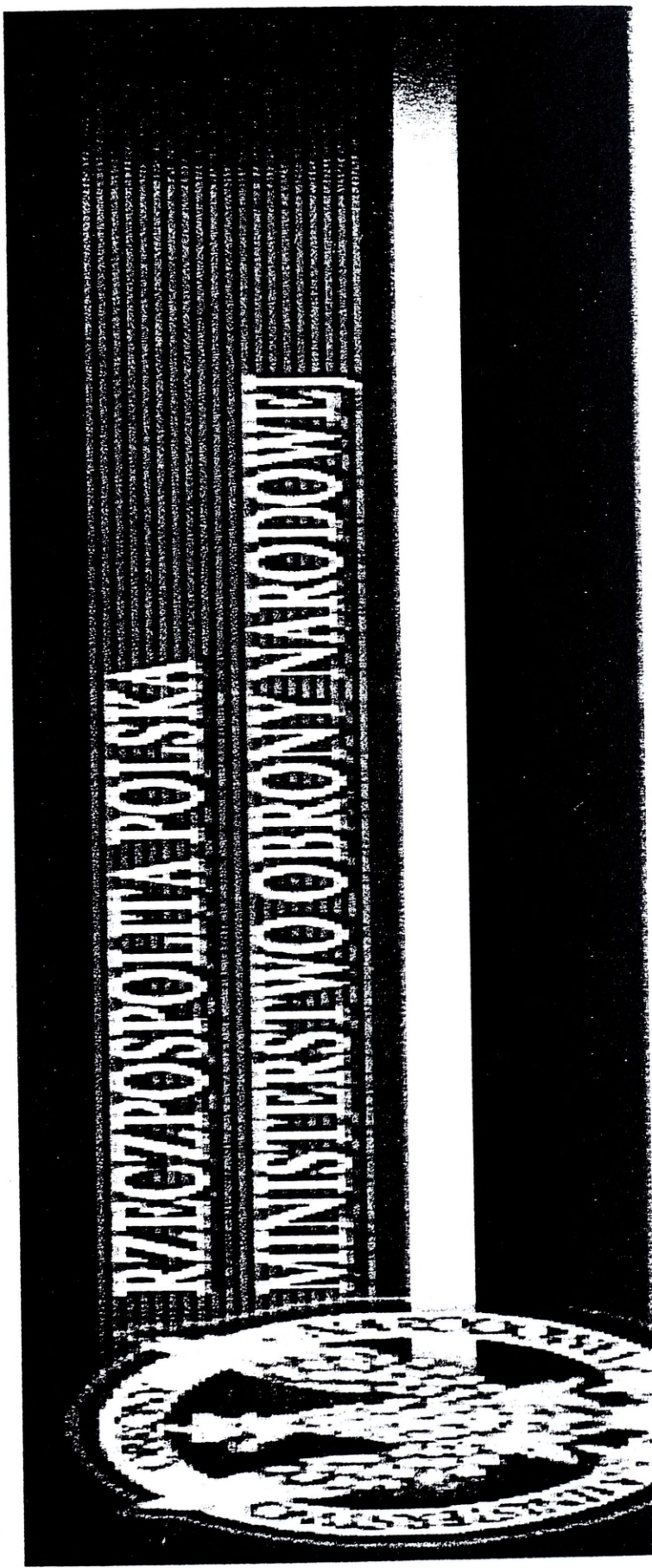
ARTICLE 5 CRISIS

- *Recommendation to focus on potential crisis based on emerging WMD capability*
- *Linked with Summit proposals*
- *Consultation CMX focussed on a potential B/C threat*
- *No overt intent during exercise*
- *Simple to plan and conduct; easier to balance*

Conclusions

- *Complex but effective crisis management organization*
- *NATO crisis management organization and arrangements work*
- *Involvement of Invited Countries*
- *Updated for PSO*
- *Important role for Partners*

Crisis Management System Design Proposal for the Polish Ministry of National Defense

— RAND —

Overview

- Introduction
- Challenges for Polish security; Crisis Management System
- Analytic Approach
- Proposed Schedule

RAND

RAND Today

- **An independent, non-profit corporation located in Santa Monica, Washington D.C., New York, and Leiden, the Netherlands**
- **4 Congressionally funded divisions provide analytic support to the US Army, Air Force, OSD and other government agencies**
- **Domestic division focusing on health, education, justice, and the environment**
- **New clients in Western Europe, CEE, Central Asia**

RAND Expertise - What makes us different?

RAND has set the standard for quality analysis by:

- **Providing practical guidance by making policy choices clear and addressing barriers to effective implementation**
- **Developing innovative solutions to complex problems by bringing together researchers in all relevant academic specialties**
- **Conducting objective analysis on an independent basis**
- **Meeting the highest technical standards by employing advanced empirical methods and rigorous peer review**

Overview

- Introduction
- Challenges for Polish security; Crisis Management System
- Analytic Approach
- Proposed Schedule

RAND

Range of Potential Crisis Situations

- **Preserving border integrity**
 - potential instability along Eastern border
- **Illegal Immigration & transit**
- **Terrorism**
- **Cyber attack / disruption / Critical Infrastructure Protection**
- **Civil emergencies / natural disasters**
- **WMD Threats**

RAND

Polish Defense modernization provides a good opportunity to include Crisis Management System modernization

- **Weapons modernization programs, to include accent on C4ISR, are underway**
 - **exploit ongoing commercial upgrades to reinforce IT foundation for crisis management**
- **Exploiting information capabilities**

RAND

Leveraging Telecommunications Modernization is Important

- Ongoing upgrade of Poland's telecoms is the basis to weave Crisis Management links in-country
 - Embed Crisis Management center linkages within emerging commercial infrastructure; use it for dedicated C4ISR linkages*
- Linkages to both internal and external Polish forces
 - (e.g., Polish forces in Kosovo)*
- Linkages to external organizations (NATO, WEU) and between internal organizations

Information Considerations are Also Vital

- It is critical to assure access to the full spectrum of information sources (Polish, NATO, U.S., commercial)

Consolidate sources, present complete picture, support decision processes

Expansion of current information sources may be needed

- Application of information technologies will be integrated into both requirements and systems analyses

Integrated C4ISR and Information Operations are critical to Crisis Management system definition

Overview

- **Introduction**
- **Challenges for Polish security; Crisis Management System**
- **Analytic Approach**
- **Proposed Schedule**

RAND

Analytic Objective

- **Assist the Polish Ministry of Defense in designing a crisis management system that responds to national security contingencies on local, national, regional, and European levels**

Proposed Breadth of Analysis

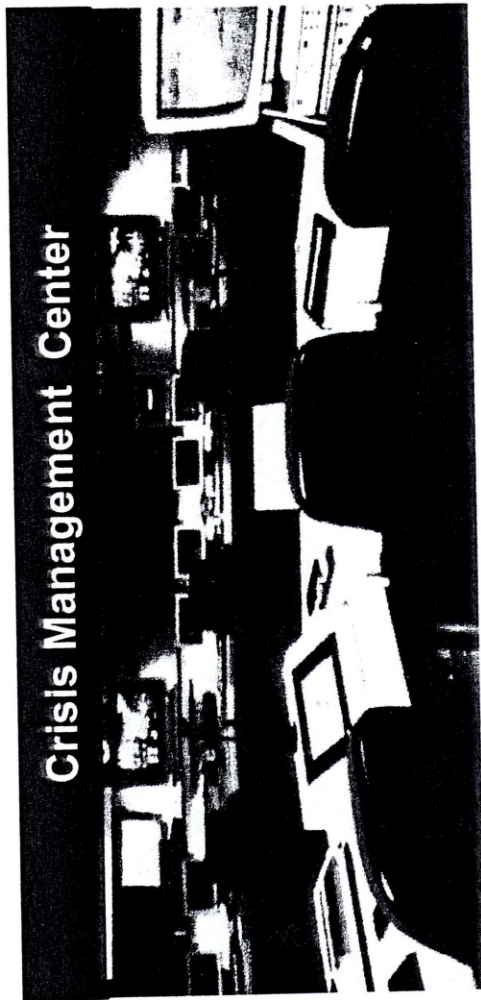
- **Examine links with internal & external organizations**
 - Armed Forces, Governmental Ministries
 - NATO, United Nations, PfP, OSCE, EU
- **Examine national & international roles**
 - Strategic national interests
 - Role in NATO, UN operations
- **Consider linkage to paramilitary & police structures as well as civil emergency services**

RAND

Step One: Determining the Attributes of a CMS

Meets
Operational
Requirements

User
Friendly

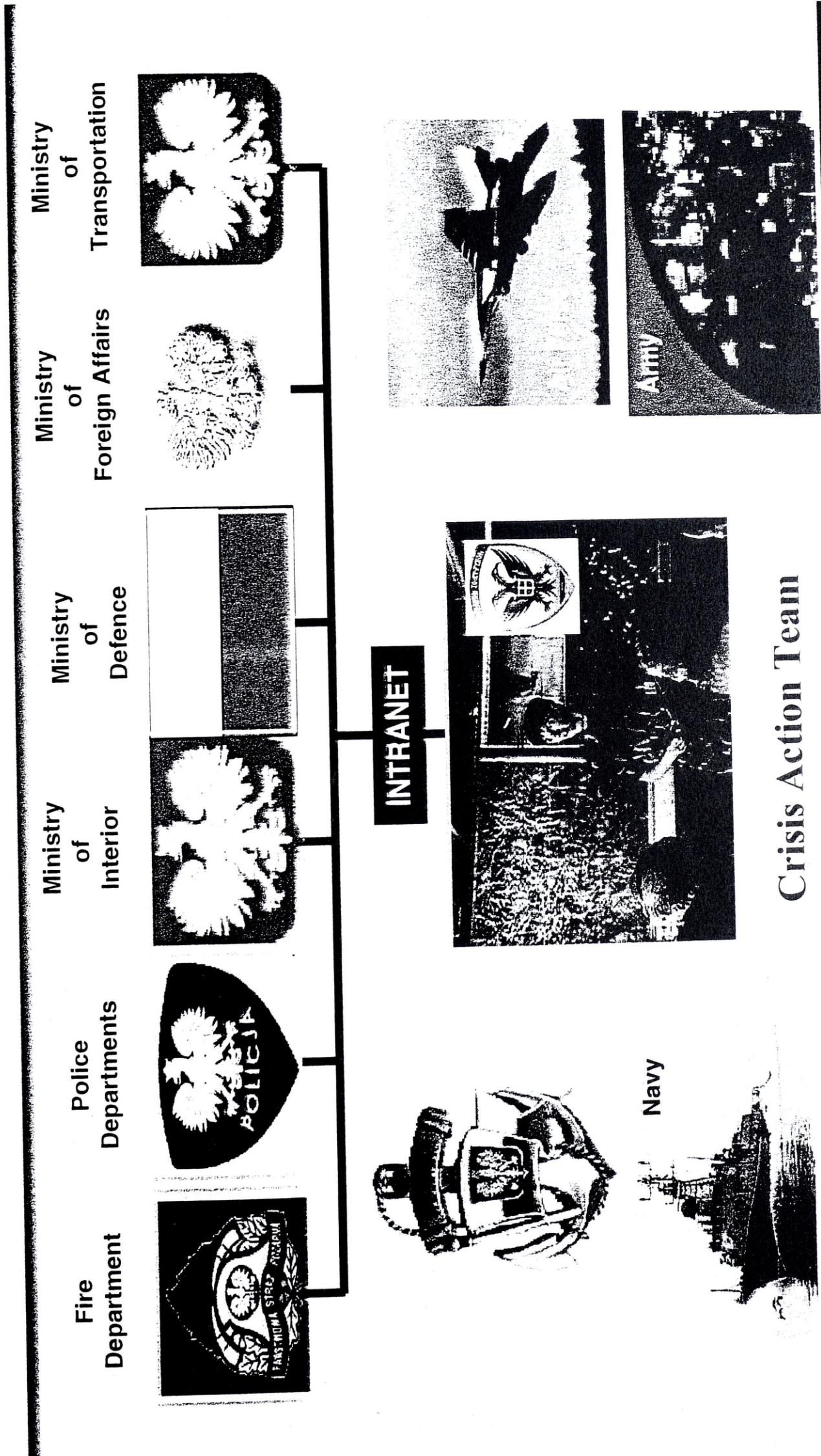
Effective
Technology
Integration
&
Insertion

Cost
Effective

Interoperable
&
Compatible

Inherent
Growth
Capability

Potential Crisis Management Process

CRISIS ACTION TEAM

Analytic Tasks

- **Review operational requirements**
- **Identify key processes and participants**
- **Define decision processes, procedures, information flows and communication paths**
- **Develop CMC operational architecture**

RAND

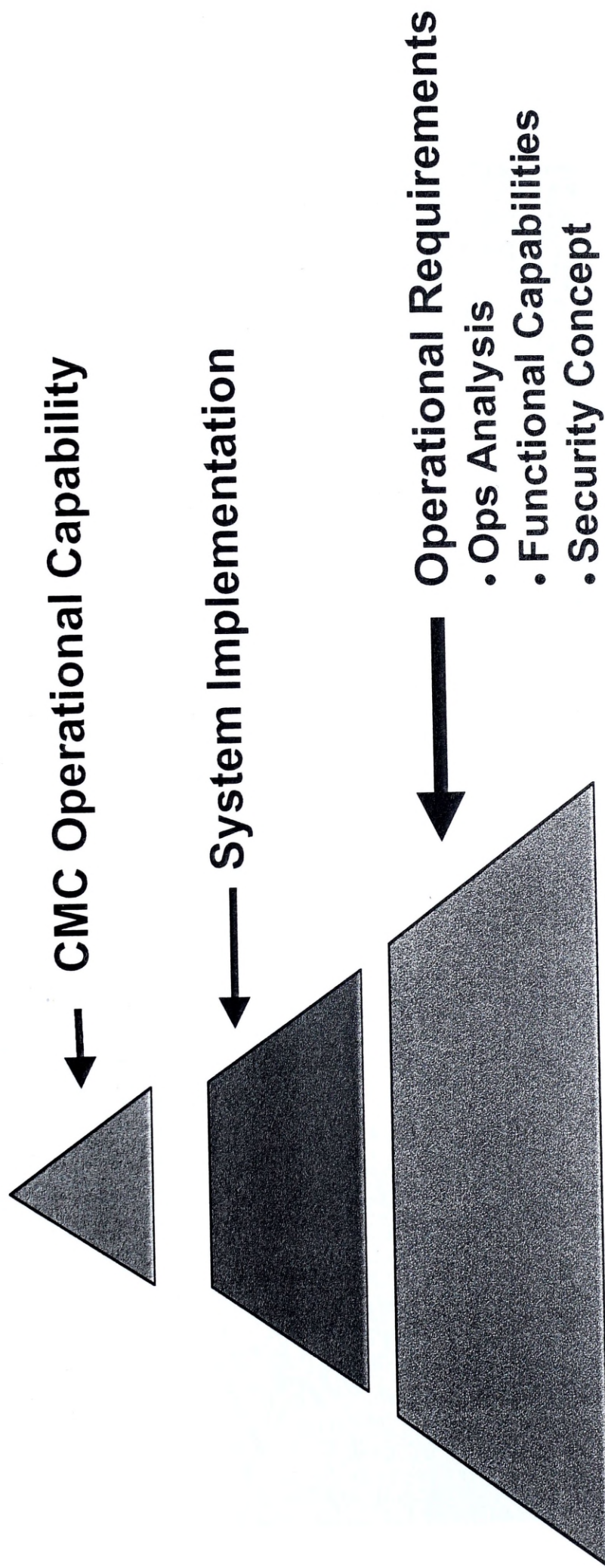

Expected Products

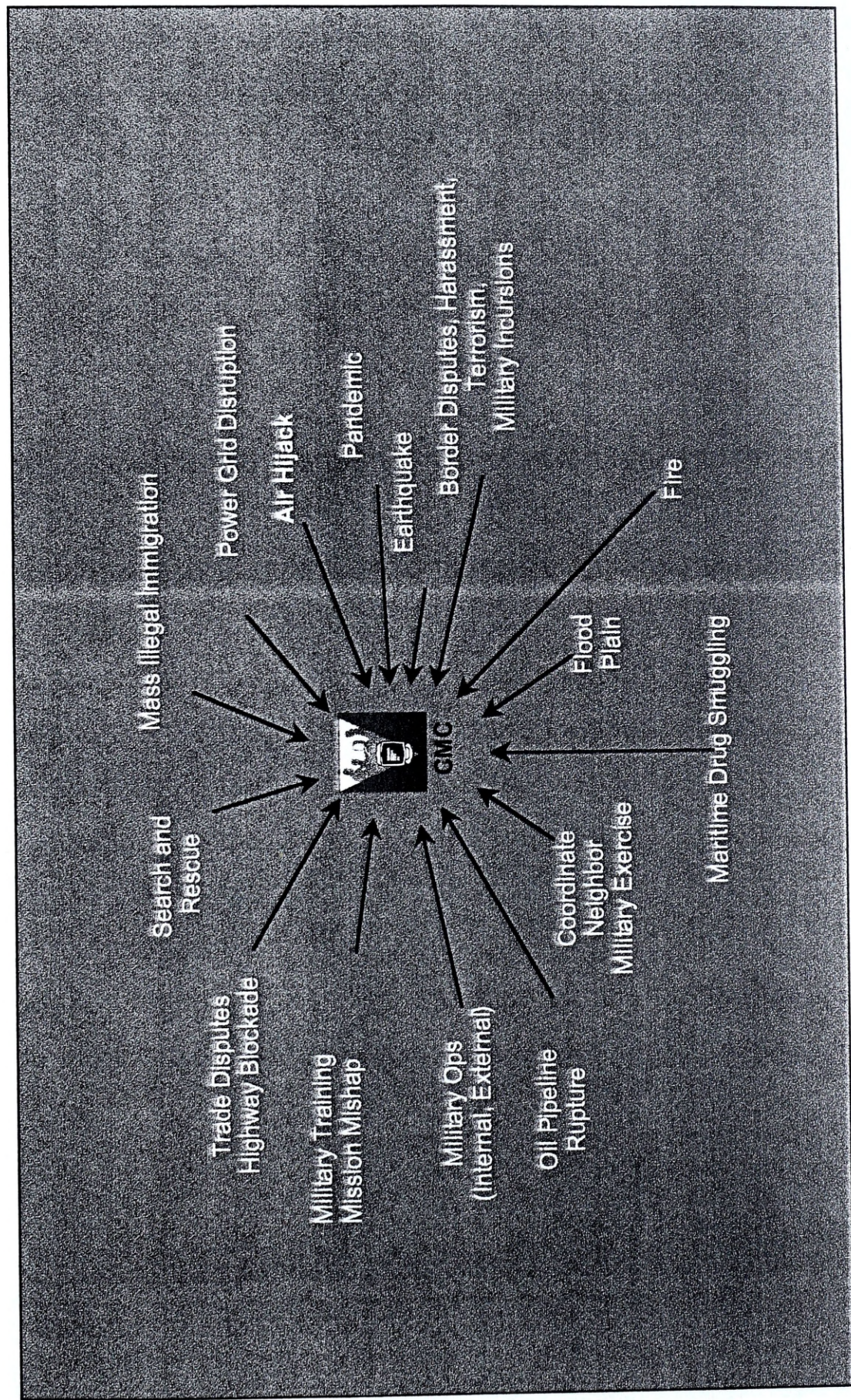
- **Continuing interactions with Polish leadership throughout process**
- **Final report that forms a conceptual framework for a Crisis Management System**

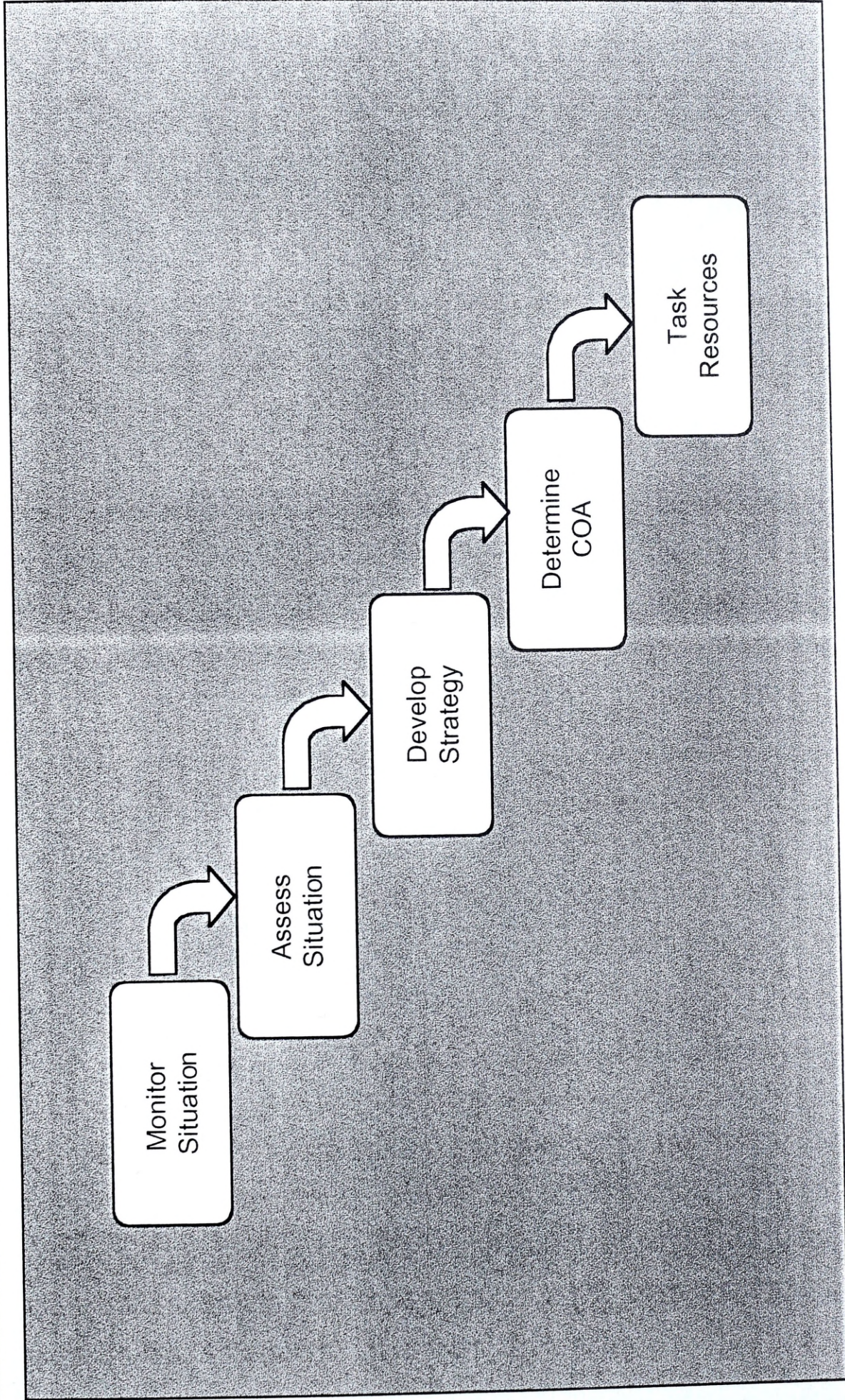
The Creation of the Proposal Foundation will follow an Architectural Development Process

Building Blocks of a Crisis Management System: Operational Concept Components

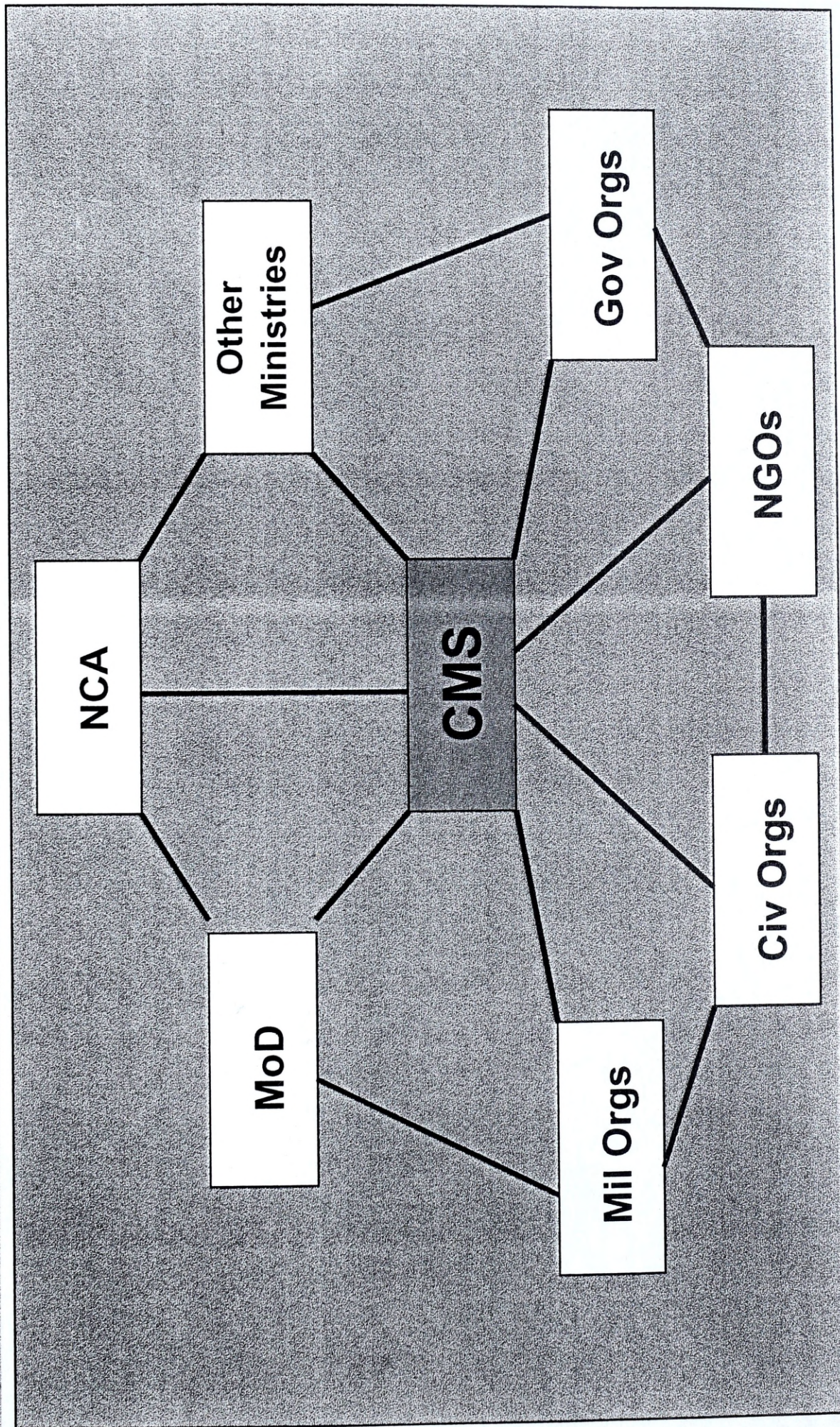
Activities

BRAND

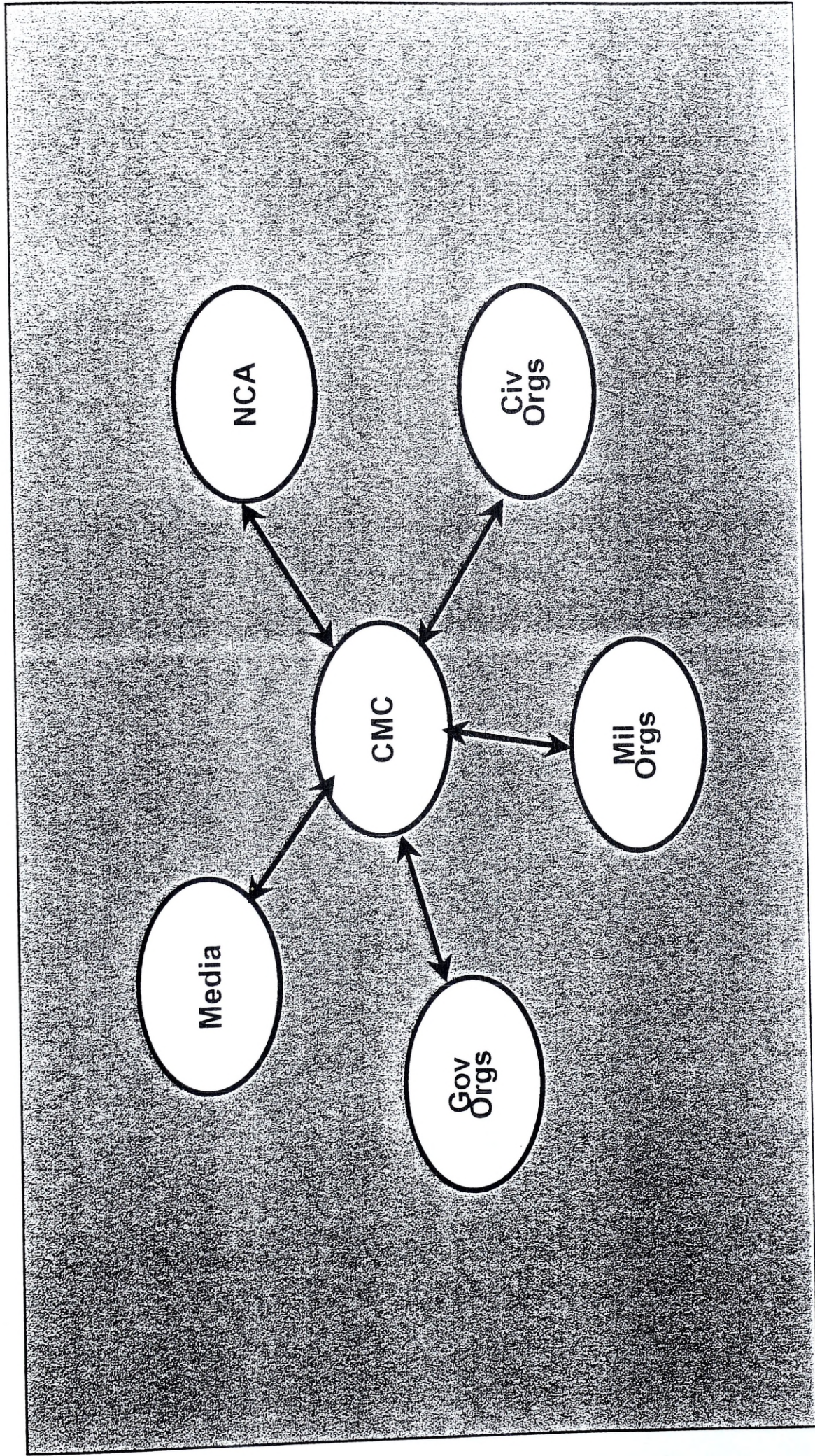
Command Restrictions

RAND

Building Blocks of a Crisis Management System: Information Exchange Requirements

Crisis Management Operational Architecture (concluded)

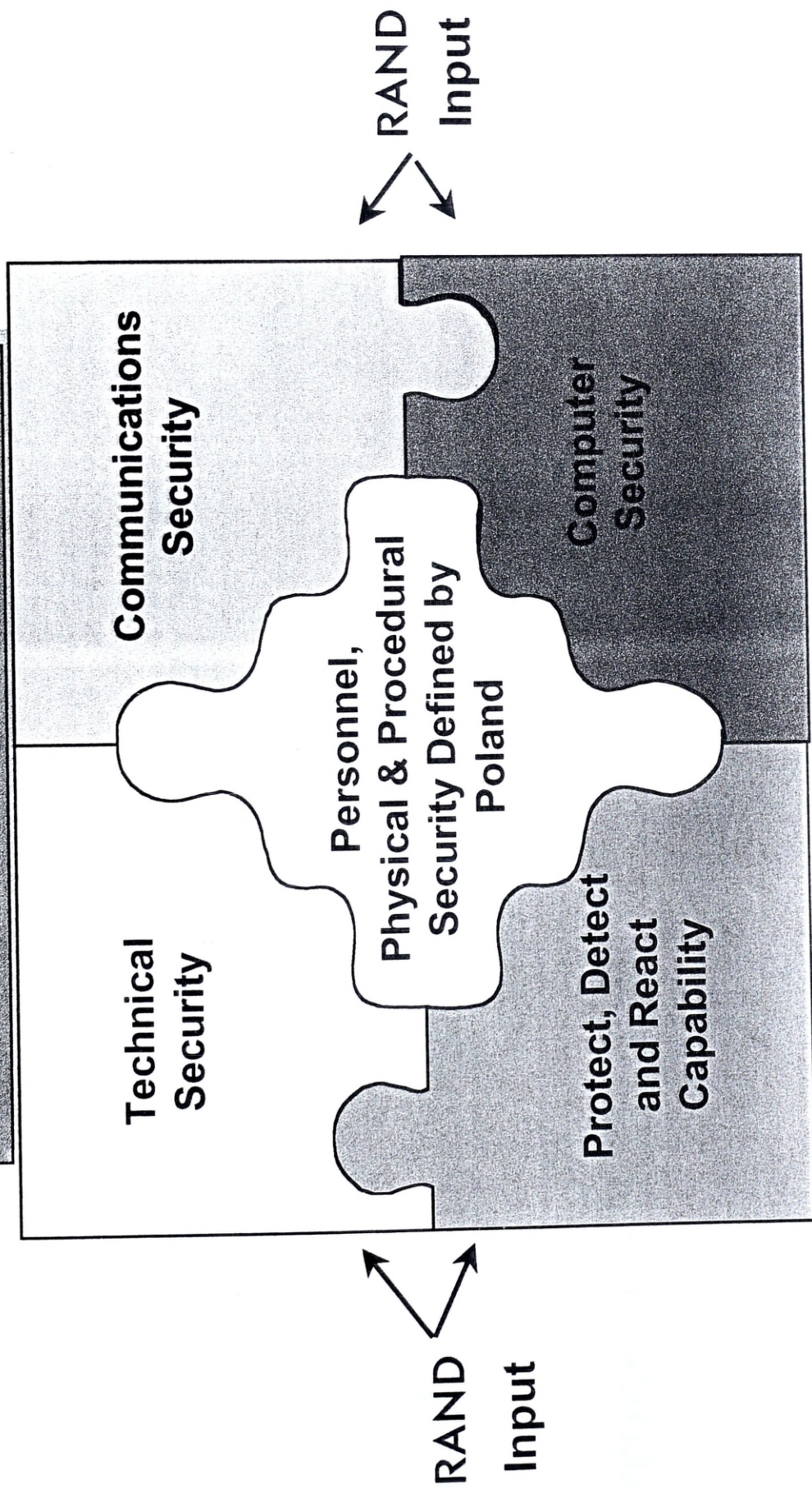
- **Defines Crisis Management information requirements**
 - ***What info? Who needs it? Where is it?***
 - ***Foundation for technical requirements***
- **Information Needed**
 - ***C² structure***
 - ***Operational environment & relationships***
 - ***Required functionality***
 - ***Information flows***

RAND

CMC System Security

Polish Responsibility

142

Overview

- Introduction
- Challenges for Polish security; Crisis Management System
- Analytic Approach
- Proposed Schedule

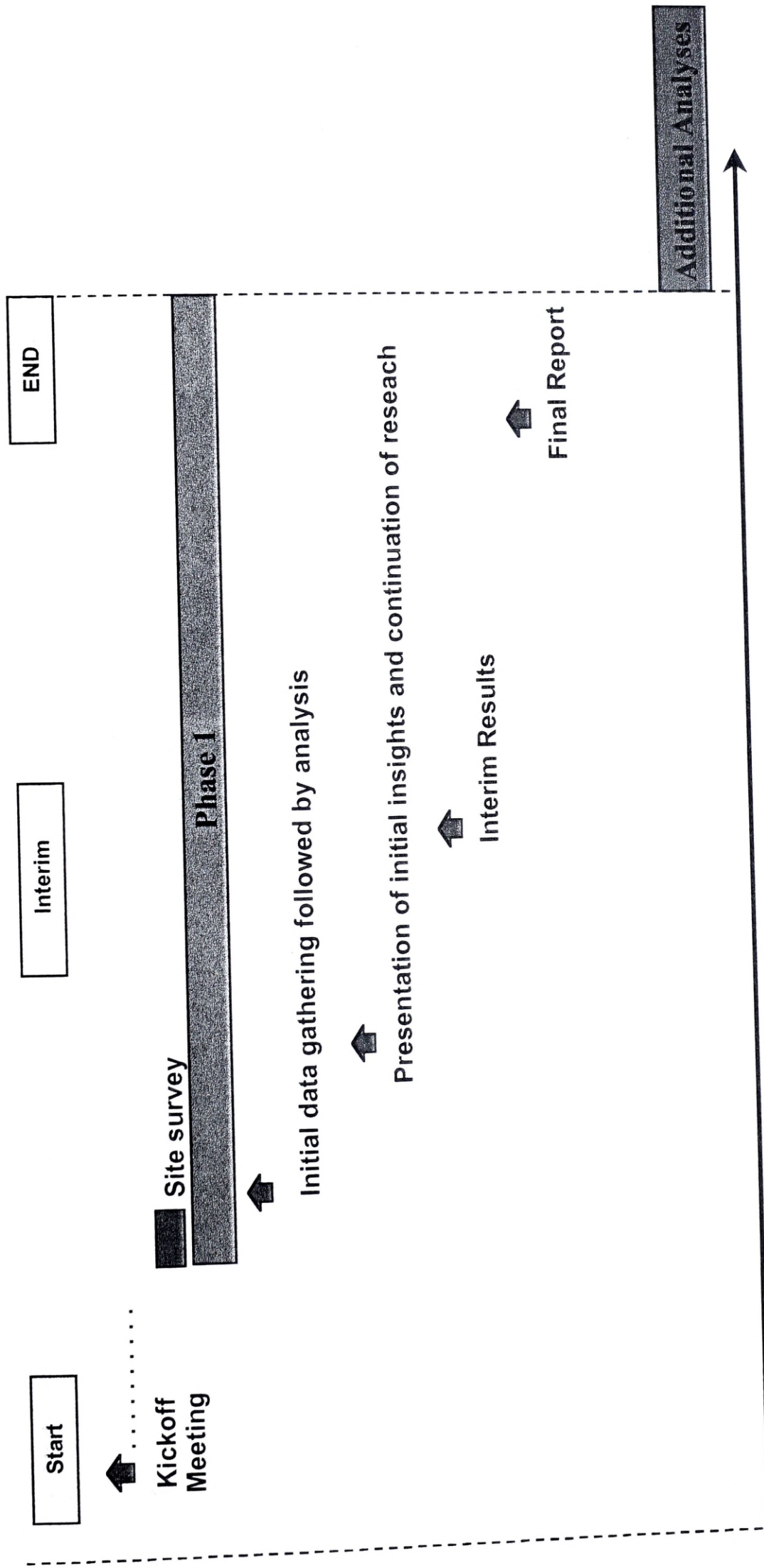
RAND

Initiation of Analysis and Expected Steps

- **Initial data gathering followed by analysis**
- **Presentation of initial insights and continuation of research in January 2001**
- **Interim results May 2001**
- **Final report October 2001**

Proposed Schedule

RAND

145

Backups

RAND

Analytic Assistance for West European Clients

Germany

- **RAND work has focused on NATO enlargement, NATO's command structure, NATO's Strategic Concept and the current Defense Capabilities Initiative**

Italy

- **RAND work has focused on security challenges in the Mediterranean and prospects for stabilization and security in Southeastern Europe**

Spain

- **RAND's analytic assistance has focused on the security implications for NATO of the changing security environment in the Mediterranean**

RAND has helped lay the Conceptual Defense and Security Foundations for Central and Eastern Europe

Poland

- Assisted the government in preparing for NATO accession and formulating a 15 yr military reform plan

Hungary

- Aided the MoD in restructuring its armed forces and developing a new National Military Strategy

Romania

- Provided analytic support in formulation of long-term defense plan and restructuring drive

Ukraine

- Provided analytic assistance to strengthen domestic defense planning tools and contributed to the formulation of a White Paper on defense policy

RAND

***Selected RAND Analytic Efforts for
other European Ministries of Defense***

- **Germany:** an implementation plan for NATO's Defense Capabilities Initiative
- **France:** a plan for force transformation
- **Poland:** defense plan formulation, C4 Systems Modernization Study, Navigation Aids Study & Procurement, Air Sovereignty Operations Center (ASOC)
- **Hungary:** a program to restructure armed forces, C4 Systems Modernization Study, Navigation Aids Study, Air Sovereignty Operations Center (ASOC)

Broad Experience in all Aspects of Analytic Support to C2 and Crisis Management Center Design

Selected International Command Center Program Efforts

National Command Center System for Japan

National Crisis Management Centers for PfP nations

Joint Task Force Civil Support C2 Center

Modeling of Command & Control Systems

Microworld Simulations for Command and Control Training of Theater Logistics and Support Staffs: A Curriculum Strategy

Intelligence, Surveillance, Reconnaissance

Capturing the Essential Factors in Reconnaissance and Surveillance Force Sizing and Mix

Advanced Battle Concepts

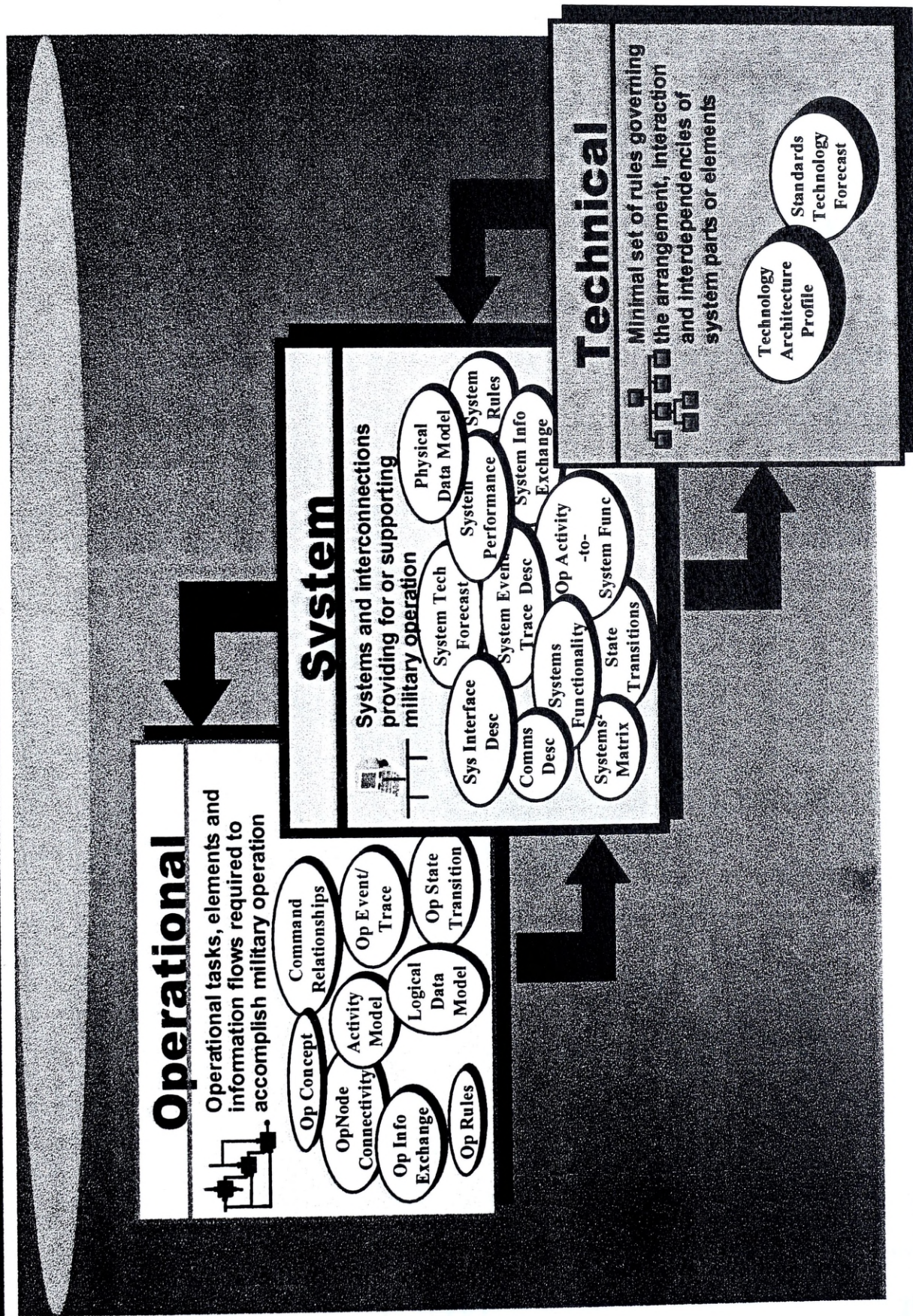
Supporting Expeditionary Aerospace Forces: An Integrated Strategic Agile Combat Support Planning Framework

Information Protection / Warfare

Securing the U.S. Defense Information Infrastructure: A Proposed Approach

In Athena's Camp: Preparing for Conflict in the Information Age

C4 Architecture Framework Integrated Architectures

151

ANEKS nr 7

**RAPORT KOŃCOWY
Z ĆWICZENIA CMX/CRISEX 2000**

W dniach 17-23.02.2000 r. Polska uczestniczyła we wspólnym ćwiczeniu Unii Zachodnioeuropejskiej i Sojuszu Północnoatlantyckiego pk. „CMX/CRISEX – 2000”. Ćwiczenie w 2000 r. było głównym przedsięwzięciem w zakresie doskonalenia i zgrzywania systemów kierowania reagowaniem kryzysowym krajów członkowskich Sojuszu w powiązaniu z Systemem Pogotowia NATO¹. Tematyka ćwiczenia obejmowała przygotowanie (konsultacje polityczne i elementy planowania ewentualnościowego - contingency planning) operacji prowadzonej przez UZE z wykorzystaniem sił i środków NATO oraz kierowanie reagowaniem sojuszniczym na narastanie sytuacji kryzysowej wymagającej podejmowania działań na podstawie art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego.

Ćwiczenie zostało przygotowane i przeprowadzone według scenariusza przyjętego przez Kwaterę Główną NATO i UZE. Scenariusz ten był opracowany w okresie przygotowawczym (w roku 1999) na kolejnych konferencjach planistycznych i w swej treści obejmował reagowanie na dwa odrębne kryzysy. Pierwszy zakładał wystąpienie kryzysu wewnętrznego w umownym państwie KILLOLAND na tle konfliktu etnicznego. Natomiast drugi dotyczył sytuacji kryzysowej, w której wrogie wobec państw - członków NATO umowne państwo YELLOWLAND stwarzało rosnące zagrożenie (z użyciem broni masowego rażenia) dla krajów NATO, co wymagało podejmowania działań przez Sojusz w ramach odstraszenia lub czynnej obrony, zgodnie z art.5 Traktatu Waszyngtońskiego (mapa zał. Nr 1).

¹ System Pogotowia NATO (NATO Precautionary System) – to system środków i przedsięwzięć podejmowanych przez sojusznicze i narodowe struktury wojskowe i cywilne w celu podwyższania gotowości obronnej, przeciwdziałania możliwemu zaskoczeniu oraz uzyskania pełnej zdolności oddziaływania na ewentualnego agresora. W odniesieniu do dotychczas stosowanych u nas rozwiązań system ten obejmuje nieco szerszy zakres niż gotowość obronna państwa (w tym gotowość bojowa i mobilizacyjna SZ RP). Obecnie jesteśmy w fazie przygotowywania koncepcji wdrażania rozwiązań sojuszniczych i organizowania narodowego Systemu Pogotowia Obronnego RP

Jako podstawowe cele ćwiczenia przyjęto:

1) W wymiarze strategicznym:

- a) zademonstrowanie przez NATO i UZE politycznej woli wspólnego działania w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony w ramach Sojuszu oraz spójności państw Unii Zachodnioeuropejskiej;
- b) doprowadzenie do sytuacji, w której Yellowland nie będzie stanowił zagrożenia dla państw NATO i podporządkuje się postanowieniom międzynarodowych konwencji, umów i porozumień dotyczących broni masowego rażenia i kontroli zbrojeń (cel założony przez NATO);
- c) niedopuszczenie do wznowienia konfliktu i stworzenia warunków do rozmów pokojowych między stronami w celu trwałego rozwiązania kryzysu (cel założony przez UZE);

2) W wymiarze operacyjnym:

- a) sprawdzenie w praktyce funkcjonowania przyjętych i stosowanych w NATO i UZE mechanizmów i procedur dotyczących wzajemnych konsultacji i podejmowania decyzji;
- b) kontrola i nadzór implementacji wojskowych postanowień wynikających z decyzji Rady Bezpieczeństwa ONZ;
- c) sprawdzenie zdolności do współpracy i współdziałania Krajowych Systemów Reagowania Kryzysowego państw NATO.

Ćwiczenie stworzyło również dobrą okazję do zweryfikowania narodowych rozwiązań, mechanizmów i procedur reagowania kryzysowego zarówno na szczeblu krajowym, jak i w zaangażowanych bezpośrednio w ćwiczenie resortach – Ministerstwie Obrony Narodowej, Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwie Spraw Zagranicznych, a także częściowo w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Urzędzie Ochrony Państwa.

W Ministerstwie Obrony Narodowej brało udział w ćwiczeniu ok. 200 osób. Ćwiczyły następujące struktury: Kryzysowe Kierownictwo MON, Zespół Kryzysowy w składzie: Zespół Sytuacyjny i Zespół Operacyjny oraz Zespół Studyjny. Ponadto ćwiczyły cztery Grupy Reagowania Kryzysowego w Dowództwach Rodzajów Sił Zbrojnych i Komendzie Głównej Żandarmerii Wojskowej oraz Grupy Operacyjne w Okręgach Wojskowych i Korpusie Powietrzno-Zmechanizowanym (zał. Nr 2).

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji ćwiczyło około 50 osób w następujących strukturach: Zespół Reagowania Kryzysowego, Grupa Ćwicząca UZKiOL, Grupa Sytuacyjno-Koordynacyjna oraz Grupa Logistyki i Ochrony (zał. Nr 3).

W Ministerstwie Spraw Zagranicznych zaangażowanych w ćwiczeniu było 10 osób, a ponadto w Przedstawicielstwach RP przy NATO i UZE oraz SHAPE w Brukseli – 20 osób oraz w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Urzędzie Ochrony Państwa około 30 osób.

Razem ze strony polskiej bezpośrednio zaangażowanych w ćwiczeniu CMX/CRISEX – 2000 było ponad 300 osób.

Przebieg ćwiczenia wykazał po raz kolejny (potwierdzając wnioski z ćwiczeń CMX-98 i CRISEX-98), że Polska w dalszym ciągu nie posiada wszystkich niezbędnych rozwiązań prawnych, organizacyjnych i funkcjonalnych dotyczących kierowania reagowaniem kryzysowym. Brak nam ustabilizowanych już w czasie pokoju struktur i mechanizmów, które powinny stanowić podstawę do działań w razie występowania kryzysów polityczno-militarnych i pozamilitarnych.

Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest zawężone traktowanie samej istoty reagowania kryzysowego (CRISIS MANAGEMENT), które w NATO i UZE rozumiane jest szeroko, jako reagowanie na polityczno-militarne i pozamilitarne, zewnętrzne i wewnętrzne sytuacje kryzysowe. Należy również podkreślić, że do 1999 roku w ramach „Partnerstwa dla Pokoju” NATO rozwijało współpracę z partnerami prawie wyłącznie w obszarze reagowania na kryzysy pozamilitarne (ze względów oczywistych wyłączone z tej współpracy były kryzysy związane z zagrożeniami militarnymi). Prawdopodobnie z tego też powodu w Polsce ukształtował się pogląd zawężający problematykę kryzysową wyłącznie do spraw pozamilitarnych.

Kluczową sprawą dla sprawności funkcjonowania systemu kierowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa jest ustanowienie krajowego koordynatora, który byłby odpowiedzialny za przygotowanie projektów decyzji rządowych oraz koordynowanie ich realizacji w odniesieniu do całego spektrum problematyki kryzysowej. Dotychczasowe ustalenia w tym względzie nie są jednoznaczne. I tak np.:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 listopada 1997 r. w sprawie utworzenia stałych komitetów Rady Ministrów tworzy KSORM i powierza mu zadania

w zakresie zewnętrznego i wewnętrznego bezpieczeństwa państwa, w tym dotyczące *m.in. nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i innych sytuacji kryzysowych, a także koncepcji działań zmierzających do likwidacji tych zagrożeń i sytuacji oraz usunięcia ich skutków* (zał. Nr 4).

2. Zarządzeniem nr 27 Prezesa Rady Ministrów z 15 kwietnia 1998 r. powołany został Komitet Rady Ministrów do spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych (KRMdsZSK), który miał do 30 czerwca 1999 roku przedstawić Radzie Ministrów projekt kompleksowych rozwiązań ustawowych, dotyczących koordynacji działania organów państwowych w sytuacjach kryzysowych i zakończyć swoje działanie do 31 grudnia 1999 roku. Komitet nie zrealizował tego zadania, natomiast w wyniku nowelizacji zarządzenia w dniu 29 października 1999 roku przekształcił się w niestały komitet funkcjonujący bezterminowo – z zakresem działania krzyżującym się z zakresem stałego komitetu, jakim jest KSORM (zał. Nr 5 i 6).

3. W styczniu 1999 roku w ramach pracy KRMdsZSK Ministerstwo Obrony Narodowej zgłosiło propozycję w sprawie kierowania i koordynowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu rządowym. Zakładała ona ustanowienie jednego organu koordynującego militarną i pozamilitarną problematykę reagowania kryzysowego na czele z Prezesem Rady Ministrów, który miałby w tych sprawach dwóch zastępców: Ministra Obrony Narodowej do spraw kryzysów polityczno-militarnych oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do spraw kryzysów pozamilitarnych (cywilnych) (zał. Nr 7).

W wymiarze praktycznym – w odniesieniu do przygotowania i prowadzenia ćwiczeń - dotychczasowa koordynacja na szczeblu krajowym była oparta na wnioskach z ćwiczeń CMX i CRISEX z 1998 roku, w których Polska brała udział jako uczestnik „Partnerstwa dla Pokoju”. Ponieważ problematyka kryzysowa w ramach „Partnerstwa dla Pokoju” obejmowała (i nadal obejmuje) głównie zagadnienia cywilnych zagrożeń czasu pokoju, koordynatorem krajowym tych ćwiczeń w sposób logiczny było Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Z chwilą wstąpienia do NATO zobowiązani jesteśmy uczestniczyć w całym spektrum sojuszniczego reagowania kryzysowego, w tym przede wszystkim w reagowaniu na kryzysy polityczno-militarne, włącznie z sytuacjami wymagającymi militarnego zaangażowania się w obronę terytorium Sojuszu na podstawie zobowiązań art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego.

W tej sytuacji na dwa tygodnie przed ćwiczeniem koordynatorem krajowym wyznaczony został Minister Obrony Narodowej (zał. Nr 8). Co do organizacji ćwiczenia przyjęto, że nie będą tworzone specjalne dodatkowe struktury ćwiczebne. Funkcję obsługi sztabowej koordynatora krajowego przejął Zespół Sytuacyjny MON, wzmocniony przedstawicielami MSZ, MSWiA, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, BBN i UOP. Myślą przewodnią postępowania w zakresie kierowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa było założenie, że uczestniczą w nim wszystkie organy państwowe stosownie do swych konstytucyjnych i ustawowych kompetencji (Prezydent RP, Rada Ministrów, ministrowie). Struktury ćwiczące na niższych szczeblach pozostawione zostały do decyzji ministrów.

Przedstawione uprzednio krzyżowanie się kompetencji KSORM i KRMdsZSK spowodowało, że w dynamice ćwiczenia zrezygnowano z wykorzystywania tych obydwu pomocniczych (doradczych) organów rządowych. Do uzgodnienia projektów ćwiczebnych dokumentów Rady Ministrów wykorzystano formułę konferencji uzgodnieniowej zainteresowanych ministerstw (Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Finansów, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów).

W sumie ćwiczenie kryzysowe NATO i UZE pk. „CMX/CRISEX – 2000”, w których resort obrony narodowej i resort spraw wewnętrznych i administracji uczestniczyły w bardzo szerokim zakresie, wykazało istotne słabości Krajowego Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym. Dotyczy to zwłaszcza jego kompleksowości. Trwające obecnie prace w tej dziedzinie w dalszym ciągu koncentrują się tylko na problematyce kryzysów pozamilitarnych. Istnieje zatem konieczność ich poszerzenia także o kwestie reagowania państwa na kryzysy o charakterze polityczno-militarnym, w tym stanowiące bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa.

W sumie – biorąc pod uwagę wnioski z ćwiczenia CMX/CRISEX – 2000 w pracach nad budową krajowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym należałoby przyjąć następujące kierunkowe założenia:

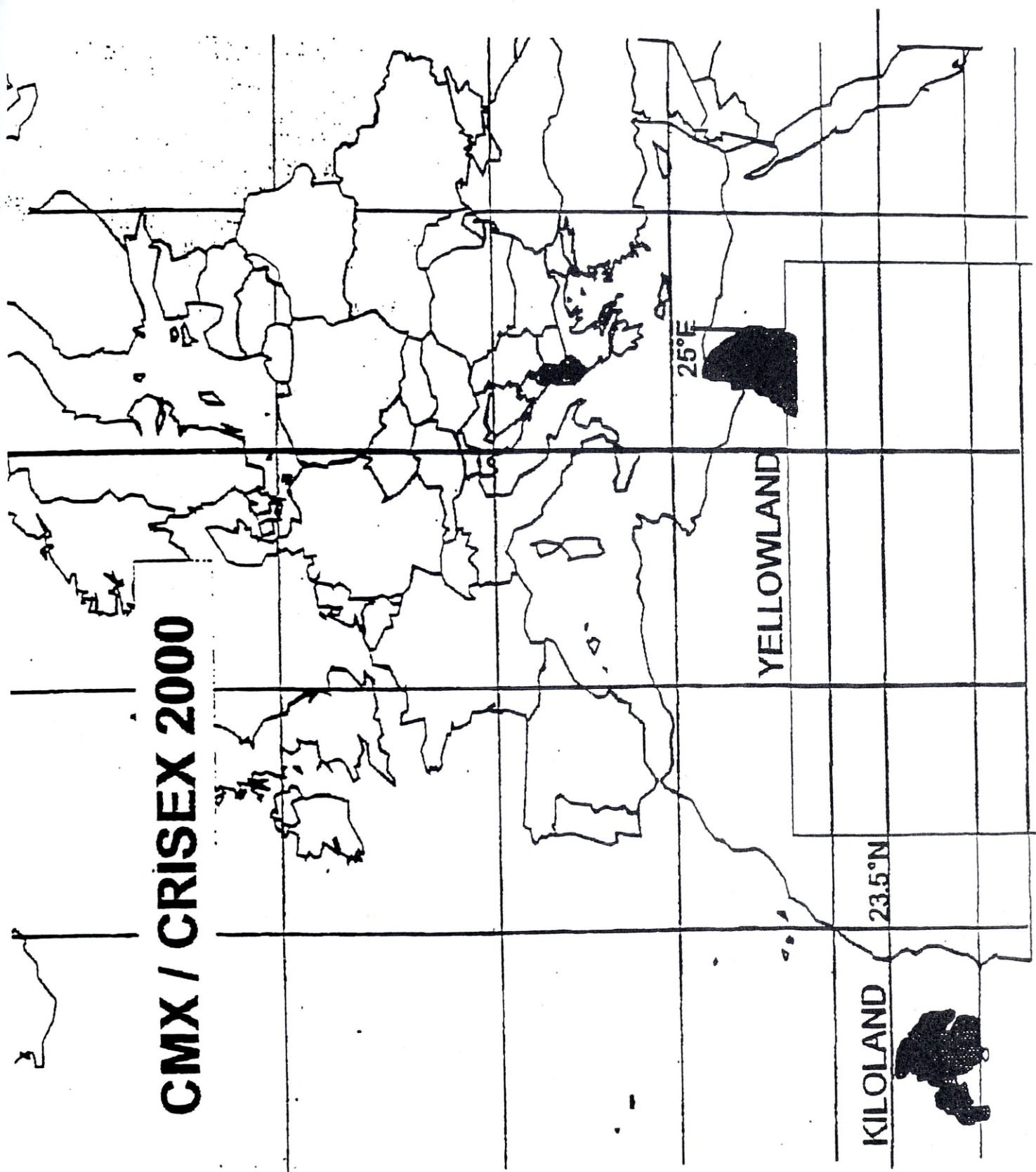
1. Reagowanie kryzysowe – to kompleksowa działalność państwa, obejmująca problematykę militarną i pozamilitarną, kwestie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, a nie tylko przeciwstawianie się cywilnym zagrożeniom czasu pokoju.

2. Kierowanie reagowaniem kryzysowym – to integralna część kierowania bezpieczeństwem zewnętrznym i wewnętrznym, a nie funkcja autonomiczna, samodzielna.
3. Na szczeblu rządowym strategiczne zadania reagowania kryzysowego określa Rada Ministrów, a ich realizacją kieruje Prezes Rady Ministrów.
4. Organem pomocniczym Rady Ministrów w sprawach kryzysowych – przygotowującym projekty jej decyzji oraz koordynującym ich realizację – jest stały komitet. Dla usunięcia dotychczasowego pokrywania się kompetencji KSORM i KRMdsZSK w tym zakresie można byłoby rozważyć trzy warianty rozwiązań:
 - a) utworzenie dodatkowego Komitetu Reagowania Kryzysowego, z pozbawieniem KSORM kompetencji w tym zakresie. Wówczas istniałyby dwa stałe komitety Rady Ministrów funkcjonujące w obszarze bezpieczeństwa państwa;
 - b) włączenie całej problematyki reagowania kryzysowego, będącej obecnie w kompetencjach KRMdsZSK, do zakresu działania KSORM. Oznaczałoby to jednocześnie konieczność zmiany nazwy tego komitetu, jako że musiałby się on wówczas zajmować także sprawami leżącymi poza sferą obronności;
 - c) zastąpienie KSORM i KRMdsZSK jednym stałym Rządowym Komitetem Bezpieczeństwa Narodowego (RKBN). Na jego czele powinien wówczas stanąć Prezes Rady Ministrów, mając jako zastępców Ministra Obrony Narodowej i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. RKBN musiałby oczywiście mieć o wiele szerszy zakres działania, niż tylko problematykę kryzysową. Mógłby w pewnym sensie zastąpić niektóre funkcje obecnego Komitetu Obrony Kraju, z jednoczesnym spełnianiem w czasie wojny roli Gabinetu Wojennego.

Przy wyborze jednego z powyższych wariantów należałoby wziąć pod uwagę przede wszystkim kryterium kompleksowości. Wymaga ono, aby krajowy system kierowania reagowaniem kryzysowym traktować jako integralny element większej całości, jaką jest system kierowania państwem w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

Powinien on stanowić częściowe rozwinięcie systemu kierowania pokojowego i jednocześnie załączek wojennego systemu kierowania państwem. Odrywanie problematyki reagowania kryzysowego od funkcjonowania państwa w czasie bezpośredniego zagrożenia jego bezpieczeństwa i wojny prowadziłoby bowiem do rozproszenia wysiłków organizacyjnych, większych kosztów i osłabienia sprawności działania państwa w sytuacjach nadzwyczajnych. Z tego punktu widzenia najwłaściwszym jest wariant c) – czyli utworzenie Rządowego Komitetu Bezpieczeństwa Narodowego, w którego kompetencjach znaleźć się powinna całość problematyki bezpieczeństwa narodowego, w tym także reagowania kryzysowego.

KOORDYNATOR KRAJOWY
ĆWICZENIA CMX/CRISEX - 2000

CMX / CRISEX 2000

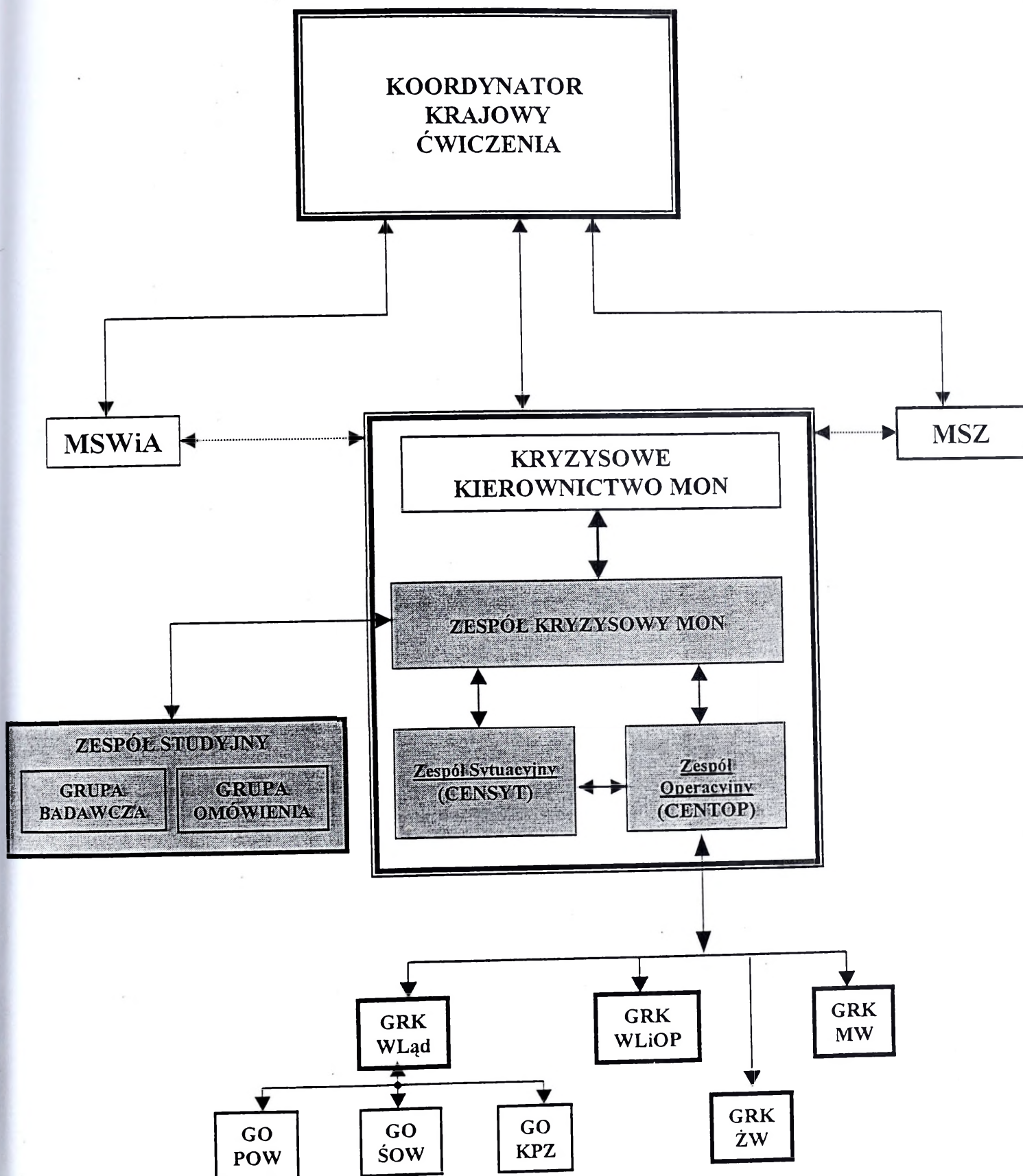
KILOLAND

23.5°N

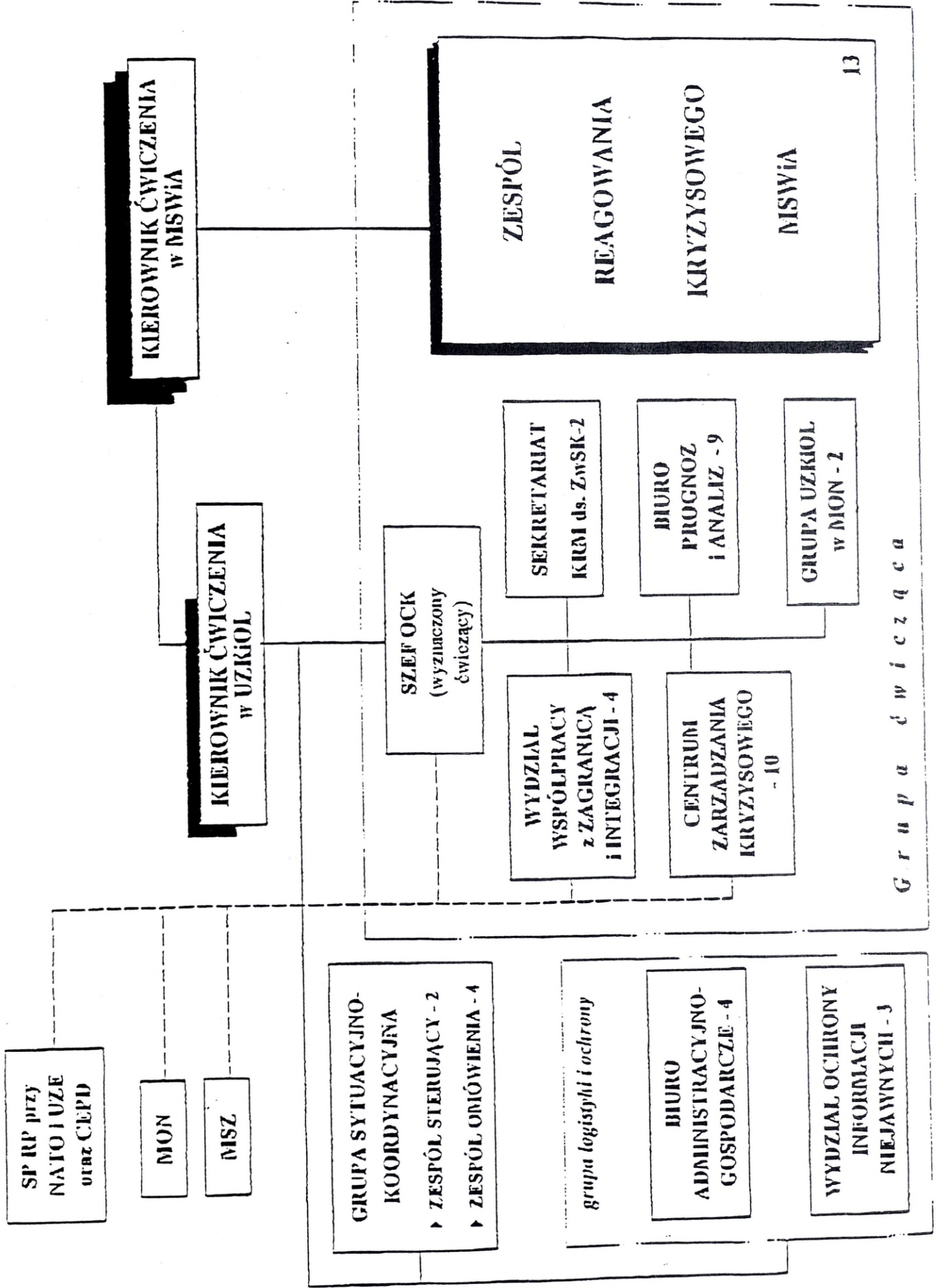
YELLOWLAND

25°N

ELEMENTY STRUKTURY ZESPOŁÓW ĆWICZĄCYCH MON W ĆWICZENIU pk. „CMX/CRISEX 2000”

STRUKTURA ĆWICZENIA CMX/CRISEX' 2000 W REZORCIE SWIA

Grupa ćwicząca

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 25 listopada 1997 r.

w sprawie utworzenia stałych komitetów Rady Ministrów.

(Dz. U. z dnia 28 listopada 1997 r.)

Na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów (Dz. U. Nr 106, poz. 492, Nr 155, poz. 775 i Nr 141, poz. 943) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Tworzy się następujące stałe komitety Rady Ministrów:

- 1) Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów,
- 2) Komitet Społeczny Rady Ministrów,
- 3) Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów,
- 4) ⁽¹⁾ Komitet Rady Ministrów do Spraw Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju.

2. W skład stałych komitetów Rady Ministrów wchodzi członkowie Rady Ministrów wyznaczeni przez Prezesa Rady Ministrów po porozumieniu z przewodniczącym komitetu.

3. Prezes Rady Ministrów może:

- 1) wskazać ministra albo wyznaczyć sekretarza stanu lub podsekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, który będzie reprezentował Prezesa Rady Ministrów w pracach stałego komitetu.
- 2) wskazać organy administracji rządowej oraz inne osoby, które będą stałe uczestniczyły w pracach stałego komitetu.

4. W pracach stałego komitetu mogą również brać udział inne osoby zapraszone przez przewodniczącego komitetu.

§ 2. 1. Przewodniczących stałych komitetów Rady Ministrów powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów.

2. Wiceprzewodniczących stałych komitetów powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, spośród członków komitetu, na wniosek przewodniczącego stałego komitetu.

3. ⁽²⁾ Funkcję sekretarza stałego komitetu pełni sekretarz lub podsekretarz stanu albo wyznaczony przez przewodniczącego komitetu urzędnik zatrudniony w komórce organizacyjnej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, która sprawuje obsługę tego komitetu.

§ 3. Celem działania stałych komitetów Rady Ministrów jest uzgadnianie stanowiska członków Rady Ministrów, inicjowanie, przygotowywanie i przedstawianie Radzie Ministrów i Prezesowi Rady Ministrów projektów rozstrzygnięć, opinii lub udzielanie rekomendacji oraz analizowanie sytuacji w poszczególnych dziedzinach polityki Rządu.

§ 4. Do zakresu działania Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów należą:

- 1) sprawy projektów aktów normatywnych, projektów programów, analiz, sprawozdań i innych dokumentów rządowych dotyczących polityki gospodarczej państwa, w szczególności:
 - a) planowania i realizacji dochodów i wydatków budżetu państwa,
 - b) zasad rozwoju gospodarczego kraju,
 - c) zasad rozwoju rynku finansowego, infrastruktury technicznej i gospodarki,
 - d) zmian strukturalnych i przekształceń własnościowych,
 - e) ⁽³⁾ ekonomiczne aspekty ochrony środowiska,
 - f) międzynarodowej współpracy gospodarczej oraz zaangażowania kapitału zagranicznego,
 - g) zasad kształtowania i realizacji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju oraz polityki mieszkaniowej państwa,
 - h) prognoz koniunktury gospodarczej,
 - i) ⁽⁴⁾ (skreślenie),

2) inne sprawy powierzone przez Radę Ministrów i Prezesa Rady Ministrów.

§ 5. ⁽⁵⁾ Do zakresu działania Komitetu Rady Ministrów do Spraw Polityki Regionalnej i Zrównowzonego Rozwoju należą:

- 1) sprawy projektów aktów normatywnych, projektów programów, analiz, sprawozdań i innych dokumentów rządowych dotyczących polityki regionalnej i przestrzennej państwa oraz zgodności rozwoju społeczno-gospodarczego państwa z zasadami ekorozwoju, w szczególności: -
 - a) instrumentów polityki rozwoju regionalnego Polski,
 - b) oceny zgodności polityki przemysłowej, energetycznej, transportowej, rolnej, przestrzennej, komunalnej, prywatyzacyjnej i innych programów rozwoju i restrukturyzacji z polityką rozwoju regionalnego i wymogami zrównowzonego rozwoju,
 - c) zasad i kryteriów alokacji środków budżetu państwa przeznaczonych na wspieranie rozwoju regionalnego,
 - d) zasad kształtowania finansów samorządu terytorialnego i ich relacji z budżetem państwa,
 - e) ekonomicznych i finansowych aspektów kształtowania oraz rozwijania współpracy regionalnej i transgranicznej,
 - f) kształtowania obszarów wiejskich i strukturalnych przeobrażeń wsi,
 - g) kształtowania zasad proekologicznej polityki państwa na obszarach wiejskich,
 - h) kształtowania oraz rozwijania współpracy regionalnej i międzynarodowej współpracy regionów,
 - i) opiniowania działań Rządu w zakresie przedsięwzięć związanych z pozyskiwaniem i wykorzystywaniem środków pochodzących z pomocy zagranicznej, a przeznaczonych na wsparcie rozwoju regionalnego i ochronę środowiska,
 - j) kształtowania zasad zrównowzonej polityki zarządzania środowiskiem,
 - k) kształtowania koncepcji polityki zagospodarowania przestrzennego kraju i ocen stanu zagospodarowania kraju,
 - l) określenia przedsięwzięć i instrumentów zapobiegających powstawaniu zanieczyszczeń i odpadów,
 - m) kształtowania współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska i zrównowzonego rozwoju.
- 2) inne sprawy powierzone przez Radę Ministrów i Prezesa Rady Ministrów.

§ 6. Do zakresu działania Komitetu Społecznego Rady Ministrów należą:

- 1) sprawy projektów aktów normatywnych, projektów programów, analiz, sprawozdań i innych dokumentów rządowych dotyczących zagadnień społecznych, w szczególności:
 - a) przestrzegania praw i wolności, praworządności i stanu bezpieczeństwa obywateli,
 - b) umacniania więzi z Polonią i wychodźstwem, wymiany młodzieży oraz wymiany informacji,
 - c) sprawy mniejszości narodowych i etnicznych,
 - d) ⁽⁶⁾ polityki społecznej, bezrobocia, bezpieczeństwa i ochrony warunków pracy, oświaty, nauki, szkolnictwa wyższego, kultury, zdrowia i opieki społecznej, wypoczynku i sportu oraz społeczne aspekty ochrony środowiska,
 - e) warunków i zasad współpracy Rządu i innych organów administracji rządowej ze związkami zawodowymi, organizacjami samorządu zawodowego, stowarzyszeniami i innymi podmiotami,
 - f) stosunków państwa z Kościołem Katolickim oraz z innymi kościołami i związkami wyznaniowymi,
 - g) działalnośći środków społecznego przekazu oraz systemu telekomunikacyjnego państwa,
 - h) organizacji i funkcjonowania organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego,
 - i) kształtowania oraz rozwijania współpracy regionalnej i transgranicznej,
- 2) inne sprawy powierzone przez Radę Ministrów i Prezesa Rady Ministrów.

§ 7. Do zakresu działania Komitetu Spraw Obronnych Rady Ministrów należą:

- 1) sprawy projektów aktów normatywnych, projektów programów, analiz, sprawozdań i innych dokumentów rządowych dotyczących zewnętrznego i wewnętrznego bezpieczeństwa państwa, w szczególności:
 - a) systemu obronnego państwa oraz ekonomiczno-społecznych podstaw jego funkcjonowania,
 - b) przemysłu zbrojeniowego, obrotu uzbrojeniem i sprzętem specjalnym, badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych prowadzonych na potrzeby obronności i

- 105
- bezpieczeństwa państwa, przygotowań mobilizacyjnych w gospodarce narodowej, tworzenia i gospodarowania rezerwami państwowymi oraz utrzymywania zdolności produkcyjnych i remontowych w gospodarce narodowej na potrzeby obrony państwa.
- c) uwzględnienia wymogów bezpieczeństwa państwa w planowaniu przestrzennym i rozbudowie infrastruktury gospodarczej, w tym transportu i łączności,
 - d) nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i innych sytuacji kryzysowych, a także koncepcji działań zmierzających do likwidacji tych zagrożeń i sytuacji oraz usunięcia ich skutków,
- 2) inne sprawy powierzone przez Radę Ministrów i Prezesa Rady Ministrów.

§ 8. W toku wykonywania zadań wynikających z § 4-7 stałe komitety Rady Ministrów współdziałają z ministrami i innymi organami nie reprezentowanymi w składzie tych komitetów.

§ 9. 1. Tryb pracy stałych komitetów Rady Ministrów, w tym tryb zwoływania i odbywania ich posiedzeń oraz przygotowywania i rozpatrywania dokumentów rządowych, określa regulamin pracy Rady Ministrów.

2. W razie uznania przez przewodniczącego stałego komitetu, że sprawa wniesiona pod obrady komitetu nie wymaga zajęcia stanowiska przez komitet w pełnym składzie, może on, spośród członków komitetu, utworzyć zespół i powierzyć mu rozpatrzenie tej sprawy w trybie określonym w regulaminie pracy Rady Ministrów.

§ 10. 1. W celu realizacji swoich zadań stałe komitety Rady Ministrów oraz ich przewodniczący mogą określać sposoby i terminy wykonania prac mających na celu przygotowanie projektu stanowiska, decyzji lub innego rozstrzygnięcia Rady Ministrów albo Prezesa Rady Ministrów oraz wskazywać organy odpowiedzialne za ich wykonanie.

2. Stały komitet Rady Ministrów może powoływać zespoły robocze lub ekspertów do opracowania analiz, prognoz, ekspertyz oraz koncepcji i projektów rozwiązań programowych.

3. Stałe komitety Rady Ministrów składają Radzie Ministrów roczne sprawozdania ze swojej działalności.

§ 11. Ilekroć w obowiązujących przepisach mówi się o Komitecie Społeczno-Politycznym Rady Ministrów, należy przez to rozumieć Komitet Społeczny Rady Ministrów.

§ 12. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lutego 1997 r. w sprawie utworzenia stałych komitetów Rady Ministrów (Dz. U. Nr 13, poz. 70 i Nr 18, poz. 105).

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

- ¹⁾ § 1 ust. 1 pkt 4 dodany przez § 1 pkt 1 rozporządzenia z dnia 15 września 1998 r. (Dz.U.98.121.789) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 22 września 1998 r.
- ²⁾ § 2 ust. 3 zmieniony przez § 1 rozporządzenia z dnia 20 października 1998 r. (Dz.U.98.132.865) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 28 października 1998 r.
- ³⁾ § 4 pkt 1 lit. e) zmieniona przez § 1 pkt 2 lit. a) rozporządzenia z dnia 15 września 1998 r. (Dz.U.98.121.789) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 22 września 1998 r.
- ⁴⁾ § 4 pkt 1 lit. i-) skreślone przez § 1 pkt 2 lit. b) rozporządzenia z dnia 15 września 1998 r. (Dz.U.98.121.789) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 22 września 1998 r.
- ⁵⁾ § 5 zmieniony przez § 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 15 września 1998 r. (Dz.U.98.121.789) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 22 września 1998 r.
- ⁶⁾ § 6 pkt 1 lit. d) zmieniona przez § 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 15 września 1998 r. (Dz.U.98.121.789) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 22 września 1998 r.

MINISTERSTWO WYKONAWCZY
 DEPARTMENT OF DEFENSE
 PREZESA RADY MINISTRÓW 27.11.1990 r.
 UŁOŻENIE
 06 MAJ 1990, 15 kwietnia 1990 r.

§ 8.

Obsługę Komitetu zapewnia Minister Spraw Wewnętrznych i Ad-
 ministracji poprzez Urząd Szefa Obrony Cywilnej Kraju.

§ 9.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

PREZES RADY MINISTRÓW

Jaruziński
 Jaruziński

w sprawie Komitetu Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sy-
 tuacjach Kryzysowych.

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r.
 o organizacjom i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie
 działania ministrów (Dz.U. nr 106, poz. 492 i nr 156,
 poz. 775 oraz z 1997 r. nr 141, poz. 943) zarządza się, co
 następuje:

§ 1.

Tworzy się Komitet Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sy-
 tuacjach Kryzysowych. Zwanym dalej "Komitetem".

§ 2.

1. II skład Komitetu wchodzi:

1) przewodniczący Komitetu - Minister Spraw Wewnętrznych
 i Administracji,

2) wiceprzewodniczący:

a) Minister-członek Rady Ministrów, Szef Kancelarii
 Prezesa Rady Ministrów,

b) Minister Obrony Narodowej,

c) Minister Spraw Zagranicznych,

3) członkowie:

a) Minister Gospodarki,

b) Minister Transportu i Gospodarki Morskiej,

- c) Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
- d) Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa,
- e) Minister Zdrowia i Opieki Społecznej,
- f) Minister Łączności.

2. W pracach Komitetu mogą również brać udział inne osoby zaproszone przez przewodniczącego Komitetu.

§ 4.

Do zakresu działania Komitetu należy:

- 1) przygotowanie projektów rozwiązań legislacyjnych kompleksowo regulujących zarządzanie w sytuacjach kryzysowych,
- 2) koordynacja działania organów rządowych działających w sytuacjach kryzysowych,
- 3) koordynacja działań ratowniczych i zapewniających pomoc
- 4) przedstawianie wniosków i typowanie jednostek wojskowych, przeznaczonych do działań w sytuacjach kryzysowych w kraju i za granicą,
- 5) reprezentowanie Rzeczypospolitej, za zgodą Prezesa Rady Ministrów, w kontaktach międzynarodowych, w tym w sprawach występowania o pomoc zagraniczną,
- 6) nadzór nad szacowaniem strat i szkód powstałych w wyniku sytuacji kryzysowej.

§ 4.

W toku wykonywania zadań, o których mowa w § 4, Komitet współpracuje z właściwymi ministrami i innymi organami i reprezentowanymi w składzie tego Komitetu.

Do trybu pracy Komitetu stosuje się odpowiednio przepisy regulujące pracę Rady Ministrów, dotycząca stałych komitetów Rady Ministrów.

§ 6.

- 1. W celu realizacji swoich zadań Komitet oraz jego przewodniczący mogą określać sposoby i terminy wykonania prac mających na celu przygotowanie projektu stanowiska, decyzji lub innego kosztorysu oraz wskazywać organy odpowiedzialne za ich wykonanie.
- 2. Komitet może powoływać zespoły robocze lub ekspertów do opracowania analiz, prognoz, ekspertyz oraz koncepcji i projektów rozwiązań programowych.

3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podejmuje działania zmierzające do wykorzystania w realizacji zadań Instytutu Finansowych.

§ 7.

1. Do dnia 30 czerwca 1999 r. Komitet przedstawi Nadzie Ministerów projekt kompleksowych rozwiązań ustawowych, dotyczących koordynacji działań organów państwowych w sytuacjach kryzysowych.

2. Komitet zakończy swoje działania do dnia 31 grudnia 1999 r., składając Nadzie Ministerów sprawozdanie końcowe z realizacji swoich zadań.

PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 29 października 1999 r.

zmieniające zarządzenie w sprawie Komitetu Rady Ministrów do
Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych.

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r.
o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie
działania ministrów (Dz.U. z 1999 r. Nr 82, poz. 929) zarządza
się, co następuje:

§ 1.

W zarządzeniu nr 27 Prezesa Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia
1998 r. w sprawie Komitetu Rady Ministrów do Spraw Zarządzania
w Sytuacjach Kryzysowych, zmienionym zarządzeniem nr 41
Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1998 r., wprowadza
się następujące zmiany:

1) w § 2 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W skład Komitetu wchodzi:

- 1) przewodniczący Komitetu - Wiceprezes Rady Ministrów,
Minister Pracy i Polityki Społecznej,

2) i wiceprzewodniczący - Minister Spraw Wewnętrznych

i Administracji,

3) wiceprzewodniczący i

a) Minister Obrony Narodowej,

b) Minister Spraw Zagranicznych,

c) Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,

4) członkowie i

a) Minister Gospodarki,

b) Minister Transportu i Gospodarki Morakłej,

c) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi,

d) Minister Środowiska,

e) Minister Zdrowia,

f) Minister Łączności,

5) sekretarz Komitetu - powoływany i odwołany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek przewodniczącego Komitetu." i

2) w § 6 w ust. 3 wyrazy "Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji" podojmno" zastępuje się wyrazami "Ministrowie Pracy i Polityki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji" podojmno" i

1) § 1 otrzymuje brzmienie :

"§ 1. Komitet składa Radzie Ministrów półroczne sprawozdania z realizacji swoich zadań." i

4) § 0 otrzymuje brzmienie i

"§ 0. Obsługę Komitetu zapewniają odpowiednio Minister Pracy i Polityki Społecznej oraz Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji poprzez Urząd Szefa Obrony Cywilnej Kraju."

§ 2.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

PREZES RADI MINISTRÓW
Józef Jurek

109

Warszawa dnia 19.01.1999r.

PROPOZYCJE

Ministerstwa Obrony Narodowej w sprawie kierowania i koordynowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu rządowym

Ćwiczenia kryzysowe NATO (CMX-98) i UZE (CRISEK-98), w których resort obrony narodowej uczestniczył w bardzo szerokim zakresie, wykazały istotne słabości systemu koordynowania udziału Polski w międzynarodowym reagowaniu na polityczno-militarne sytuacje kryzysowe. Trwające obecnie prace nad zbudowaniem krajowego systemu reagowania kryzysowego koncentrują się na problematyce kryzysów o charakterze cywilnym (pozamilitarnym). Istnieje zatem konieczność poszerzenia tych prac także o kwestie reagowania państwa na zewnętrzne sytuacje kryzysowe, stwarzające zagrożenie dla jego bezpieczeństwa. Tym bardziej, że takie właśnie zintegrowane podejście do spraw reagowania kryzysowego obowiązuje w NATO, którego członkiem już się stajemy (treść crisis management obejmuje zarówno przeciwstawianie się kryzysom cywilnym jak i opanowywanie kryzysów polityczno-militarnych, np. na Bałkanach). Wstępując do NATO powinniśmy również pod tym względem osiągnąć potrzebny poziom komparybilności organizacyjno-proceduralnej i interoperacyjności.

Wychodząc z powyższych przesłanek, w budowaniu zintegrowanego krajowego systemu reagowania kryzysowego należałoby - zdaniem Ministerstwa Obrony Narodowej - uwzględnić następujące kierunkowe rozwiązania organizacyjno-kompetencyjne, mające na celu zapewnienie sprawnej koordynacji na szczeblu rządowym, procesów kierowania reagowaniem państwa na różnorodne (nemilitarne i militarne, wewnętrzne i zewnętrzne) zagrożenia kryzysowe:

1. Strategiczne (w skali państwa) zadania reagowania kryzysowego określa Rada Ministrów, a ich realizacją kieruje Prezes Rady Ministrów.

2. Wyszczególnionym w sprawach kryzysowych organem pomocniczym Rady Ministrów - przygotowującym projekty jej decyzji oraz koordynującym i nadzorującym ich realizację - jest utworzony na mocy ustawy lub rozporządzenia Rady Ministrów, specjalny Komitet Kryzysowy Rady Ministrów (KKRM).⁷⁾ Na czele tego Komitetu stoi Prezes Rady Ministrów mając dwóch zastępców:
- a) ds. kryzysów polityczno-militarnych - Ministra Obrony Narodowej;
 - b) ds. kryzysów cywilnych (pozamilitarnych) - Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.
3. Komitet Kryzysowy zbiera się cyklicznie (np. raz w miesiącu lub raz w kwartale) dla dokonania przeglądu sytuacji pod kątem bezpieczeństwa państwa oraz zwoływany jest w trybie natychmiastowym, w razie zaistnienia zagrożeń kryzysowych wymagających reakcji na szczeblu państwa.
4. W zależności od skali i charakteru zaistniałego kryzysu Prezes Rady Ministrów kieruje osobiście Komitetem Kryzysowym lub powierza to zadanie jednemu ze swoich zastępców (Ministrowi Obrony Narodowej - w odniesieniu do kryzysu o charakterze polityczno-militarnym; Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji - w razie wystąpienia cywilnych zagrożeń kryzysowych). Rozwiązanie takie - zapewniające elastyczne i dostosowane do potrzeb reagowanie na trudne zawczasu do przewidzenia różnorodne, co do skali i charakteru, sytuacje kryzysowe - może być pozostawione do każdorazowej indywidualnej decyzji Prezesa Rady Ministrów lub określone zawczasu w akcie prawnym tworzącym Komitet Kryzysowy.
5. Komitet Kryzysowy zbierający się i obradujący pod przewodnictwem Ministra Obrony Narodowej nazywa się Polityczno-Militarnym Komitetem Kryzysowym Rady Ministrów (PMKKRM), a zbierający i obradujący pod przewodnictwem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji - Cywilnym Komitetem Kryzysowym Rady Ministrów (CKKRM).

⁷⁾ Na marginesie warto zasygnalizować zasadność utworzenia organu rządowego o szerszych, niż tylko kryzysowe, kompetencjach, który zajmowałby się koordynacją całości spraw bezpieczeństwa narodowego, czyli Komitetu Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego (KRMdsBN) albo Rządowego Komitetu Bezpieczeństwa Narodowego (RKBN).

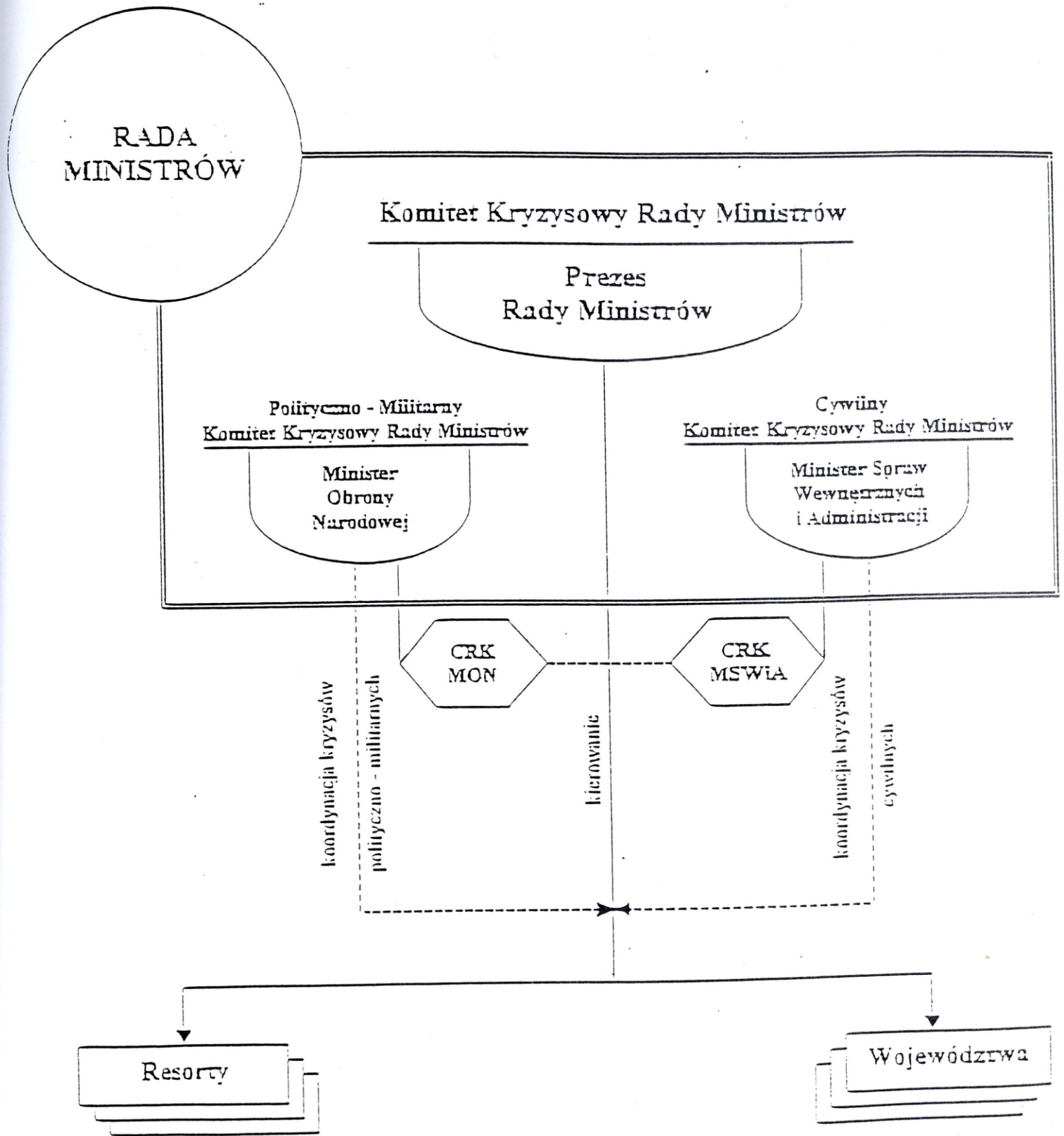
6. Obsługę organizacyjno-techniczną Komitetu Kryzysowego zapewnia Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, we współpracy z komórkami ds. kryzysowych Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.
7. Pracę operacyjną Komitetu Kryzysowego - tzn. działalność w ramach reagowania kryzysowego na konkretną sytuację kryzysową - zabezpieczają pod względem merytorycznym, sztabowym i operacyjnym:
 - a) w razie wystąpienia kryzysu polityczno-militarnego - Ministerstwo Obrony Narodowej, wraz ze swoją komórką ds. kryzysowych i resortowym Centrum Reagowania Kryzysowego;
 - b) w razie kryzysu cywilnego - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, wraz ze swoją komórką ds. kryzysowych i resortowym Centrum Reagowania Kryzysowego.
8. Resortowe komórki ds. kryzysowych wraz z centrami reagowania kryzysowego MON oraz MSWiA, przygotowane są (zorganizowane, wyposażone i szkolone) tak aby każde z nich mogły spełniać - w odniesieniu do leżącego w jego kompetencji rodzaju kryzysu - rolę Krajowego Centrum Reagowania Kryzysowego, pracującego na rzecz całego Komitetu Kryzysowego.

Ideowy schemat organizacji systemu kierowania i koordynowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu rządowym przedstawiony jest w załączniku nr 1.

DEPARTAMENT SYSTEMU OBRONNEGO MON

SCHEMAT KIEROWANIA I KOORDYNOWANIA REAGOWANIEM
KRYZYSOWYM NA SZCZEBLU RZĄDOWYM

173

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia

PAN
JANUSZ ONYSZKIEWICZ
MINISTER OBRONY NARODOWEJ

Na podstawie art. 5 pkt. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów (tekst jedn. Dz.U. z 1999 r. Nr 82 poz. 929)

upoważniam

Pana do pełnienia roli krajowego koordynatora ćwiczenia NATO/UZE pk. „CMX/CRISEX 2000”.

172 ✓
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ
DEPARTAMENT SYSTEMU OBRONNEGO

ANEKS nr 8

K O N C E P C J A
SYSTEMU KIEROWANIA
REAGOWANIEM KRYZYSOWYM MON
W ŚWIETLE WNIOSKÓW
Z ĆWICZENIA CMX/CRISEX 2000

Warszawa

lipiec

2000

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Wnioski z ćwiczenia CMX/CRISEX-2000 dotyczące kierowania reagowaniem kryzysowym MON.....	4
II. Założenia do projektu decyzji ministra obrony narodowej w sprawie wdrożenia systemu kierowania reagowaniem kryzysowym w resorcie obrony narodowej.....	8
Ustalenia ogólne.....	8
Cel i zadania systemu kierowania reagowaniem kryzysowym.....	9
Struktura organizacyjna systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON.....	10
Zasady funkcjonowania	12
Zakończenie.....	13

WSTĘP

Niniejszy materiał jest realizacją zalecenia Kierownictwa MON z dnia 7.12.1999r. Przedstawia on zweryfikowaną w wyniku ćwiczenia CMX/CRISEX 2000 koncepcję systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON. Ogranicza się on przede wszystkim do spraw wewnątrzresortowych, jako że wnioski z powyższego ćwiczenia dotyczące kierowania i koordynacji na szczeblu krajowym nie zostały jeszcze rozpatrzone przez Prezesa Rady Ministrów¹

Należy nadmienić, że jest to problem wymagający nad wyraz pilnego rozstrzygnięcia, jako że Polska w tej chwili nie posiada systemu kierowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa. Klasyczny, uniwersalny model takiego systemu składa się z trzech podstawowych elementów : decydenta, kolegialnego organu doradczego (konsultacyjnego, opiniodawczego) oraz organu sztabowego (planistyczno-koordynacyjnego). Co do decydenta państwowego brak jest jasności w sprawie podziału kompetencji i zasad współdziałania w dziedzinie reagowania kryzysowego między dwoma konstytucyjnymi organami: Prezydentem RP i Radą Ministrów. Na szczeblu rządowym istnieją dwa organy doradcze w sferze bezpieczeństwa narodowego z częściowo pokrywającymi się zakresami działania w odniesieniu do reagowania kryzysowego (KSORM oraz KRM ds.ZSK), brak jest natomiast w ogóle krajowego organu sztabowego.

W chwili obecnej istnieją jedynie pewne wizje budowy takiego systemu. Na ich podstawie można stwierdzić, że w przyszłości możliwy jest w praktyce jeden z dwóch modeli kierowania reagowaniem kryzysowym na szczeblu państwa, które dadzą się określić mianem:

¹ Wnioski te zawarte są w „Raporcie końcowym z ćwiczenia CMX/CRISEX 2000”

- a) zintegrowanego (połączonego) – który zakłada kierowanie na szczeblu rządowym bezpośrednio przez Prezesa Rady Ministrów i Radę Ministrów reagowaniem zarówno na kryzysy polityczno-militarne, jak i pozamilitarne (cywilne);
- b) dualistycznego – który przewiduje alternatywne wykorzystywanie przez Prezesa Rady Ministrów dwóch równoległych podsystemów koordynacyjnych: jednego ds. kryzysów polityczno-militarnych (z wiodącą rolą MON i KSORM) oraz drugiego ds. kryzysów pozamilitarnych (z wiodącą rolą MSWiA i KRM ds. ZSK).

W obu tych modelach nieco inny charakter miałyby ponadresortowa funkcja Ministra Obrony Narodowej (tj. jego udział w kierowaniu na szczeblu krajowym) i w związku z tym inaczej należałoby zorganizować potrzebne do tego celu struktury. Z tego względu ta właśnie, ponadresortowa funkcja MON w zakresie kierowania reagowaniem kryzysowym została jedynie wstępnie zasygnalizowana, zakładając, że będzie ona przedmiotem odrębnego projektu, który przygotowuje Departament Systemu Obronnego MON po podjęciu stosownych decyzji kierunkowych na szczeblu rządowym.

I. WNIOSKI Z ĆWICZENIA CMX/CRISEX-2000 DOTYCZĄCE KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM

Ćwiczenie CMX/CRISEX-2000, które odbyło się w dniach 17-23.02.2000r., było zgodnie z decyzją Nr 7 Ministra Obrony Narodowej z dnia 25.01.2000r. sprawdzianem wdrożenia w resorcie procedur i mechanizmów reagowania kryzysowego stosowanych w NATO i UZE. Ćwiczenie miało także na celu wypracowanie założeń krajowego systemu

199

kierowania reagowaniem kryzysowym. Propozycje w tym względzie zostały skierowane do Prezesa Rady Ministrów w „Raporcie końcowym z ćwiczenia CMX/CRISEX-2000”.

W odniesieniu do rozwiązań wewnątrzresortowych w ćwiczeniu CMX/CRISEX-2000 poddano weryfikacji przyjętą na posiedzeniu Kierownictwa MON (7.12.1999r.) „Koncepcję Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON”. Przebieg ćwiczenia w pełni potwierdził przyjęty w „Koncepcji...” podstawowy cel budowy systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON. Sprowadza się on do zapewnienia efektywnego reagowania resortu obrony narodowej na różne (militarne i pozamilitarne, zewnętrzne i wewnętrzne) sytuacje kryzysowe – z uwzględnieniem możliwości płynnego przejścia do kierowania przez Ministra Obrony Narodowej resortem, w tym Siłami Zbrojnymi, w warunkach wojny, a także – w razie potrzeby – spełniania funkcji koordynatora krajowego w odniesieniu do reagowania na kryzysy polityczno-militarne.

Ćwiczenie potwierdziło, iż w budowie systemu należy przyjąć, że polityczno-militarne reagowanie kryzysowe obejmuje reagowanie na wszelkie zagrożenia bezpieczeństwa członków NATO, poczynając od pośrednich zagrożeń poza obszarem traktatowym do groźby bezpośredniej agresji zbrojnej na terytorium NATO. Składają się nań różnorodne polityczne, dyplomatyczne, ekonomiczne i militarne działania prowadzone przy użyciu wszystkich środków, jakimi dysponuje NATO, z bronią jądrową włącznie, podejmowane zarówno na podstawie art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, jak i poza nim. Ćwiczenie wykazało również, że podobnie jak w NATO, organizacja systemu reagowania kryzysowego winna zapewnić płynne przejście od kierowania pokojowego przez poszczególne fazy kierowania kryzysowego, aż do kierowania bezpośrednio obroną, gdyby kryzysu nie udało się opanować i doszło do agresji na Polskę lub innego członka NATO.

W sumie istnieje konieczność zorganizowania w Polsce systemu kierowania kryzysowego, interoperacyjnego z analogicznym systemem NATO i zapewnienie jego spójności z wojennym systemem kierowania i dowodzenia siłami zbrojnymi RP. Kierowanie pokojowe, kryzysowe i wojenne winno stać się sprzężonym organizacyjnie i funkcjonalnie systemem kierowania bezpieczeństwem, w tym obronnością państwa, obejmującym podsystemy resortowe i terytorialne, a także system dowodzenia siłami zbrojnymi. Należy podkreślić, że tworzenie odrębnych podsystemów - kryzysowego i wojennego - byłoby sprzeczne z zasadą ciągłości kierowania i groziło niebezpiecznymi zakłóceniami w najtrudniejszym okresie początkowego stadium wojny.

Co do organizacji systemu kierowania reagowaniem kryzysowym Ministerstwa Obrony Narodowej potwierdziła się potrzeba uwzględniania rozwiązań przyjętych w innych państwach NATO i w strukturach sojuszniczych. Unikać należy tworzenia doraźnych struktur wyłącznie na potrzeby kryzysowe. W resorcie reagowaniem kryzysowym kieruje bezpośrednio minister obrony narodowej, mając do pomocy statutowy Zespół Kierownictwa MON. Biorąc jednak pod uwagę zakres merytoryczny reagowania kryzysowego, Zespół Kierownictwa MON w czasie kryzysu należałoby poszerzyć o szefów niektórych komórek organizacyjnych, spełniających szczególnie istotną rolę w reagowaniu kryzysowym.

Uwzględniając praktyczne doświadczenia z ćwiczenia CMX/CRISEX-2000 i rozwiązania przyjęte w NATO, należy posiadać w MON stosowne struktury etatowe będące odpowiednikami sztabowych instytucji kryzysowych sojuszu. Proponuje się następujące rozwiązanie w tym względzie. Rozdzielenie funkcji planistyczno-koordynacyjnych między dwie struktury, tj. Sztab Generalny WP (sprawy resortowe) oraz Departament Systemu Obronnego MON (sprawy ponadresortowe, w tym koordynacji krajowej). Niezależnie od przyjętego rozwiązania organizacyjno-kompetencyjnego

121

struktury te powinny być odpowiedzialne w sumie za sztabową koordynację – z ramienia ministra obrony narodowej – całości spraw związanych z planowaniem, szkoleniem oraz funkcjonowaniem systemu kierowania reagowaniem kryzysowym MON, bieżącym nadzorem nad wykonaniem operacji kryzysowych w kraju i za granicą, przygotowaniem i weryfikowaniem dokumentów dyrektywnych, utrzymywaniem współpracy sojuszniczej i krajowej w zakresie reagowania kryzysowego. Etatowe komórki kryzysowe tych struktur stanowiłby naturalny załączek odpowiednio rozwijanego na czas kryzysu **Sztabu Kryzysowego MON**, który składałby się z przedstawicieli wszystkich podstawowych struktur Ministerstwa Obrony Narodowej.

W pełni rozwinięty Sztab Kryzysowy MON w sytuacji zewnętrznego kryzysu polityczno-militarnego powinien stanowić jednocześnie załączek i jądro pełnej obsady Wojennego Stanowiska Kierowania Ministra Obrony Narodowej oraz Stanowiska Dowodzenia Naczelnego Dowódcy, rozwijanego, w razie gdyby kryzysu nie udało się opanować i groziłoby to przerodzeniem się go w bezpośrednią agresję przeciwko Polsce.

Miejscem pracy Sztabu Kryzysowego MON w czasie kryzysu powinno być odpowiednio przygotowane i funkcjonujące także już w czasie pokoju – ale jedynie na zasadach służby dyżurnej – Kryzysowe Stanowisko Kierowania MON. Jak pokazało ćwiczenie, należałoby je zlokalizować w obiekcie Sztabu Generalnego WP przy ulicy Rakowieckiej.

Uwzględniając konieczność dostosowania się do rozwiązań sojuszniczych, należałoby zdecydowanie przyspieszyć zorganizowanie Kryzysowego Stanowiska Kierowania przy ul. Rakowieckiej. Najważniejsze i najpilniejsze zadanie to wyposażenie tego stanowiska (które jednocześnie powinno zapewnić warunki pracy Ministra Obrony Narodowej nie tylko w sytuacji kryzysowej, lecz także w czasie wojny). **Powinno być ono jak najszybciej bezpośrednio sprzężone – za pomocą wszystkich rodzajów**

łącności (w tym, co szczególnie ważne – łączności tajnej) – z Centrum Sytuacyjnym NATO oraz narodowymi przedstawicielstwami w strukturach sojuszniczych.

Co do funkcji ponadresortowych, – zależnie od wariantu koordynacji krajowej, jaki zostanie ostatecznie przyjęty na szczeblu rządowym – należałoby:

- a) jeśli koordynatorem krajowym będzie bezpośrednio Premier lub inny niż MON członek rządu – przygotować Grupę Operacyjną MON, która byłaby skierowana do pracy na rozwijanym wówczas Krajowym Stanowisku Kierowania;
- b) jeśli koordynatorem krajowym byłby MON – zorganizować Polityczno-Militarny Sztab Kryzysowy (na bazie struktur MON oraz grup operacyjnych z innych resortów).

Stosowne propozycje w tym względzie przygotowuje Departament Systemu Obronnego MON. Sprawą otwartą i wymagającą kierunkowych decyzji jest lokalizacja miejsca pracy Polityczno-Militarnego Sztabu Kryzysowego.

II. ZAŁOŻENIA DO PROJEKTU DECYZJI MINISTRA OBRONY NARODOWEJ W SPRAWIE WDROŻENIA SYSTEMU KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM W RESORCIE OBRONY NARODOWEJ

USTALENIA OGÓLNE

1. Niniejsze założenia mają na celu ukierunkowanie prac nad projektem decyzji określającej zadania, strukturę organizacyjną oraz funkcjonowanie Systemu

Kierowania Reagowaniem Kryzysowym (SKRK) w resorcie Obrony Narodowej.

- 2. Projekt SKRK oparty jest na założeniu, że reagowanie kryzysowe obejmuje reakcję na wszelkie zagrożenia polityczno-militarne bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej i innych członków NATO, poczynając od pośrednich zagrożeń poza obszarem traktatowym do groźby bezpośredniej agresji zbrojnej przeciwko terytorium NATO, a także na zagrożenia pozamilitarne.
- 3. Podstawą projektowanych rozwiązań jest analiza dotychczasowego kształtu Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON, model SKRK MON zaproponowany w "Koncepcji Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON", zaakceptowanej w dniu 7 grudnia 1999r. oraz potrzeby jego weryfikacji wynikające z doświadczeń ćwiczenia CMX/CRISEX-2000.
- 4. Zakłada się pełne włączenie Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON w krajowy i sojuszniczy systemem reagowania kryzysowego.

CEL I ZADANIA SYSTEMU KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM

5. Celem funkcjonowania Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym Ministerstwa Obrony Narodowej jest efektywne reagowanie na różne (polityczno-militarne, pozamilitarne, zewnętrzne i wewnętrzne) sytuacje kryzysowe. W razie potrzeby SKRK MON stanowi bazę do rozwinięcia Wojennego Systemu Dowodzenia (WsyD).

6. Zakres zadań Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON obejmuje:

- rozpoznawanie źródeł powstawania i kierunków rozwoju sytuacji kryzysowych oraz monitorowanie i ocenę zagrożeń;
- bieżące informowanie Ministra Obrony Narodowej i członków kierownictwa MON o sytuacji oraz wyprzedzające sygnalizowanie możliwych potrzeb reagowania resortu na mogące się pojawić zagrożenia kryzysowe;
- wszechstronne wsparcie procesu decyzyjnego Ministra Obrony Narodowej;
- utrzymanie etatowych struktur MON zajmujących się problemami reagowania kryzysowego w gotowości do rozwinięcia systemu, w tym utrzymanie gotowości Kryzysowego Stanowiska Kierowania MON oraz zdolności jego rozwinięcia w Wojenne Stanowisko Kierowania MON i Stanowisko Dowodzenia Naczelnego Dowódcy;
- utrzymanie gotowości etatowych struktur MON do udziału w koordynacji krajowej reagowania kryzysowego;
- zapewnienie stosownego do rodzaju, skali i charakteru kryzysu stopnia zaangażowania resortu Obrony Narodowej oraz koordynowanie jego działalności w reagowaniu na zaistniałą sytuację;
- utrzymywanie współpracy z sojuszniczymi i krajowymi organami reagowania kryzysowego;
- szkolenie osób funkcyjnych i obsady struktur reagowania kryzysowego;
- udział w krajowych i międzynarodowych ćwiczeniach kryzysowych.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA SYSTEMU KIEROWANIA REAGOWANIEM KRYZYSOWYM MON

7. Organizacja Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON powinna zapewnić płynne przejście od kierowania pokojowego przez poszczególne fazy kierowania kryzysowego, aż do kierowania działaniami zbrojnymi,

125

gdyby kryzysu nie udało się opanować i doszło do agresji przeciwko Polsce lub innemu państwu NATO.

8. Reagowaniem kryzysowym w resorcie kieruje bezpośrednio **Minister Obrony Narodowej**.
9. Resortowy system reagowania kryzysowego składa się z **Kierownictwa MON (KMON)**, **Sztabu Kryzysowego MON (SK MON)**, **Grup Reagowania Kryzysowego** rodzajów sił zbrojnych i Żandarmerii Wojskowej (GRK RSZ i ŻW), **Grup Operacyjnych** dowództw okręgów wojskowych (GO OW) i korpusu (GOK) (w przyszłości korpusów) oraz wojewódzkich sztabów wojskowych (GO WSzW), a także sił i środków wydzielonych do udziału w akcjach (operacjach) kryzysowych.
10. Funkcję kolegiального organu doradczego i opiniodawczego Ministra Obrony Narodowej spełnia **Kierownictwo MON (KMON)**, w razie potrzeby poszerzone odpowiednio o szefów niektórych komórek organizacyjnych MON, spełniających szczególnie istotną rolę w reagowaniu kryzysowym. Dotyczy to zwłaszcza Sztabu Generalnego WP, Departamentu Budżetowego, Departamentu Prawnego, Departamentu Systemu Obronnego, Inspektoratu WSI oraz Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej.
11. **Sztab Kryzysowy MON** pracuje na **Kryzysowym Stanowisku Kierowania MON (KSK MON)**. Jego obsadę stanowią przedstawiciele Sztabu Generalnego WP, Departamentu Systemu Obronnego MON, Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych, Departamentu Prawnego, Departamentu Budżetowego, Departamentu Bezpieczeństwa Międzynarodowego, Inspektoratu Wojskowych Służb Informacyjnych, Żandarmerii Wojskowej, Zakładu Budżetowego Wojskowych Misji Pokojowych, Dyżurnej Służby Operacyjnej SZ RP oraz innych komórek organizacyjnych MON, niezbędnych do wsparcia procesu podejmowania decyzji Ministra ON w sytuacjach kryzysowych.

12. Grupy Reagowania Kryzysowego oraz Grupy Operacyjne organizuje się i rozmieszcza zgodnie z decyzjami dowódców lub szefów jednostek organizacyjnych MON, przy których one występują.

ZASADY FUNKCJONOWANIA

13. W wypadku kryzysów polityczno-militarnych System Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON powinien być dodatkowo przygotowany do wsparcia działań Ministra Obrony Narodowej jako Koordynatora Krajowego i powinien zapewnić płynne przejście do kierowania resortem w warunkach wojny.

14. W wypadku kryzysu pozamilitarnego SKRK MON wspiera działania Krajowego Koordynatora Reagowania Kryzysowego w rozwiązywaniu określonej sytuacji kryzysowej.

15. W czasie pokoju i w fazie przedkryzysowej miejscem pracy Kierownictwa MON (KMON) jest obiekt przy Klonowej 1. Działania KMON zabezpieczane są przez Sekretariat MON oraz – w razie potrzeby – wydzielone siły DSO MON.

16. W razie wprowadzenia wyższych stanów gotowości kryzysowej głównym miejscem pracy Kierownictwa MON jest **Kryzysowe Stanowiska Kierowania MON**.

17. **Sztab Kryzysowy MON** pracuje na **Kryzysowym Stanowisku Kierowania MON (KSKMON)** rozmieszczonym w obiektach SG WP przy ul. Rakowieckiej 4a. Skład i stopień rozwinięcia KSK MON zależy od skali i charakteru kryzysu oraz roli Ministra Obrony Narodowej w kierowaniu reagowaniem kryzysowym na szczeblu krajowym.

19. Za przygotowanie, rozwinięcie i działanie Sztabu Kryzysowego MON na **Kryzysowym Stanowisku Kierowania MON** odpowiada **szef Sztabu**

Generalnego WP we współpracy z pozostałymi członkami Kierownictwa MON.

20. Dyrektor Departamentu Budżetowego zapewni środki finansowe niezbędne do przygotowania Kryzysowego Stanowiska Kierowania MON.

ZAKOŃCZENIE

1. Po akceptacji przez Zespół Ministra Obrony Narodowej niniejszych założeń, Generalny Zarząd Operacyjny SG WP wspólnie z Departamentem Systemu Obronnego MON, opracują na ich podstawie projekt "Decyzji Ministra Obrony Narodowej w sprawie wdrożenia Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym w resorcie Obrony Narodowej", która będzie konkretyzować przedstawione założenia, określając odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć i terminy ich wdrożenia.
2. Po podjęciu decyzji na szczeblu rządowym, co do wariantu krajowego systemu kierowania reagowaniem kryzysowym Departament Systemu Obronnego MON opracuje i przedłoży do rozpatrzenia przez Kierownictwo MON koncepcję zabezpieczenia ponadresortowej funkcji ministra Obrony Narodowej w zakresie kierowania reagowaniem kryzysowym (udziału MON w krajowym systemie kierowania reagowaniem kryzysowym)
3. Nowy model SKRK resortu Obrony Narodowej zostanie poddany weryfikacji w czasie ćwiczeń: CMX-01 (15-21.02.2001 r.) oraz JES-01 (11-15.06.2001r.).

Generalnego WP we współpracy z pozostałymi członkami Komendy
MON
10 Dyktor Departamentu Badawczego zapewni środki finansowe niezbędne
do przygotowania Krynówce Szanowna Kierowni MON

WYKONCZAJĄC

1. Po akceptacji przez Zarząd Biura Głównego Obrony Narodowej i Zarząd
Generalny Zarząd Główny MON WP we współpracy z pozostałymi członkami
Komendy MON opracuje na ten cel plan pracy Zarządu Głównego
Obrony Narodowej w sprawie wykonania Systemu Badawczego MON
Krynówce w zakresie Główny Krynówce, który będzie realizowany
przedstawione załącznik dotyczący opisywania i testowania
przedmiotów: testowy i testowy

2. Po podjęciu decyzji na wykonanie przedmiotowego systemu
systemu kierowania i nadzoru nad systemem Krynówce
Komendy MON opracuje i wykona plan pracy Zarządu Głównego
MON kierując się załącznikiem do planu pracy Zarządu Głównego
Narodowej w zakresie kierowania i nadzoru nad systemem Krynówce
w zakresie systemu kierowania i nadzoru nad systemem Krynówce

3. Nowy model SZK, testowy Główny Narodowej w zakresie Krynówce
w czasie ćwiczeń Główny (13-11-01) i testowy

